

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 3 Οκτωβρίου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 682

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΙΚΟΣ ΑΙΜΙΛΙΟΥ

Οχι σε δύο μέτρα και δύο σταθμά στην Ευρ. Ένωση

Ο Νίκος Αιμιλίου αποχωρεί από το ΥΠΕΞ και αναλαμβάνει θέση γενικού εισαγγελέα στο Δικαστήριο της Ε.Ε. Στη συνέντευξή του στην «Κ» απαντά στα περί υιοθέτησης «σκληρής γραμμής» στο Κυπριακό, ενώ φωτογραφίζει τη Βρετανία ως τη χώρα που αντιστρατεύθηκε περισσότερο τα συμφέροντα της Κύπρου. **Σελ. 7**

ΚΟΜΙΣΙΟΝ

Υπάρχουν ανησυχίες για το Πουρνάρα

Ανησυχίες εκφράζει η Κομισιόν στην «Κ» για το Πουρνάρα. Παράλληλα, συνεργάζεται με τις κυπριακές αρχές για Στρατηγική Υποδοχή, που θα είναι έτοιμη μέχρι το τέλος του 2021. **Σελ. 8**

ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΡΕΚΟΡ

Παίρνουμε χάλκινο στα φυτοφάρμακα

Πλούσια σε... φυτοφάρμακα είναι αρκετά προϊόντα που φθάνουν στο πιάτο μας. Η Κύπρος κατατάσσεται στην πρώτη τριάδα των ευρωπαϊκών χωρών με τον μεγαλύτερο αριθμό υπέρβασης του ορίου υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Η συνείδησή μου δεν είναι ήσυχη

Ο Στέφανος Στεφάνου αποκαλύπτει στο ψυχογράφημα ποιο ήταν το μεγαλύτερο διλημμα της πολιτικής του πορείας και γιατί ασχολήθηκε με την πολιτική. Στην πολιτική λέει πως αναζητεί το μέτρο. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

Ισχυρό δίκτυ προστασίας

Για την Αθήνα η ολοκλήρωση της αμυντικής συμφωνίας με τη Γαλλία αποτελεί ισχυρό δίκτυο προστασίας για τη χώρα έναντι της τουρκικής επιθετικότητας. Η συμφωνία φέρει την προσωπική σφραγίδα του Κυριάκου Μητσοτάκη. **Σελ. 17**

Παιχνίδια συμμαχιών για τις προεδρικές

Ενα ειδύλλιο αναβιώνει μεταξύ Αβέρωφ και Νικόλα τη στιγμή που ο Στέφανος μετρά τις κινήσεις του

Το πρώτο βήμα του Αχιλλέα Δημοτριάδη προς τις προεδρικές εκλογές του 2023 ανοίγει πλέον το παιχνίδι συμμαχιών μεταξύ υποψηφίων και κομμάτων. Δεδομένη θεωρείται επί του παρόντος και η υποψηφιότητα του προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού, Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος έχει ήδη ξεκινήσει πορεία προς τη βάση. Το ενδεχόμενο στήριξης Αχιλλέα από ΑΚΕΛ το βλέπει ιδιαίτερα θετικά, καθώς γνωρίζει

πως δεν θα στηρίξει τον γνωστό νομικό το ΔΗΚΟ. Ήδη, πάντως, ο συναγερμικός πρόεδρος κάνει κρούσεις προς τον Νικόλα Παπαδόπουλο για μία συνεργασία, την οποία επί του παρόντος ο τελευταίος δεν

αποκλείει. Από την εξίσωση βεβαίως δεν πρέπει να αγνοείται και το τι θα πράξει τελικώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης, με κάποιους πολιτικούς κύκλους να υποστηρίζουν ανεξάρτητη υποψηφιότητά του. **Σελ. 6**

αποκλείει. Από την εξίσωση βεβαίως δεν πρέπει να αγνοείται και το τι θα πράξει τελικώς ο Νίκος Χριστοδουλίδης, με κάποιους πολιτικούς κύκλους να υποστηρίζουν ανεξάρτητη υποψηφιότητά του. **Σελ. 6**

Τα σιδηρά τείχη των ελληνικών θαλασσών

Η απόφαση για την πρόσκτηση 3+1 γαλλικών φρεγατών «FDI-Π.Ν.», γνωστών και ως «Belh@ttra», δεν ελήφθη σε καμία περίπτωση «εν μια νυκτί». Αν και οι συζητήσεις επιταχύνθηκαν περίπου τις τελευταίες 15 ημέρες, οι επαφές μεταξύ Αθηνών και Παρισιών για το πιο φιλόδοξο πρόγραμμα της γαλλικής ναυπηγικής βιομηχανίας των τελευταίων ετών έχουν ιστορία περίπου δύο ετών. Το πλέον καινοτόμο στοιχείο της «FDI» είναι ο συνδυασμός του ραντάρ «Sea Fire», της πλήρους σουίτας σόναρ και του συστήματος μάχης. Η συμφωνία για την αγορά των φρεγατών οριστικοποιήθηκε το πρωί του Σαββάτου με τη σύμφωνη γνώμη σύσσωμης της ηγεσίας του Π.Ν. Πώς ενδιαφέρει τη Λευκωσία η ελληνο-γαλλική συμφωνία. **Σελ. 4, 18-19.**

Πέντε αγκάθια μετά τις εκλογές

Η νέα γερμανική κυβέρνηση

Πέντε βασικά «αγκάθια» αντιμετωπίζει ο σχηματισμός τρικομματικής κυβέρνησης της Γερμανίας (SPD, Πράσινοι και FDP). Βασικό πρόβλημα θα μπορούσε να προκαλέσει στις διαβουλεύσεις η αντίθεση των Πρασίνων στον αγωγό Nord Stream. **Σελ. 21**

Ξεφεύγουν οι δαπάνες του ΓεΣΥ

Φέτος θα ανέλθουν στα 1,8 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 474 εκατ.

Οι δαπάνες από τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΓεΣΥ αυξάνονται, γεγονός που εντείνει τις ανησυχίες του οικονομικού επιτελείου της κυβέρνησης. Οι δαπάνες της υγείας για το 2021 θα αυξηθούν κατά 474,4 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το 2020, ποσό που «φορτώνει» επικίνδυνα τα δημόσια οικονομικά. Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι από

τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΓεΣΥ καταγράφονται σε έκθεση του Υπ. Οικονομικών, ενώ ανησυχίες είχαν διατυπωθεί από την Τρόικα και Οίκους Αξιολόγησης. Όπως πληροφορείται η «Κ», γίνονται σκέψεις στον ΟΑΥ να ζητηθεί μεγαλύτερη συνεισφορά. Ωστόσο, το ΥΠΟΙΚ απορρίπτει τέτοιο ενδεχόμενο. **Οικονομική, σελ. 3**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Η Νέα Υόρκη κλείδωσε το πισωγύρισμα

Το σενάριο διορισμού ειδικού απεσταλμένου των Η.Ε. απομακρύνεται, το κοινό ανακοινωθέν πάει περίπατο και η Λευκωσία έρχεται από τη Νέα Υόρκη με άδεια χέρια. Άδεια χέρια που καταδεικνύουν πως δύσκολες μέρες είναι προ των πυλών και οι συνομιλίες ίσως να μετακινούνται μετά το '23. **Σελ. 3**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ

Ισχυρή συνεργασία Κύπρου-Ισραήλ

Η σύσφιξη των σχέσεων κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών Κύπρου και Ισραήλ ξεκίνησε την περίοδο διακυβέρνησης Παπαδόπουλου, συνεχίστηκε επί Χριστόφια και έφθασε στα υψηλότερα επίπεδα επί Αναστασιάδη. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

61 χρόνια σκουριάς

Την Παρασκευή η Κ.Δ. εόρτασε την 61 επέτειο από την εγκαθίδρυσή της. Το ότι και τόσο μακρινό 1960 το πολυπαρό νησί είδε επιτέλους δροσιά, είχε επιτευχθεί ένας στόχος, ο υπό τας περιστάσεις καλύτερος. Δυστυχώς, όμως, οι καινούσιες πληγές των προηγούμενων ετών αφέθηκαν να κακοφορμίσουν, διακινδυνεύοντας την υγεία ολόκληρης της χώρας. Όπερ και εγένετο και εδώ και 47 χρόνια η Κυπριακή Δημοκρατία εορτάζει κολοβωμένη, διαιρεμένη και με το 37% του εδάφους της κατεχόμενο. Οι πρόσφατες συναντήσεις στη Νέα Υόρκη δυστυχώς ήταν άγονες και απ' ό,τι φαίνεται θα παραμείνουν σε αγρανάπαυση έως και τις προεδρικές εκλογές του 2023, αφού σχεδόν όλοι οι υποψήφιοι σιωπηρά λένε παρελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Εκθέσεις τέχνης στη Λευκωσία

Η εικαστικός Diana Taylor μιλάει στην «Κ» για την έκθεσή της «Phantom Yarns» στην Art Seen. Η Νατάσα Σωκράτους-Επαμεινώνδα εκθέτει στην IsnotGallery με τίτλο «See through my eyes». **Ζωή, σελ. 3, 9**

ΒΙΒΛΙΟ

Η βιογράφος της Α. Μέρκελ μιλάει στην «Κ»

Η Κάτι Μάρτον, βιογράφος της Αγκελα Μέρκελ, μιλάει στην «Κ» για τη γυναίκα πίσω από την καγκελάριο. Τα ανεκδοτολογικά στοιχεία του βιβλίου μάλιστα δείχνουν ποια είναι. **Ζωή, σελ. 1**

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Buffer Fringe 2021 και Σινεμά

Η Κυπροαμερικανίδα Ana Mouyis συμμετέχει στο Φεστιβάλ Buffer Fringe 2021 με το πρότζεκτ «To Your Hands» και μιλάει στην «Κ». Σηκώνει αυλαία το Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους. **Ζωή, σελ. 4, 8**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Τι κορμί θα παραδώσεις, μωρή;

Δεν ήταν απλώς η ιδέα εξαιρετική, υπήρχε και ο ιδανικός άνθρωπος για να την υλοποιήσει. Μονάχα ο τίτλος έλειπε για να ανακοινωθεί η υπερπαραγωγή και να κάνει πάταγο στην αστική Λευκωσία. «Καν’ το όπως ο Πρόδρομος» πρότεινε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, ενώ η ελληνό-ψυχη Ευγενία Καλαμαρού πρόκρινε ως πιο δόκιμο τον τίτλο: «Pro Pro the Greek». Τελικά τη λύση έδωσε, όπως πάντα άλλωστε, η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον.

«Η Ένωση Καρέ Μπιρίμπας, σε συνεργασία με τη συνταξιούχο καθηγήτρια φυσικής αγωγής Δωρίτα Σαλάτα Πασιή, σας προσκαλούν στις γυμναστικές επιδείξεις “Be Active: Do it like Pro Pro”. Χώρος: Το γιοφύρι της Ζάχα. Ωρα: δεκάτη πρωινή».

Στο κάλεσμα της μοίρας ανταποκρίθηκαν δέκα γριές, τρεις Φιλιππινέζες, δύο Νιγηριανοί και μία Ουκρανή (φιλική συμμετοχή). Έμπνευση γι’ αυτό το πανόραμα άσκησης, χορού και ευεξίας υπήρξε το βίντεο του υπουργού Παιδείας Πρόδρομου Προδρόμου, άλλως Προ Προ, το οποίο έγινε viral. Στο εν λόγω video το φιλοθεάμον κοινό του διαδικτύου είχε την ευκαιρία να θαυμάσει το τσαλάκωμα του συνήθως τσαλαάκωτου Προ Προ, στο χειρότερο σურτάκι που χόρευε ποτέ άνθρωπος παγκοσμίως. Για να το θέσουμε αλλιώς, ευτυχώς που ο Μίκης εγκατέλειψε τα εγκόσμια ώστε να μην αναγκαστεί να δει ΚΑΙ αυτό τον διασυρμό του έργου του.

Η Δωρίτα Σαλάτα Πασιή, έχοντας μακρά εμπειρία ως καθηγήτρια φυσικής αγωγής και ένδοξο παρελθόν στις γυμναστικές επιδείξεις στο παλιό ΓΣΠ, απέφυγε τον σκόπελο του Ζορμπά. Εμπνεύστηκε λοιπόν από τη ρηζικέλευθη υπόδειξη του Νίκου Αναστασιάδη προς τον Ελπιδο-

Η Δωρίτα Σαλάτα Πασιή, πάλαι ποτέ καθηγήτρια φυσικής αγωγής, διαθέτει πλέον τη πληθωρική γοητεία των γυναικών του Φερνάντο Μποτέρο.

φόρο («Αυτό που στο DNA μας υπάρχει και δεν αλλοιώνεται με τις πολιτογραφήσεις είναι το DNA του Έλληνα») και κινήθηκε σε πιο ελαφρολαϊκά μονοπάτια: Από τον ύμνο της Καπούλας Γαρμπή «Τη μια μας παίζουν ροκ την άλλη τσιφτετέλι, παιδιά του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη», μέχρι το «Μια Ελλάδα φως» της δικής μας Κωνσταντίνας. Ρίγη συγκίνησης διαπέρασαν τα μπετά της Ζάχα...

Ρωτήστε όποιον θέλετε, από τον Άγιο Ανδρέα μέχρι τους Αγίους Ομολογητές, για τη Δωρίτα και θα λάβετε την ίδια απάντηση: ένας μί-

σχος ήταν η θυγατέρα Σαλάτα στα νιάτα της. Γιατί η Δωρίτα, προτού ερωτευτεί τον Κόκο, υπήρξε καλλιπυγος και καλλιγράμμος! Ως κυρία Πασιή όμως, γνώρισε τον μαγευτικό κόσμο της νουγκάτινας και έκτοτε του έδωσε και κατάλαβε. «Η αγαπητή Δωρίτα μπορεί να έχει τα κιλάκια της, πλην όμως τον καλαματιανό τον χορεύει υποδειγματικά» σχολίασε η Ιουλία, καθώς κορυφωνόταν το γυμναστικό - χορευτικό δρώμενο.

«Καλέ ποιο ελληνικό DNA; Εδώ το αλλοδαπό το παλικάρι μια χαρά το δουλεύει το ζειμπέκικο» ενθουσιά-

στηκε η Κουλλίτσα, ενώ βάρανε παλαμάκια στον δίμετρο Νιγηριανό. «Ένας αέρας να τρυπάει το κορμί μου, εγώ βρεγμένος πιο πολύ απ’ την καμπαρντίνα μου, μα σε ψάχνω απεγνωσμένα στην Αθήνα μου» τραγούδαγε ο Κωνσταντίνος Αργυρός και στο γιοφύρι γινόταν της κολάσεως. Η Ουκρανή να έχει σπύσει το μίνι στα μη περαιτέρω, ο Αφρικανός να έχει βγάλει την μπλουζα, σκορπώντας εγκεφαλικά και οι γριές να έχουν ανεβάσει πίεση 18. Μόνο η Δωρίτα Σαλάτα Πασιή παρέμενε ψύχραιμη, δίδοντας οδηγίες ρυθμικής γυμναστικής: «εν δυο πάνω, εν δυο κάτω... Κουλλίτσα

δεν αγγίζουμε, μόνο βλέπουμε...εν δυο πάνω, εν δυο κάτω...».

Θλιβερή εξάιρεση στη χαρμόσυνη ατμόσφαιρα ήταν η Φώφη Κούταλου. Καθισμένη σε ένα από τα φουτουριστικά παγκάκια παρακολουθούσε με οργίλο ύφος, κρατώντας ένα πλακάτ με σύνθημα: «Κάτω η αριστερή τρομοκρατία». «Όλοι μαζί και ο ψωριάρης χώρια» την προκάλεσε η Ιουλία. «Ούτε τα λείψανα των αγίων μας δεν μας αφήνουν να προσκυνήσουμε πια τα αναρχοκομμούνια!» ξέσπασε η Φώφη.

Η Κούταλου φυσικά αναφερόταν

στο ναυάγιο της πρωτοβουλίας να εκτεθούν για προσκύνημα τα λείψανα δύο Κυπρίων αγίων στο θεατράκι του ΡΙΚ μετά το κράξιμο στα social media. Το γεγονός ότι θα έτριζαν στον τάφο τα κόκκαλα τόσο του Ανδρέα Χριστοφίδη όσο και του Εύη Γαβριλίδη ουδόλως την προβλημάτιζε. «Είναι που θα έκοβε το ΡΙΚ τις διαφημίσεις και θα γινόταν BBC» σάρκασε η Ιουλία, αλλά προτού προλάβει να ολοκληρώσει τη φράση της η Δωρίτα Σαλάτα Πασιή την επανέφερε στην τάξη: «Εν δυο πάνω, εν δυο κάτω... Κουλλίτσα κάτω τα χέρια από τον Νιγηριανό... εν δυο πάνω, εν δυο κάτω...».

Ξεθεωμένες από τη γυμναστική κατέληξαν στο διαμέρισμα της Κωστή Παλαμά. Η Ιουλία, η Δωρίτα, η Ευγενία, η Φώφη με το πλακάτ και η Κουλλίτσα με τον Νιγηριανό. «Να πάρουμε το ζωντανό να το ευλογήσει ο Άγιος Λεμεσούς» πρότεινε η Καλαμαρού, κοιτώντας τον Άλαν Έντγκαρ Πόε. «Το δικό μου το σκυλί δεν θα πάει πουθενά» πείσμως η χήρα. «Καλέ, το διοργανώνει η Μητρόπολη με το κόμμα των Ζώων. Αρκεί να πάρεις μαζί σου σακουλάκια για να μην κάνει κακά στον οίκο του Θεού». «Το λέει αυτό η ανακoinωση»; «Ε, ναι». «Τι ζούμε, Θεέ μου, και δεν τρελαινόμαστε!».

Την ασθενή με κορωνοϊό που της φανερώθηκε ο Άγιος Νικηφόρος για να τη θεραπεύσει, αρνήθηκε η Ιουλία να τη σχολιάσει. «Αρκετό Ταλιμπαριστάν είχαμε για σήμερα» είπε και αναζήτησε με τα μάτια την παλαιμάχο γυμναστριά. Τελικά κατευθύνθηκε προς την κουζίνα, όπου τη βρήκε να τρώει με βουλιμία τη σοκολατίνα του Νούφαρου. «Τι κορμί θα παραδώσεις, μωρή;» απόρησε η χήρα, αλλά η Δωρίτα Σαλάτα Πασιή, πασσαλειμμένη με σοκολάτα μέχρι τ’ αφτιά, δεν την άκουγε.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 3.10.1931

ΕΜΠΟΡΙΟ: Θεσσαλονίκη, 2 Οκτωβρίου - Απεκαλύφθη σήμερα ότι από τας ημέρας της ενάρξεως της συναλλαγματικής κρίσεως διάφοροι έμποροι εξήγαγον εμπορεύματα εις τας λοιπάς βαλκανικάς χώ-

ρας και ιδίως εις την Σερβίαν και την Αλβανίαν [φωτ. Τίρανα] ερχόμενοι εις απ’ ευθείας επαφήν με τους αγοραστάς και εισπράττοντες το αναλογούν συνάλλαγμα άνευ της μεσολαβήσεως των Τραπεζών. Επίσης επώλουν εμπορεύματα εις ενταύθα αντιπροσώπους

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ: Τηλεγραφήματα εκ Κων/πόλεως αγγέλλουν ότι κατά πληροφορίας εγκύρου πηγής ο Τρότσκι, όστις, ως γνωστόν, διαμένει εις την νήσον Πρίγκηπον της Προποντίδος, επανειλημμένως επεσκέφθη κατά τους τελευταίους μήνας τον τένωσ βασιλέα του Αφγανιστάν Αμανουλλάχ. Εκ των επισκέψεων τούτων εδημιουργήθη η εντύπωσις μεταξύ των τουρκικών κύκλων ότι ο Τρότσκι εν συνεργασία μετά του Αμανουλλάχ προκατασκευάζουν την έκρηξιν επαναστατικού κινήματος εις το Αφγανιστάν. Επίσης αμφότεροι αλληλογραφούν μετά τινών προσώπων εν Αφγανιστάν. Προστίθεται ότι ο Αγγλος πρεσβευτής προέβη εις διάβημα παρά τη τουρκική κυβερνήσει ζητών την φρούρνησιν του Τρότσκι.

ΟΛΙΓΟΝ ΕΛΛΑΣ: Φυλάκισις τριών μηνών και πρόστιμον εξήσου αισθητόν θα επιβάλλεται εις τους αισχροκερδούντας επί των τροφίμων και εις τους αποκρύπτοντας είδη της πρώτης ανάγκης εν Αγγλία, κατά τας χθεσινάς τηλεγραφικάς ειδήσεις. Ωστε και εκεί λοιπόν συμβαίνουν τα ίδια; ΑΛΛ’ εν τούτοις περιπτώσει αντί να γίνωμεν ημείς μικρά Αγγλία, αρχίζει να μεταβάλλεται η γηραιά Αλβιών ολίγον τι εις Ελλάδα!

Οι γάτες του ΡΙΚ...

Ουδέν το μεμπτόν βρίσκω στο να ευλογηθούν τα κατοικίδια όσων το επιθυμούν από τον μητροπολίτη Λεμεσού και κανείς δεν επιβάλλει τίποτε και σε κανέναν. Άλλωστε, στην παράδοση και αυτού του τόπου οι ευλογίες κοπαδιών αιγοπροβάτων και όχι μόνο γινότουσαν πολλές. Αλλά τώρα η έκθεση προς προσκύνημα στο θεατράκι του ΡΙΚ λειψάνων αγίων και ταυτόχρονα ο διωγμός των γάτων από το Ίδρυμα έρχονται σε μία κάποια αντίθεση. Ελπίζω ότι όπως και τα λείψανα τελικά δεν θα εκτεθούν και ο κ. Μιχαήλ να σκεφτεί σοβαρά και να αφήσει τα γατιά στην πασχία τους. Οι ζημاریσιές των γάτων δεν είναι τίποτε μπροστά σε άλλες. Καλό θα είναι να φροντίσει ο κ. Μιχαήλ να δει πώς θα γίνουν τα πράγματα πιο ευρωπαϊκά στο ΡΙΚ, να ενισχύσει την κυριακή τηλεοπτική δημιουργία, να δώσει χώρο και χρόνο σε εκπομπές πολιτισμού στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση και άλλα παρόμοια και τα των γάτων δεν είναι δική του δουλειά.

Μια ουρά και ένας σκύλος «βρίσκει και κάνει» ο κ. Θεμιστοκλέους του ΕΛΑΜ, ενός κόμματος που δεν μπορεί να συζητάει, λόγω και της φιλοσοφίας του, δηλαδή, ένας μιλά, οι άλλοι προσοχή! Πρώτα ήταν οι επιθέσεις στην κα Ξάνθου, τώρα εναντίον των κατοίκων του Πύργου... αύριο ποιος/ποια θα είναι; Καλό είναι λοιπόν η κα Δημητρίου να ενεργοποιηθεί. Αφού η κωλοσυρμαθκιά της κουφή φαινόταν, καλά, κάποιοι δεν την είδαν, άλλοι την παρέκαμψαν, αλλά αυτοί που

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

Το σάπιο μύλο το βλέπεις από την αρχή και δεν το τρως, αν το φας μπορεί και να δηλητηριαστείς.

την εντόπισαν γιατί δεν φρόντισαν να την εξουδετερώσουν; Τρόπους οι Δημοκρατία για τέτοιου είδους εξουδετερώσεις έχει πολλούς, αρκεί να τους ψάξει κανείς. Όσο λοιπόν αφήνουν τον κ. Θεμιστοκλέους να αλωνίζει στην Επιτροπή Παιδείας και να συμπεριφέρεται σαν να βρίσκεται σε παχνί, τότε και εκείνος θα αλωνίζει, και σε κανέναν δεν θα χρωστά αλεστικά. Μη σα πω ότι του χρωστάνε κάποιοι άλλοι και τώρα τους παίρνει και το βόδι, σιγά-σιγά και για να κλείσω τη ζωολογία «Η αλεπού κρυβόταν, μα η ουρά της φαινόταν».

Συζητώντας ήρεμα...

Και μιας και παραπάνω είπαμε για το ΡΙΚ, το ανακύψαν ζήτημα, αγώνας μοσξΜηλιώτη - Παπαπέτρου νομιζω είναι ενδεικτικό του δημόσιου λόγου στην κοινωνία μας και πώς αντιλαμβάνεται κάποιος τον ιστορικό του ρόλο. Δεν με αφορά να υποστηρίξω την κα Μηλιώτη, ούτε και να ψέξω τον κ. Παπαπέτρου, αυτό που με ενδιαφέρει είναι να μπορώ επτέλους να παρακολουθήσω έναν σοβαρό διάλογο με επιχειρήματα, μια ανάλυση του τι έγινε για το Κυπριακό, χωρίς ευσεβοπισμούς, αγκυλώσεις, προφητείες και ατελείωτη παρελθοντολογία. Ευ-

τυχώς που η ιστορία δεν ήταν ποτέ το αγαπημένο μάθημα των πολιτικών μας, διότι θα ξεκινούσαμε τις συζητήσεις από το Συνέδριο του Βερολίνου το 1878. Όπως και να ‘χει η κα Μηλιώτη μπορεί να ήταν λίγο εριστική, αλλά και ο κ. Παπαπέτρου δεν ήταν και πολύ ευγενής, λέγοντάς της να πάει να καθίσει «ποδά», αντιμετωπίζοντας την a priori ως προκατειλημμένη, αφού «το κάμνει συχνά τώρα τελευταία». Φυσικά, δεν άργησε το θέμα να γίνει πολιτικό στα ΜΚΔ.

ΚικιΡΙΚκου πολιτισμός **Και κρατώντας** το νήμα από την αρχή της στήλης, σκέφτομαι, ο κ. Γρηγόρης Μαλιώτης , στις 20 Οκτωβρίου 2014, ως αν. διευθυντής Προγραμμάτων Τηλεόρασης, είχε πει ότι το ΡΙΚ στηρίζει σταθερά τον πολιτισμό...θυμάστε το «Το Εντέχνως» με την Αλεξία Καρακάννα; Πήγε καλιά του, τώρα έρχονται και αλλάζουν τις ώρες των δύο εκπομπών πολιτισμού, ενώ βάζουν και μία νέα εκπομπή με τίτλο «Σελίδες Ιστορίας» ο αρχαιακός πλούτος του ΡΙΚ», τις 10:30 το πρωί. ArtCafé με Μαλένη και Προσωπογραφίες με Αγγελίδου ντάλα μεσμέρι, και η ιστορία για πέντε λεπτά στις 10:30 το πρωί! Ναι, μισή ώρα πάνω ή μισή ώρα κάτω παίζει ρόλο στην τηλεόραση. Και αφού είναι οι μοναδικές εκπομπές πολιτισμού θα έπρεπε στη δημόσια ραδιοτηλεόραση να τις έχουν σε σωστές ώρες. Ότι δεν κάνουν τα ιδιωτικά κανάλια, τα οποία παρουσιάζουν ριάλιτι διά πάσαν νόσο και μαλακία, ας το κάνει η δημόσια, και να μην πάει να της μοιάσει διά της πлагίας.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η Νέα Υόρκη κλείδωσε το πισωγύρισμα

Το παρασκήνιο του απεσταλμένου, ο χρόνος που περνά και η επιμονή για ΜΟΕ- Τεχν. Επιτροπές

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«**Δεν έχουμε** ούτε έναν άνθρωπο πραγματικά να ασχοληθεί» ήταν αυτό που μουρμουρούσαν στα πηγαδάκια διπλωματικοί κύκλοι, όταν διαπίστωσαν ότι το σενάριο διορισμού ειδικού απεσταλμένου των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό απομακρύνεται, το κοινό ανακοινωθέν πάει περίπατο και η Λευκωσία έρχεται από τη Νέα Υόρκη με άδεια χέρια. Άδεια χέρια που καταδεικνύουν πως δύσκολες μέρες είναι προ των πυλών για το Κυπριακό. Όχι μόνο γιατί ο χρόνος που διαρρέει επιβεβαιώνει πως δύσκολα αναμένονται εξελίξεις πριν από τις προεδρικές εκλογές του 2023, αλλά και γιατί εντείνεται ο κίνδυνος περιορισμού της συζήτησης σε μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και τεχνικών επιτροπών που θέλει η Τουρκία.

Στον αέρα ο απεσταλμένος

Το παρασκήνιο για παράδειγμα που εκτυλίχθηκε γύρω από τον διορισμό απεσταλμένου είναι ενδεικτικό των δυσκολιών, αλλά και των διαφορετικών τάσεων. Το θέμα συζητήθηκε κατά τη διμερή δεκάλεπτη συνάντηση Αναστασιάδη-Γκουτέρες. Ο πρόεδρος Αναστασιάδης είχε εδώ και καιρό αποστείλει επιστολή προς τον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών στην οποία μαζί με την ετοιμότητα σύγκλησης τριμερούς συνάντησης χαιρέτησε την πρόθεση του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών να διορίσει ειδικό απεσταλμένο. Μετά και την παραιτηση της Τζέιν Χολ Λουτ το θέμα επανήλθε στην ατζέντα επιτακτικά, με τον Αντόνιο Γκουτέρες να εκφράζει την πρόθεσή του να διορίσει ειδικό απεσταλμένο και όχι προσωπικό, καθώς οι διορισμοί προσωπικού απεσταλμένου για ζητήματα προκαλούν αντιδράσεις σε μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, όπως στην περίπτωση της Κίνας και της Ρωσίας.

Το παρασκήνιο

Η ε/κ πλευρά επιδιώκει τον διορισμό

Η Σπέχαρ παρατείνει την παραμονή της μετά τις τουρκικές αντιδράσεις για τη διάδοχο της Melissa Parke και αναμένεται έγκριση του Καναδού, Colin Stewart.

Η τουρκική πλευρά επιμένει σε ενίσχυση ΜΟΕ και αυξημένου ρόλου των τεχνικών επιτροπών, καθώς αυτό, όπως λέγεται, θα αποτελέσει το όχημα προώθησης της λύσης των δύο κρατών.

του ειδικού απεσταλμένου, καθώς αυτό στέλνει το μήνυμα αναβάθμισης και προόδου στις συνομιλίες. Θα στείλει επίσης το μήνυμα πως ξεκινούν ουσιώδεις διαπραγματεύσεις. Υπενθυμίζεται άλλωστε πως από τη διάσκεψη της Γενεύης τον Μάιο, δεν έχει υπάρξει καμία βελτίωση του κλίματος.

Αντιθέτως, Άγκυρα και Τατάρ επιθυμούν τον διορισμό προσωπικού απεσταλμένου αντί ειδικού, καθώς ο ειδικός απεσταλμένος θα έχει σαφώς πιο ενισχυμένους όρους εντολής για εφαρμογή των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και κατ' επέκταση προσήλωση σε ένα σχέδιο λύσης στο πλαίσιο διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας. Η τουρκική πλευρά επιθυμεί τον περιορισμό της συζήτησης σε μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης και στην ενίσχυση του ρόλου των τεχνικών επιτροπών. Κάτι τέτοιο θεωρείται από διπλωματικούς κύκλους πως θα αποτελέσει όχημα για την προώθηση της λύσης δύο

Ενώ αναμενόταν Γενεύη 2 σε διάστημα τριών μηνών από την πρώτη, κάτι τέτοιο δεν κατέστη εφικτό, με τους διπλωματικούς κύκλους να ανησυχούν πως εκτός από την παρέλευση χρόνου, καταστρέφεται παράλληλα το διαπραγματευτικό υπόστρωμα.

κρατών, με λίγα λόγια συνεργασία σε ισότιμη βάση, ούτως ώστε η Κυπριακή Δημοκρατία να μιλάει ισότιμα με το ψευδοκράτος. Την θέση ειδικού απεσταλμένου φαίνεται να δέχτηκε μετά από πολλά στο γεύμα ο Τ/κ ηγέτης Ερσίν Τατάρ, με την προϋπόθεση πως δεν θα φανεί προς τα έξω ως δική του ήττα και νίκη της ε/κ πλευράς. Καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι σε δηλώσεις του έκανε λόγο για απεσταλμένο που θα περιορίζεται στα καθήκοντα της Τζέιν Χολ Λουτ. Υπενθυμίζεται πως η κα Λουτ, λόγω του ρόλου της, δεν τοποθετείτο στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Το πρόβλημα προέκυψε από την Άγκυρα, η οποία, όπως λένε διπλωματικές πηγές, άσκησε πιέσεις στον γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών, με αποτέλεσμα η όλη διαδικασία να βρίσκεται στον αέρα.

Η Σπέχαρ και ο αντικαταστάτης

Εκτός από την αποχώρηση της Τζέιν Χολ Λουτ, ζήτημα τίθεται και για την αντικατάσταση της ειδικής αντιπροσώπου του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο Ελίζαμπεθ Σπέχαρ. Είχε ακουστεί εντόνως το όνομα της Αυστραλής Melissa Parke, η οποία πριν από την ενασχόλησή της με την πολιτική, εργαζόταν ως νομικός των Ηνωμένων Εθνών.

Η Τουρκία απέρριψε το ενδεχόμενο διορισμού της, καθώς φέρεται κατά την εμπλοκή της στην πολιτική να είχε επι-

κρίνει τις πολιτικές της Τουρκίας. Επικρατέστερο σενάριο αποτελεί ο Καναδός Colin Stewart, ο οποίος επιτέλεσε ειδικός απεσταλμένος του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών στη Δυτική Σαχάρα. Μέχρι και την έγκρισή του πάντως, φαίνεται να παρατείνεται η παραμονή Σπέχαρ στο νησί.

Πέραν όμως των αντιδράσεων και των προσκρούσεων για τους απεσταλμένους, ζήτημα τίθεται και με το κοινό ανακοινωθέν. Διπλωματικοί κύκλοι εξέφραζαν πριν από τη Νέα Υόρκη την ελπίδα μιας κοινής δήλωσης που να εκφράζει ετοιμότητα για να επαναρχίσουν οι συνομιλίες και χωρίς ωστόσο να υπεισέρχονται σε λεπτομέρειες.

Υπήρξε μία προσπάθεια τον περασμένο μήνα να γίνει προετοιμασία για μία κοινή δήλωση, χωρίς ωστόσο να οδηγήσει πουθενά. Μετά το γεύμα της Δευτέρας, ο γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών ενημέρωσε πως θα ετοιμάζε μια δήλωση και θα έδινε στα δύο μέρη το προσχέδιο για έγκριση. Σκοπός της ε/κ πλευράς ήταν να μπει στο ανακοινωθέν τι έγινε στη συνάντηση, η πρόθεση διορισμού ειδικού απεσταλμένου και οι όροι εντολής του.

Η τ/κ πλευρά φέρεται να επέμενε στο θέμα των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και ενίσχυσης του ρόλου των δικοινοτικών Τεχνικών Επιτροπών, με αποτέλεσμα το όλο εγχείρημα να βρίσκεται στον αέρα.

Εξελίξεις μετά το 2023;

Πάντως, από πλευράς διπλωματικών κύκλων, το ενδεχόμενο στους όρους εντολής να περιλαμβάνονται τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και ο ενισχυμένος ρόλος των δικοινοτικών τεχνικών επιτροπών δεν αποτελεί πρόβλημα, νοούμενου ότι δεν θα περιορίζεται εκεί και δεν θα αποτελεί αυτοσκοπό. Η κύρια ανησυχία ανώτατων διπλωματικών πηγών είναι το γεγονός ότι από τον Μάιο οπότε και έγινε η διάσκεψη της Γενεύης και ενώ υπήρχε η πρόθεση μιας δεύτερης διάσκεψης σε χρονικό περιθώριο δύο ή τριών μηνών, κάτι τέτοιο δεν κατέστη εφικτό. Μάλιστα, η Νέα Υόρκη κατέδειξε την τεράστια απόσταση που υπάρχει μεταξύ των δύο πλευρών. Απόσταση που δίδει την αίσθηση πως απομακρύνονται οι πιθανότητες να ξεκινήσει μία διαδικασία μέχρι το τέλος του χρόνου. Από τον νέο χρόνο και μετά οι όποιες διεργασίες θα δυσκολεύουν λόγω και του προεκλογικού, με αποτέλεσμα, όπως λένε οι ίδιες πηγές, να μη χάνεται μόνο πολύτιμος χρόνος, αλλά να υπάρχει και κίνδυνος καταστροφής του υποστρώματος της διαπραγματεύσεως.

Μποϊκοτάρει τον Τατάρ η τουρκοκυπριακή Αριστερά

Βέτο στη λύση των δύο κρατών με την τ/κ κοινότητα να ετοιμάζεται για τις κρίσιμης σημασίας «βουλευτικές και δημοτικές» εκλογές

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Σύμφωνα με τον αρχηγό του δεύτερου μεγαλύτερου κόμματος της τ/κ Αριστεράς «η πολιτική που παρουσιάζει ο κ. Τατάρ ως νέα, στην πραγματικότητα είναι η συνέχεια των παλαιών πολιτικών των προηγούμενων πενήντα ετών».

παρελθόν, κατά τη διάρκεια της άτυπης Διάσκεψης της Γενεύης, ο κ. Τατάρ δεν ενημέρωσε τα πολιτικά κόμματα και το «κοινοβούλιο» για την αλλαγή στάσης στο Κυπριακό και τις νέες προτάσεις που τέθηκαν στο τραπέζι.

Η τ/κ πλευρά τήρησε παρόμοια στάση και πριν από τη νέα τριμερή συνάντηση της Νέας Υόρκης. «Ο Εργκιούν Ολγκούν, ο ειδικός εκπρόσωπος της «Προεδρίας», ανακοίνωσε ότι «θα παρουσιάσουμε ένα πολύ ολοκληρωμένο πρόγραμμα στον γενικό γραμματέα», δίκως αυτό να έχει κοινοποιηθεί πριν από την επίσκεψη στα πολιτικά κόμματα», πρόσθεσε ο κ. Έρκιουρμαν, σύμφωνα με τον οποίο η τ/κ ηγεσία επιχειρεί να επιβάλλει στην τ/κ κοινότητα το δικό της όραμα της λύσης.

Οι αλληλοκατηγορίες

«Ο Τ/κ ηγέτης μιλάει για κυριαρχική ιδότητα την στιγμή που παραγνωρίζεται η κυριαρχία της Βουλής» ήταν η χαρακτηριστική τοποθέτηση του αρχηγού της τ/κ αξιωματικής αντιπολίτευσης, Τουφάν Έρκιουρμαν σχετικά με την απόφαση του μπόϊκοτάζ. Σύμφωνα με τον ηγέτη του Ρεπουμπλικανικού Τουρκικού Κόμματος, στο άμεσο

Παρά τις παρεμβάσεις της Άγκυρας και τις τελευταίες κινήσεις της τ/κ ηγεσίας, η τ/κ Αριστερά επιμένει στη σημασία της ΔΔΟ. Αυτή η επιμονή έρχεται σε μια στιγμή που η τ/κ κοινότητα ετοιμάζεται για κρίσιμης σημασίας «βουλευτικές» και «δημοτικές» εκλογές.

φωνα με τον αρχηγό του δεύτερου μεγαλύτερου κόμματος της τ/κ Αριστεράς «η πολιτική που παρουσιάζει ο κ. Τατάρ ως νέα, στην πραγματικότητα είναι η συνέχεια των παλαιών πολιτικών των προηγούμενων 50 ετών. Η πολιτική μιας λύσης βασισμένη στα δύο κυρίαρχα κράτη δοκιμάστηκε στο παρελθόν, αλλά είχε επιβλαβείς συνέπειες για την τουρκοκυπριακή πλευρά».

Ο κ. Τατάρ την προηγούμενη εβδομάδα καταδίκασε τη νέα απόφαση του μπόϊκοτάζ της τ/κ Αριστεράς και τις παραπάνω τοποθετήσεις εκπέμποντας το μήνυμα ότι «[Στη Νέα Υόρκη] μίλησα ρεαλιστικά. Γνωρίζω ότι αυτό [η αναγνώριση της «ΤΔΒΚ»] δεν πρόκειται να συμβεί αύριο το πρωί». Σύμφωνα με τον Τ/κ ηγέτη, η τ/κ αντιπολίτευση που πρόσφατα μπόϊκοτάρε την ομιλία του προέδρου της Τουρκίας, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στη «Βουλή», σήμερα επιχειρεί να «δυσφημίσει» την τ/κ ηγεσία.

Μάχη για τη ΔΔΟ

Όπως γίνεται αντιληπτό στην καρδιά της νέας αντιπαράθεσης της τ/κ Αριστεράς με την τ/κ ηγεσία βρίσκεται το Κυπριακό. Παρά τις παρεμβάσεις της Άγκυρας και τις τελευταίες κινήσεις της τ/κ ηγεσίας, η τ/κ Αριστερά επιμένει στην σημασία της ΔΔΟ. Αυτή η επιμονή έρχεται σε μια στιγμή που η τ/κ κοινότητα ετοιμάζεται για κρίσιμης σημασίας «βουλευτικές» και «δημοτικές» εκλογές. Εκτός απροόπτου, οι πρώτες θα πραγματοποιηθούν

τον Απρίλιο. Οι δε, «δημοτικές» προγραμματίζονται για τις αρχές του καλοκαιριού του 2022.

Η τ/κ Αριστερά επιθυμεί να συμμετάσχει στις επικείμενες «εκλογές», κρατώντας ζωντανό το όραμα της ομοσπονδιακής λύσης. Παρά τη ρητορική της Άγκυρας και της ηγεσίας Τατάρ περί κλεισίματος του κεφαλαίου της ομοσπονδιακής λύσης, οι εκπρόσωποι της τ/κ Αριστεράς επιμένουν στο γεγονός ότι τόσο η ε/κ πλευρά όσο και η διεθνής κοινότητα δεν είναι έτοιμες να συζητήσουν άλλη φόρμουλα λύσης, εκτός από τη ΔΔΟ. Επιπλέον, σύμφωνα με τους εκπροσώπους της τ/κ Αριστεράς, μεγάλη μερίδα της τ/κ κοινότητας εξακολουθεί να εστιάζει στη ΔΔΟ.

Την παρούσα στιγμή, η πολυδιάσπαση στους κόλπους της δυσχεραίνει το έργο της τ/κ Αριστεράς. Επίσης, οι τελευταίες σφυγμομετρήσεις δεν εμφανίζουν αξιοσημείωτη αύξηση των ποσοστών της. Επιπλέον, η Άγκυρα παρέχει πολύτιμη πολιτική και οικονομική υποστήριξη στην τ/κ Δεξιά, με την οποία επιθυμεί να συνεχίσει την πορεία της για τη ριζική ανασυγκρότηση της τ/κ κοινότητας και φυσικά την προβολή της λύσης των δύο κρατών.

Ωστόσο, παρά τις μεγάλες δυσκολίες τα κόμματα της τ/κ Αριστεράς εμφανίζονται έτοιμα και πρόθυμα για να εξαντλήσουν όλα τα περιθώρια και να εκμεταλλευτούν τις περιστάσεις για να προβάλλουν το όραμα της ΔΔΟ.

Τι σημαίνει για τη Λευκωσία η συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας

Οι τρεις άξονες που επηρεάζουν την Κύπρο

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η στρατηγική συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας, με την πώληση προηγμένων τεχνολογίας πλοίων από το Παρίσι για το πολεμικό ναυτικό της πρώτης, αποτελεί μια ενδιαφέρουσα εξέλιξη με πολλαπλές προεκτάσεις για τη στρατηγική αυτονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη συζήτηση για τα όρια του ευρωατλαντισμού για την άμυνα της Ευρώπης και, φυσικά, το νέο αναδυόμενο γεωπολιτικά περιβάλλον της ανατολικής Μεσογείου. Δεν είναι μόνον τα πολλαπλά μηνύματα που μια τέτοια συμφωνία αποστέλλει στους ενδιαφερόμενους αποδέκτες –όπως η Τουρκία και οι ΗΠΑ στη μετά-AUKUS εποχή– αλλά και το γεωπολιτικό αποτύπωμα που η Γαλλία θέλει να αφήσει στην τρέχουσα συγκυρία, κυρίως εντός της Ε.Ε., η οποία έχει δύο ποιοτικά χαρακτηριστικά: την αλλαγή σκυτάλης στην ηγεσία της Γερμανίας και στην επιμέδωση του Brexit, συνθήκες που εξορισμού αφήνουν στο Παρίσι χώρο για να διεκδικήσει –ή και για να ηγηθεί για τους πιο τολμηρούς φεντεραλιστές– πρωταγωνιστικό ρόλο στην αμυντική ολοκλήρωση της Ευρώπης. Για την Κύπρο, η εν λόγω συμφωνία μπορεί να σταθεί η αφορμή για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων –μακριά από τις υπερβολές και τους ενθουσιασμούς της ελληνόφωνης ανάλυσης που εστίαζε στις τεχνικές προδιαγραφές των πλοίων.

Η θέα από τη Λευκωσία

Για τη Λευκωσία η ανάγνωση της στρατηγικής συμφωνίας Αθήνας-Παρισιού πρέ-

πει να ιδωθεί μέσα από τρεις δυναμικούς άξονες:

α) Την κατανόηση των ρεαλιστικών συνθηκών της: Η συμφωνία, που περιέχει ξεκάθαρα το αποτύπωμα των εξοπλιστικών και τη ρήτρα της αμοιβαίας στρατιωτικής βοήθειας, έχει ξεκάθαρα συμμαχική προέκταση, καθιστώντας το Παρίσι και την Αθήνα στρατηγικούς συμμάχους. Η εν λόγω διάσταση καταδεικνύει και τα όρια των διμερών σχέσεων (αλλά και του σχήματος των Τριμερών στο οποίο επενδύει διπλωματικό κεφάλαιο η Λευκωσία) της Κ.Δ. που συχνά αποκαλούνται «συμμαχίες», ενώ δεν είναι. Η Κύπρος μπορεί να συμμετέχει σε στρατιωτικές ασκήσεις και σχήματα διπλωματικής συνεργασίας με κράτη όπως η Γαλλία, η Αίγυπτος και το Ισραήλ αλλά ακόμη δεν έχει φτάσει στο επίπεδο της συμμαχικής συνεργασίας της Ελλάδας, που διαθέτει, διαχρονικά, μεγάλη στρατιωτική ισχύ και αποτελεί «παραδοσιακό» μέλος του ΝΑΤΟ.

β) Την κατανόηση των ρεαλιστικών περιορισμών της: Η συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας έχει πολιτικό και διπλωματικό ειδικό βάρος και δεν σηματοδοτεί απαραίτητα πως η Γαλλία ή αντίστοιχα η Ελλάδα θα πολεμήσουν επί του πεδίου για λογαριασμό του άλλου. Η στρατηγική εμβάθυνση των σχέσεων Κύπρου-Γαλλίας την περίοδο μετά το 2017 έγινε αντιληπτή από πολλούς στη Λευκωσία ως ενεργός αποτροπή –επί του πεδίου– για την Τουρκία. Ωστόσο, η παρουσία του γαλλικού αεροπλανοφόρου «Ντε Γκωλ» στην Ανατολική Μεσόγειο δεν απέτρεψε τις τουρκικές παράνομες γεωτρήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ και η παρουσία,

Η παρουσία του γαλλικού αεροπλανοφόρου «Σαρλ ντε Γκωλ» στην Κύπρο δεν απέτρεψε την Τουρκία από το να προχωρήσει στις έκνομες γεωτρήσεις της στην ΑΟΖ –σε τεμάχια μάλιστα της γαλλικής TOTAL.

μετά το 2025, γαλλικών φρεγατών στο ελληνικό Π.Ν., καθώς και η πλήρης ένταξη των αεροσκαφών Rafale στην ελληνική Π.Α., μετά το 2022, δεν σηματοδοτούν αυτόματα την εξισορρόπηση ισχύος του ισχυγίου δυνάμεων Τουρκίας – Κ.Δ. επί κυπριακού πεδίου.

γ) Ως παράδειγμα προς μίμηση για τη διαχείρισή της σε πολιτικό και επικοινωνιακό επίπεδο: Η Αθήνα προχώρησε σε μια win-win φόρμουλα προκειμένου να εντάξει, στον σχετικά παλαιωμένο πολεμικό της στόλο, σύγχρονες πλατφόρμες οπλισμού, και να διασφαλίσει τον πραγματικό χρόνο μεταξύ του τελικού χρόνου παράδοσης (4 έτη) με μια στρατηγική συμφωνία detente φύσεως με την Τουρκία, αλλά και να επισημάνει, όπως έπραξε ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, διά του παραδείγματος πως μια τέτοια συμφωνία έχει ευρωπαϊκό προσανατολισμό και χαρακτηριστικά «sub-NATO», εγκαινιάζοντας μια νέα εποχή για τη στρατηγική αυτονομία της Ε.Ε. (σ.σ. σε απόλυτους αριθμούς, η Ελλάδα διαθέτει μεταξύ των 27 της Ε.Ε. μεγάλη στρατιωτική αεροναυτική δύναμη)

Διδάγματα για τη Λευκωσία

Η Αθήνα φαίνεται πως προχώρησε σε μια στρατηγική λήψη απόφασης σε σχέση με την προμήθεια πλοίων για το Πολεμικό Ναυτικό με γνώμονα τη διασφάλιση όχι μόνον των τεχνικών πτυχών μιας εξοπλιστικής πρότασης, αλλά και με πολιτικά κριτήρια σε σχέση με τη δική της ανάγνωση του περιβάλλοντος ισχύος σε διεθνές αλλά και περιφερειακό επίπεδο (ευρωπαϊκό και

σε σχέση με την Ανατολική Μεσόγειο) αλλά και με την τήρηση συναινετικών ισορροπιών ως προς την παραδοσιακή της πηγή

Η Κύπρος μπορεί να συμμετέχει σε στρατιωτικές ασκήσεις και σχήματα διπλωματικής συνεργασίας με κράτη όπως η Γαλλία, η Αίγυπτος και το Ισραήλ, αλλά δεν έχει φτάσει στο επίπεδο της συμμαχικής συνεργασίας της Ελλάδας.

διασφάλισης οπλικών συστημάτων, εκτός ευρωπαϊκής συμπαράγωγής, που είναι η αμερικανική.

Η δημόσια συζήτηση στην Ελλάδα –μεταξύ κοινής γνώμης, ΜΜΕ και αναλυτών– για την προμήθεια φρεγατών έλαβε διαστάσεις μικροπολιτικών ανταγωνισμών –βαφτιστнке «φρεγατιάδα»– αλλά αποτέλεσε και μια συζήτηση όπου οι δημοσιογράφοι του ειδικού Τύπου είχαν ισχυρότερη αποψη από τα ίδια τα στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού, δημιουργώντας επιμέρους επιχειρήματα που εστίαζαν σε τεχνικές συγκρίσεις χαρακτηριστικών πλοίων έναντι της απαραίτητης έμφασης στη μεγάλη γεωπολιτική και διπλωματική εικόνα. Η πολιτική αυτή κουλτούρα μιας σχεδόν αυτιστικής προσέγγισης ενυπάρχει στην ελληνική δημόσια σφαίρα και μεταφέρεται, μαζί με την πρόσληψη της έξωθεν σωτηρίας ή προστασίας, και στην κυπριακή –ακόμη

και σε επίπεδο σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων.

Ο τρόπος με τον οποίο η Αθήνα προχώρησε σε μια ολοκληρωμένη συμμαχική συμφωνία με το Παρίσι πρέπει να καταδείξει στην Λευκωσία πώς οφείλει να προχωρήσει, αν θέλει ποτέ να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για αντίστοιχου τύπου συμφωνίες, με γνώμονα την απεμπόλιση των υπερβολών και μακριά από πανηγυρισμούς, όπως συνέβη με την «ψήφο εμπιστοσύνης των εταιρειών κολοσσών στην κυπριακή ΑΟΖ» και τις «ασπίδες προστασίας του γαλλικού αεροπλανοφόρου στην Κύπρο» που ακούσαμε και διαβάσαμε τα τελευταία χρόνια. Η ψυχραιμία και ρεαλιστική αποτίμηση των σκληρών δεδομένων επί του εδάφους, αλλά και η ορθή ανάγνωση του συνεχώς μεταβαλλόμενου γεωπολιτικού περιβάλλοντος όχι μόνο θα καταδείξουν, στη Λευκωσία, το πώς η στρατηγική συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας θα ξεδιπλωθεί τα επόμενα χρόνια –σε σχέση και με τον τουρκικό αναθεωρητισμό– αλλά αποτελούν κι ένα πολύτιμο μάθημα, ένα διδάγμα, από το οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει να αντλήσει πολύτιμα στοιχεία. Μεταξύ των θριάμβων και της απαξίωσης υπάρχει εκείνη η μικρή περιοχή, στην οποία η στρατηγική συμφωνία Ελλάδας-Γαλλίας οφείλει να αξιοποιηθεί με θετικό τρόπο, να γίνει κατανοητή ως προς το περιεχόμενο και την απόσταση διακρίσεων και πράξεων και να αποτελέσει ένα έναυσμα για αυτό που διαχρονικά λείπει από την κυπριακή στρατηγική σκέψη: την πρόταξη του αναστοχασμού επί των εξελίξεων έναντι της τοποθέτησης σε σχέση με αυτές.

Στα αθέατα σαλόνια της Μοσάντ η ΚΥΠ

Η ισχυρή συνεργασία των κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών Κύπρου – Ισραήλ και η άνοιξη που διαδέχθηκε τον χειμώνα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Στις 20 Δεκεμβρίου 2018 ο τότε πρωθυπουργός του Ισραήλ Βενιαμίν Νετανιάχου υποδεχόταν τον πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Αναστασιάδη και τον πρωθυπουργό της Ελλάδας Αλέξη Τσίπρα στο Τελ Αβίβ. Η 5η Τριμερής Σύνοδος μπορεί να θεωρηθεί ως ορόσημο στις σχέσεις των τριών χωρών για ένα γεγονός που διαδραματίστηκε μετά το πέρας των εργασιών της Συνόδου. Οι τρεις ηγέτες μετέβησαν στην πόλη Μπερ Σεβά, όπου ο Νετανιάχου επεφύλασσε μια ιδιότυπη ξενάγηση στους ηγέτες Κύπρου και Ελλάδας. Στο κέντρο κυβερνοασφάλειας του Ισραήλ, το οποίο, όπως εξηγούσε, τότε, η ισραηλινή εφημερίδα Haaretz δεν είναι τίποτε άλλο από το μακρύ χέρι των υπηρεσιών ασφαλείας του εβραϊκού κράτους. Η επίσκεψη εκείνη θεωρείται ως το επιστέγασμα της νέας εποχής στις στενές σχέσεις συνεργασίας και στον τομέα των πληροφοριών. Ωστόσο, η άνοιξη στις σχέσεις των κρατικών υπηρεσιών ασφαλείας των τριών χωρών είχε ξεκινήσει μερικά χρόνια προηγουμένως, τερματίζοντας μια δύσκολη περίοδο αρκετών ετών, όπου ειδικά η Κύπρος ήταν για την ισραηλινή Μοσάντ «φιλικό» έδαφος ανεξέλεγκτης δράσης που σε μια περίπτωση, μάλιστα, απείλησε να προκαλέσει ρήγμα στις σχέσεις Λευκωσίας – Τελ Αβίβ. Κατά συγκυριακό τρόπο την περίοδο εκείνη πρωθυπουργός του Ισραήλ ήταν και πάλι ο Βενιαμίν Νετανιάχου, ο άνθρωπος που άνοιξε τις πόρτες του Ισραηλινού Μεγάλου Αδελφού στο Μπερ Σεβά, στους Νίκο Αναστασιάδη και Αλέξη Τσίπρα προμοτάροντας τα τεχνολογικά επιτεύγματα ιδιωτικού

Η σύσφιξη των σχέσεων κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών Κύπρου και Ισραήλ είχε ως αφετηρία την περίοδο διακυβέρνησης Παπαδόπουλου, συνεχίστηκε επί Χριστόφια και έφθασε στα υψηλότερα επίπεδα επί Αναστασιάδη.

και κρατικού τομέα σε αυτό που είναι ευρέως γνωστόν: Ουδέν κρυπτόν υπό τον ήλιο.

Το «Άγιος Γεώργιος»

Η συνεργασία Κύπρου και Ισραήλ στον τομέα των πληροφοριών έφθασε σε υψηλά επίπεδα τα τελευταία 10 χρόνια, ωστόσο, οι βάσεις τέθηκαν επί διακυβερνήσεως Τάσσου Παπαδόπουλου. Σύμφωνα με πρόσωπα που υπηρέτησαν σε ευαίσθητα πόστα των κρατικών υπηρεσιών της Κύπρου, την περίοδο εκείνη ξεκίνησαν οι πρώτες προσπάθειες, οι οποίες στη συνέχεια πήραν σάρκα και οστά και επεκταθηκαν πέρα από την απλή ανταλλαγή πληροφοριών. Η πρώτη σοβαρή περίπτωση, όπως θυμούνται πρόσωπα κοντά στο σύστημα κρατικών υπηρεσιών ασφαλείας, ήταν η περίπτωση ενός πλοίου με την ονομασία «Άγιος Γεώργιος» στο οποίο εντοπίθηκε φορτίο με στρατιωτικό υλικό. Σύμφωνα με την ίδια μαρτυρία το πλοίο ακινητοποιήθηκε στη Λεμεσό, το φορτίο μεταφέρθηκε σε αποθήκες και εκεί διαπιστώθηκε πως ήταν αντιαεροπορικό σύστημα, προέλευσης

Το φωτογραφικό στιγμιότυπο είναι από την ξενάγηση των Νίκου Αναστασιάδη και Αλέξη Τσίπρα στο κέντρο κυβερνοασφάλειας στην ισραηλινή πόλη Μπερ Σεβά, από τον ισραηλινό πρωθυπουργό Βενιαμίν Νετανιάχου.

Σιγκαπούρης. Η πληροφορία που οδήγησε στον εντοπισμό του φορτίου δόθηκε από τους Ισραηλινούς.

Η νιτρική αμμονία

Μια άλλη χαρακτηριστική περίπτωση που αποδίδεται στους στενούς διαύλους επικοινωνίας κρατικών υπηρεσιών ασφαλείας Κύπρου-Ισραήλ ήταν και ο εντοπισμός 8,2 τόννων νιτρικής αμμονίας στη Λάρνακα τον Μάιο του 2015. Η ανακάλυψη έγινε μετά από επιχείρηση της Αστυνομίας η οποία συνέλαβε τον Hussein Bassam Abdallah. Στη δίκη που ακολούθησε αποκαλύφθηκε ότι ο κατηγορούμενος ήταν οπισθηρικής της στρατιωτικής πτέρυγας της Χεζμπολάχ και πως η νιτρική αμμονία προοριζόταν για τρομοκρατικό χτύπημα εντός Κύπρου, εις βάρος ξένων συμφερόντων. Ο εντοπισμός της αμμονίας και η σύλληψη τον Hussein Bassam Abdallah έγινε

μετά από πληροφορίες που έδωσε η Μοσάντ, στις κυπριακές αρχές ασφαλείας. Η Μοσάντ παρακολουθούσε το εν λόγω πρόσωπο μιας και οι στόχοι του, στην Κύπρο φέρεται να ήταν Ισραηλίτες που ζούσαν στο νησί. Χωρίς να υπάρξει διάψευση, ο Hussein Bassam Abdallah ανακρίθηκε και από πράκτορες της Μοσάντ.

Φορτίο σε γιοτ

Στα πρώτα χρόνια διακυβέρνησης Αναστασιάδης σημειώθηκε μια σημαντική επιτυχία των κρατικών υπηρεσιών της Κύπρου, η οποία ωστόσο έμεινε στην αθέατη πλευρά με το σκεπτικό ότι η δημοσιοποίησή της θα είχε αρνητικό αποτύπωμα στο τουριστικό προϊόν. Χωρίς οι πληροφορίες της «Κ» να προσδιορίζουν με ακρίβεια την ημερομηνία του περιστατικού, οι αρχές ασφαλείας εντόπισαν αριθμό οπλικών συστημάτων αέρος –αέρος

σε σκάφος, το οποίο ήταν αγκυροβολημένο στο λιμάνι Λάρνακας. Οι πληροφορίες που είχαμε τότε ήταν συγκεκριμένες για τον τελικό προορισμό του φορτίου. Εάν δηλαδή ήταν η Κύπρος ή κάποια άλλη χώρα. Κάποιες αόριστες πληροφορίες έκαναν λόγο ότι το φορτίο είχε προορισμό τη Λιβύη. Χωρίς να επιβεβαιώνεται ή να διαψεύδεται, η πληροφορία για το φορτίο φαίνεται να δόθηκε από τους Ισραηλινούς.

Αόρατα μάτια

Την πρώτη περίοδο συνεργασίας με τους Ισραηλινούς, οι σχέσεις με τις εδώ κρατικές αρχές ασφαλείας λέγεται ότι περιορίζονταν σε ανταλλαγή πληροφοριών. Αν ληφθούν υπόψη και κάποια περιστατικά που έγιναν γνωστά, φαίνεται πως οι Ισραηλινοί είχαν στήσει μια ομπρέλα προστασία σε πρόσωπα και εγκαταστάσεις ισραηλινού ενδιαφέροντος επί κυπριακού εδάφους, τροφοδοτώντας κατά καιρούς τις κρατικές υπηρεσίες με πληροφορίες. Μια τέτοια περίπτωση φέρεται να είναι και η τελευταία με τη σύλληψη του Αζέρου. Ωστόσο, επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη η σύσφιξη των σχέσεων με το Ισραήλ έφθασε σε υψηλά επίπεδα και σε άλλους τομείς όπου η πληροφορία είναι «χρυσός». Μια τέτοια περίπτωση είναι για τις δραστηριότητες εντός της ΑΟΖ, με το γειτονικό Ισραήλ να φέρεται να έχει δώσει έμπρακτη βοήθεια για τυχόν αποτροπή ανεπιθύμητων καταστάσεων, όπως στο κοίτασμα «Αφροδίτη» για το οποίο ισραηλινές πληροφορίες το ήθελαν να είναι στο στόχαστρο της Χεζμπολάχ, ένεκα εταιρειών ισραηλινών συμφερόντων με συμμετοχή στο σχήμα κοινοπραξίας του κοιτάσματος.

Περίοδος «ψυχρού πολέμου»

Επιχειρώντας κάποιος μια σφαιρική ανασκόπηση των σχέσεων κρατικών υπηρεσιών ασφαλείας Κύπρου-Ισραήλ διαπιστώνει πως οι σχέσεις τους δεν ήταν πάντοτε αρμονικές. Συγκεκριμένα μέχρι την περίοδο διακυβέρνησης Τάσσου Παπαδόπουλου η Κύπρος και για τους Ισραηλινούς ήταν πεδίο ανεξέλεγκτης δραστηριότητας. Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση, ίσως, είναι ένα περιστατικό το 1998 οπότε και συνελήφθησαν στην Κύπρο δύο πράκτορες της Μοσάντ. Η άρνηση της Λευκωσίας και του τότε υπουργού Δικαιοσύνης Νίκου Κόσιη να ικανοποιήση την απαράκλητη απαίτηση των Ισραηλινών για απελευθέρωση των συλληφθέντων, λίγο έλλειψε να δημιουργήσει μείζον διπλωματικό ζήτημα στις σχέσεις των δύο χωρών. Πρωθυπουργός του Ισραήλ, τότε, ήταν ο Βενιαμίν Νετανιάχου, ο πολιτικός που άνοιξε μετά από 20 χρόνια το άβατο του ισραηλινού «Μεγάλου Αδελφού» στον Νίκο Αναστασιάδη. Στους δύο Ισραηλινούς, αρχικά, απαγγέθηκαν κατηγορίες για κατασκοπεία, οι οποίες στη συνέχεια αποσύρθηκαν από τον τότε γενικό εισαγγελέα Αλέκο Μαρκίδη, λίγο πριν από την έναρξη της δίκης. Οι Ισραηλινοί κατηγορήθηκαν για προέγνιση σε στρατιωτική περιοχή χωρίς άδεια, παρέμειναν στη φυλακή για έξι μήνες για να τους δοθεί προεδρική κάρη στις 15 Αυγούστου 1999 για λόγους εθνικού συμφέροντος.

Δευτέρα

4.10.2021 | 10:00-14:30

4th Safer Gambling Conference

📍 Διαδικτυακά

Τρίτη

5.10.2021 | 09:00-11:00

Προκλήσεις για το παιχνίδι σήμερα: η ασφάλεια ως προϋπόθεση βιωσιμότητας - Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για εργαζόμενους στα πρακτορεία

📍 Χαρουπόμυλοι (Carobmill), Λεμεσός

5.10.2021 | 11:00-13:00

Πόσα γνωρίζουν οι νέοι για το ασφαλές παιχνίδι; Διαδραστική εκδήλωση

📍 Πανεπιστήμιο UCLan

5.10.2021 | 17:00-18:00

Σχεδιάζουμε μαζί το ασφαλές παιχνίδι - Διαγωνισμός αφίσας

📍 Διαδικτυακά

5.10.2021 | 17:00-18:00

Ασφαλές παιχνίδι, κοινωνικές δεξιότητες και ο ρόλος των νέων στις τοπικές κοινωνίες

📍 Διαδικτυακά

5.10.2021 | 19:00-20:30

Μουσική και Ασφάλεια Συναυλία με τους εθνοφρουρούς

📍 Λευκωσία

5.10.2021 | 19:00-20:00

GAME BRAiN διαδραστικό παιχνίδι

📍 Ακαδημία Ποδοσφαίρου Valencia Cyprus

5.10.2021 | 19:30-20:30

Πότε το χόμπι γίνεται ψυχοπαθολογία; Εκπαιδευτικό σεμινάριο

📍 Διαδικτυακά

Τετάρτη

6.10.2021 | 09:00-11:00

Προκλήσεις για το παιχνίδι σήμερα: η ασφάλεια ως προϋπόθεση βιωσιμότητας - Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για εργαζόμενους στα πρακτορεία

📍 Αποθήκη 79, Λάρνακα

6.10.2021 | 10:00-12:00

Πόσα γνωρίζουν οι νέοι για το ασφαλές παιχνίδι; Διαδραστική εκδήλωση

📍 Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

6.10.2021 | 16:00-17:30

Πρόληψη της Παθολογικής Ενασχόλησης με τα τυχερά παιχνίδια- Εργαλεία για Εκπαιδευτικούς και Γονείς

📍 Εστιατόριο Μουσών, Λευκωσία

Πέμπτη

7.10.2021 | 09:00-11:00

Προκλήσεις για το παιχνίδι σήμερα: η ασφάλεια ως προϋπόθεση βιωσιμότητας - Εκπαιδευτικό Σεμινάριο για εργαζόμενους στα πρακτορεία

📍 Αίθουσα ΠΟΕΔ, Λευκωσία

7.10.2021 | 10:30 - 13:00

Πόσα γνωρίζουν οι νέοι για το ασφαλές παιχνίδι; Διαδραστική εκδήλωση

📍 Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λευκωσία

7.10.2021 | 16:00-18:00

Ασφαλές Παιχνίδι και AML: Σεμινάριο για παρόχους υπηρεσιών στοιχήματος και τυχερών παιχνιδιών

📍 Διαδικτυακά

7.10.2021 | 16:30-18:30

GAME BRAiN διαδραστικό παιχνίδι

📍 Ακαδημία Ποδοσφαίρου Liverpool

7.10.2021 | 19:00-20:30

Μουσική και Ασφάλεια Συναυλία με τους εθνοφρουρούς

📍 Λεμεσός

Παρασκευή

8.10.2021 | 11:30-13:00

Πανδημία, κοινωνική αποστασιοποίηση και τηλεργασία: νέες προκλήσεις για το ασφαλές παιχνίδι. Ο ρόλος των εργοδοτών

📍 Αίθουσα εκδηλώσεων ΚΕΒΕ, Λευκωσία

8.10.2021 | 12:00-14:00

Πόσα γνωρίζουν οι νέοι για το ασφαλές παιχνίδι; Διαδραστική εκδήλωση

📍 Πανεπιστήμιο Νεάπολης, Πάφος

8.10.2021 | 18:00-20:00

Keep the game safe quiz

📍 Πλατεία Ελευθερίας, Λευκωσία

8.10.2021 | 19:00-20:30

Μουσική και Ασφάλεια Συναυλία με τους εθνοφρουρούς

📍 Αμμόχωστος

Σάββατο

9.10.2021 | 09:00 - 17:00

Εγκαίνια του Κέντρου Πρόληψης και Θεραπείας ΦΑΡΟΣ και Ενημερωτική Ημερίδα

📍 Δήμος Αγίου Αθανασίου, Λεμεσός

9.10.2021 | 11:00-13:00

Keep the game safe quiz

📍 Metropolis mall, Λάρνακα

9.10.2021 | 11:00-13:00

Δράση στην πόλη Ενημερωτικό περίπτερο σε υπεραγορές

📍 Υπεραγορές Μετρό Λάρνακας, Στροβόλου, Λεμεσός & Παραλίμνι

9.10.2021 | 11:00-13:00

Δράση στην πόλη Ενημερωτικό περίπτερο σε υπεραγορές

📍 Υπεραγορές ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ Λευκωσία, Λεμεσός (Υψωνας) και Πάφος (Λεωφόρο Ελλάδος)

Κυριακή

10.10.2021 | 10:00-18:00

Keep the Ball safe: 3x3 Tournament

📍 Στάδιο Ελευθερία, Λευκωσία

10.10.2021 | 19:00-20:30

Μουσική και Ασφάλεια Συναυλία με τους εθνοφρουρούς

📍 Λάρνακα

Επιπρόσθετες δράσεις

Τρίτη
28.09.2021 | 15:30

Info point στο συνέδριο 17th CFO Management Forum and Awards

📍 Ξενοδοχείο Χίλτον, Λευκωσία

Σάββατο - Δευτέρα
2-4.10.2021

Ποιο το μήνυμα των ποδοσφαιριστών; Δραστηριότητες σε όλους τους ποδοσφαιρικούς αγώνες Α' κατηγορίας

📍 Παγκύπρια

Παρασκευή
15.10.2021 | 10:00-12:30

Ημερίδα Αθλητισμός Ενάντια στις Εξαρτήσεις

📍 TBC

Διαμοιρασμός ενημερωτικού υλικού σε Δήμους και Κοινότητες

Παίζεται η πρώτη παρτίδα των μνηστήρων

Το νέο ειδύλλιο μεταξύ Αβέρωφ Νεοφύτου και Νικόλα Παπαδόπουλου, αλλά και το δίλημμα που θα κληθεί να χειριστεί το ΑΚΕΛ

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η επί της ουσίας εξαγγελία του νομικού Αχιλλέα Δημητριάδη την περασμένη Πέμπτη ήταν για τα κομματικά πιναδάκια η προδιαγεγραμμένη πορεία μιας πολιτικής κίνησης που σχεδιαζόταν εδώ και καιρό. Σχεδιασμένης, όχι μόνο γιατί ο γνωστός νομικός έχει από νωρίς εκφράσει ενδιαφέρον για τις προεδρικές εκλογές, αλλά γιατί εδώ και ένα περίπου χρόνο εργάζεται μεθοδευμένα και παρασκηνιακά για την υποψηφιότητά του. Έχει μιλήσει με πολιτικά πρόσωπα, των οποίων το όνομα ακουγόταν εντόνως για τις προεδρικές του 2023, ούτως ώστε είτε να συμμετέχουν στο σχήμα του είτε με κάποιο τρόπο να τον υποστηρίξουν, ενώ παράλληλα έχει βολιδοσκοπήσει στελέχη από τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Μία υποψηφιότητα που θα είναι μεν ανεξάρτητη, αλλά επιδιώκει να αγκαλιαστεί στη συνέχεια από την αντιπολίτευση και κυρίως από το ΑΚΕΛ. Τις κινήσεις Αχιλλέα Δημητριάδη, αλλά πολύ περισσότερο τις κινήσεις των κομμάτων της αντιπολίτευσης, παρακολουθεί στενά και ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, του οποίου η υποψηφιότητα μέχρι σήμερα είναι δεδομένη. Το σενάριο στήριξης Αχιλλέα από το ΑΚΕΛ, βλέπει ιδιαίτερα θετικά ο συναγερμικός πρόεδρος, καθώς γνωρίζει καλά πως σε αυτό το ενδεχόμενο δεν θα ακολουθήσει το ΔΗΚΟ.

Εν ανεπίσημο γεύμα

Μπορεί όμως η υποψηφιότητα Δημητριάδη να αγκαλιαστεί από το ΑΚΕΛ και τον κόσμο του, που του έχει γυρίσει την πλάτη στις τελευταίες εκλογικές μάχες που έδωσε το κόμμα; Στην ουσία είναι το ΑΚΕΛ που έβαλε στο παιχνίδι της προεδρολογίας τον Αχιλλέα Δημητριάδη το 2017, όταν έψαχναν αγωνιωδώς υποψήφιο μετά την απόσυρση Σπανού. Τότε, η Ελένη Μαύρου μαζί με άλλα στελέχη είχαν βάλει το όνομά του προς ψήφιση στο Πολιτικό Γραφείο—χωρίς την οποία προεργασία—με τον γνωστό νομικό να κάνει παρά δύο ψήφους από τον Σταύρο Μαλά. Αν τότε ήταν θετικοί σε μία τέτοια κίνηση γιατί όχι σήμερα; Σήμερα, κρατούν κλειστά τα χαρτιά τους. Στο ΑΚΕΛ έχουν λάβει την απόφαση να μην κλείσουν επί του παρόντος την πόρτα σε κανέναν επίδοχο υποψήφιο. Δεν έχουν τοποθετηθεί ούτε υπέρ ούτε κατά κάποιας υποψηφιότητας, παρά το ότι έχουν δεχθεί κρούσεις από παντού. Το σίγουρο είναι πως το σενάριο υποψηφιότητας Τάσου Χριστοφίδη, το οποίο ευνοούσε ο Άντρος Κυπριανού, έχει κλείσει. Τις αποφάσεις τους αναμένεται να τις λάβουν τον προσεχή Γενάρη, ενώ προς το παρόν δεν έχουν μπει επισήμως στις όποιες συζητήσεις με δελφίνους και ενδιαφερόμενους. Ο Στέφανος Στεφάνου είχε ένα ανεπίσημο γεύμα με μεσάζοντα στα τέλη του Αυγούστου με τον Αχιλλέα Δημητριάδη, χωρίς ωστόσο να εισέλθουν σε λεπτομέρειες για το ποιο είναι το όραμά του και το πολιτικό του πρόγραμμα.

Η περίπτωση Αχιλλέα Δημητριάδη είναι βεβαίως μία εξ αυτών που θεωρείται πιο εύπεπτη για το ΑΚΕΛικό ακροατήριο. Εύπεπτη, όχι γιατί ανήκει στο ιδεολογικοπολιτικό χώρο του κόμματος. Το κόμμα άλλωστε έχει λάβει ανεπίσημα την απόφαση πως μία νικηφόρα υπο-

Το ΑΚΕΛ βλέπει θετικά την υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη, ωστόσο, υπάρχουν επιφυλάξεις ότι όχι μόνο δεν θα συμπλεύσει το ΔΗΚΟ, αλλά ότι δεν θα καταφέρει να συσπειρώσει το ΑΚΕΛ.

Ο Αχιλλέας Δημητριάδης έκανε το μεγάλο βήμα προς τις προεδρικές εκλογές, αποφεύγοντας να έχει στο πλευρό του το επιτελείο και το στενό περιβάλλον του.

Στελέχη της ΔΗΠΑ βλέπουν θετικά υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, όμως δεν αποκλείεται να υπάρξουν ελιγμοί και αλλαγή στρατοπέδου, μπροστά στο φλερτ Αβέρωφ-Νικόλα.

Τι θα κάνει ο Μάριος Καρογιάν;

Ερώτημα σε όλο αυτό είναι πώς θα κινηθεί ο Μάριος Καρογιάν. Με δεδομένο ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου προσπαθεί να προσεγγίσει τον Νικόλα Παπαδόπουλο, σημαίνει πως βγαίνει από την εξίσωση η Δημοκρατική Παράταξη. Και αυτό γιατί θα είναι αυτοχειρία για τα δύο κόμματα του Κέντρου να στηρίξουν τον ίδιο υποψήφιο. Αν και μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας του νεοουσταθέντος κόμματος έχουν μιλήσει στο παρασκήνιο υπέρ της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη, ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ δεν αποκλείεται να κάνει σχετικούς ελιγμούς. Το έκανε και στο παρελθόν, όταν την υστάτη στήριξε αντί της υποψηφιότητας Κασουλίδη αυτή του Δημήτρη Χριστόφια, το έκανε και με τη συμπλεύσή του με τον Νίκο Αναστασιάδη το 2013, στέλλοντας το μήνυμα πως δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένος. Ο ίδιος πάντως έχει στενές σχέσεις με το ΑΚΕΛ και φιλικές με τον Στέφανο Στεφάνου και κατ' επέκταση δεν αποκλείεται να υπάρξει μία νέα συμμαχία.

ψηφιότητα προϋποθέτει πως θα προέρχεται από τον χώρο της Δεξιάς, ούτως ώστε να συγκεντρώσει ένα ευρύτερο ακροατήριο και γιατί όχι τη στήριξη κομμάτων του Κέντρου. Είναι λοιπόν εύπεπτη κυρίως γιατί το όνομά του είχε τεθεί στο τραπέζι το 2017, αλλά και λόγω των θέσεών του στο Κυπριακό. Ο νομικός έχει ήδη θέσει ως άξονα τη λύση «που συμφέρει», κάτι που παίζει καίριο ρόλο για το κόμμα της Αριστεράς, όπως και η έμφασή του στην πάταξη της διαφθοράς

και την ενίσχυση της λογοδοσίας με τον αγώνα για το «τίμιο κράτος».

Η δυσκολία με Αχιλλέα

Ακόμα όμως και στελέχη που είχαν στηρίξει το 2017 την υποψηφιότητα Αχιλλέα Δημητριάδη βλέπουν σήμερα με επιφύλαξη τη στήριξη του από το ΑΚΕΛ για μια σειρά από λόγους. Στην Εζεκία Παπαϊωάννου έχουν θέσει ως στόχο να είναι στην επόμενη κυβέρνηση και κατ' επέκταση θέλουν μία υποψηφιότητα που να είναι νικηφόρα

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να μην αποκλείει ένα σενάριο υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου, αν η εναλλακτική της αντιπολίτευσης είναι ο Αχιλλέας Δημητριάδης.

αυτή τη φορά. Οι βουλευτικές εκλογές του 2021 έχουν στείλει το μήνυμα πως η πάταξη της διαφθοράς και οι θέσεις στο Κυπριακό δεν είναι η προτεραιότητα που θέτει η πλειοψηφία των πολιτών για να ψηφίσει ένα κόμμα, αλλά το να μπορεί να κυβερνήσει. Στόχος του ΑΚΕΛ είναι να στείλει το μήνυμα πως ο υποψήφιος του μπορεί να κυβερνήσει και κυρίως να κουμαντάρει στην οικονομία αποτρέποντας το ενδεχόμενο της αποσταθεροποίησης.

Εδώ ακριβώς προκύπτουν οι εξής επιφυλάξεις: 1) Στην Εζεκία Παπαϊωάννου κάποιοι θεωρούν την προσέγγιση Δημητριάδη στο Κυπριακό ιδιαίτερα νομική, αλλά και προσέγγιση που εκπροσωπεί αποκλειστικά το ποσοστό που στήριξε το σχέδιο Ανάν και είναι ιδιαίτερα ένθερμο στην επίλυση του Κυπριακού, 2) Δεν συγκεντρώνει την υποστήριξη άλλων κομμάτων του Κέντρου επί του παρόντος, 3) Δεν έχει στείλει ακόμα το μήνυμα ότι ξέρει πώς να κυβερνήσει.

Στο περιβάλλον του Αχιλλέα Δημητριάδη αντιλήφθηκαν ότι μέχρι τώρα έχει σταλεί το μήνυμα ότι η υποψηφιότητα είναι μονοθεματική και πλέον δίνουν έμφαση στο τίμιο κράτος, αλλά και στην Κύπρο του 2035. Ήδη πρόσωπα που τάχθηκαν θερμά υπέρ του Σχεδίου Ανάν και βρίσκονται πολύ κοντά στον Αχιλλέα Δημητριάδη, δεν βγαίνουν επί του παρόντος στην πρώτη γραμμή με στόχο να μην αποτελέσει λόγο απομάκρυνσης του Κέντρου. Στόχος είναι να έρθει κοντά ένα ευρύτερο ακροατήριο, ιδιαίτερα από τον χώρο του Κέντρου και αυτό προαπαιτεί μία πιο κεντρικά θέση στο Κυπριακό. Καθόλου τυχαία και η one man show δημοσιογραφική διάσκεψη που έδωσε χωρίς την παρουσία συνεργατών, επιτελείου ή έστω υποστηρικτών της υποψηφιότητάς του.

Στο ΔΗΚΟ, πάντως, το ενδεχόμενο στήριξης του Αχιλλέα Δημητριάδη θεωρείται πολύ αμφίβολο για τις θέσεις του κυρίως στο Κυπριακό. Ήδη στο κόμμα του Κέντρου υπάρχουν δύο τάσεις. Εκείνοι που επιδιώκουν μία δυνατή υποψηφιότητα που θα φέρει την αλλαγή διακυβέρνησης ΔΗΣΥ και η άλλη που δεν βλέπει καθόλου αρνητικά

τη συμπύεση με τον Δημοκρατικό Συναγερμό (ακόμα και τη στήριξη στην υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεοφύτου), αν αυτή έχει δυναμική νίκης. Δεν πέρασε καθόλου απαρατήρητη ούτε στο ΑΚΕΛ, αλλά κυρίως στον ΔΗΣΥ, η συνέντευξη του Νικόλα Παπαδόπουλου στον «Φιλελεύθερο» τη βδομάδα που πέρασε, όταν υπογράμμισε πως θα είναι στην επόμενη διακυβέρνηση, χωρίς να αποκλείει το ενδεχόμενο συμπύεσης με τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Μάλιστα, εντός του ΔΗΚΟ, ακόμη και οι έντονοι επικριτές Αβέρωφ Νεοφύτου, υποστηρίζουν πως στο ενδεχόμενο Αχιλλέα ή Αβέρωφ, θα στηρίξουν τον δεύτερο.

Οι κινήσεις Αβέρωφ

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου έχει προσεγγίσει επανειλημμένα πάντως τον Νικόλα Παπαδόπουλο για μία συνεργασία που θα είναι επωφέλης και για τα δύο μέρη. Κάτι το οποίο δεν απέκρουσε προς το παρόν ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος, καθώς κύριος στόχος του είναι να βρίσκεται στην εξουσία σε δύο χρόνια. Μετά την προεδρία της Βουλής, ο Νικόλας Παπαδό-

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ξεκινήσει ήδη τον προεκλογικό του, γυρίζοντας χωριά και εθνικό φρονα σωματεία. Έχει παράλληλα από κοντά και τον Νικόλα προσδοκώντας σε συνεργασία.

πούλος λέγεται πως έχει κλειστεί στον εαυτό του και σίγουρα βλέπει με σχετική επιφύλαξη το ΑΚΕΛ. Αντιλαμβάνεται πως η παρατεταμένη απομάκρυνση από την εξουσία, έχει προκαλέσει φθορά στο κόμμα και στη βάση του. Σχέση πάντως φέρεται να έχει ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ και με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ο οποίος όπως λένε διάφοροι κύκλοι δεν αποκλείεται να κάνει το τολμηρό βήμα και να εξαγγείλει ως ανεξάρτητος. Το καλύτερο σενάριο βεβαίως για τον υπουργό

Εξωτερικών θα ήταν να έχει την ευχή του συναγερμικού προέδρου, αν ο τελευταίος μετρήσει τα κουκιά του και δει πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει περισσότερες πιθανότητες, όμως κάτι τέτοιο φαντάζει σενάριο επιστημονικής φαντασίας επί του παρόντος. Δεν περνούν καθόλου απαρατήρητες κινήσεις συναγερμικών στελεχών που σιγοντάρουν υποψηφιότητα Αβέρωφ—και οι οποίες θεωρούνται πολύ καλά σχεδιασμένες—όπως για παράδειγμα οι διθύραμβοι Κωνσταντίνου Πετρίδη προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου σε συνέντευξή του στον «Πολίτη» την περασμένη Κυριακή. Κινήσεις που εκτός από δυναμική προς την υποψηφιότητα Αβέρωφ, στόχο έχουν να ανατρέψουν τις όποιες φιλοδοξίες του Νίκου Χριστοδουλίδη ότι μπορεί δηλαδή να στηριχθεί από μέρος του ΔΗΣΥ, ασχέτως αν ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει στενή πλέον επαφή με τη συναγερμική βάση.

Το σενάριο της έκπληξης

Η καλύτερη λύση πάντως για το ΔΗΚΟ θα ήταν μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα την οποία θα αγκάλιαζε ο ενδιάμεσος χώρος αλλά και το ΑΚΕΛ, ούτως ώστε να έχει πιθανότητες νίκης. Θετικά βλέπουν παράλληλα μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα συνεργαζόμενοι με τον ΔΗΣΥ. Αν και το σενάριο συμπύεσης με τον Αβέρωφ Νεοφύτου—οι σχέσεις τους έχουν ήδη εξομαλυνθεί—δεν αποκλείεται, υπάρχουν οι επιφυλάξεις πως κάτι τέτοιο θα δημιουργήσει την εικόνα της σύγκυσης και της ασυνέπειας. Υπενθυμίζεται πως πέντε χρόνια προηγουμένως ο Νικόλας Παπαδόπουλος κτυπούσε το «ΔΗΣΑΚΕΛ», τον προηγούμενο χρόνο τα βρήκε με το ΑΚΕΛ και σήμερα συζητάει με τον ΔΗΣΥ. Όπως σημειώνουν από το ΔΗΚΟ, θέλουν μία ανεξάρτητη υποψηφιότητα που να μπορεί να αποδείξει ότι μπορεί να κυβερνήσει, να έχει πιο σκληρές θέσεις στο Κυπριακό και να αποδεικνύει μέσω του βίου του την εντιμότητά του. Το κατά πόσο θα αντάρξει ένας τέτοιος υποψήφιος τελικά, θα ξεκαθαρίσει μέχρι το τέλος του χρόνου, τουλάχιστον για το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

ΠC MEDOCHEMIE

Οχι σε δύο μέτρα και δύο σταθμά στην Ε.Ε.

Η εργαλειοποίηση του προσφυγικού από την Τουρκία δεν γίνεται αποδεκτή λέει στην «Κ» ο Μ.Α. της Κύπρου Νίκος Αιμιλίου

Συνέντευξη στον
ΠΑΥΛΟ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η **Κυπριακή Δημοκρατία** έχει επανειλημμένα τονίσει στην Ε.Ε. ότι δεν θα αποδεχθεί εργαλειοποίηση του προσφυγικού από την Τουρκία, όπως δεν την αποδέχεται και από τη Λευκορωσία, επισημαίνει στη συνέντευξή του στη «Κ», ο μόνιμος αντιπρόσωπος της Κύπρου στην Ε.Ε. Νίκος Αιμιλίου. Η αναφορά του Κύπριου πρέσβη καθίσταται «πολιτικά επίκαιρη», καθώς η τάση που καταγράφεται στην έδρα της Ε.Ε. και από την ίδια την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, παραπέμπει σε ένα καθεστώς επικρίσεων κατά του καθεστώτος Λουκασένκο για την εργαλειοποίηση προσφύγων, ενώ αφήνει στο απυρόβλητο το καθεστώς Ερντογάν που πράττει ανάλογα, με σοβαρές συνέπειες για την Κύπρο. Ο κ. Αιμιλίου, που αποχωρεί από το ΥΠΠΕΣ στις 7 Οκτωβρίου, και αναλαμβάνει θέση γενικού εισαγγελέα στο Δικαστήριο της Ε.Ε., απαντά στους χαρακτηρισμούς περί υιοθέτησης «σκληρής γραμμής» στα 28 χρόνια της παρουσίας του στη διπλωματική υπηρεσία, ενώ φωτογραφίζει ευκρινώς τη Βρετανία ως τη χώρα που αντιστρατεύθηκε περισσότερο τα συμφέροντα της Κύπρου στην Ε.Ε. και στον ΟΗΕ.

—**Τους τελευταίους μήνες, η Τουρκία αναβαθμίζεται λόγω αφγανικού/προσφυγικού. Έχετε εισπράξει κάποια διαφοροποίηση στη στάση της Ε.Ε. έναντι της Άγκυρας και εάν ναι, πώς επηρεάζει αυτό τις στοχεύσεις της Λευκωσίας;**

—Η Ε.Ε. ανέκαθεν θεωρούσε την Τουρκία ως έναν από τους σημαντικότερους γείτονές της και επιδίωκε κάποιες μορφής συνεννόηση με την Άγκυρα για τις εκάστοτε εξελίξεις. Αυτό γίνεται και τώρα, υπό την έννοια της διεξαγωγής διαλόγου Βρυξελλών-Άγκυρας σε διάφορα επίπεδα. Το σημαντικό για τη χώρα μας είναι η ορθή αντίληψη του διεθνούς κλίματος που επικρατεί τη δεδομένη στιγμή και η συνεκτίμηση όλων των σχετικών παραγόντων για τη διαμόρφωση πολιτικής εντός της Ε.Ε. Έχουμε το νίσι επανειλημμένα στους αρμόδιους στις Βρυξέλλες ότι δεν θα αποδεχθούμε εργαλειοποίηση του προσφυγικού από την Τουρκία, όπως δεν τη δεχόμαστε και από τη Λευκορωσία. Η εφαρμογή δύο μέτρων και δύο σταθμών δεν γίνεται αποδεκτή. Και το μήνυμα αυτό το έχουμε δώσει εντός Ε.Ε. σε όλα τα επίπεδα.

—**Πώς κρίνεται γενικότερα τη διαχείριση του προσφυγικού/μεταναστευτικού από την Ε.Ε. και την απουσία ευρωπαϊκών λύ-**

σεων; Οι χώρες της πρώτης γραμμής, περιλαμβανομένης της Κύπρου, είναι απελπιστικά μόνες λόγω της άρνησης πολλών κρατών-μελών, να εφαρμόσουν ένα πλαίσιο «ίσων κατανομής βαρών».

—Κατ’ αρχάς θα ήθελα να παρατηρήσω ότι το μεταναστευτικό αποτελεί ένα από τα πλέον ευαίσθητα θέματα στις κοινωνίες της πλειονότητας των κρατών-μελών. Το γεγονός αυτό μειώνει τα περιθώρια ελιγμών μεγάλου αριθμού κυβερνήσεων κατά τις σχετικές συζητήσεις εντός του Συμβουλίου της Ε.Ε. προκειμένου να βρεθεί κοινά αποδεκτή λύση. Δυστυχώς, μεγάλος αριθμός κυβερνήσεων παραγνωρίζει την αρχή της έμπρακτης αλληλεγγύης και του κοινού συμφέροντος της Ένωσης και προβάλλει θέσεις που απευθύνονται κυρίως στο εσωτερικό τους ακροατήριο και ενίοτε ρέπουν προς τον φθνή λαϊκισμό. Δεν είναι μυστικό ότι υπάρχει αριθμός

“

Αριθμός κρατών-μελών νίπτουν τας χείρας τους και επαναπαύονται στο γεγονός ότι οι προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές διοχετεύονται στα κράτη πρώτης γραμμής, στα οποία περιλαμβάνεται και η Κύπρος.

κρατών-μελών που νίπτουν τας χείρας τους και επαναπαύονται στο γεγονός ότι οι ροές διοχετεύονται στα κράτη πρώτης γραμμής. Η κυβέρνηση έχει καταστήσει επανειλημμένα σαφές ότι η Κύπρος έχει εξαντλήσει τα όριά της και ότι εάν δεν υπάρξει έμπρακτη αλληλεγγύη και ισότιμη κατανομή βαρών, τα κράτη-μέλη της πρώτης γραμμής, περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας, δεν θα είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν. Και όχι λόγω δικής τους υπαιτιότητας.

—**Με βάση τα δεδομένα του καλοκαιριού, τις γραπτές προτάσεις της τουρκικής πλευράς για δύο κράτη και το πλιότικό άνοιγμα μέρους της περικλειστές Αιμοχόστος, η Λευκωσία επιχειρήσει να οικοδομήσει στην προοπτική επιβολής ευρωπαϊκών κυρώσεων κατά της Τουρκίας, παρά την αντίθετη θέση της**

Κάποιες φορές αποκόμιζα την αίσθηση ότι κάποιοι, αν μπορούσαν, θα χειροδικούσαν εις βάρος μου, όχι ασφαλώς για προσωπικούς λόγους, αλλά λόγω του έντονου κλίματος που επικρατούσε εκείνη την εποχή, εξομολογείται στην «Κ» ο Νίκος Αιμιλίου μιλώντας για τη δυσκολότερη στιγμή της καριέρας του που ήταν μετά το δημοψήφισμα του 2004.

Γερμανίας και αρκετών κρατών-μελών που την ακολουθούν. Θεωρείτε ότι η προοπτική αυτή υφίσταται ή εξασθενεί ακόμη περισσότερο υπό το φως της αναβάθμισης του ρόλου της Τουρκίας, λόγω αφγανικού/προσφυγικού.

—Η θέση της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της επί του θέματος αποτυπώνεται στην επίσημη δήλωση της Ε.Ε. για το θέμα των Βαρσών του περασμένου Ιουλίου, με την οποία οι Υπουργοί Εξωτερικών των «27» δεσμεύτηκαν ότι «θα εξετάσουν μέτρα στην περίπτωση που η Τουρκία δεν ανακαλέσει τις ενέργειές της ενάντια στις αποφάσεις 550/84 και 789/92 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών». Εδώ βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή και τόσο ο υπουργός Εξωτερικών όσο και η διπλωματική υπηρεσία προβαίνουν στις κατάλληλες ενέργειες.

Πρωταγωνίστρια ή κομπάρσος η Ένωση;

—**Πώς βλέπετε το μέλλον της Ε.Ε. χωρίς αυτόνομο άμυνα και ασφάλεια, υπό το φως και της πρόσφατης συμφωνίας ΗΠΑ, Βρετανίας και Αυστραλίας; Κάποιοι κάνουν λόγο για αυτόνομη της PESCO, η οποία όμως με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, αποτελεί «συμπλήρωμα των δράσεων του ΝΑΤΟ.**

—Η πρόσφατη συμφωνία των τριών χωρών στην οποία αναφέρεστε καταδεικνύει την ανάγκη κοινής αυτόνομης πολιτικής άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε., η οποία θα εξοκλησθεί με τα κατάλληλα μέσα για να καταστήσει την Ένωση υπολογισμό παράγοντα στο διεθνές σκηνικό. Επιπλέον, η στροφή του κέντρου ενδιαφέροντος σε θέματα ασφάλειας και

άμυνας από την Ευρώπη προς την Ασία, το γνωστό «pivot to Asia» του πρώην Αμερικανού προέδρου Ομπάμα, που φαίνεται ότι υλοποιεί ο νυν πρόεδρος Μπάιντεν, αποτελεί έναν επιπλέον επιτακτικό λόγο για την ανάληψη των σχετικών πρωτοβουλιών εκ μέρους της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της προς αυτή την κατεύθυνση. Τολμώ να διατυπώσω την πρόβλεψη, ότι υπό τις παρούσες συνθήκες, εάν η Ε.Ε. δεν λάβει αποφάσεις για αυτόνομη της άμυνας και της ασφάλειάς της, θα κινδυνεύσει να καταστεί κομπάρσος στη διεθνή πολιτική σκηνή, στην οποία δικαιωματικά της ανήκει πρωταγωνιστικός ρόλος.

Από το ΥΠΠΕΣ στην εισαγγελία της Ε.Ε.

—**Μετά από 28 χρόνια, αποχαιρετάτε το υπουργείο Εξωτερικών και θα είστε πλέον ο Κύπριος γενικός εισαγγελέας, στο Δικαστήριο της Ε.Ε., για τα επόμενα έξι χρόνια. Μεγάλη αλλαγή...**

—Θα έλεγα ότι πρόκειται για ολοκλήρωση του επαγγελματικού μου κύκλου. Ξεκίνησα τη σταδιοδρομία μου ως νομικός, διδάσκοντας το δικαίο και ασκώντας δικηγορία και τώρα θα συνεχίσω ως θεράπων της νομικής επιστήμης στο Δικαστήριο της Ε.Ε. Σε κάθε περίπτωση ουδέποτε εγκατέλειψα τα νομικά εφόσον κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας μου στην εσωτερική υπηρεσία της Δημοκρατίας ασχολήθηκα καθηκόντως με σωρεία νομικών θεμάτων και υποθέσεων.

—**Ποια θα είναι τα καθήκοντά σας ως γενικού εισαγγελέα στο Δικαστήριο της Ε.Ε. και ποιο το πλαίσιο δράσης της γενικής εισαγγελίας της Ε.Ε.;**

—Ο γενικός εισαγγελέας του Δικαστηρίου της Ε.Ε. αποτελεί μέλος του Δικαστηρίου και έχει το ίδιο καθεστώς και όρους υπηρεσίας με τους δικαστές. Σύμφωνα με το Άρθρο 252 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. «ο γενικός εισαγγελέας διατυπώνει δημόσια, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία, αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων οι οποίες σύμφωνα με τον Οργανισμό του Δικαστηρίου της Ε.Ε. απαιτούν την παρέμβασή του». Με άλλα λόγια, ο γενικός εισαγγελέας προτείνει στο Δικαστήριο πώς θα αποφασίσει μία υπόθεση. Κάποιοι παρομοιάζουν τη γνωμοδότηση του γενικού εισαγγελέα με πρωτόδικη απόφαση, η οποία στο κατοπινό στάδιο της διαδικασίας υπόκειται στον έλεγχο των δικαστών. Με βάση τη διαθήσιμα στατιστικά στοιχεία το Δικαστήριο υιοθετεί άμεσα ή έμμεσα, εν όλω ή εν μέρει, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στα δύο τρίτα των αποφάσεών του.

Η σκληρή γραμμή στο Κυπριακό και ο ρόλος της Βρετανίας

—**Αν και υπηρετήσατε καθήκοντες τις θέσεις της εκάστοτε κυπριακής κυβέρνησης (Γλαύκου Κληρίδη, Τάσσου Παπαδόπουλου, Δημήτρη Χριστόφια και Νίκου Αναστασιάδη), τόσο ως Μ.Α. στην έδρα της Ε.Ε., αλλά και στον ΟΗΕ, θεωρείτε πρέσβης «σκληρής γραμμής» στο Κυπριακό. Είναι δικαίος ο χαρακτηρισμός που σας αποδίδεται ή σας εννοχεί;**

—Χωρίς να παραγνωρίζω τις άλλες πτυχές του Κυπριακού, πάντοτε θεωρούσα ότι η λύση του εθνικού μας προβλήματος θα έπρεπε να έχει απαραίτητες τα εξής δύο χαρακτηριστικά: Πρώτον, να απαλλάσσει την Κύπρο οριστικά και αποτελεσματικά από τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της Άγκυρας και δεύτερο να είναι λειτουργική προκειμένου να είναι και βιώσιμη. Όσον αφορά το πρώτο χαρακτηριστικό, αυτό θα πρέπει να ιδωθεί μέσα από το πρίσμα των πάγιων επιδιώξεων της Τουρκίας σε σχέση με την Κύπρο, ήτοι να επιτύχει λύση η οποία θα της επιτρέπει να είναι «αφέντης στον βορρά και συνέταρος στον νότο» όπως χαρακτηριστικά έλεγε ο αείμνηστος πρόεδρος Παπαδό-

πουλος. Μία τέτοιοι είδους λύση θα οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια σε βάθος χρόνου σε εξανδραποδισμό των Ελλήνων της Κύπρου. Στόχος της πλευράς μας θα πρέπει να είναι η απόλυτη διασφάλιση «του Κυπριακού Ελληνισμού στην γη των πατέρων του», όπως επιγραμματικά επαναλάμβανε ο αείμνηστος πρόεδρος Κληρίδης. Η ματαιώση των τουρκικών επιδιώξεων και η διασφάλιση της επιβιώσεως των Ελλήνων της Κύπρου στην πατρίδα γη συνεπάγεται απαραίτητα ότι η λύση δεν θα αφήνει περιθώρια στην Τουρκία ή άλλη τρίτη χώρα οποιαδήποτε παρεμβάσεων, πολιτικών, στρατιωτικών ή άλλης μορφής, στην Κύπρο. Δηλαδή Έλληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι θα πρέπει να αφεθούν ελεύθεροι να ορίζουν από κοινού τα του οίκου τους. Αυτό σημαίνει ότι η λύση θα προνοεί την κατάργηση οποιασδήποτε μορφής εξωτερικών εγγυήσεων από οποιοσδήποτε ξένες χώρες και την αποχώρηση εντός τακτής και σύντομης προθεσμίας όλων των ξένων στρατευμάτων από το νησί υπό αποτελεσματική διεθνή επίβλεψη. Το δεύτερο σκέλος είναι θεωρώ αυτόνομο. Μία λει-

«Η χώρα που παραδοσιακά στάθηκε απέναντι στην Κύπρο σε όλα τα διεθνή βήματα είναι γνωστή και μη εξαιρετέα και πλέον δεν αποτελεί μέλος της Ε.Ε.», λέει ο κ. Αιμιλίου.

τουργική λύση που είτε θα λαμβάνει την δημιουργία τριβών μεταξύ των δύο κοινοτήτων είτε θα εμπεριέχει αποτελεσματικούς και ταχείς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών. Κατ’ αυτό τον τρόπο η λύση θα είναι βιώσιμη και θα επιτρέπει στην Κύπρο να λειτουργεί ως κανονικό κράτος-μέλος της Ε.Ε. Αν η διασφάλιση των ανωτέρω στοιχειωδών παραμέτρων της λύσης μπορεί να θεωρηθεί «σκληρή γραμμή», τότε ναι, σεμνύνομαι ότι είμαι αυτής της γραμμής.

—**Ποια θα χαρακτηρίζατε την πλέον δύσκολη στιγμή στη διπλωματική σας σταδιοδρομία και ποια χώρα έχει περισσότερο αντιστρατεύσει τα συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. και στον ΟΗΕ;**

—Αναμφίβολα η δυσκολότερη περίοδος της διπλωματικής μου σταδιοδρομίας ήταν το αρχικό διάστημα της υπηρεσίας μου ως μόνιμου αντιπροσώπου της Δημοκρατίας στην Ε.Ε., λίγες εβδομάδες μετά το Δημοψήφισμα του Απριλίου 2004. Το κλίμα που επικρατούσε τόσο εντός των θεσμών της Ε.Ε., όσο και στην πλειοψηφία των κρατών-μελών, κάθε άλλο παρά φιλικό

ήταν έναντι της Κύπρου λόγω της απόρριψης του Σχεδίου Ανάν από την ελληνοκυπριακή κοινότητα. Κάποιες φορές αποκόμιζα την αίσθηση ότι κάποιοι, αν μπορούσαν, θα χειροδικούσαν εις βάρος μου, όχι ασφαλώς για προσωπικούς λόγους, αλλά λόγω του έντονου κλίματος και της συναισθηματικά φορτισμένης ατμόσφαιρας που επικρατούσε εκείνη την εποχή. Ταυτόχρονα, έπρεπε να αντιμετωπισθεί και η πρόταση της Επιτροπής για το «απευθείας εμπόριο», εγχείρημα καθόλου εύκολο δεδομένων των τότε περιστάσεων. Η χώρα που παραδοσιακά στάθηκε απέναντι στην Κύπρο σε όλα τα διεθνή βήματα είναι γνωστή και μη εξαιρετέα και πλέον δεν αποτελεί μέλος της Ε.Ε. Δεν θα έλεγα ότι υπάρχει εχθρότητα έναντι της Κύπρου εκ μέρους της συγκεκριμένης χώρας. Η στάση τους εξηγείται από το γεγονός ότι τα εκατέρωθεν συμφέροντα μας εξ αντικειμένου δεν συμπίπτουν. Επιπλέον, ο ρόλος που απέδιδε η εξωτερική πολιτική της εν λόγω χώρας εδώ και αιώνες είτε στην τοπική είτε στη σύγχρονη Τουρκία δεν μπορεί να παραβλεφθεί.

Βρήκε υπερπλήρες το Πουρνάρα η Γιόχανσον

Νέα περιεκτική στρατηγική υποδοχής για άσυλο και μετανάστευση ετοιμάζουν από κοινού Κομισιόν και Κυπριακή Δημοκρατία

Τον ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Ανσυχητική παραμένει η κατάσταση στο κέντρο υποδοχής Πουρνάρα, σύμφωνα με γραπτά δήλωση εκπροσώπου της Κομισιόν, λίγες ημέρες μετά την επίσκεψη της Επιτρόπου Έλβα Γιόχανσον στην Κύπρο, και λίγες μέρες μετά τη δημοσιοποίηση της έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη μετανάστευση και το άσυλο. Ωστόσο, όπως πληροφορείται αρμοδίως η «Κ», η Κομισιόν αυτή την περίοδο συνεργάζεται με τις κυπριακές αρχές για την ανάπτυξη μιας νέας περιεκτικής Στρατηγικής Υποδοχής, η οποία αναμένεται να είναι έτοιμη μέχρι το τέλος του 2021.

Μάλιστα τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκαν, σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, δύο συναντήσεις με τη συμμετοχή εκπροσώπων της Κομισιόν και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) για το θέμα. Σύμφωνα με τα όσα δήλωσε γραπτώς η εκπρόσωπος της Κομισιόν στην «Κ», κατά την επίσκεψη της κ. Γιόχανσον διαπιστώθηκε πως ο αριθμός των διαμενόντων στο Πουρνάρα μειώθηκε, όμως το κέντρο υποδοχής παραμένει υπερπλήρες. «Αν και ο αριθμός των ατόμων που φιλοξενοούνται εκεί έχει μειωθεί, οι αριθμοί υπερβαίνουν την προβλεπόμενη χωρητικότητα και παραμένουν προκλητικές στην πρόοδο των απαραίτητων κατασκευαστικών εργασιών», σημείωσε η ίδια πηγή.

Παραμένουν οι ανσυχίες

Απαντώντας σε γραπτές ερωτήσεις της «Καθημερινής», εκπρόσωπος της Κομισιόν σημείωσε πως η κατάσταση στο Πουρνάρα παραμένει ανσυχητική, καθώς «σχεδιάστηκε μόνο ως κέντρο πρώτης υποδοχής και δεν είναι κατάλληλο για παρατεταμένη εγκλεισμό». Επανέλαβε πως εδώ και αρκετό καιρό η Κομισιόν έχει μεταφέρει τις ανσυχίες της στις κυπριακές αρχές «για την υπερπληρότητα, την επιδείνωση στις συνθήκες διαβίωσης και τους κινδύνους για την ασφάλεια που συνεχίζουν να υπάρχουν». Πρόσθεσε πως η Κο-

«**Αν και** ο αριθμός των ατόμων που φιλοξενοούνται εκεί έχει μειωθεί, οι αριθμοί υπερβαίνουν την προβλεπόμενη χωρητικότητα και παραμένουν προκλητικές στην πρόοδο των απαραίτητων κατασκευαστικών εργασιών», αναφέρει η Κομισιόν μετά την παρουσία της Έλβα Γιόχανσον στην Κύπρο.

Η Κομισιόν συνεργάζεται με τις κυπριακές αρχές για την ανάπτυξη μιας νέας περιεκτικής Στρατηγικής Υποδοχής, η οποία αναμένεται να είναι έτοιμη μέχρι το τέλος του 2021.

μισιόν βρίσκεται σε στενή επικοινωνία με την Κύπρο σε πολιτικό και τεχνολογικό επίπεδο με στόχο την βελτίωση της κατάστασης. Υπενθυμίζεται πως στις αρχές του έτους, ο αρμόδιος εκπρόσωπος της Κομισιόν για θέματα μετανά-

στευσης είχε δηλώσει στην «Κ» (16/2/2021) πως τις Βρυξέλλες απασχολούσαν ιδιαίτερα οι συνθήκες στο Πουρνάρα.

Στρατηγική Υποδοχής

Η εκπρόσωπος της Κομισιόν ανέφερε επίσης στην «Κ» πως οι κυπριακές αρχές, η Κομισιόν και σχετικές υπηρεσίες της Ε.Ε. ανέπτυξαν από κοινού Τυποποιημένες Διαδικασίες Λειτουργίας για την πρώτη υποδοχή νέων αφίξεων τον Ιούλιο του 2020. «Η Κομισιόν εργάζεται επίσης με τις κυπριακές αρχές για την ανάπτυξη μιας περιεκτικής Στρατηγικής Υποδοχής για την Κύπρο» συνέχισε, εξηγώντας πως «τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο έλαβαν χώρα δύο επιτυχημένα εργαστήρια με συμμετοχή

της Κομισιόν και της EASO για να συζητηθούν οι ανάγκες σε υποδοχή και να αναπτυχθούν ενέργειες προς εφαρμογή στο πλαίσιο της Στρατηγικής». Η Στρατηγική, σύμφωνα με την εκπρόσωπο, αναμένεται να ολοκληρωθεί και να εγκριθεί από τις κυπριακές αρχές μέχρι το τέλος του 2021. Παράλληλα, η Ε.Ε. συνεχίζει να παρέχει στήριξη στην Κύπρο για τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής, αλλά και τη βελτίωση των διαδικασιών ασύλου και επιστροφών, καθώς και στην καταπολέμηση των διακινητών.

Προχωρεί η διεκπεραίωση

Η εκπρόσωπος της Κομισιόν επισημαίνει ακόμα πως η Κύπρος λαμβάνει σημαντική στήριξη από

Αύξηση ροών στην Κύπρο

Στην έκθεση της Κομισιόν για την κατάσταση στο μεταναστευτικό σε όλη την Ευρώπη, οι αναφορές στην Κύπρο περιορίζονται στις στατιστικές για τις ροές στην Κύπρο. Το 2021 οι αφίξεις στην Κύπρο έχουν αυξηθεί κατά 47% σε σχέση με το 2020, παρά τη γενικότερη μείωση στις ροές μεταναστών στην Ανατολική Μεσόγειο (μείωση 58%). Χάρη στην κρίση, κατά 208% αυξήθηκαν οι αφίξεις στην Ιταλία κατ' ευθείαν από την Τουρκία. Μέχρι στιγμής αυτόν τον χρόνο, στην Κύπρο έχουν καταγραφεί 6.026 αφίξεις στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές, εκ των οποίων 5.413 πέρασαν μέσω της Πράσινης Γραμμής και 613 με βάρκα. Την ίδια περίοδο (Ιανουάριο με Αύγουστο) το 2020 οι αφίξεις είχαν φτάσει τα 4.100 άτομα συνολικά. Όλο τον χρόνο το 2020 στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές έφτασαν 5.400 άτομα μέσω πράσινης γραμμής και 496 με βάρκα. Από όσους έφτασαν στις ακτές της ελεύθερης Κύπρου με βάρκα το 2020, 334 προέρχονταν από την Τουρκία και οι υπόλοιποι από τον Λίβανο και τη Συρία.

ριση μεταναστών, απαντώντας σε σχετική ερώτηση της «Κ». Αν και απέφυγε να αναφερθεί συγκεκριμένα στην περίπτωση της Κύπρου, επανέλαβε πως η Κομισιόν «καλεί όλα τα κράτη μέλη τα οποία επηρεάζονται να διερευνήσουν πλήρως και με πειστικό τρόπο όλες τις κατηγορίες» και να προχωρήσουν στις δέουσες ενέργειες όπου υπήρξε επιλήψιμη πράξη. «Οι εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές φέρουν άμεση ευθύνη να διασφαλίσουν τον σεβασμό και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην επικράτεια τους, συμπεριλαμβανομένων και των εξωτερικών συνόρων», πρόσθεσε.

Μηχανισμός για σύνορα

Μερικές ώρες μόλις μετά την επίσκεψη της κ. Γιόχανσον στην Κύπρο, η Επίτροπος παρουσίαζε με τον αντιπρόεδρο της Κομισιόν Μαργαρίτη Σχοινά την έκθεση για τη μετανάστευση και το άσυλο, υπογραμμίζοντας την ανάγκη τα κράτη μέλη να προχωρήσουν με τη συζήτηση για το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο που εκκρεμεί από την κατάθεσή του πέρσι, λόγω των διαφωνιών των κυβερνήσεων για τον νέο μηχανισμό καταμερισμού της ευθύνης για φιλοξενία αιτητών ασύλου, ώστε να μην την επιμίσουν οι ολόκληρα τα κράτη πρώτης υποδοχής. Το νέο σύμφωνο, εάν και εφόσον εγκριθεί, περιέχει και πρόνοιες που αφορούν και την Κύπρο, καθώς ενισχύει διαδικασίες ελέγχου στα σύνορα για όποιον φτάνει στην Ε.Ε. με παράτυπο τρόπο. Ταυτόχρονα προτείνεται η δημιουργία ενός ανεξάρτητου μηχανισμού επιτήρησης για όλα τα κράτη μέλη σε όλα τα εξωτερικά σύνορα, αν και αξίζει να σημειωθεί πως η κατάσταση στην Κύπρο θεωρείται ιδιαίτερα καθώς πρακτικά η κυβέρνηση δεν έχει πλήρη έλεγχο των αναγνωρισμένων θαλάσσιων συνόρων της. Όπως ανέφερε η εκπρόσωπος στην «Κ», η Κομισιόν επιδιώκει να συζητήσει διεμερώς με αριθμό κρατών την εφαρμογή του μηχανισμού επιτήρησης «εκεί που υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη».

Υπό παρακολούθηση οι post Covid ασθενείς

Στους 30.000 υπολογίζονται οι περιπτώσεις που εμφανίζουν παρατεταμένη συμπτωματολογία

Τον **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Για ένα δύσκολο χειμώνα αναφορικά με την πανδημία προειδοποιεί τα κράτη μέλη της Ε.Ε. το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) στην τελευταία αξιολόγηση κινδύνου, ημερομηνίας 30 Σεπτεμβρίου.

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC), αξιολογώντας την πανδημία, προειδοποιεί πως οι χώρες με ποσοστά εμβολιασμού στο μέσο ευρωπαϊκό όρο διατρέχουν υψηλό κίνδυνο αύξησης των κρουσμάτων και θνησιμότητας.

Οι προειδοποιήσεις του ECDC σχετίζονται άμεσα με τα ποσοστά εμβολιαστικής κάλυψης του πληθυσμού, βάζοντας στο τραπέζι δύο σενάρια. Το πρώτο αυτό του χαμηλού κινδύνου που αφορά χώρες με εμβολιαστική κάλυψη πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. και το δεύτερο του υψηλού κινδύνου που αφορά χώρες που το ποσοστό πλήρους εμβολιασμού κινείται στα επίπεδα του τρέχοντος μέσου όρου της Ε.Ε.

το οποίο κινείται κοντά στο 61% με μεγάλες διακυμάνσεις ανάμεσα σε κράτη μέλη. Κατά τον ECDC, οι χώρες που κινούνται πάνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου διατρέχουν χαμηλότερο διαχειρίσιμο κίνδυνο να αντιμετωπίσουν σοβαρή αύξηση κρουσμάτων, νοσηλείας και θνησιμότητας από τώρα έως το τέλος του Νοέμβριου του 2021, εκτός και εάν σημειωθεί ραγδαία μείωση της αποτελεσματικότητας του εμβολίου λόγω της εξασθένησης της ανοσίας. Για τις χώρες με ποσοστά εμβολιασμού στα επίπεδα του μέσου όρου της Ε.Ε. υπάρχει υψηλός κίνδυνος να παρουσιάσουν σημαντική αύξηση κρουσμάτων, νοσηλείας και θνησιμότητας από τώρα μέχρι τέλη Νοεμβρίου 2021. Όπως σημειώνεται στην αξιολόγηση κινδύνου του ECDC σε ένα τέτοιο σενάριο, λόγω της πολύ υψηλής κυκλοφορίας του ιού, οι πλήρως εμβολιασμένοι ευάλωτοι πληθυσμοί κινδυνεύουν επίσης να αντιμετωπίσουν λοίμωξη με σοβαρή έκβαση.

Εμβολιασμοί

Στην Κύπρο η κατάσταση με τους εμβολιασμούς παρουσιάζεται να κινείται πάνω από το μέσο ευρωπαϊκό όρο. Όπως προκύπτει από τα τελευταία στοιχεία του Υπουργείου Υγείας ημερομηνίας 27 Σεπτεμβρίου, το ποσοστό του ενήλικου πληθυσμού που εμβολιάστηκε τουλάχιστον με την πρώτη δόση είναι στο 80,8%, και το ποσοστό των πλήρως εμβολιασμένων ενή-

Πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. κινούνται τα ποσοστά εμβολιασμού με την πρώτη ή τη δεύτερη δόση, στην Κύπρο. Την ίδια ώρα πληθαίνουν οι φωνές ειδικών που βλέπουν έξαρση της πανδημίας τους επόμενους δύο μήνες, προειδοποιήσεις που ενισχύουν τις απόψεις εκείνες για διατήρηση των περιορισμών στην Κύπρο μέχρι τη Χριστούγεννα.

λικών στο 77,4%. Ωστόσο, όπως είχε γράψει η «Κ» το σενάριο εξασθένηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων το επόμενο διάστημα, ένεκα της θετικής επιδημιολογικής εικόνας, είναι απομακρυσμένο υπό τον φόβο των προειδοποιήσεων των ειδικών για μια νέα έξαρση της τουλάχιστον την πρώτη δόση και πανδημίας. Στην επιδημιολογική ομάδα η προσοχή, στην παρούσα φάση, επικεντρώνεται στην αύξηση των εμβολιαστικών ποσοστών και

στα σχολεία τα οποία, όπως λέγεται, χρειάζονται μια ιδιαίτερη προσοχή. Στα παιδιά ηλικίας 16 και 17 ετών, το ποσοστό όσων έλαβαν τουλάχιστον την πρώτη δόση φτάνει στο 41% και των πλήρως εμβολιασμένων στο 35,5%. Στις νεότερες ηλικίες (12-15 ετών), 26,2% έλαβε τουλάχιστον την πρώτη δόση και 18,8% ολοκλήρωσε το εμβολιαστικό του σχήμα. Σε μια προσπάθεια αύξησης των ποσοστών στις μικρές

ηλικίες προγραμματίζονται συγκεκριμένες δράσεις το επόμενο διάστημα.

Οι νοσηλείες

Στην παρούσα φάση με τα νέα κρούσματα και τις νοσηλείες να βρίσκονται σε υποχώρηση, η επιδημιολογική ομάδα δίνει ιδιαίτερη προσοχή στους post Covid, δηλαδή τα περιστατικά εκείνα που μολύνθηκαν, ανάρρωσαν, αλλά συνεχίζουν να παρουσιάζουν παρατεταμένη συμπτωματολογία. Εδώ, όπως λέγεται από τους ειδικούς, σημειώνονται κενά γνώσης. Σύμφωνα με διεθνείς μελέτες, ποσοστό 20% όσων μολύνθηκαν από το ιό μπορεί να εμφανίσουν παρατεταμένη συμπτωματολογία με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα συστήματα υγείας. Στην Κύπρο η μελέτη των περιπτώσεων αυτών είναι σε πρώιμο στάδιο και αφορά κυρίως ενήλικες. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, οι post Covid στην Κύπρο ανέρχονται γύρω στις 30.000. Το πιο ανσυχητικό που έχει εντοπισθεί από τις πρώτες μελέτες είναι ο εντοπισμός post Covid και σε μικρά παιδιά. Όπως μας εξηγήθηκε από ειδικούς ακόμα και το πολυφλεγμονώδες σύνδρομο που παρουσιάζουν μικρά παιδιά, μπορεί να εμπίπτει στην κατηγορία των post Covid. Υποστηρίζεται δε πως ένα παιδί που είναι ασυμπτωματικό μπορεί μετά από τέσσερις εβδομάδες να εμφανίσει το συγκεκριμένο σύνδρομο.

Νουθεσίες από Κομισιόν

Οι ανσυχίες που εκφράζονται από τον ECDC για ένα νέο κύμα έξαρσης της πανδημίας μέχρι τέλη Νοεμβρίου αγγίζουν και την Κομισιόν. Χαρακτηριστική είναι η αντίδραση της Επιτρόπου Υγείας Στέλλας Κυριακίδου την περασμένη Παρασκευή από τη Βιέννη. Η κ. Κυριακίδου επικαλέστηκε τα στοιχεία του ECDC, κάνοντας λόγο για στασιμότητα που αρχίζει να παρατηρείται στα ποσοστά των εμβολιασμών. Η Ευρωπαϊκή Επίτροπος, λαμβάνοντας υπόψη το μέσο όρο εμβολιασμών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σημείωσε πως παρά την πραγματική πρόοδο που έχει επιτευχθεί, οι νέες εκτιμήσεις κινδύνου του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) δείχνουν πως οι στόχοι εμβολιασμού πρέπει να είναι ακόμα πιο φιλόδοξοι. Υπενθύμισε ακόμα πως τα εθνικά συστήματα υγείας δεν ήταν έτοιμα για την αντιμετώπιση της πανδημίας, και γι' αυτό η Κομισιόν προτείνει μια Ευρωπαϊκή Ένωση Υγείας όπου τα κράτη μέλη θα διατηρούν τις αρμοδιότητές τους, αλλά θα συντονίζονται πιο αποτελεσματικά με μοντέλο τη συνεργασία που υπήρξε στην στρατηγική της Ε.Ε. για τα εμβόλια, όπως είπε.

Συζητήσεις περί πολιτικής, ηθικής, αισθητικής και άλλων... «δεινών»

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Η συνειδήσή μου δεν είναι ακόμα ήσυχη

Όταν έγινα δημόσιο πρόσωπο έβαλα στοίχημα με τον εαυτό μου να παραμείνω αυτός που ήμουν πάντα

Συνέντευξη στην **ΕΛΕΝΗ ΞΕΝΟΥ**

«Για να αλλάξουμε την πραγματικότητα πρέπει πρώτα να αναμορφώσουμε τους εαυτούς μας». Με αυτή τη δική του φράση υπογραμμισμένη στις σημειώσεις μου, τον συνάντησα, ένα απόγευμα, στο ανανεωμένο του γραφείο. Έχοντας ως βασικό ερώτημα τι προϋποθέτει να μπορεί κανείς να αναμορφώνει τον εαυτό του;

–Τι προϋποθέτει αυτή η αναμόρφωση κ. Στεφάνου;

–Ενδοσκόπηση, αυτο-αξιολόγηση και αυτοκριτική. Και συνειδητοποίηση ότι εκείνο που απαιτείς από τους άλλους, θα πρέπει πρώτα να το απαιτείς από τον εαυτό σου.

–Είναι και μια υπέρβαση σωστά;

–Ναι, με την έννοια ότι το πιο δύσκολο πράγμα να διαχειριστεί κάποιος συνήθως είναι ο εαυτός του. Γι’ αυτό πρέπει να ξέρεις τι θέλεις και μέχρι πού φτάνουν οι δυνάμεις σου. Πρέπει να μη φοβάσαι να εμπιστευτείς τον εαυτό σου, αλλά να μην έχεις έπαρση και την ίδια ώρα να εμπιστεύεσαι τους γύρω σου.

–Εσάς τι σας τα έμαθε όλα αυτά;

–Το μεγάλωμά μου. Η οικογένειά μου. Τα παιδικά μας χρόνια είναι τα πιο δημιουργικά πιστεύω, γιατί εκεί πλάθεται ο χαρακτήρας μας.

–Πώς ήταν το μεγάλωμά σας;

–Προέρχομαι από μια φτωχή εργατική οικογένεια που πάντοτε είχε ισορροπίες. Δεν έβλεπε μόνο το δικό της σπίτι αλλά νοιάζταν και για τους γείτονες και τους συγχωριανούς. Όπως δεν θέλαμε να μας λείπει εμάς κάτι βασικό –και παρότι οι γονείς μου ήταν φτωχοί φρόντιζαν να μη μας λείπει τίποτα αναγκαίο– το ίδιο θέλαμε και για τους γείτονές μας. Είναι μια διαλεκτική σχέση αυτή και με τα χρόνια μαθαίνεις να βρίσκεις την ισορροπία της. Είμαι λάτρης αυτού που έλεγαν οι Αρχαίοι Έλληνες «παν μέτρον άριστον». Αυτό το «μέτρον» εμπειρεύεται και στη μαρξιστική διαλεκτική. Είναι αυτό το οποίο αναζητώ και στον χώρο της πολιτικής.

–Πώς το εννοείτε σε σχέση με την πολιτική;

–Ισορροπία δεν σημαίνει να είσαι ουδέτερος ούτε και να μην έχεις θέσεις. Κάθε άλλο. Η ισορροπία θέλει τοποθέτηση, θέλει στόχους και όραμα, θέλει ενέργειες για να υλοποιήσεις τους στόχους, αλλά παραμένοντας ισορροπημένος με τη φιλοσοφική έννοια. Δηλαδή, να εντοπίζεις τις τάσεις της προόδου και να τις αρπάζεις την κατάλληλη στιγμή. Αυτή η αναζήτηση της ισορροπίας βοηθά στη διατήρηση μιας διαρκούς και ζωντανής σχέσης με την πραγματικότητα.

–Εσάς τι σας ώθησε στην αναζήτηση αυτής της ισορροπίας;

–Ένα μέρος της διπλωματικής μου, στις σπουδές μου, ήταν για τη

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: ΤΙΤΙΝΑ ΧΑΛΜΑΤΖΗ

“

Το μεγαλύτερο δилημμα όχι μόνο για μένα αλλά και ολόκληρο το Κίνημα ήταν όταν ήμασταν υποχρεωμένοι, μετά την τραπεζική κρίση, να πάμε σε μνημόνιο.

σημασία του μέτρου στη μαρξιστική διαλεκτική. Αυτό με ώθησε σιγά σιγά να ακολουθήσω μια πορεία, αναζητώντας ολοκληρωμένες προ-σεγγίσεις και όχι αποσπασματικές και στη θεωρία και στην πολιτική πρακτική. Αυτό σε βοηθά να βλέπεις τη μεγάλη εικόνα και να μη χάνεσαι στα μικρά και ελάσσονα.

–Στη διαμόρφωση της πολιτικής σας σκέψης ήταν καθοριστικά

λοιπόν τα φοιτητικά σας χρόνια;

–Εκεί τέθηκαν οι θεωρητικές βάσεις. Πολιτική όμως δεν κάνεις μόνο με τη θεωρία, πρέπει να τη φιλτράρεις και να σε καθοδηγεί στην πράξη. Μια από τις αγαπημένες μου φράσεις είναι η εντέκατη θέση για τον Φόουερμακ του Μαρξ που λέει ότι οι φιλόσοφοι έχουν ερμηνεύσει τον κόσμο με διάφορους τρόπους. Το θέμα είναι να τον αλλάξουμε. Αξιοποιούμε λοιπόν τη θεωρία ως καθοδήγηση και όχι ως δόγμα σ’ αυτή την προσπάθεια αλλαγής. Στόχος ασφαλώς είναι η οικοδόμηση μια κοινωνίας που να κάνει τον άνθρωπο ευτυχισμένο.

–Αυτό ακούγεται σχεδόν ουτοπικό.

–Πώς το είπε ο Όσκαρ Ουάιλντ; «Ένας χάρτης του κόσμου που δεν περιέχει την Ουτοπία δεν αξίζει καν να τον κοιτάξεις». Μεγάλη κουβέντα. Σε σχέση δε με την ευτυχία να μου επιτρέψεις να δανειστώ κάτι ακόμα, αυτή τη φορά από τη μεγάλη ιστορικό Αρβελέρ, η οποία αναφερόμενη στο βασικό στόχο της Παι-

δείας είχε πει κάποτε να μη λέμε στα παιδιά «καλή επιτυχία», αλλά «καλή ευτυχία». Αυτός πρέπει να είναι ο στόχος της Παιδείας, να κάνει τα παιδιά ευτυχισμένα. Αυτός πρέπει να είναι κι ο στόχος για την κοινωνία, να κάνει τους ανθρώπους ευτυχισμένους. Πρέπει να κάνεις πολίτες ευτυχισμένους. Άρα πρέπει να ικανοποιείς ποιοτικούς, υλικούς και πνευματικούς όρους και την ίδια ώρα να εξαφανίζεις τον φόβο και την ανασφάλεια. Ο φόβος είναι ό,τι χειρότερο διότι –συνήθως– τερματίζει τη λογική.

–Διανύουμε ωστόσο εποχές ανασφάλειας και φόβου, άρα πόσο εφικτά είναι όλα αυτά που λέτε;

–Όντως έτσι είναι στον σύγχρονο καπιταλιστικό κόσμο, αλλά δεν μπορείς να κρίνεις κάτι αν είναι αναπόφευκτο αν δεν δοκιμάσεις να υλοποιήσεις κάτι άλλο από αυτό που φαίνεται αναπόφευκτο. Αν κάτι θεωρήσεις ότι είναι αναπόφευκτο και τερματίσεις τις προσπάθειες, αυτοκαθλώνεσαι.

–Εσείς είχατε πάντα το δυναμι-

σμό να το παλεύετε ή έτυχε να λυγίσετε;

–Έχω και εγώ τις παρενθέσεις μου. Έρχεται μια στιγμή που λες τόση προσπάθεια και τίποτα δεν γίνεται. Και σε παίρνει από κάτω και απελπίζεσαι. Το ζήτημα είναι να καταφέρνεις να το αντιπαλεύεις, να ξανασπκώνεις κεφάλι και να προχωράς μπροστά.

–Τι έχασε η Αριστερά της Κύπρου στη διαδρομή ώστε σήμερα να προτάσσεται η ανάγκη να αναμορφώσετε εαυτούς;

–Δεν θα έλεγα ότι έχασε κάτι ουσιαστικό η Αριστερά. Συνεχίζει να έχει την ταυτότητα και τη φυσιογνωμία που έχει οικοδομήσει μέσα από τις δεκαετίες υπάρξής της. Είναι φανερό όμως ότι χρειάζεται πολλά και συγκεκριμένη προσπάθεια για να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών και ειδικά, στα προοδευτικά αιτήματα της εποχής που είναι πάρα πολλά, δεδομένου του συντηρητισμού, της οπισθοδρομικότητας και της αντιδραστικότητας που παράγει και ανατροφοδοτεί το σύστημα.

–Ξηγήσατε μου το καλύτερα.

–Τα τελευταία χρόνια έχουμε διάφορα φαινόμενα στην κοινωνία που πρέπει να τα ψάξουμε και να δούμε πώς ρυθμίζουμε την παρέμβασή μας και τον ρόλο μας. Θεωρώ ότι ειδικά μετά το 2013 και το κούρεμα καταθέσεων, το οποίο εν μια νυκτί οδήγησε μια μεγάλη μάζα ανθρώπων στη φτώχεια, ένα σημαντικό μέρος της κοινωνίας έπαυσε να πιστεύει στην πολιτική και στις πολιτικές δυνάμεις και τον καθήλωσε στο σπίτι του. Αυτή η κατάσταση κοστίζει πρωτίστως σε εμάς, γιατί εμείς στηρίζομαστε στη δράση για να αλλάξουμε τα πράγματα.

–Εδώ εστιάζει και η αναμόρφωσή σας;

–Και σ’ αυτό κάνοντας παράλληλα δύο πράγματα: Στη βελτίωση του Κόμματος εσωτερικά και ταυτόχρονα, στη βελτίωση της σχέσης του Κόμματος με την κοινωνία.

–Αυτό προϋποθέτει τόλμη σωστά;

–Γενικά η πολιτική χρειάζεται τόλμη. Και ναι, χρειάζεται να μη διστάσεις να σπάσεις αβγά εκεί κι όπου χρειάζεται. Να φεύγεις από το στερεότυπα, να βγεις έξω από το κουτί.

–Προκειμένου να αρθρώσεις ένα νέο πολιτικό λόγο;

–Μόνο ο λόγος και η ρητορική δεν αλλάζουν τα πράγματα. Μαζί με τη ρητορική και τον λόγο χρειάζεται να αλλάξεις και τις πολιτικές πρακτικές. Αυτό είναι το καθοριστικό.

–Άρα, τι προϋποθέτει να σκέφτεται κανείς έξω από το κουτί και δη στην πολιτική;

–Εδώ είναι πολύ χρήσιμη η συλλογικότητα. Δεν μπορεί να είναι διαδικασία του ενός.

–Ο ένας όμως που είναι ο πρώ-

τος, ο αρχηγός, τι χρειάζεται να κάνει;

–Να δίνει χώρο στη συλλογικότητα και να την ενθαρρύνει. Και να τους κάνει όλους να νιώθουν πραγματικά ελεύθεροι να διατυπώνουν τις θέσεις τους. Και ασφαλώς να ακούει. Αυτό είναι το πιο βασικό. Ο πρώτος έχει την ευθύνη να τραβάει το κουπί.

–Αυτά πρέπει να διαθέτει ένας σύγχρονος πολιτικός για να μπορεί να εμπνεύσει;

–Είπατε μια μαγική λέξη που είναι δυσεύρετη: Να εμπνεύσει. Δύσκολα εμπνέεται η σημερινή κοινωνία. Δεν ξέρω αν έχει περάσει ανεπιστρεπτή η εποχή των μπαλκονιών και των μεγάλων ηγετών, αλλά είναι σημαντικό εμείς ως κόμμα να εμπνεύσουμε ξανά την κοινωνία.

–Και πώς εμπνέει κανείς σήμερα την κοινωνία;

–Όταν δεν της μιλάς απ’ ύψους, όταν δεν είσαι πάνω από αυτήν, αλλά μέσα σ’ αυτή διαδραματίζοντας πρωτοποριακό ρόλο.

–Γιατί η σημερινή εποχή δεν ευνοεί εμπνευσμένους ηγέτες;

–Ίσως γιατί το σύστημα και η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα που έχει διαμορφωθεί σκοτώνει την έμπνευση και την προσδοκία για κάτι καλό. Η σύγχρονη εποχή σκοτώνει την αλληλεγγύη, ισοπεδώνει αξίες και ιδανικά. Αυτό στοιχίζει πολύ στην Αριστερά, η οποία στηρίζεται στις αξίες της συλλογικότητας, της αλληλεγγύης και του ανθρωπισμού. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να έρθεις σε αντιπαράθεση μ’ αυτό που διαμορφώνει η καθεστηκυία τάξη και να το πολεμήσεις. Πολλές φορές αυτό σε φέρνει σε αντιπαράθεση με τις κυρίαρχες αντιλήψεις.

–Εσάς η πολιτική σας έκανε καλύτερο άνθρωπο;

–Θέλω να ειπώ. Με τον εαυτό μου έβαλα ένα στοίχημα μόλις έγινα δημόσιο πρόσωπο. Διότι εκεί είναι που αρχίζουν οι δυσκολίες. Προηγούμενως μπορεί να κάνεις χίλια πράγματα, αλλά δεν έχεις κανένα να σου καϊδεύει τα αφτιά, δεν έχεις κόλακες, δεν έχεις εξουσία στα χέρια σου. Και αυτά λειτουργούν περίπου όπως τις Σειρήνες στον Όμηρο.

–Το στοίχημα που βάλατε ήταν να κλείσετε τ’ αφτιά στις Σειρήνες;

–Ακριβώς. Να μείνω αυτός που ήμουν. Όταν έγινα κυβερνητικός εκπρόσωπος είπα «Στέφανε, πρέπει να μείνεις ο Στέφανος». Και με τη βοήθεια πρωτίστως της γυναικάς μου, που είναι η φωνή της συνειδήσής μου, νομίζω πως τα κατάφερα.

–Υπήρξαν και στιγμές που κινδυνέψατε να παρασυρθείτε;

–Είναι μια καθημερινή πρόκληση την οποία πρέπει να αντιμετωπίζεις.

Η πολιτική, ο Δημήτρης Χριστόφιας και οι δύσκολες αποφάσεις

–Γιατί αποφασίσατε αλήθεια να αναμειχθείτε με την πολιτική;

–Από μικρός μου άρεσε η πολιτική και νομίζω ότι αυτό έχει να κάνει με τις τότε συνθήκες και πολιτικές καταστάσεις. Εμείς της γενιάς του ’60 μεγαλώσαμε σε μια άκρως πολιτικοποιημένη κοινωνία. Εγώ ζούσα σε μια κομματικοποιημένη οικογένεια, ο πατέρας μου ήταν τοπικό στέλεχος του ΑΚΕΛ. Ζήσαμε έντονα την περίοδο της τρομοκρατίας της ΕΟΚΑ Β’, ζήσαμε το πραξικόπημα, την εισβολή, τις συνέπειές τους. Γνωρίσαμε τον πόλεμο, την προσφυγιά, τον φόβο, και την ίδια ώρα γνωρίσαμε την προσπάθεια που έγινε για να αποκαταστήσουμε τις ζημιές και να επανέλθουμε. Αυτό τελικά μας έπρωξε σε μια πρόωρη πολιτική ωρίμανση.

–Και αυτή η πρόωρη πολιτική ωρίμανση σάς οδήγησε στην πολιτική;

–Ναι, ακόμα από τα μαθητικά μου χρόνια άρχισε έντονα να ασχολούμαι με την πολιτική. Ενώ είχα κάνει μηχανολογία στο σχολείο και στα σχέδιά μου ήταν να σπουδάσω μηχανολόγος κατέληξα τελικά στις πολιτικές επιστήμες και τη φιλοσοφία. Και δεν το μετάνιωσα ποτέ. Άνοιξαν οι ορίζοντές μου, διευρύνθηκαν οι στόχοι μου για την κοινωνία.

–Στην πορεία ζήσατε διλήμματα που σας προκάλεσαν συνειδησιακή σύγκρουση;

–Το μεγαλύτερο δилημμα όχι μόνο για μένα αλλά και ολόκληρο το Κίνημα ήταν όταν ήμασταν υποχρεωμένοι μετά την τραπεζική κρίση να πάμε σε μνημόνιο. Το μνημόνιο αποτελεί μοντέλο επιβολής νεοφιλελεύθερων συνταγών που έχουν το χαρακτηριστικό των θεραπειών σοκ και οδηγούν σε κατεστημένες στην κοινωνία και σε

αφαίρεση κεκτημένων. Είχαμε να αντιμετωπίσουμε όχι μόνο την πίεση και το κυνισμό ενός εξωθεσμικού οργάνου, όπως είναι η Τρόικα, αλλά και την εσωτερική υπόσκαψη από οπαδούς του νεοφιλελευθερισμού που λειτουργούσαν σαν ο δούρειος ίππος της Τρόικας. Εκεί ναι παλεύεις πολύ με τον εαυτό σου.

–Τι εμπεριέχει αυτή η εσωτερική πάλη;

–Όταν λέω παλέψαμε με τον εαυτό μας εννοώ πως ενώ είχαμε τόση διάθεση ως κίνημα της Αριστεράς να προσφέρουμε τελικά νιώθαμε να υπάρχουν πράγματα, τα οποία βρίσκονταν έξω από τις δικές μας τις δυνάμεις. Μια πολύ σημαντική στιγμή που δεν θα ξεχάσω ποτέ και η οποία δείχνει τη στεγνότητα και τον κυνισμό της εποχής και των δημοκρατικών ελλειμμάτων μέσα στην ίδια την Ε.Ε. ήταν η εξής: Η Τρόικα επέμενε να

“

Θα είναι ήσυχη η συνειδήσή μου αν καταφέρουμε να επαναφέρουμε το Κίνημά μας εκεί ψηλά που το ίδιο έθεσε τον εαυτό του μέσα από τη δράση του. Αυτό είναι το στοίχημα που θα πρέπει να κερδίσουμε.

καταργηθεί η ΑΤΑ και εμείς δεν δεχόμασταν. Ο Χριστόφιας συναντήθηκε τότε με τους εκπροσώπους της Τρόικας και τους είπε: «Γνωρί-

ζετε τι είναι η ΑΤΑ και ποια η σημασία της για την κοινωνία και για την οικονομία, γιατί και εσείς στο Βέλγιο έχετε κάτι παρόμοιο». Η απάντηση από τον τεχνοκράτη ξέρετε ποια ήταν; «Κύριε πρόεδρε, εσείς θέλετε λεφτά και εμείς έχουμε τα λεφτά». Η Τρόικα και ο τεχνοκράτης από πού είχε αυτή τη νομιμοποίηση να επιτίθεται σε εκλογικά νομιμοποιημένους αιρετούς άρχοντες; Αυτή είναι κατάργηση ακόμα και αυτής της αστικής δημοκρατίας. Αυτά, λοιπόν, τα βάζεις κάτω και διερωτάσαι αυτός ο κόσμος πού θα πάει; Και μετά λες ότι πάντα υπήρχαν περίοδοι που κυριαρχούσε αυτό το ερώτημα άρα εσύ, ως κίνημα, ως αριστερά, ως ιδεολογία, πρέπει προσπαθήσεις να τραβήξεις τον κόσμο εκεί που θέλεις να τον πάρεις.

–Παραμένει αυτό το ερώτημα αναπάντητο για σας;

–Πάντοτε βάζεις ερωτήματα όχι για να καθλώνεσαι σ’ αυτά αλλά για να τα απαντάς. Όπως και τα προβλήματα δεν πρέπει απλώς να τα εντοπίζεις και να τα αναλύεις αλλά να δεις πώς θα τα λύσεις.

–Θα λέγατε λοιπόν ότι διανύσατε τη διαδρομή σας με καθαρή συνείδηση;

–Δύσκολη ερώτηση. Δύσκολο να αναλύεις τη συνείδηση την οποία συνεχώς την ρωτάς. Μακάρι να είναι με καθαρή συνείδηση.

–Με ήσυχη συνείδηση;

–Θα είναι ήσυχη η συνείδησή μου αν καταφέρουμε ως νέα ηγεσία να επαναφέρουμε το Κίνημα μας εκεί ψηλά που το ίδιο έθεσε τον εαυτό του μέσα από τη δράση του. Αυτό είναι το στοίχημα που θα πρέπει να κερδίσουμε. Τότε θα έχω ήσυχη την συνειδήσή μου. Προς το παρόν η συνειδήσή μου είναι ανήσυχη...

Ισχυροποίηση των Ενόπλων Δυνάμεων και για την Κύπρο

Ο πρώην υπουργός Αμυνας της Ελλάδας Ευάγγελος Αποστολάκης μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Με την ψύχραιμη ματιά του στρατιωτικού που υπηρέτησε στα υψηλότερα πόστα των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, ο Ευάγγελος Αποστολάκης σκιαγραφεί τη στρατιωτική συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας και το αποτύπωμα των εξοπλιστικών προγραμμάτων στην περιοχή από το Αιγαίο έως την Ανατολική Μεσόγειο. Στη συνέντευξή του στην «Κ», ο πρώην ΥΠΕΘΑ διατυπώνει επιφυλάξεις για τη συμφωνία αμοιβαιότητας που υπεγράφη στο Παρίσι. Ανάλογη τοποθέτηση έχει και στο πρακτικό κομμάτι ενεργοποίησης της συμφωνίας. Χωρίς υπέρμετρους πανηγυρισμούς, θετική είναι η αποτίμησή του για το εξοπλιστικό κομμάτι, το οποίο, όπως λέει, ισχυροποιεί τις Ένοπλες Δυνάμεις έως και την Ανατολική Μεσόγειο. Ο κ. Αποστολάκης επικροτεί την πολιτική στρατηγικών συμμαχιών της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία μελλοντικά μπορεί να εξελιχθεί σε μεγαλύτερη κλίμακα από την υφιστάμενη. Αποκαλύπτει πως παρά την αντικατάσταση του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου από τη Διαρθρωμένη Αμυντική Συνεργασία, οι σχεδιασμοί που υπάρχουν στο ελληνικό Πεντάγωνο προνοούν κάλυψη και υποστήριξη της περιοχής της Κύπρου. Ο πρώην ΥΠΕΘΑ για πρώτη φορά δίνει λεπτομέρειες για το σκηνικό έντασης που έστησαν οι Τούρκοι ανοικτά της Πάφου και στα όρια της ελληνικής υφαλοκρηπίδας τον Οκτώβριο του 2018, ενώ αποκαλύπτει τις οδηγίες που είχαν δοθεί τότε στον κυβερνήτη της φρεγάτας «Νίκηφόρος Φωκάς».

—Με τη ματιά του στρατιωτικού ποιο είναι το αποτύπωμα της συμφωνίας Ελλάδας - Γαλλίας επί του εδάφους;

—Αρχικά η συμφωνία κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση. Δημιουργεί και για τις δύο πλευρές δυνατότητες συνεργασίας στην περίπτωση που θα προκύψει κάποιο θέμα, ειδικά θέματα άμυνας, για την

Ελλάδα και τη Γαλλία. Βέβαια επειδή πάντα οι λεπτομέρειες κρύβουν την ουσία, πρέπει να διαβάσει κανείς τη συμφωνία πολύ προσεκτικά, γιατί υπάρχουν κάποια σημεία όπου χρειάζονται διευκρινίσεις. Γιατί η συμφωνία αυτή δεσμεύει και τις δύο πλευρές με κάποιες υποχρεώσεις, οι οποίες, εάν δεν τηρηθούν, ενδεχομένως, να την ακυρώσουν. Και εννοώ τις περιπτώσεις εκείνες που μπορεί να χρειασθεί να συνδράμουμε τη Γαλλία σε κάποιες από τις δραστηριότητες που έχει λ.χ. στην Αφρική στο Σαχέλ, ή όπου αλλού υπάρχουν δραστηριότητες. Κατά κάποιο τρόπο παίρνουμε μια υπόσχεση ότι θα έχουμε μια στήριξη στα θέματα που ενδεχομένως να προκύψουν με την περίεργη συμπεριφορά που έχει η Τουρκία.

—Αντιλαμβάνομαι ότι εντοπίζετε τον κίνδυνο ο ελληνικός στρατός να βρεθεί πολύ μακριά από την Ελλάδα;

—Υπάρχει κίνδυνος γιατί η συμφωνία βασίζεται στη λογική της αμοιβαιότητας, το ένα κράτος θα πρέπει να συνδράμει το άλλο στις όποιες ανάγκες έχουν σχέση με αμυντικά ζητήματα.

—Πώς αντιμετωπίζετε κάποιες απόψεις που εκφράζονται ήδη και εμφανίζουν επιφυλακτικότητα ως προς το κομμάτι ενεργοποίησης της συμφωνίας, εάν προκύψει ανάγκη;

—Όπως όλοι καταλαβαίνουμε, αποκλείεται εν λευκώ να έλθει η Γαλλία και να στηρίξει την Ελλάδα στην οποιαδήποτε αντιπαράθεση έχει με την Τουρκία, ειδικά αν υπάρχει και κάποια ένοπλη σύρραξη, κάτι που δεν το εύχεται κανείς. Όπως βλέπετε, υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις τήρησης της συμφωνίας, οι οποίες θα πρέπει να κουβεντιαστούν, να συμφωνηθεί ότι ισχύουν και από εκεί και μετά να αποφασισθεί, εάν θα συνδράμει ή όχι η Γαλλία την Ελλάδα ή αντίστροφα. Δεν είναι τελείως καθαρό και τελείως σίγουρο ότι, εάν κάτι προκύψει, θα μας στηρίξει κατευθείαν η Γαλλία με χρήση ισχύος.

—Με την ανάγνωση αυτή κάποι-

Ο Ευάγγελος Αποστολάκης, στη συνέντευξή του στην «Κ», διατυπώνει επιφυλάξεις για τη συμφωνία αμοιβαιότητας Αθήνας-Παρισιού.

“

Δεν μπορούμε να πούμε ότι αυτό αλλάζει, επειδή αλλάζουν τα οπλικά συστήματα. Η φιλοσοφία, η πολιτική βούληση και ο σχεδιασμός είναι πάντα προς αυτή την κατεύθυνση: να υποστηρίζεται και να καλύπτεται και η Κύπρος.

ος μπορεί να υπερβεί πως η συμφωνία είναι περισσότερο εργαλείο διπλωματικό;

—Είναι μια συμφωνία, η οποία δείχνει ότι έχουμε μια συνεργασία με τη Γαλλία και υπάρχει μια προοπτική, αν προκύψουν συνθήκες τέτοιου τύπου σύγκρουσης, να επέμβει. Από εκεί και πέρα σε ποιες περιπτώσεις, πως και τι δεν είναι ξεκαθαρισμένο τελείως. Υπάρχει από μια μικρή έως μεγάλη ασάφεια. Απλά υπάρχει μια γραπτή συμφωνία περί αμοιβαιότητας που ορίζει αρκετές προϋποθέσεις για τη μία και την άλλη πλευρά.

—Αρα παραμένουμε στην άποψη πως καμία συμφωνία δεν διασφαλίζει πως κάποιος τρίτος θα πολεμήσει για εμάς;

—Ακριβώς.

—Η συμφωνία καλύπτει την περιοχή του Αιγαίου ή επεκτείνεται και μέχρι την Ανατολική Μεσόγειο;

—Η συμφωνία δεν μιλάει για συγκεκριμένες περιοχές. Μιλάει για την επικράτεια κυριαρχίας του κάθε κράτους. Η συμφωνία για τα εξοπλιστικά των Ενόπλων Δυνάμεων έχει μια δική της ιδιαιτερότητα. Είναι για τα πλοία που θα προμηθευτεί το Πολεμικό Ναυτικό. Μέσα στη συμφωνία δεν υπάρχει αναφορά, αλλά υπάρχουν κάποια σημεία που προβλέπεται μια συνεργασία των ελληνικών Αμυντικών Βιομηχανιών με τις αντίστοιχες γαλλικές. Αναφορά, η οποία θεωρητικά και έτσι όπως ακούγεται, είναι στη σωστή κατεύθυνση. Τώρα ποιος έχει να δώσει και ποιος θα πάρει, είναι κάτι που θα φανεί.

—Με την ενίσχυση σε μέσα οι ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις ισχυροποιούνται απέναντι στην τουρκική προκλητικότητα;

—Το πρόβλημα που υπάρχει και οι δυνατότητες των Ενόπλων Δυνάμεων δεν επιλύονται με μια κίνηση και με μια συμφωνία. Απλά είναι προς τη σωστή κατεύθυνση. Γιατί τα πλοία που πρόκειται να πάρουμε και τελικώς αποφασίσθηκε

να τα πάρουμε από τη Γαλλία, είναι τα πλοία τα οποία πληρούν τις προδιαγραφές των επιχειρησιακών απαιτήσεων που έχει θέσει το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού. Και βέβαια το Υπουργείο Εξωτερικών για τις ανάγκες και τις απαιτήσεις που πρέπει να έχουμε από αυτά τα πλοία. Οπότε θα είμαστε σε λίγο καλύτερη κατάσταση, όταν θα έχουμε αυτά τα πλοία, απ' ό,τι είμαστε τώρα. Οι δυνατότητες του Ναυτικού επαυξάνονται και οι δυνατότητες, γενικότερα των Ενόπλων Δυνάμεων, έρχονται σε μια πολύ καλύτερη στάθμιση σε συνδυασμό και με τα υπόλοιπα που έχουν γίνει.

—Η επιχειρησιακή δυνατότητα επεκτείνεται έως την Ανατολική Μεσόγειο;

—Είναι καινούργια καράβια με παραπάνω δυνατότητες. Έχουν δυνατότητες αεράμυνας, σημείο στο οποίο τώρα υστερούσαμε, έχουν πιο μοντέρνα όπλα. Σε συνδυασμό και με τα γαλλικά μαχητικά και αυτά που αναβαθμίζονται, αυξάνονται σημαντικά οι δυνατότητες των Ενόπλων Δυνάμεων.

—Μέχρι χθες υπήρχε μια αντίληψη πως η επιχειρησιακή δυνατότητα των Ελληνικών Δυνάμεων περιοριζόταν μέχρι το Καστελόριζο.

—Όχι. Εγώ δεν μοιράζομαι τέτοιες απόψεις. Εγώ νομίζω πως οι δυνατότητες των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων είναι σε θέση να

καλύψουν όλη την περιοχή για την οποία ενδιαφέρεται η χώρα. Μπορεί να επαυξάνονται και να γίνονται καλύτερες αυτή τη στιγμή, με τις όποιες νέες κινήσεις, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η Ελλάδα δεν είχε δυνατότητα να καλύψει τους χώρους της δικαιοδοσίας της. Εγώ δεν βάζω όρια σε αυτά και δεν είναι σωστό. Δεν καταλαβαίνω με ποια λογική λέγεται ότι πάμε μέχρι τη Ρόδο.

—Εκ των θέσεων που είχατε στο ελληνικό Πεντάγωνο, γνωρίζετε τους ευρύτερους σχεδιασμούς που υπάρχουν. Οι συγκεκριμένοι σχεδιασμοί με τα νέα εξοπλιστικά πώς αγγίζουν την Κύπρο;

—Ακούστε. Κάποιοι που είναι ειδικός σε θέματα άμυνας δεν μπορεί να απαντήσει σε μια τέτοια ερώτηση. Αυτή η απάντηση είναι τελείως πολιτική και έχει σχέση με το πόσο μακριά θέλει να φθάσει η Ελλάδα την παρέμβασή της, ή την υποστήριξή της στην περιοχή της Κύπρου. Μέχρι τώρα η υποστήριξη, νομίζω, ότι υπάρχει και μέσα στα σχέδια τα αμυντικά λαμβάνεται υπόψη η κάλυψη αυτής της περιοχής. Δεν μπορούμε να πούμε ότι αυτό αλλάζει επειδή αλλάζουν τα οπλικά συστήματα. Η φιλοσοφία, η πολιτική βούληση και ο σχεδιασμός είναι πάντα προς αυτή την κατεύθυνση. Να υποστηρίζεται και να καλύπτεται και η Κύπρος.

Η εντολή ήταν ξεκάθαρη: Μόνο από πάνω σας θα περάσουν

—Την περίοδο που είσατε Αρχηγός ΓΕΕΘΑ ανησυχούσατε περισσότερο από άλλες φορές, ότι Ελλάδα και Τουρκία έφθασαν κοντά σε σύγκρουση;

—Η πιθανότητα να φθάναμε σε σύγκρουση με τις τουρκικές δυνάμεις υπήρχε και υπάρχει. Και η ανησυχία υφίσταται και δεν την είχα μόνο εγώ. Το θέμα είναι ότι κατάφερα να τους δώσω να καταλάβουν πως όλα έχουν κάποιο όριο. Από κάποιο σημείο και μετά δεν υπάρχουν επιλογές. Είμαστε υποχρεωμένοι να αντιδράσουμε. Αυτό

το είχαμε δώσει, το είχαν καταλάβει και το είχαν πιστέψει όλοι. Και έτσι ήταν. Αυτή είναι η διαφορά. Ανησυχία υπήρχε, υπήρχε όμως και επικοινωνία. Οπότε μπορούσε να αξιολογηθεί καλύτερα η κατάσταση.

—Τώρα μπορείτε να μας το διευκρινίσετε. Τον Οκτώβριο του 2018, όταν το «Μπαρμπαρός» εισήλθε στο ανατολικότερο σημείο της ελληνικής υφαλοκρηπίδας στην εδώ περιοχή, απειλήθηκε επεισόδιο περιορισμένης κλίμακας με τα ελληνικά

“

Η πιθανότητα να φθάναμε σε σύγκρουση με τις τουρκικές δυνάμεις υπήρχε και υπάρχει. Και η ανησυχία υφίσταται και δεν την είχα μόνο εγώ.

πολεμικά πλοία που ήταν στην περιοχή;

—Εκεί η εντολή που είχαμε δώσει στο πολεμικό πλοίο «Νίκηφόρος Φωκάς» ήταν να μην περάσουν. Και αν περάσουν, να περάσουν από πάνω σου. Και η σθεναρότητα του πλοίου και η επιμονή δυσκόλεψε πάρα πολύ τα πράγματα για τους Τούρκους. Δεν συνέχισαν. Συνέχισαν τις περιπολίες και τις έρευνες σε έναν καθετο άξονα και όχι μέσα στην περιοχή. Δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει αποτελεσματικός χειρισμός,

εάν δεν υπάρξει και κάποιο ρίσκο ότι η κίνηση θα εξελιχθεί λίγο στραβά. Αλλά το μήνυμα περνάει. Μερικά πράγματα δεν μπορώ να τα αποδεχθώ.

—Υπήρχε ως πληροφορία. Ισχύει ότι εκείνο το βράδυ κοιμήθηκε στο Πεντάγωνο;

—Πολλά βράδια κοιμήθηκα στο Πεντάγωνο ή δεν κοιμήθηκα. **—Και να συμπληρώσω πως εκείνο τα βράδυ δεν κοιμήθηκαν, επίσης, και κάποιοι εδώ στη Λευκωσία και στην Αθήνα.**

—Έτσι είναι.

Ο πρώην ΥΠΕΘΑ είναι ιδιαίτερα αποκαλυπτικός για το σκηνικό έντασης στα ανατολικά όρια της ελληνικής υφαλοκρηπίδας το 2018.

GOODYEAR
MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλί,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Άλλος για το payroll του Λόφου

Το ίδρυμα της υποκρισίας

Μπορεί το θεοσεβούμενο ΡΙΚ να διοργάνωνε προσκύνημα λειψάνων δύο Κύπριων αγίων, όμως την υποκρισία και την έφεσή τους στο θέατρο την έχουν δείξει με άλλο τρόπο. Η πρώτη πράξη του νέου διοικητικού συμβουλίου και συγκεκριμένα του προέδρου του Μιχάλη Μιχαήλ με τις ευλογίες του γενικού διευθυντή του Ιδρύματος Γρηγόρη Μαλιώτη, ήταν όπως μαθαίνουμε η εκκαθάριση του χώρου. Και δεν λέμε για καθαριότητα του χώρου, εξωραϊσμό και πράσινο, αλλά για την απομάκρυνση 15 γατιών που βρίσκονται στον χώρο εδώ και καιρό. Τους γάτους φροντίζει με προσωπικά του έξοδα μέρος του προσωπικού του ΡΙΚ. Τους ταΐζουν στους εξωτερικούς χώρους και έχουν μάλιστα προνοήσει να τους στείρωςουν. Όσοι γνωρίζουν από γάτους αντιλαμβάνονται πως οι δικαιολογίες ότι μπαίνουν μέσα στο εσωτερικό του ΡΙΚ δεν έχουν βάση. Φαίνεται όμως πως για κάποιον λόγο οι γάτοι αποτελούν θέμα αισθητικής για τον κ. Μιχαήλ, ο οποίος έχει διευθετήσει με το δημαρχείο να έρθουν να τα μαζέψουν με τις κλούβες. Για να μη χαλά την αισθητική του BBC. Δεν υπάρχει κάποιος να υπενθυμίσει στον Μιχάλη Μιχαήλ τη νομοθεσία για την προστασία των ζώων; Ή έστω να του εξηγήσει πως στην εν λόγω θέση μπήκε για να ασχοληθεί με πιο σοβαρά ζητήματα; Εμείς που είμαστε απ' έξω και μπορούμε να του τα απαρηθίσουμε.

• • • •

Ποιος πληρώνει τον Ιωσήφ;

Μιλώντας πάντως για το Ίδρυμα, αίσθηση προκάλεσε η ιστορία με τον Ιωσήφ Ιωσήφ, υπάλληλο του ΡΙΚ και νυν διευθυντή του γραφείου Τύπου του προέδρου. Ο κ. Ιωσήφ φέρεται να πήρε απόσπαση από το ΡΙΚ στο Προεδρικό. Γι' αυτό τον λόγο το τελευταίο διάστημα, υπήρξε μία κόντρα μεταξύ ΡΙΚ και τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού για το ποιος θα πληρώνει τις έξτρα απολαβές του κ. Ιωσήφ. Σημειώνεται πως ο μισθός για τη θέση στην Προεδρία ανέρχεται στις 51.651 και στόχος ήταν να δοθεί η επιπλέον απολαβή. Τη λύση έδωσε ο γενικός ελεγκτής, ο οποίος σημείωσε δεν δικαιούται επιπλέον απολαβές, αλλά θα πρέπει βάσει νόμου να πληρώνεται με τον μισθό του ΡΙΚ, καθώς δε μπορούμε να έχουμε και την πίτα ολόκληρη (τα ωφελήματα του ΡΙΚ) και τον σκύλο χορτάτο (τον παχυλό μισθό της Προεδρίας).

• • • •

Το θέαμα είναι ο φύλακας του ύπνου είπε ο Ντεμπορ, ας δώσουμε λοιπόν στον κόσμο θέμα.

Εξαιρέση στον κανόνα

Πάντως, καλή η επικοινωνία και η προβολή όμως, ας μας επιτρέψει το Προεδρικό να σημειώσουμε πως δεν είναι η πληθώρα δημοσιογράφων και επικοινωνιολόγων που θα αλλάζουν τα πράγματα αλλά η ουσία. Τα περί πληθώρας συνεργατών τους το έχει επισημάνει ευσχήμως και το υπουργείο Οικονομικών κατά τη διάρκεια συνεδρίας της επιτροπής Οικονομικών. Όπως είπε εκπρόσωπος του Υπουργείου, το Προεδρικό έχει φτάσει στο όριο των εξωτερικών συμβούλων που μπορεί να προσλάβει. Έχουν δοθεί 400.000 ευρώ για τον πρόεδρο συγκεκριμένα και από 60.000 ευρώ για τον κάθε υπουργό. Αφορμή για να επανέλθει το θέμα των συνεργατών της κυβέρνησης υπήρξε ο νέος συνεργάτης δημοσιογράφος. Συγκεκριμένα θα ασχολείται όπως αναφέρθηκε με τον τομέα της υγείας, ετοιμάζοντας έγγραφα και σημειώματα είτε στον πρόεδρο είτε στον υπουργό Υγείας. Τελικά, η εξαιρέση συνεργάτη που πληρώνεται από το Προ-

εδρικό για να βοηθά υπουργό, τείνει να γίνει πλέον κανόνας.

• • • •

Ένα κόμμα του γιατρού

«Κάνουν τις δικές μας εσωκομματικές του 2013, να μοιάζουν βόλτα στο πάρκο» έλεγαν σε πηγαδάκια ΔΗΚοϊκά στελέχη, όταν είδαν τα όσα εκτυλίσσονται στην ΕΔΕΚ. Το κόμμα του γιατρού, μοιάζει πλέον με ένα απέραντο φρενοκομείο. Το τελευταίο ρεζιλίκι, ήταν η απόφαση να διεξαχθεί κανονικά η επαρχιακή συνδιάσκεψη Λευκωσίας παρά το ότι υπάρχει διάταγμα του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας που το απαγορεύει. Καταδεικνύοντας πως ο καθένας πλέον κάνει ό,τι θέλει εντός της ΕΔΕΚ, αδιαφορώντας ακόμα και για αποφάσεις δικαστηρίων. Τη θέση του σε όλο αυτό διαχώρισε ο βουλευτής και νομικός Κωστής Ευσταθίου που ξεκαθάρισε πως δεν ρωτήθηκε πριν ληφθεί αυτή η απόφαση.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΝΙΚΟΛΑ ΣΑΡΚΟΖΙ

Ο πρώην πρόεδρος της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί είχε χαρακτηριστεί, όταν ανέλαβε την προεδρία το 2007, ως terminator. Σήμερα κρίνεται ένοχος για παράνομη χρηματοδότηση της προεκλογικής του εκστρατείας το 2012, με το δικαστήριο να του επιβάλλει ποινή φυλάκισης ενός έτους χωρίς αναστολή, την οποία θα μπορέσει να εκτίσει κατ' οίκον.

Κλωθώ

ΑΡΘΡΟ / Του **ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Η φωνή του λαού

Οι κοινωνίες ανέκαθεν προχωρούσαν προς την πρόοδο σιγά σιγά μέσα από μια διαδικασία εξελικτική μεν, αλλά αργή. Ερχονταν οι νέες ιδέες, «μόλυναν» τα μυαλά των πιο ανήσυχων και αεικίνητων, αναδύονταν σιγά σιγά στον δημόσιο διάλογο, ενίοτε πυροδοτούσαν κοινωνικές αναταραχές κι εκρήξεις και, τελικά, σχεδόν χωρίς να το πάρει χαμπάρι κανείς, μετατρέπονταν από προοδευτικά αιτήματα πεφωτισμένων ελίτ ή περιωρισμένων ανήσυχων μειοψηφιών σε κοινωνικές αξίες καθολικά αποδεκτές. Έτσι γινόταν πάντα. Έτσι γίνεται ακόμα. Αλλά αυτή η εξελικτική διαδικασία στην εποχή μας επιταχύνεται δραματικά. Οχι μόνο επειδή σήμερα υπάρχουν περισσότεροι άνθρωποι, και άρα περισσότερες ιδέες (σήμερα ζουν στη Γη υπερδιπλάσιοι άνθρωποι από όσοι ζούσαν τον Μάη του '68), αλλά και επειδή η διάχυσή τους και η τριβή των κοινωνιών μαζί τους είναι πολύ πιο γρήγορη και άμεση. Πριν από δέκα ή είκοσι χρόνια, όταν κάποιος έλεγε ή έκανε κάτι που πήγαινε κραυγαλέα κόντρα στην κοινωνική συνισταμένη ή σε κάποια μικρή ή μεγάλη κοινωνική τάση, ήταν πολύ πιθανό –σχεδόν σίγουρο– ότι δεν θα είχε απολύτως καμία προσωπική συνέπεια. Οι εντάσεις και οι δημόσιες τριβές ήταν λιγότερες, τα συμβάντα που λειτουργούσαν ως καταλύτες πιο σπάνια και, αναπόφευκτα, η πορεία προς τα μπρος πιο αργή. Σήμερα αυτό δεν συμβαίνει. Όλες οι κοινωνικές δυνάμεις είναι σε εγρήγορση πια, έτοιμες να δράσουν και να αντιδράσουν ανά πάσα στιγμή και με πληθώρα real-time ψηφιακών εργαλείων στη διάθεσή τους για να το κάνουν αποτελεσματικά. Η τριβή είναι διαρκής, καθημερινή, άμεση. Φανταστείτε, ας πούμε, ένα δη-

μοσιογράφο της ΕΡΤ που καλύπτει τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Φανταστείτε τον να κάνει live στον αέρα ένα άπιστευτα ρατσιστικό σχόλιο για τους Ασιάτες που παίζουν πινγκ πονγκ, ας πούμε, μια χοντράδα που κρατά τρία δευτερόλεπτα και προβάλλεται σε ώρα πολύ χαμηλής τηλεθέαςης. Φανταστείτε να το κάνει αυτό κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών της Βαρκελώνης, το 1992. Τι θα γινόταν; Τίποτε δεν θα γινόταν. Αν και δεν θυμάμαι κανένα συγκεκριμένο παράδειγμα, είμαι απολύτως βέβαιος ότι στις live ολυμπιακές μεταδόσεις της ΕΡΤ ανά τις δεκαετίες έχουν ακουστεί τερατώδεις χοντράδες, σχεδόν σίγουρα χωρίς καμία συνέπεια. Οχι μόνο επειδή τότε «ήταν αλλιώς τα πράγματα», αλλά και επειδή όσοι τότε είχαν την ευαισθησία να ενοχληθούν από τις χοντράδες αυτές δεν είχαν και πολλά μέσα αντιδράσης. Το καλοκαίρι του 2021, όμως, ο δημοσιογράφος που έκανε το σχόλιο για τα «σχισιά μάτια» των Ασιατών αθλητών στην πρωινή εκπομπή της ΕΡΤ, ένα σχόλιο που προσβάλλει τις αξίες ενός τεράστιου μέρους της κοινωνίας μας, είχε γίνει trending topic πριν φτάσει το μεσημέρι και είχε χάσει τη δουλειά του πριν φτάσει το απόγευμα. Βεβαίως, αυτό είναι κάτι που πολλούς τους τρομάζει και τους ξενίζει. Τι θα γίνει, λένε κάποιιοι, δεν θα μπορούμε να μιλάμε πια για να μην μας κάνει «cancel» ο όχλος του Διαδικτύου; Κάποιος κακοπροαίρετος θα έλεγε ίσως ότι στην πραγματικότητα το φαινόμενο τρομάζει και ξενίζει μόνο κάποιους πάρα πολύ καλομαθημένους, που έχουν συνηθίσει να λένε ό,τι τους κατέβει στο προνομιούχο τους κεφάλι εναντίον οποιουδήποτε, χωρίς απολύτως καμία συνέπεια ή κριτική, και που πιστεύουν ότι αυτό είναι ένα προνόμιο

και μια ασυλία που δικαιούνται να απολαμβάνουν για πάντα. Όμως αυτό θα ήταν άδικο. Δεν υπάρχουν μόνο αυτοί. Υπάρχουν και πολλοί άλλοι που πανικοβάλλονται ούτως ή άλλως από τις αλλαγές κάθε είδους, που θέλουν όλα να μένουν όπως τα ξέρουν, που δυσκολεύονται να διαχειριστούν έναν κόσμο που αλλάζει και που παραλύουν από τρόμο και ανασφάλεια όταν οι αλλαγές γίνονται υπερβολικά γρήγορα για την ιδιοσυγκρασία, τις αντοχές και το αξιακό τους υπόβαθρο. Δεν είναι όλοι τους κακομαθημένοι προνομιούχοι. Πρέπει, ασφαλώς, να βρεθεί ένας τρόπος μέσα στον ορμητικό αξιακό χειμάρρο που θα είναι πια η κοινωνική μας κανονικότητα να προστατευτούν, καθώς κατά μία έννοια είναι και αυτοί μια ευάλωτη ομάδα που, χρησιμοποιώντας τα ίδια μέσα που άλλοι χρησιμοποιούν ως καταλύτη για την πρόοδο, αυτή καταρρέει πανικόβλητη προς τους ψεκασμούς, τους Τραμπ και τα Brexit. Κάποια βαρκούλα πρέπει να επινοηθεί και γι' αυτούς τους ανθρώπους για να επιπλεύσουν. Αλλά ο χειμάρρος δεν πρέπει να σταματήσει –όχι ότι θα μπορούσε να σταματήσει–, καθώς η κατεύθυνσή του, παρ' όλες τις πρόσκαιρες αστοχίες και υπερβολές, είναι προς την πρόοδο, όπως ήταν πάντα. Όσο κι αν δεν αρέσει σε πανικόβλητους και βολεμένους, όσα πρόσκαιρα αναχώματα κι αν φτιάχνουν οι Πολωνίες κι οι Ουγγαρίες ανά τον κόσμο, εκπορεύεται από τις ίδιες δυνάμεις που ανέκαθεν πυροδοτούσαν και έσπρωχναν τις κοινωνίες προς τα μπρος, και αυτές οι δυνάμεις μακροπρόθεσμα δεν σβήνουν, δεν καταπνίγονται και δεν θα σιγήσουν ποτέ. Πάντα οι δυνάμεις αυτές είχαν φωνή. Σήμερα η φωνή τους έχει περισσότερη δύναμη από ποτέ.

+ ΚΗΔΕΙΑ

Τελούμε τη Δευτέρα 4 Οκτωβρίου 2021 και ώρα 2 μ.μ., την κηδεία του πολυαγαπημένου μας συζύγου, πατέρα και παππού

ΑΝΔΡΕΑ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ

Η εξόδιος ακολουθία θα ψαλεί από τον Ιερό Ναό Παναγίας Χρυσάιφυλιώτισσας, Αγία Φύλα, Λεμεσός.

Οι τεθλιμμένοι
Σύζυγος: Αμαλία Νεοκλέους
Τέκνα: Ηλίας και Ευγενία Νεοκλέους,
Παναγιώτης και Μαριορίτα Νεοκλέους
Εγγόνια: Αμαλία Σοφία, Ανδρέας και Ηλίας

Αντί στεφάνων παρακαλούμε όπως γίνονται εισφορές στο Μέγαθρο Αγωνιστών ΕΟΚΑ.

Το ψάρι και το δέντρο

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το θέμα της παιδείας και της αδυναμίας της να δημιουργήσει καλλιεργημένους ανθρώπους με κατανόηση της σημασίας της ευδαιμονίας ως στόχο ζωής, επαναλαμβάνεται συχνά-πυκνά με διάφορες απόψεις, κρίσεις και επικρίσεις χωρίς, ωστόσο, να προκύπτει κάποιος εποικοδομητικός προβληματισμός. Αντιθέτως εκτονωνόμαστε, επιρρίπτουμε ευθύνες, υπογραμμίζουμε ξανά και ξανά τα κακώς έχοντα, ενίοτε επιδιόμαστε σε διαδικτυακούς καβγάδες και αποτέλεσμα μηδέν. Και όταν λέω μηδέν επανέρχομαι στο θέμα του γόνιμου προβληματισμού και μιας συζήτησης με διευρυμένους τους ορίζοντες και με τις κεραίες ανοικτές σε παραδείγματα άλλων, σαφώς πιο εξελιγμένων χωρών (και μυαλών), τα οποία θα μπορούσαν να λειτουργήσουν εν μέρει σαν πρότυπα. Κι αυτό αφορά και τους εκπαιδευτικούς και τις συνδικαλιστικές τους οργανώσεις, που συνήθως βαυκαλιζονται γύρω από τα ίδια και τα ίδια, αλλά και όλους εμάς οι οποίοι απιθάζουμε κάθε φορά την ευκαιρία να υπογραμμίσουμε πόσο σημαντική είναι η παιδεία για το πού πάμε και το πού βρισκόμαστε, χωρίς ωστόσο να έχουμε να προτείνουμε κάτι πέρα από τον συσσωρευμένο θυμό μας ή την άγονη επικρίσή μας.

Και είναι ουσιαστικό αυτό που λέω γιατί χωρίς την αναζήτηση ενός οράματος στο θέμα της παιδείας, το οποίο να έχει σαν στόχο να φτιάχνει σκεπτόμενους και ευδαιμόνες ανθρώπους όλα τα άλλα είναι για να έχουμε να λέμε και για να περιορίζουμε την οποία αντιπαλότητά μας στις κοντόφθαλμες πολιτικές νοσοτροπίες (και στα φαντάσματά μας), οι οποίες σκοπό έχουν να συντηρούν (συμμερονοηλογικά) την αντιπαλότητα και όχι τη γόνιμη σκέψη. Προκειμένου ωστόσο να προκύψει ένας γόνιμος διάλογος, είναι καλό στρέψουμε το βλέμμα μας σε παραδείγματα άλλων χωρών τα οποία είναι καλό να μελετούμε όχι για να μιμούμαστε, που είναι το προσφιλές μας σπορ, αλλά για να αντλούμε ιδέες που θα μας ανοίξουν –επιτέλους– τους ορίζοντές μας. Σημειωτέον δε ότι σε αυτές τις προηγμένες χώρες το αξιακό πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος σε πολλά σημεία αντίκειμνυση από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους...

Πρόσφατα διάβαζα ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο για το τι συμβαίνει στο εκπαιδευτικό σύστημα της Δανίας κι αυτό ήταν και η αφορμή για να ασχοληθώ σήμερα με αυτό το θέμα. Στη Δανία λοιπόν βασική αρχή του εκπαιδευτικού συστήματος είναι πως η ακαδημαϊκή επιτυχία προϋποθέτει προσωπική ευτυχία και στο αξιακό τους σύστημα η συνεργασία και η καλосύνη έρχονται πριν από τον ανταγωνισμό. Και ένας τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί παρακολουθούν την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών τους είναι να τους ζητούν να αναφέρουν τον αριθμό ευτυχίας τους και να συζητούν μαζί τους πώς μπορούν να βελτιώσουν την εν λόγω βαθμολογία. Στη Δανία έχουν επίσης σαν αρχή αυτό που διακήρυττε ο Αριστοτέλης ότι «η μόρφωση του μυαλού χωρίς την μόρφωση της καρδιάς δεν είναι καθόλου μόρφωση».

Με αποτέλεσμα να αναγάγουν την ενσυναίσθηση σε μια δεξιότητα που πρέπει να διδάσκεται. Τα παιδιά εκπαιδεύονται να «διαβάζουν» τους ανθρώπους και ενθαρρύνονται να συζητούν μεταξύ τους για το πώς τα ίδια θα διαχειρίζονταν δύσκολες καταστάσεις αντί να ακούν έναν ενήλικα να ηθικολογεί. Μαθαίνουν επίσης να ακούν χωρίς να κρίνουν, αλλά και ότι όλοι είμαστε διαφορετικοί και άρα κανείς δεν νιώθει ακριβώς το ίδιο με τον άλλο. Η μοναδικότητα του καθενός είναι ένα άλλο στοιχείο στο οποίο επενδύει το δανέζικο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι δάσκαλοι εκπαιδεύονται στο να αντιμετωπίζουν τους μαθητές ως μοναδικά άτομα, να εντοπίζουν τα δυνατά τους σημεία και τις αδυναμίες τους και να τα βοηθούν να αναπτύσσονται. Γιατί έχουν σαν αρχή τη ρήση του Αϊνστάιν, ότι «ο καθένας είναι μια ιδιοφυΐα. Αλλά αν κρίνεις ένα ψάρι από την ικανότητά του να σκαρφαλώνει σε ένα δέντρο θα περάσει όλη του τη ζωή πιστεύοντας πως είναι πλιθίο». Εμείς δυστυχώς βρισκόμαστε ακόμα στο σημείο να συζητούμε πώς να ανεβάσουμε το ψάρι στο δέντρο. Απρόθυμοι προφανώς να παραδεχτούμε πως αλλού είναι η θάλασσα κι αλλού το δάσος.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΑ/ΙΩΝ CARLOS TORREON

Ιθαγενείς από τη Βολιβία φτάνουν στη Σάντα Κρουζ μετά από 37 ημέρες πορείας, έχοντας διανύσει 500 χιλιόμετρα από το Τρινιντάντ, της επαρχίας Μπένι. Στόχος των πεζοπόρων ιθαγενών είναι ο σεβασμός των περιοχών τους και του πολιτισμού τους.

Ο λογαριασμός

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λένε πως σημασία δεν έχει τι είπες, τι ήθελες να πεις, αλλά τι έδειξε η τηλεόραση. Δεν ξέρω αν αυτό ήρθε στο μυαλό του προέδρου, όταν την περασμένη βδομάδα υποστήριζε με πάθος σε μία άδεια αίθουσα τη βούλησή του για λύση. Την ώρα που κατήγγειλε την τουρκική πλευρά για το αδιέξοδο στο Κυπριακό μπροστά στον βαριεστημένο κυβερνητικό του εκπρόσωπο που έπαιζε με το κινητό του. Ήταν όμως μία εικόνα που αποτύπωνε την πραγματικότητα: αυτή της κατάρρευσης των μύθων και των προσδοκιών όλων αυτών των ζηλωτών του μακροχρόνιου. Η κατάρρευση των μύθων, των ψευδαισθήσεων και των λανθασμένων πολιτικών εκτιμήσεων, παίρνει χρόνια, όμως έστω και αργά ο λογαριασμός έρχεται. Πώς το έλεγε τότε ο Μακάριος; «Έχουμε ήδη μίαν καθαρά Ελληνική Κυβέρνηση στην Νήσο. Οι Τούρκοι δεν μετέχουν της Κυβερνήσεως. Διά τούτο φρονώ, ότι δεν πρέπει να σπεύσουμε».

Λανθασμένες εκτιμήσεις που κάποιος μετά τις πληρώνει. Όμως αυτό δεν περιορίστηκε στον Μακάριο, που είπε και έκανε πολλά. Σαράντα πέντε χρόνια μετά την υπογραφή των Συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου, ο Τάσος Παπαδόπουλος είχε κάνει δημοσίως μία τολμηρή αυτοκριτική για την αρνητική στάση που τήρησε τότε.

«Ο κυπριακός λαός», έλεγε, «βρέθηκε με ένα Σύνταγμα που δεν το ήθελε, που δεν το ζήτησε και δεν του δόθηκε ο χρόνος να κατανοήσει τα ωφελήματα και τα πολυετήματα αυτού του νέου Συντάγματος, το οποίο δεν ήταν μεν η ένωση με την Ελλάδα, αλλά ήταν κάτι καλύτερο: Ήταν μια ανεξαρτησία του λαού ολόκληρου...». «Ο άνθρωπος», όπως εξηγήσε ο πρώην πρόεδρος σε μία ομιλία παραδοχών, «είναι ένα μείγμα λογικής και συναισθημάτων και θέλει παιδεία και παιδείωση για να μπορέσει να βρει τη χρυσή τομή μεταξύ του συναισθήματος και της λογικής».

Το μείγμα λογικής και συναισθημάτων θέλει παιδεία, θέλει παιδείωση για να ισορροπήσει, απαιτεί όμως και τους σωστούς ηγέτες να βρίσκονται στο πιθάλιο του τόπου την κατάλληλη στιγμή. Ηγέτες με γερά νεύρα, καθάρ μυαλό. Κυρίως όμως ηγέτες που δεν θα παρασυρθούν από το πάθος τους να είναι αρεστοί αντί ωφέλιμοι. Δυστυχώς, όμως η σύγχρονη ιστορία

βρίθει παραδειγμάτων που ο λαός αποθεώνει όσους πάνε με το ρεύμα. Μεθάει με μεγάλα λόγια, αναδεικνύοντας σε λεβέντες όσους ξεσπκύνουν τους πολίτες. Όσους ενισχύουν με συνθήματα την οργή τους για τους άλλους.

Αυτή είναι η θλιβερή διαδρομή και του δικού μας κράτους. Ενός κράτους που κανείς δεν αγάπησε πραγματικά. Κυρίως όμως ενός κράτους που του έλαχε να κυβερνηθεί από συμφέροντα. Συμφέροντα που ποτέ δεν είχαν το όραμα να μετατρέψουν τη φτωχή αποικία, όπως την είχε αποκαλέσει ο Νίκος Αναστασιάδης την περασμένη Παρασκευή, σε ένα σύγχρονο και κανονικό κράτος.

Συνολικά, 61 χρόνια μετά την ανεξαρτησία, ήρθε ο λογαριασμός. Μέσα από περιπέτειες και ανακατατάξεις βρισκόμαστε ενώπιον δύο σκολων διαπιστώσεων και ενώπιον της κατάρρευσης μύθων. Από την παιδεία που αποτελούσε ανέκαθεν υποσημείωση για τον τόπο και σήμερα αποδεικνύεται πως παραπαίει, τη δικαιοσύνη που νοσεί, τα σκάνδαλα που μένουν ατιμώρητα και τις κρατικές υπηρεσίες που βλέπουμε καθημερινά να υπολειτουργούν. Όλοι αυτοί οι τομείς του τόπου, που θα μπορούσαν να μετατρέψουν την Κυπριακή Δημοκρατία σε ένα κανονικό κράτος, παραμελήθηκαν για δεκαετίες, με το πρόσχημα ότι η προτεραιότητα όλων ήταν ο αγώνας για επίλυση του Κυπριακού.

Προτεραιότητα ασχέτως αν όπως εκτιμούσαν δεν έπρεπε να σπεύσουμε. Ασχέτως αν υποστήριζαν πως αν οι Τούρκοι πρόκειται να μας επιστρέψουν μόνον το 10% των όσων κατέλαβαν, τότε καλύτερο είναι να έχουν το 40% χωρίς εμείς να υπογράψουμε.

Δεν ξέρω αν όλα αυτά ήρθαν στο μυαλό του Νίκου Αναστασιάδη μπροστά σε εκείνη την άδεια αίθουσα. Θα ρωτήσει κάποιος: καλά δεν φέρε η Τουρκία την ευθύνη για όλο αυτό το αδιέξοδο. Φυσικά και τη φέρε. Όμως εμείς πλέον τι κάνουμε για να διατηρήσουμε την ελπίδα επανένωσης ζωντανή; Και κυρίως τι κάνουμε για να κερδίσουμε ξανά την εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης που έχει ήδη κουραστεί; Αν η απάντηση είναι το 2023, τότε να είμαστε έτοιμοι για ένα πολύ διαφοροποιημένο τοπίο στις διαπραγματεύσεις. Και δυστυχώς έναν πολύ ακριβό λογαριασμό που θα κληθούμε να πληρώσουμε.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ο ομφαλός της γης

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Μας μεγάλωσαν φουσκώνοντάς μας τα μυαλά ότι είμαστε ο ομφαλός της γης. Το παραμύθι ξεκίνησε με τον Μακάριο και το ειδικό εκτόπισμά του στις χώρες της Κοινοπολιτείας. Ένας ισχυρισμός που είχε βεβαίως ψήγματα αλήθειας, αλλά αν τον εξετάσουμε σήμερα, με την ψυχραιμία που διασφαλίζει η απόσταση του χρόνου, θα συμφωνήσουμε μάλλον ότι όσο αξιόλογη προσωπικότητα κι αν ήταν ο Αρχιεπίσκοπος δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί ως ένας από τους παίκτες της διεθνούς σκακιέρας.

Το αφήγημα πάντως βόλευε, ιδιαίτερος μετά την καταστροφή του 1974. Αρκεί να θυμηθούμε την επιτομή της πολιτικής μετριότητας που ακούει στο όνομα Σπύρος Κυπριανού, ο οποίος είχε αν μη τι άλλο τη σεμνότητα να μην παρουσιάζει τον εαυτό του ως ηγέτη παγκόσμιας εμβέλειας. Αν και επένδυσε και αυτός, με θέρμη μάλιστα, στο «θεώρημα» της βαρύτητας του Κυπριακού εκτός συνόρων.

Κάπως έτσι μπήκαμε στην τροχιά των προσπαθειών επίλυσης του προβλήματος, με τους ενοίκους στον Λόφο να αλλάζουν καθώς το Κυπριακό παρέμενε πεισματικά κολλημένο στην «κρίσημη καμπί». Κι όσο ο χρόνος ροκάνιζε τις αντιστάσεις και τη συλλογική μνήμη, τόσο οι επαγγελματίες της πολιτικής τροφοδοτούσαν τον μύθο πως παρά τα δυσοίωνα σημάδια δεν είμαστε έθνος ανάδελφο. Ποιος δεν θυμάται εξάλλου το «ενδιαφέρον του διεθνούς παράγοντα»; Αυτή η καραμέλα δεν είναι μόνο ότι ανάστησε γενιές και γενιές, έκτισε και πολλές πολιτικές καριέρες.

Απλή, αγνή, απορία: Έπειτα από τόσο διεθνοποίηση και τόσο έγνοια για μας στο εξωτερικό, πώς φτάσαμε αλήθεια στο σημείο να μιλά ο πρόεδρος της Δημοκρατίας στην άδεια ολομέλεια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών; Αυτή η μίζερη εικόνα, ο Αναστασιάδης να αγοράζει με πάθος μπροστά σε άδειες καρέκλες, ισοδυναμεί με πολυσέλιδες αναλύσεις για την αποτυχία του Κυπριακού. Αποτυχία όχι να επιλυθεί, αλλά να κρατηθεί τουλάχιστο ζωντανό το ενδιαφέρον αυτών που αποφασίζουν για τις τύχες του κόσμου.

Μας βαρέθηκαν. Αλλά βαρεθήκαμε και εμείς τους εαυτούς μας. Η γενιά του Αναστασιάδη στέκεται αμήχανη στην εξέδρα της Ιστορίας και από κάτω το μέγα πλήθος τους έχει γυρισμένη την πλάτη. Αναφέρομαι επίτηδες στη γενιά που ίδρυσε το κράτος του '60, γιατί η αποτυχία τους βαρύνει συλλογικά.

Έχουμε πρόβλημα, κύριε πρόεδρε. Κάποιος ας τολμήσει, κατά προτίμηση όταν τελειώσει η σιέστα, να του αποκαλύψει το χειρότερο κρυμμένο μυστικό μας: Στην οθόνη ξεκίνησαν να πέφτουν οι τίτλοι τέλους και στην αίθουσα δεν υπάρχει ψυχή.

Καθώς έβλεπα εκείνο το αποκαρδιωτικό πλάνο της απόλυτης πολιτικής μοναχίας σκεφτόμουν διαρκώς στικούς του Γεράσιμου Ευαγγελάτου: «Κοιτάς απ' το παράθυρο, βλέπεις το λιώσιμο των πάγων, έρχονται οι μέρες του φωτός, είσαι κιόλας τριάντα, στ' ανοικτά των καιρών». Φωτίζοντας δλ' αυτά τα παιδιά των συν πλάν 30 που συνωστίζονται στον προθάλαμο της ζωής μήπως συμβεί επιτέλους κάτι και ξεκολλήσουν από την αναμονή. «Κοιτάς κάτω το δρόμο σου, είναι η κίνηση της πόλης, κόσμος γυρίζει βιαστικός, είσαι μόλις τριάντα και εντελώς καθαρός». Τα λόγια κραυγάζουν. Και πόσο δικό έχουν! Το επιβεβαίωσε προχθές, σε ένα σπίτι φίλων, όπου ο γιος τους μίλαγε με πολύ θυμό. Έλεγε «εοίς» και εννοούσε τους γονείς του, τους δασκάλους του, τους πολιτικούς – όλους εμάς που κάποτε υπήρξαμε επίσης νέοι και θυμωμένοι αλλά τώρα πια έχουμε καταλάβει τις θέσεις της κάθε λογής εξουσίας.

Από εκείνο το βράδυ λοιπόν, σκέφτομαι πως ο Αναστασιάδης δεν μίλησε μόνο μπροστά στα άδεια έδρανα του «διεθνούς παράγοντα» που μας βαρέθηκε και την έκανε με ελαφρά πηδηματικά. Οι άδειες καρέκλες εκτείνονται και έξω από εκείνη την αίθουσα, είναι παντού, είναι γύρω μας, είναι ο ζωτικός χώρος που καταλαμβάνουν τα θυμωμένα παιδιά τα οποία πιστεύουν πως τους αξίζει κάτι καλύτερο από αυτό που ζουν.

«Μια εποχή τελειώνει» λέει το τραγούδι και πολύ θα ήθελα να κρατηθώ από αυτή την αισιοδοξία. Γιατί τώρα πια που διαλύθηκαν οι ψευδαισθήσεις και γνωρίζουμε πως δεν είμαστε ο ομφαλός της γης, αλλά μια κουτσουλιά στην Ανατολική Μεσόγειο, ας σπράξουμε όλοι μαζί για να κυλήσει ο τροχός της Ιστορίας. Ένα νέο πρόσωπο –«εντελώς καθαρό»- να γυρίσει σελίδα επιτέλους στον τόπο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η πολιτική ανυποληψία και η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

«Οι άνθρωποι δεν αποτελούν διαπραγματευτικό χαρτί. Δείτε τι συνέβη στα σύνορά μας με τη Λευκορωσία. Το καθεστώς στο Μινσκ εργάλει-οποίησε ανθρώπους. Έβαλαν ανθρώπους στα αεροπλάνα και τους μετέφεραν στα σύνορα της Ευρώπης. Αυτό δεν μπορεί ποτέ να γίνει ανεκτό». Αυτές ήταν οι ορθότητες επιστημόνων της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στην ομιλία της για την κατάσταση στην Ε.Ε. Η πρόεδρος της Κομισιόν επέκρινε σφοδρότητα το καθεστώς της Λευκορωσίας από το βήμα της Ευρωβουλής, σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «Ας πούμε τα πράγματα με το όνομά τους, αυτή είναι μια υβριδική επίθεση με στόχο την αποσταθεροποίηση της Ευρώπης». Μάλιστα! Αυτή είναι όντως η πραγματική διάσταση του προβλήματος σε σχέση με τη Λευκορωσία, όπως ακριβώς την έδωσε με την ομιλία της η Γερμανίδα επικεφαλής της Κομισιόν.

Δυστυχώς, όμως, η εν λόγω κριτική που άσκησε η κ. φον ντερ Λάιεν στην ομιλία της για την κατάσταση στην Ε.Ε., ήταν τραγικά επιλεκτική, προκλητικά ανεπαρκής και αναδεικνύει μια τάση υιοθέτησης δύο μέτρων και δύο σταθμών από την ηγεσία της Κομισιόν. Γιατί στην περίπτωση του καθεστώτος της Άγκυρας, το οποίο έχει αποδεδειγμένα διοχετεύσει κύματα προσφύγων και μεταναστών στην Κύπρο, μέσω κατεχομένων και της γραμμής αντιπαράταξης, αλλά και στην Ελλάδα, τόσο στον Έβρο όσο και σε νησιά του Αιγαίου, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δεν είδε καμιά προσπάθεια αποσταθεροποίησης της Ευρώπης, ούτε βεβαίως και υβριδική επίθεση κατά της Ε.Ε. Αντίθετα, στην ίδια ομιλία, η πρόεδρος της Κομισιόν επέλεξε να εξαγγείλει «τη συνέχιση των εργασιών σχετικά με τις διάφορες πτυχές της σχέσης μας με την Τουρκία», κάτι που προφανώς περιλαμβάνει και τις συζητήσεις για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης...

Με άλλα λόγια, η Λευκορωσία που εργαλειοποιεί ψυχές, βρίσκεται ήδη στη μέγερη της Ε.Ε. και προς τούτο η Κομισιόν και ο αντιπρόεδρος της, Έλληνας Επίτροπος Μαργαρίτης Σχοινάς, ανακοίνωσαν την αναστολή της ελευθερώσεως θεωρημένων διαβατηρίων για τους αξιωματικούς του καθεστώτος του Μινσκ. Στην περίπτωση όμως της Τουρκίας δεν έδειξαν καμιά διάθεση να επιβάλουν κυρώσεις, ανάλογες με αυτές που επιβάλλουν στη Λευκορωσία, κάτι που εκ των πραγμάτων τους αφήνει εκτεθειμένους. Η τραγική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος αντανακλάται και στην ετήσια έκθεση της Κομισιόν για το άσυλο και τη μετανάστευση, που κυκλοφόρησε πριν από μερικές μέρες. Επιβεβαιώνεται ότι η Κύπρος ήταν πρώτη σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια στις αιτήσεις ασύλου το 2020 (κατ' αναλογία πληθυσμού), ενώ η νήσος καταγράφει αύξηση 47% στις αφίξεις μεταναστών το 2021 (μέχρι τέλη Σεπτεμβρίου), σε σύγκριση με την αντίστοιχη

περυσινή περίοδο. Όλα αυτά είναι βεβαίως σε γνώση της Ούρσουλας φον ντερ Λάιεν.

Όπως θα πρέπει να είναι σε γνώση της επικεφαλής της Κομισιόν και το εσωτερικό έγγραφο του Συμβουλίου της Ε.Ε., το οποίο καταγράφει με τον πλέον παραστατικό τρόπο, ότι ο Ταγίπ Ερντογάν είχε απειλήσει την Ένωση από το 2015 (συνάντηση με Γιούνκερ και Τουσκ) για το μεταναστευτικό. Ο Τούρκος πρόεδρος τούς είχε πει τότε ότι εάν δεν ικανοποιούνταν «τα θέλω» του, θα έβαζε πρόσφυγες και μετανάστες σε λεωφορεία και βάρες και θα τους διοχέτευε στην Ευρώπη, κάτι που έπραξε επιλεκτικά και σε συγκεκριμένα σημεία της ευρωπαϊκής επικράτειας, όπως η Κύπρος και η Ελλάδα. Όλα αυτά είχαν «διανθιστεί» με εξαιρετικά υποτιμητικές αναφορές από τον Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος σύμφωνα με το έγγραφο που διέρρευσε, είχε «στολίσει» με τον χειρότερο τρόπο τους πρώην ηγέτες των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε.

Οι προσβολές που εκστόμισε τότε ο κ.

Ερντογάν κατά Γιούνκερ και Τουσκ δεν διαφέρουν επί της ουσίας από τη διαδικασία των «μουσικών καρεκλών» στην οποία είχε υποβάλει πριν από μερικούς μήνες την νυν πρόεδρο της Κομισιόν. Όπως όλοι θυμόμαστε, ο κ. Ερντογάν πρόσφερε καρέκλα δίπλα του μόνο στον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, αφήνοντας όρθια, αμήχανη και προσβεβλημένη την πρόεδρο της Κομισιόν. Βεβαίως, η πολιτική υπόληψη είναι κάτι που εξασφαλίζει κάποιος με τη συμπεριφορά του στην πολιτική σκηνή. Όπως βεβαίως και η πολιτική ανυποληψία. Και αυτό ισχύει και για την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία όσο βλέπει «υβριδικές επιθέσεις» κατά της Ε.Ε. από το καθεστώς του Μινσκ και κλείνει τα μάτια σε ανάλογες επιθέσεις του καθεστώτος της Άγκυρας, κινδυνεύει να αυτοανακηρυχθεί πολιτικά ανυποληπτική. Και όχι μόνον στα μάτια του Ταγίπ Ερντογάν.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

«Πολυμετοχική» πολιτική αστάθεια

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Κάποιοι ονειρεύονται «πολυμετοχικές» και αδύναμες κυβερνήσεις. Για πολλούς και διαφόρους λόγους. Είναι όμως η Ελλάδα μια χώρα που μπορεί να κυβερνηθεί σε συνθήκες απλής αναλογικής; Πολύ δύσκολα. Είναι άλλωστε μια οριακά κυβερνήσιμη χώρα υπό κανονικές συνθήκες.

Στο πολιτικό μας DNA δεν υπάρχει καθόλου η κουλτούρα των συνεργασιών και της συναίνεσης. Επικρατεί εδώ και δεκαετίες το αξίωμα «ο θάνατός σου η ζωή μου». Οσο και να έχουν μικρύνει σχετικά οι διαφορές στον πυρήνα των σοβαρών ζητημάτων, το χάσμα ανάμεσα στους πολιτικούς μας ηγέτες

Χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια για να αποκατασταθεί η αξιοπιστία της χώρας και να ξεχαστούν οι περιπέτειες. Περιθώρια για πισωγυρίσματα δεν υπάρχουν.

και τα βασικά κόμματα είναι τεράστιο. Η μόνη περίπτωση που μπορεί κάποιος να φανταστεί να κάθονται στο ίδιο τραπέζι είναι έπειτα από μια περιπέτεια, όπως συνέβη, π.χ., το 2015 στο παρά πέντε του Gexit. Δεν υπάρχει όμως κανένας λόγος να φτάσουμε ένα βήμα πριν από την άβυσσο για να διαπιστώσουμε αν αντέχουμε συμμαχικές κυβερνήσεις. Γιατί η πολιτική αστάθεια και αβεβαιότητα είναι αυτή που μπορεί εύκολα να μας στρώξει στην περιπέτεια. Αυτή την περίοδο, για παρά-

δειγμα, είναι πολλοί οι άνθρωποι και οι εταιρείες που θέλουν είτε να επενδύσουν είτε να αποκτήσουν μια βάση στην Ελλάδα. Όταν σε ρωτάνε για τη χώρα αναφέρονται φυσικά στα προβλήματα της Δικαιοσύνης και της δημόσιας διοίκησης, καθώς και στον απρόβλεπτο παράγοντα που λέγεται Τουρκία. Ενα πράγμα όμως τους ανησυχεί πάνω απ' όλα: αν η χώρα πρόκειται να περάσει περιόδους ακυβερνησίας και να ξαναμπει σε περιπέτειες. Χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια για να αποκατασταθεί η αξιοπιστία της χώρας και να ξεχαστούν. Περιθώρια για πισωγυρίσματα δεν υπάρχουν.

Η Ελλάδα δεν είναι Γερμανία. Θα περάσουν χρόνια για να έχουμε τη δυνατότητα να περιμένουμε μήνες προκειμένου να ολοκληρωθούν οι διαπραγματεύσεις για μια νέα κυβέρνηση. Ή έως ότου απαιτήσουμε, ως μέσα ενημέρωσης, να καθίσουν όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί στο ίδιο τραπέζι το βράδυ των εκλογών. Οσο για το ελληνικό κράτος, δουλεύει στο ρεζαντί μήνες πριν και μετά τις εκλογές. Σε συνθήκες πολιτικής ακυβερνησίας δεν θα δουλεύει καθόλου.

Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με πολλές και δύσκολες απειλές: τις πυρκαγιές, το δημόσιο χρέος, την Τουρκία. Πρόκειται για ζητήματα που απαιτούν γρήγορες αποφάσεις και μια ενιαία αντίληψη για τους απαραίτητους χειρισμούς, η οποία σπανίζει και στις μονοκομματικές ακόμη κυβερνήσεις.

Φυσικό είναι όσοι νιώθουν απειραζόμενοι ή εκτός παιχνιδιού να θέλουν να μπουν ή να ξαναμπούν στο γήπεδο. Ο κίνδυνος είναι να βρεθούμε με ένα χαοτικό σενάριο που το αν ο τόπος θα μπορεί να κυβερνηθεί να μην εξαρτάται από τους απαραίτητους, αλλά από παλαβούς και ακραίους.

Ελλάς - Γαλλία...

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Τις τελευταίες μέρες δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι η Ελλάς κατήγαγε δύο νίκες περιφανείς. Ορθή και αναγκαία η υπογραφήσα συμφωνία αγοράς φρεγατών για την ενίσχυση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων του Πολεμικού Ναυτικού της χώρας. Η ηγεμονική πολιτική που προωθεί η Αγκυρα στο Αιγαίο και ευρύτερα στην Ανατολική Μεσόγειο επέβαλε τη δραστική ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων, ακόμη και σε μια περίοδο οικονομικής δυσπραγίας και ανέχειας – όπως η σημερινή.

Αλλά η υπογραφή μιας συμβάσεως λειτουργεί προειδοποιητικά και όχι αποτρεπτικά για τον αντίπαλο. Συνεπώς, εάν η Τουρκία έχει ως στόχο τη στρατιωτική αντιπαράθεση με την Ελλάδα, όπως υποστηρίζουν κάποιοι, το διάστημα που μεσολαβεί έως την παράδοση των γαλλικών φρεγατών θα είναι εξόχως κρίσιμο.

Ακριβής η παρατήρηση του τέως προέδρου του ΠΑΣΟΚ Ευάγγελου Βενιζέλου ότι η ρήτρα αμοιβαίας στρατιωτικής συνδρομής Ελλάδος - Γαλλίας δεν ισχύει για την υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ, καθώς «δεν συνιστούν “επικράτεια” στην οποία ασκείται εθνική κυριαρχία, αλλά ζώνες στις οποίες ασκούνται κυριαρχικά δικαιώματα».

Βεβαίως η άκρως επικίνδυνη στρατιωτική δραστηριότητα της Τουρκίας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο εστιάζεται στα δύο αυτά ζητήματα που δεν καλύπτει η συμφωνία συνδρομής. Κατά συνέπεια, το νόημα της γαλλικής συνδρομής είναι «συμβολικό», έχει ως στόχο την τόνωση του πθικού πνών των Ελλήνων.

Πρακτικός, όμως, είναι αμφίβολο εάν μπορούσε να συνομολογηθεί κάτι ουσιαστικότερο. Παρεμπιπτόντως, η μόνη χώρα για την ασφάλεια της οποίας παρέσχε

πλήρεις εγγυήσεις η Ουάσιγκτον είναι το Ισραήλ. Οι δεσμεύσεις των ΗΠΑ στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ αφορούν απειλή προερχόμενη κυρίως από τη Μόσχα, αλλά όχι από σύμμαχο εταίρο.

Πέραν πάσης αμφιβολίας η αναβάθμιση των αεροναυτικών δυνάμεων της Ελλάδος ήταν αναγκαία, ασχέτως εάν η προμήθεια έγινε αποκλειστικά από τη Γαλλία. Αν και στο θέμα των φρεγατών είχαν υποβληθεί προτάσεις από την Ολλανδία και τη Γερμανία, που είναι φυσικό να μην ενθουσιάστηκαν από την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης.

Το κυριότερο όμως είναι ότι η ελληνογαλλική αμυντική συνεργασία διαφημίσθηκε και ως πρώτο βήμα συγκροτήσεως κοινής ευρωπαϊκής αμύνης. Ο βοναπαρτισμός από τον οποίο εμφορείται ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν κατέστη εμφανής σε πλείστες όσες περιπτώσεις. Αλλά μετά την έξοδο της Βρετανίας από την Ε.Ε., η ιδέα του κ. Μακρόν να καταστήσει τη Γαλλία την ηγέτιδα δύναμη μιας ευρωπαϊκής αμύνης κατέστη εμμονή.

Είναι εξαιρετικά αμφίβολο εάν συναινέσουν οι άλλες χώρες, πέρα από το σημείο ενισχύσεως των πωλήσεων αμυντικού υλικού από ευρωπαϊκές χώρες με ανεπτυγμένη πολεμική βιομηχανία σε άλλα κράτη της Ε.Ε. που δεν διαθέτουν αυτή τη δυνατότητα. Δεν είναι τυχαίο ότι το υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ χαϊρέτισε την ελληνογαλλική συνεργασία, διότι συμβάλλει στην ισχυροποίηση του ΝΑΤΟ, αν και επί της ουσίας δεν ενθουσιάστηκαν από την όλη εξέλιξη.

Οι ΗΠΑ αποσύρονται από την περιοχή, αλλά όχι ασφαλώς μέχρι του σημείου να παραδώσουν την ασφάλεια της Ανατολικής Μεσογείου στη Γαλλία, κάτι που απεικονται και οι χώρες που διατηρούν στενότερες σχέσεις με την Ουάσιγκτον.

Στις 23 Ιουνίου 2019, λίγο πριν από τις εκλογές που ανέδειξαν την κυβέρνηση του κ. Μητσοτάκη, έγραψα ένα σύντομο άρθρο στην «Κ», με την ελπίδα ότι οι απόψεις μου θα αποδειχθούν χρήσιμες στη νέα κυβέρνηση.

Από τότε έχουν περάσει 780 ημέρες. Δεν είναι λίγος χρόνος, αν ξέρεις τι θέλεις. Το άρθρο μου είχε τίτλο «Το πρώτο βήμα: νέα ταυτότητα του πολίτη». Υποστήριζα ότι το πρώτο απαραίτητο βήμα για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και τον εκσυγχρονισμό, για την απλοποίηση και διευκόλυνση της σχέσης του πολίτη με το τεράστιο κράτος, είναι η έκδοση ενός νέου τύπου ταυτότητας. Δεν έλεγα κάτι καινούργιο ούτε καινοτόμο. Πολλές άλλες χώρες στην Ευρώπη έχουν τέτοιες ταυτότητες. Το είχε αναγνωρίσει ο Γ. Παπανδρέου, αλλά κόλλησε στην... αναγνώριση, δεν προχώρησε. Αλλά και οι επόμενες κυβερνήσεις αποδείχθηκαν εξίσου αναποτελεσματικές. Ο Ανδρέας Δρυμιώτης έχει γράψει πολλές φορές, επίμονα, για το θέμα στην «Κ».

Επτακόσιες ογδόντα ημέρες

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΝΟΥ***

Στο άρθρο μου, που θυμίζω δημοσιεύθηκε πριν από τις εκλογές και πριν γίνουν γνωστά τα ονόματα των υπουργών, υποστήριξα ότι η Αστυνομία (ΕΛ.ΑΣ.) είναι τελείως ακατάλληλη να διεκπεραιώσει γρήγορα και με ασφάλεια το έργο αντικατάστασης των ταυτοτήτων. Ελπίζω, έγραψα, η νέα κυβέρνηση να μη διστάσει να την απαλλάξει από αυτό το καθήκον.

Στη νέα κυβέρνηση, το καινούργιο υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ανέλαβε τον σχεδιασμό της νέας ταυτότητας. Ο διαγωνισμός που είχε προκηρυχθεί από την ΕΛ.ΑΣ. επί ΣΥΡΙΖΑ ακυρώθηκε από τον κ. Χρυσοχοϊδη δέκα ημέρες μετά τις εκλογές. Ευτυχώς, επειδή ήταν κακοσχεδιασμένος. Αλλά, παρά τη μεγάλη σημασία του έργου, καθυστέρησε για πέντε μήνες η εκ νέου προκήρυξη του διαγωνισμού με άλλες προδιαγραφές, αλλά πάλι από την ΕΛ.ΑΣ.

Είναι νομίζω ενδιαφέρον να γνωρίζει ο αναγνώστης ότι ο υπουργός Προστασίας του Πολίτη, προϊστάμενος της ΕΛ.ΑΣ., για να την προστατεύσει από αδιακριτα

μάτια, χαρακτήρισε τον διαγωνισμό για την εκτύπωση των νέων ταυτοτήτων «απόρρητο». Αντί διαφάνειας, συσκοτίσπ.

Στις 19 Ιανουαρίου 2020 ο κ. Πιερρακάκης, ασιόδοξος, δήλωσε στον Παύλο Παπαδόπουλο στην «Κ» ότι το «κλειδί» της μετάβασης στο ψηφιακό κράτος είναι η νέα ψηφιακή ταυτότητα με τον μοναδικό αριθμό για κάθε πολίτη, ο οποίος θα είναι ο σημερινός ΑΦΜ. «Και τότε θα αποκτήσουμε τη νέα ταυτότητα;» ερωτά ο κ. Παπαδόπουλος. «Η πρόβλεψη είναι οι νέες ταυτότητες να ξεκινήσουν να δίδονται στους πολίτες ουσιαστικά από τις αρχές του 2022», απαντά ο κ. Πιερρακάκης.

Η ψηφιακή ταυτότητα είναι το «κλειδί», ή το «θεμέλιο», ή όπως αλλιώς θέλετε να το ονομάσετε, για την ολοκληρωτική ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του κράτους και για την απελευθέρωσή μας από την αόριστη κρατική γραφειοκρατία. Επρεπε να έχει απόλυτη εθνική προτεραιότητα. Αντ' αυτής επικράτησαν πολιτικάντικα κριτήρια και προτεραιότητες. Προ-

ειδοποίησα ότι η ΕΛ.ΑΣ. είναι τελείως ακατάλληλη να διαχειριστεί το έργο. Η προειδοποίησή μου αγνοήθηκε για να μη στεναχωρηθεί ο κ. Χρυσοχοϊδης και η Αστυνομία, με ευθύνη του πρωθυπουργού. Το έργο καθυστέρησε και τώρα πληροφορούμαι ότι λόγω κακών χειρισμών της ΕΛ.ΑΣ. όλοι οι διαγωνιζόμενοι έχουν καταθέσει προσφυγές. Η πρόβλεψη Πιερρακάκη για τις αρχές του 2022 θα πρέπει μάλλον να μετατεθεί για το τέλος του 2022 ή το 2023. Από τους χειρισμούς της ΕΛ.ΑΣ. ζημιώθηκε η Ελλάδα.

Τι πρέπει να γίνει; Να αφαιρεθεί αμέσως και ολοσχερώς η αρμοδιότητα της εκτύπωσης ταυτοτήτων, διαβατηρίων κ.λπ. από την ΕΛ.ΑΣ. και να δοθεί στο υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης. Το υπουργείο αυτό θα πρέπει να σταθμίσει αν είναι προτιμότερο να συνεχίσει τον διαγωνισμό ή να προκηρύξει νέο, απαλλαγμένο από τα περιττά βάρη της ΕΛ.ΑΣ.

* Ο κ. Στέφανος Μάνος είναι πρώην υπουργός.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΗ, apetrounaki@athinerrti.gr

Προνομιούχοι στο κάτεργο

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

«Δικαίωμα» η αντίσταση στην αυθαιρεσία. Σοβαρολογούμε;

δαιοθήσεις. Νομίζουμε (ή προφασίζόμαστε) ότι διαθέτουμε κοινοβουλευτισμό, επειδή με τις εκλογές «μεταλλάσσομεν τυράννους» (Παπαδιαμάντης, ήδη το 1892!). Κοροϊδεύομαστε ότι έχουμε «δημοκρατία», όταν ο πρωθυπουργός διορίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρόεδρο της Βουλής, τους Προέδρους των Ανώτατων Δικαστηρίων, τους Αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων – κάθε αρχή και εξουσία στη χώρα, διορισμένη.

Βαυκαλιζόμαστε ότι έχουμε κράτος υπηρετικό της κοινωνίας, όταν η συντριπτική πλειονότητα των Δημόσιων Λειτουργών είναι διορισμένοι με κομματικό ρουσφέτι, η αδικία στον καθορισμό του ύψους των συντάξεων είναι ένας παγιωμένος παραλογισμός και οι εργολάπτες δημόσιων έργων η πάμπλουτη μειονότητα μιας κατ' εξακολούθησιν πτωχευμένης και παρανοϊκής υπερκρουμένης χώρας. Αναριθμητα τα θεσμοποιημένα τεχνάσματα, με τα οποία η ελλαδική κοινωνία έχει μεθοδικά μετασχηματιστεί σε κλασικό μόρφωμα τριτοκοσμικής ανισότητας δικαιωμάτων, ενώ ταυτόχρονα (για

λόγους αδιάντροπης ψηφροφθρίας) κάθε σχεδόν κεφαλοχώρι έχει προικοδοτηθεί με νεόκοπες, κωμικής ευτέλειας «πανεπιστημιακές» σχολές, προγραμματικά αναξιολόγητες.

Από καιρό σε καιρό, σε στήλες εφημερίδων και σπάνια από τηλεοπτικό κανάλι, κάποιες φωνές τολμούν διαμαρτυρία: Η δημοκρατία δεν είναι συνταγή θεσμική, είναι κοινωνικό κατόρθωμα: Δεν αρκεί ένα Σύνταγμα, που συντάχθηκε με τη λογική της δημοκρατίας και με τη γλώσσα - ορολογία της δημοκρατίας, για να υπάρξει, ένσαρκο στην πράξη, το θεσμικό κατόρθωμα της δημοκρατίας.

Αυτός είναι ο λόγος που το Σύνταγμά μας των Νεοελλήνων ορίζει στο ακροτελεύτιο άρθρο του: «Η τήρηση του Συντάγματος επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων, που δικαιούνται και υποχρεούνται να αντιστέκονται, με κάθε μέσο, εναντίον οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει με τη βία».

Στο σημείο αυτό (στο άκουσμα του ακροτελεύτιου άρθρου του Συντάγματος) είναι αναπότρεπτο να γελάει ο πολίτης. Όλοι σκεπτόμαστε το ίδιο ερώτημα: ποιον κοροϊδεύει το Σύνταγμα; Όταν ο πρωθυπουργός διορίζει, απολύτως ανεξέλεγκτος, τους Προέδρους της Δημοκρατίας, της Βουλής, των Ανώτατων Δικαστηρίων, την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων, ποια περιθώρια «αντίστασης», δηλαδή

υπακοής στο Σύνταγμα, απομένουν στον πολίτη; Πώς είναι δυνατό να ονομάζεται «δημοκρατία» ένα πολίτευμα απόλυτης μοναρχίας, με τους πολίτες παθητικούς θεατές της αυθαιρεσίας - παντοδυναμίας του πρωθυπουργού;

Σήμερα, καθεστώτα δικτατορίας, ανεξέλεγκτης μοναρχίας, υπάρχουν όχι πια συνδεδεμένα με μικρονοϊκά απομεινάρια ολοκληρωτικών ιδεολογημάτων. Η αυθαιρεσία της εξουσίας εξασφαλίζεται συνδεδεμένη με τον ατομοκεντρισμό του μοντέλου της «δημοκρατίας»: την ταύτιση της ελευθερίας με την κατασφάλιση όχι της κοινωνίας των σχέσεων, αλλά με τη θωράκιση των «ατομικών δικαιωμάτων».

Όταν η ελευθερία - δημοκρατία μετατεθεί έξω από το πεδίο της προσωπικής ευθύνης, έξω από την αμεσότητα των σχέσεων που συγκροτούν την κοινότητα ή την πόλιν, όταν, δηλαδή, η ελευθερία - δημοκρατία γίνουν ατομικό δικαίωμα και όχι αυθυπερβατικό κατόρθωμα σχέσεων κοινωνίας, η εξουσία είναι οπωσδήποτε ανελευθερία - τυραννία.

Είναι τουλάχιστον αφορμή μειονεξίας και ντροπής, να σε λογαριάζει η Ιστορία γεννήτορα της πόλεως - πολιτισμού - δημοκρατίας, και συ, ο προνομιούχος της Ιστορίας, να δουλεύεις, δυο αιώνες τώρα, στο κάτεργο της εξάρτησης, αλλοτριώσης, κακομοιριάς.

Η ανάγκη αναστοχασμού της Κ.Δ.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η στρατηγική συμφωνία της Ελλάδας με τη Γαλλία για την απόκτηση τριών φρεγατών τριών φρεγατών Belh@rra αλλά και το σκέλος της συμφωνίας στρατηγικής συνεργασίας μεταξύ Αθήνας και Παρισιού δεν δίνει μόνον τέλος στο σήριαλ με τον εκουυχρονισμό του στόλου του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, την «φρεγατιάδα» όπως την είχε βαφτίσει το σύνολο του ελληνικού ειδικού Τύπου, αλλά ανοίγει και μια συζήτηση για τη στρατηγική αυτονομία της Ε.Ε. που στη μετά-Brexit και μετά-Μέρκελ εποχή δείχνει να αναζητεί τον ρόλο της σε ένα διεθνές περιβάλλον με πολλαπλές προκλήσεις. Το «Ελλάς-Γαλλία-Συμμαχία» δείχνει να αποκτάει σάρκα και οστά ιδίως μετά τη συμφωνία ΑΥΚΥΣ και το στρατηγικό άδειασμα της Γαλλίας από την Ουάσινγκτον και το Λονδίνο—με φόντο τις εξελίξεις στο υποσύστημα του Ινδο-Ειρηνικού. Η Ανατολική Μεσόγειος εξάλλου ως αναδυόμενο περιβάλλον συγκρούσεων—στις οποίες δεσπόζουν τα ελληνoturκικά και το άλυτο Κυπριακό—δείχνει να υπαγορεύει και τις νέες στρατηγικές προτεραιότητες του ευρωπαϊκού Νότου, που «κείται μακράν» από τις αντίστοιχες στρατηγικές προκλήσεις της Ευρώπης στα ανατολικά σύνορά της—και δη στην ανατολική ιππύργα του ΝΑΤΟ.

Το αν η απόκτηση των γαλλικών σχεδιασμού πλοίων θα ανατρέψει τις ισορροπίες στο Αιγαίο και θα δημιουργήσει συνθήκες πολλαπλασιασμού ισχύος ως προς την αποτροπή του τουρκικού αναθεωρητισμού αποτελεί ένα ζήτημα που θα διαφανεί στην πορεία. Όπως και σε ποιο βαθμό η στρατηγική συνεργασία Γαλλίας - Ελλάδας θα λειτουργήσει ως καταλύτης υπερχειλίσεων (spill-over effects) και για τη υπόλοιπα κράτη-μέλη για την πολυάπλη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στους τομείς της άμυνας και της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε. Είναι ζητήματα εξάλλου όλα αυτά που πρέπει να προσεγγιστούν με τη δύναμη των ιδεών, τον πολιτικό σχεδιασμό και το όραμα της εξέλιξης και όχι με τεχνονομικούς όρους όπως η σύγκριση των τεχνικών δυνατοτήτων των ιδίων των οπλικών συστημάτων. Ως εκ τούτου, στα πλοία υπάρχουν άνθρωποι πάνω και όσο προηγμένες κι αν είναι οι τεχνολογίες και ο οπλισμός που φέρουν, τη διαφορά, πάντα, την κάνει ο ανθρώπινος παράγοντας.

Στην ελληνόφωνη ανάλυση ωστόσο επικράτησε για ακόμη μία φορά η υπερβολή. Από το ότι η Γαλλία θα συνδράμει στρατιωτικά την Ελλάδα σε περίπτωση θερμού επεισοδίου με την Τουρκία μέχρι τις αναλύσεις στις οποίες θα καταστήσουν ξαφνικά την Ελλάδα σε περιφερειακή υπερδύναμη. Η ψυχραιμία και η ορθολογιστική αποτίμηση των δεδομένων αντικαθίσταται, σε αυτό

το επίπεδο, από συναισθηματισμούς, ιδεοληπτικό οπαδισμό και μη ορθή αντίληψη βασικών στρατηγικών εννοιών όπως η αποτροπή, η ανασχεση, η ουσία της ανταεροπορικής άμυνας ή της αεροπορικής υπεροχής, η διοικητική μέριμνα και η ηγεσία. Έννοιες που κάνονται συνθήως σε ιστορικούς παραλληλισμούς άνευ ουσίας, σε νοσταλγικές στρατιωτικές ειοποιίες άλλων αιώνων και σε κάμποσο αυτισμό για ωφέλιμα βεληνεκή, ραντάρ που «κλειδώνουν» και πυραυλικά συστήματα—που ενίοτε μεταφράζονται στον ελληνόφωνο Τύπο ως «πύραυλοι κρουαζιέρας». Στην Κύπρο—που δεν έχει καν τη ναυτική παράδοση και τις στρατιωτικές δυνατότητες της Ελλάδας στη θάλασσα ή ανήκει στο ΝΑΤΟ—βιώσαμε τα ίδια αφηγήματα και με τις Τριμερείς και με την έλευση του γαλλικού αεροπλανοφόρου «Σαρλ Ντε Γκωλ» στην Κύπρο. Η «συμμαχιολογία» καλά κρατεί μαζί με γερές δόσεις ευσεβοποίησης και στρατηγικές αναβαθμίσεις που δεν μεταφράζονται σε αντίστοιχα συμβόλαια και στρατηγικές συμφωνίες όπως αυτή της Αθήνας με το Παρίσι για την απόκτηση φρεγατών. Η ημικατεχόμενη Κύπρος, των γόνων ΠΕΠ που βρίσκουν τρόπους να μην παγιάσουν έφεδροι, έχει πολύ δρόμο ακόμη να διανύσει για μια αξιόπιστη πολιτική άμυνας κι ασφάλειας που θα αναβαθμίζει ποιοτικά τις δυνατότητες της Εθνικής Φρουράς αλλά και που θα κοιτάζει την ουσία και τα concepts περί αυτού και όχι απλώς τα οπλικά συστήματα ως αντικείμενα επιδόσεων.

Η στρατηγική συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας αποτελεί ένα τέλειο παράδειγμα για να αναστοχαστεί η Κ.Δ. στη βάση της θεμιστοκλείας ρήσης του «πάταξον μεν, ακουσον δε», όταν ο Θεμιστοκλής επέμεινε στον Ευρυβιάδη να αντιμετωπίσουν την απειλή του περσικού στόλου στη Σαλαμίνα έναντι του Ισθμού. Και συχνά στην Κύπρο η γεωπολιτική ανάλυση, η εκτίμηση του ρίσκου και της απειλής και η αξιολόγηση των στρατηγικών κινδύνων σχεδιάζεται και εκτελείται από ανθρώπους που δεν ακούν. Και που επιθυμούν να κάνουν αυτό που θα τους επιφέρει ή προσωπικά οφέλη ή που θα εξυπηρετήσει το εσωτερικό ακροατήριο και τη μικροπολιτική (ή «μεγαλοπολιτική» τους) ατζέντα. Οι καιροί αλλάζουν και οι κίνδυνοι παραμένουν στο υποσύστημα όπου η Κύπρος βρίσκεται και προσπαθεί να επιβιώσει. Και απαιτείται όραμα προκειμένου να ευδοκιμήσουν οι συνθήκες για τη διασφάλιση της επιβιώσης—σε εθνικό επίπεδο. Καείς, ούτε οι Γάλλοι, δεν θα πολεμήσει για τον κυπριακό ελληνοισμό. Αυτό καλό θα ήταν να το βάλουμε καλά μέσα στο κεφάλι μας. Και να πορευτούμε με τα δεδομένα που έχουμε ενώπιόν μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Η Νότια Κορέα εορτάζει την 73 επέτειο της ημέρας των Ενόπλων. Εκδηλώσεις έλαβαν χώρα σε όλη την επικράτεια, ξηρά και θάλασσα. Στη φωτογραφία το όχημα αμφίβιων καταστροφών ΚΑΑΒ στα ανοικτά της ακτής Pohang.

ΕΡΩ/SONG KYUNG-SEOK

Τέσσερα χρόνια, τέσσερις περιστροφές

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Μέρες μετά τη συνάντηση Γκουτέρες-Αναστασιάδη-Τατάρ (27/9) η γραμμάτεια του ΟΗΕ αδυνατεί να εκδώσει κοινό ανακοινωθέν-δείγμα γραφής για το πού έχουν φτάσει τα πράγματα. Η διαφωνία (ειδικός απεσταλμένος ή ειδικός αντιπρόσωπος) αφορά την ουσία, καθώς πλέον η τ/κ πλευρά ζητά να διαμορφωθούν «κατευθύνσεις» για την αποστολή του ειδικού απεσταλμένου με κυριότερη την αναγνώριση με πράξεις της περί της «κυριαρχικής ιδότητας» έννοιες.

Ο πρόεδρος Αναστασιάδης μετά τη συνάντηση με Γκουτέρες - Τατάρ δήλωσε πως «ήταν μια δημιουργική συνάντηση. Βεβαίως οι διαφορές καταγράφηκαν. Ανέπτυξε τις θέσεις περί κυριαρχικής ιδότητας και περί δύο ανεξάρτητων κρατών ο κ. Τατάρ». Ωστόσο, ο Ε. Τατάρ δεν ανέπτυξε τις θέσεις αυτές μόλις στις 27/9/21. Ο ίδιος Τατάρ μίλησε δημόσια σε προεκλογική συγκέντρωση στις 27/02/2020 και είπε πως «η βάση της λύσης θα είναι η πολιτική ιδότητα με δύο κυρίαρχα κράτη που θα υπάρχουν διπλά-διπλά». Παρ' όλο που ο Ν. Αναστασιάδης γνώριζε πολύ καλά τι σημαίνει αλλαγή στην τ/κ ηγεσία, συνέχισε με συστηματικό τρόπο την πολιτική του «κλαδέματος» Ακιντζί με τους εξής τρόπους: 1) Αποχώρησε από τη Σύνοδο για την Κύπρο στο Μον Πλεράν στις 20 Νοεμβρίου 2016 λέγοντας ψευδώς πως του το ζήτησε ο τότε γ.γ. του ΑΚΕΛ Α. Κυπριανού. 2) Συνάντησε τον Μ. Τσαβούσογλου στο Κραν Μοντάνα στις 6 Ιουλίου 2017 και του μίλησε για λύση από

«δύο κράτη». 3) Απέριψε τη πρόταση Ακιντζί για μετατροπή του Πλαισίου Γκουτέρες σε «Στρατηγική Συμφωνία για τη λύση» στις 2 Μαΐου 2018. 4) Οργάνωσε «μυστικό δείπνο» με τον τότε «υπεξ» της «τδβκ» Κ. Όζερσάι στις 4 Ιουνίου 2019. 5) Δεν έκανε δεκτή πρόταση Ακιντζί για βοήθεια για αντιμετώπιση της πυρκαγιάς στην Κακοπετριά στις 16 Ιουνίου 2016. 6) Έκλεισε τα οδοφράγματα χωρίς καμιά διαβούλευση με τον Τ/κ ηγέτη στις 28/2/2020. 7) Σε συνεννόηση με το ΕΛΑΜ πέρασε τροπολογία στη Βουλή για «αναβάθμιση» του εορτασμού στα σχολεία του «ενωτικού δημοψηφίσματος» της 15ης Ιανουαρίου 1950 στις 10/2/2017. 8) Βγήκε από την αίθουσα της συνάντησης με τον Μ. Ακιντζί στο αεροδρόμιο Λευκωσίας για να καπνίσει για 40 λεπτά στις 17/2/2017. 9) Αποχώρησε από το δείπνο που θα δινόταν στους συμμετέχοντες στην Παγκόσμια Σύνοδο του ΟΗΕ για την Ανθρωπιστική Βοήθεια στην Κ/πολη, επειδή θα παρεννοσκοταν και ο Μ. Ακιντζί στις 24 Μαΐου 2016. 10) Καμιά συνεργασία στη μάχη για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού με βάση την έκκληση Γκουτέρες στις 27 Μαρτίου 2020. 11) Απ' ευθείας στήριξη στον Τατάρ με την ανοικτή κάλυψη στις δύο «αντικατοχικές» εκδηλώσεις στο οδόφραγμα στη Δερύνεια στις παραμονές της ψηφοφορίας ανάμεσα στους Τ/κ την Κυριακή 11/10/2020 και το Σάββατο 17/10/2020. 12) Είχε πλήρη γνώση για τη μετωπική σύγκρουση στη συνάντηση Ακιντζί (ΔΔΟ)-Τσαβούσογλου («δύο κράτη»), καθώς σχετικό ρεπορτάζ δημοσιεύτηκε στην Gaktn στις 20/4/2018.

Ο Ν. Αναστασιάδης είπε επίσης στη Γ.Σ. του ΟΗΕ «πως έχω απευθύνει πρόσκληση στους Τ/κ να επανέλθουν στους κρατικούς θεσμούς που θεοπίστηκαν με το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας του 1960, εφαρμόζοντας έτσι πλήρως, τηρουμένων των αναλογιών, τις σχετικές πρόνοιες του».

Ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου Κώστας Μ. Κωνσταντίνου αναλύει το θέμα ως εξής: «Οι πρόσφατες αμφιταλαντεύσεις από την διζωρως, τηρουμένων των αναλογιών, τις σχετικές πρόνοιες του». Ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου Κώστας Μ. Κωνσταντίνου αναλύει το θέμα ως εξής: «Οι πρόσφατες αμφιταλαντεύσεις από την διζωρως, τηρουμένων των αναλογιών, τις σχετικές πρόνοιες του». Ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Κύπρου Κώστας Μ. Κωνσταντίνου αναλύει το θέμα ως εξής: «Οι πρόσφατες αμφιταλαντεύσεις από την διζωρως, τηρουμένων των αναλογιών, τις σχετικές πρόνοιες του».

Οι φράσεις «εφαρμόζοντας πλήρως, το σύνταγμα του 1960» και «τηρουμένων των αναλογιών», περισσότερο αποσκοπούν στη δημιουργία περαιτέρω σύγχυσης ανάμεσα στους Ε/κ παρά προσθέτουν οτιδήποτε. Η μεγάλη εικόνα μάς αποκαλύπτει τη διαδρομή από το 2017 μέχρι το σημερινό στρα-

τηγικό αδιέξοδο. Μέσα σε τέσσερα χρόνια (2017-2021) ο Ν. Αναστασιάδης εμφάνισε τέσσερις διαφορετικές περιστροφές γύρω από άξονα της ακινησίας:

1. Υποστήριζε ως βάση για παρακάτω το «Πλαίσιο Γκουτέρες», όχι όμως το πραγματικό (30/6/17) αλλά το ανύπαρκτο με ημερομηνία 4/7/17.

2. Μετά υποστήριζε συνομιλίες «από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντάνα».

3. Μετά υποστήριζε μια μη προσδιορισμένη «αποκεντρωμένη» ομοσπονδία.

4. Μετά υποστήριξε επιστροφή στο σύνταγμα του 1960.

Οι στρωφές δείχνουν πως δεν τον ενδιαφέρει η ουσία, η πρόοδος, η επίλυση. Τον ενδιαφέρουν όμως οι στρωφές μόνο και μόνο για να διαχειρίζεται την ε/κ κοινή γνώμη, εφευρίσκοντας προφάσεις και κάθε είδους τεχνάσματα μέχρι να εξαντλήσει τη θητεία του. Ο διαπραγματευτής Α. Μαυρογιάννης είπε πως στη Σύνοδο για την Κύπρο στο Κραν Μοντάνα φτιάσαμε «παρά τριχά στη λύση», ενώ ο υπεξ Ν. Χριστοδουλίδης ότι φτιάσαμε στο «παρά πέντε» της λύσης. Πού είμαστε τώρα; Ο μεν Ν. Αναστασιάδης ζήτησε από το βήμα της Γ.Σ. του ΟΗΕ «να διερευνηθούν ΜΟΕ, αλλά και η πιθανότητα εξεύρεσης κοινού εδάφους για μια μελλοντική προοπτική επανενάρξης του διαλόγου», ο δε Ε. Τατάρ πως «τα πράγματα έφθασαν σε ένα επιθυμητό σημείο, προτάσσεται το κράτος και η κυριαρχία εξ ονόματος του τ/κ λαού» (29/9)...

www.larkoslarkou.org.cy

Αφυπνέτηση ξανά στα 60

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Προνομιούχος συνταξιούχος, περριφανευόταν ότι ήταν ο μόνος υπάλληλος μεγάλης πολυεθνικής εταιρίας, ο οποίος αφυπνέθηκε και δεν απολύθηκε πριν από τη συνταξιοδότηση. Ο λόγος, έλεγε, ήταν ότι δεν ήταν υπηλδύμισθος και ποτέ δεν αντιδρούσε στις εντολές των προϊσταμένων του, ώστε να έχει κακές εκθέσεις. Οι υπόλοιποι εργαζόμενοι και κυρίως τα διευθυντικά στελέχη, απολύονταν συνθήως χωρίς εξηγήσεις και όταν ανέβαινε ο μισθός τους. Κάποιοι ανώνυμοι υπερδιευθυντές στην Αμερική, έλεγε ο καλός συνταξιούχος, λάμβαναν εντολές για εξοικονομήσεις, έβλεπαν μόνο νούμερα στα χαρτιά και δεν νοιάζονταν ούτε για τα προσόντα, ούτε για την αξία, αλλά ούτε και για τους κόπους, κανενός εργαζομένου. Πολύ απλά, στην πολυεθνική εταιρία συμφέρει να έχει στη διά-

θεση της, νέους και πολύ παραγωγικούς ανθρώπους με πολύ χαμηλότερο κόστος. Βεβαίως, συνέχισε ο προνομιούχος συνταξιούχος, η πολυεθνική εταιρία πρόσφερε εξαιρετικούς μισθούς και εξαιρετικά ωφέληματα στις περιπτώσεις απόλυσης. Μας πλήρωναν καλά, υποδείκνυε, αλλά και μας είχαν καθημερινώς στην «πρίζα», στον φόβο της απόλυσης, πρακτικά πολύ συντησιμένη και αναμενόμενη από όλους τους εργαζόμενους.

Στην παρέα του καφενέ και συνταξιούχος τραπέζικος, ο οποίος αφυπνέθηκε πρόωρα. Έλεγε ότι την ίδια πρακτική ακολουθούν και οι κυπριακές τράπεζες, με τα σχέδια πρόωρης αφυπνέτησης. Απλά προσφέρουν στους μεγαλύτερους στην ηλικία υπαλλήλους, τους μισθούς μέχρι την αφυπνέτηση, κρίνοντας ότι δεν είναι παραγωγικοί στον βαθμό που επιθυμεί. Με τον τρόπο αυτό ο οργανισμός προσλαμβάνει νέους, με πολύ καλύτερες

γνώσεις και σίγουρα με πολύ μεγαλύτερη όρεξη για δουλειά. Έτσι στο τέλος της ημέρας, η επιχείρηση κερδίζει πολύ περισσότερα, από αυτά τα οποία προσφέρει με τα σχέδια πρόωρης αφυπνέτησης. Ανάλογη πρακτική μπορεί να χαρακτηριστεί και το ταμείο πλεονάζοντος στο Υπουργείο Εργασίας, το οποίο απευθύνεται στους εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα. Όταν μια επιχείρηση επιθυμεί για κάποιους συγκεκριμένους λόγους να απολύσει ένα εργαζόμενο, τότε αναλαμβάνει το ταμείο, στο οποίο συνεισφέρουν όλοι οι εργαζόμενοι, να αποζημιώσει άνθρωπο ο οποίος έχασε την δουλειά του. Το μόνο σχέδιο πρόωρης αφυπνέτησης το οποίο απέτυχε, ήταν το πολυδιαφημιζόμενο σχέδιο για τους εκπαιδευτικούς, για το οποίο δεν υπήρξε ενδιαφέρον.

Η αφυπνέτηση ή και η απόλυση ενός εργαζομένου, κατά κανόνα αποτελεί μια πολύ δύσκολη ψυχο-

λογική δοκιμασία, αποτελεί μια τομή στη ζωή όλων των ανθρώπων. Παλαιότερα το υπουργείο Εργασίας ετοίμασε σχέδια και προγράμματα για ψυχολογική στήριξη και απασχόληση των ανθρώπων οι οποίοι επρόκειτο να αφυπνετηθούν ή ήταν στη σύνταξη. Με την οικονομική κρίση όλα χάθηκαν ή αναστάθηκαν, όπως ήταν πολύ φυσικό. Αντί αυτού, ξεκίνησε μια ακατανόητη για πολλούς προσπάθεια επέκτασης του χρόνου εργασίας των εργαζομένων στο 65ο έτος και ενδεχομένως στο 67ο αν εφαρμοστούν οι ντιρεκτίβες της Τρόικας. Αποτέλεσμα, είναι βασικά στο Δημόσιο να αυξάνονται οι μισθοί των εργαζομένων και να μειώνεται σχεδόν κάθεται η παραγωγικότητα των εργαζομένων. Η αιτία δεν είναι μόνο η σωματική κόπωση, αλλά και η αδυναμία των ανθρώπων, να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής. Όπως έλεγε, στον καφενέ, διευθυντής πολυε-

θνικής εταιρίας, αν αναλάμβανε μια μέρα τη διοίκηση του Δημοσίου, θα αποζημιώνει πλουσιοπάροχα και απέλυε τους περισσότερους διευθυντές και όλους τους 60 και άνω και θα προσλάμβανε, με τα ίδια χρήματα, νέους με όρεξη. Με τον τρόπο αυτό, σε ένα χρόνο, θα αντιμετώπιζε, έλεγε, το τέρμα της γραφειοκρατίας και θα ανέβαζε κατακόρυφα την παραγωγικότητα και τον πλούτο της Κύπρου.

Μεγάλο κεφάλαιο αποτελεί το συνταξιοδοτικό σύστημα της Κύπρου, το κενό ουσιαστικά, Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στο οποίο όλοι πληρώνουν, για να μπορεί το κράτος να πληρώνει συντάξεις. Οι αναλογιστικές μελέτες, οι οποίες είναι ουσιαστικά λογιστικές μελέτες, λένε ότι είναι βιώσιμο μέχρι το 2080. Ωστόσο κανείς δεν λέει τι θα γίνει αν καταρρεύσει και πάλι το κράτος και έχουμε ξανά και πάλι μειώσεις συντάξεων. Δεν θα ήταν καλά να γίνει και μια μελέτη για το «κέρδος»

του κράτους, αν αφυπνετούσαν οι εργαζόμενοι στο 60ο έτος. Δηλαδή πόσα χρήματα θα εξοικονομούσε σε μισθούς, στα πέντε ή επτά χρόνια μέχρι την αφυπνέτηση και πόσα θα έπρεπε να καταβάλλει σε συντάξεις, δεδομένου ότι και οι μισθοί και οι συντάξεις προέρχονται από τον ίδιο ταμείο. Κομβικό σημείο αποτελεί ο τρόπος διεξαγωγής των αναλογιστικών μελετών. Διαφορετικά μετρούν τα κέρδη και τις ζημιές οι οικονομολόγοι και διαφορετικά οι λογιστές. Ευτυχώς ή δυστυχώς υπάρχουν και οικονομολόγοι, ειδικοί για να προβλέπουν τα ρίσκα και τις προοπτικές μιας επιχείρησης και καλό θα ήταν να κληθούν να δοκιμάσουν τις ικανότητες τους και στο δημόσιο. Η οικονομία δεν μόνο νούμερα, αλλά είναι πρώτα ψυχολογία, λένε αυτοί που ξέρουν καλά και ακολουθώντας είναι υπολογισμός των κερδο-ζημιών.

kaparispan@yahoo.gr

Συμφωνία αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής ΚΔ-Ελλάδας

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ**

Η συμφωνία αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής που υπέγραψαν Γαλλία και Ελλάδα, στο πλαίσιο της υπό διαμόρφωση αμυντικής αυτονομίας της Ε.Ε., ανοίγει τον δρόμο για μία ανάλογη συμφωνία Κ.Δ.-Ελλάδας. Μία τέτοια συμφωνία θα πρέπει να κάνει σαφή αναφορά στις σχετικές προβλέψεις της συνθήκης της Λισαβόνας (άρθρα 42.7 και 222). Επί της ουσίας, θα είναι μία σύγχρονη και ευρωπαϊκών προδιαγραφών έκδοση της συνθήκης τριμερούς συμμαχίας του 1960 χωρίς όμως τη συμμετοχή της Τουρκίας. Η συμφωνία αυτή θα πρέπει να καλύπτει πέραν της επικράτειας και τις ΑΟΖ των δύο χωρών στην Ανατολική Μεσόγειο. Θα πρέπει να προβλέπει το ενδεχόμενο μεταστάθμευσης αεροναυτικών και χερσαίων δυνάμεων της μιας χώρας στο έδαφος της άλλης χώρας. Με αυτή την πρόνοια θα καλυφθεί η παρουσία των ελληνικών στρατιωτικών μονάδων, πέραν της ΕΛΔΥΚ, που σήμερα υπάρχουν στην Κύπρο. Ακόμα θα μπορεί να καλυφθεί η μελλοντική παρουσία ανάλογων δυνάμεων της Κ.Δ. στο ελληνικό έδαφος. Επιπρόσθετα με τη συμφωνία αυτή θα πρέπει να γίνουν ενέργειες, με τη σύμφωνη γνώμη της κατασκευάστριας Γαλλίας, ότι ώστε η Ελλάδα να παραχωρήσει τα 20 προς απόσυρση μαχητικά MIRAGE 2000 EGM στην Κ.Δ. Αυτά σε πρώτη φάση καλό είναι να σταθμεύουν στην Κρήτη. Αφού τύχουν εκσυγχρονισμού σε επίπεδο 2000-5, με έξοδα της Κ.Δ., θα μπορούσε ένα μέρος τους να εγκατασταθεί στον κατάλληλο πολιτικά και αμυντικά χρόνο στην αεροπορική βάση «Ανδρέας Παπανδρέου». Οι δύο αυτές κινήσεις θα συνέβαλλαν σε σημαντική αύξηση της αποτρεπτικής ικανότητας της Κ.Δ. έναντι της τουρκικής απειλής. Σε αυτό θα συντελούσε και το γεγονός ότι οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις με την απόκτηση των μακράς ακτίνας δράσης μαχητικών Rafale και στο άμεσο μέλλον των φρεγατών αεράμυνας και ανθυποβρυχιακών δυνατοτήτων Belharra θα δύναται να επιχειρούν με άνεση στην Ανατολική Μεσόγειο, περιλαμβανόμενες και της Κύπρου. Παράλληλα με αυτές τις κινήσεις η Κ.Δ. θα πρέπει να θέσει το θέμα πλήρους κατάρνησης του εμπάργκο πώλησης όπλων από τις ΗΠΑ στην Κ.Δ. Η κατάργησή του θα επιτρέψει τη σταδιακή αντικατάσταση του πεπαιλωμένου υλικού της Ε.Φ. με μεταχειρισμένο αμερικανικό με παραχώρηση σε συμβολική τιμή είτε με καινούργιο.

Όλα τα πιο πάνω σε καμία περίπτωση δεν στοχεύουν σε στρατικοποίηση του Κυπριακού. Αποτελούν την αναγκαία και θα έλεγα φυσιολογική απάντησή μας στον τουρκικό αναθεωρητισμό. Όπως Τούρκοι πολιτικοί παραδέχθηκαν δημόσια το δόγμα της Γαλάζιας Πατρίδας, που καλύπτει και την Κύπρο, είναι από τη φύση του επιθετικό και έχει οδηγήσει στη στρατικοποίηση της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Δυστυχώς, η αναθεωρητική Τουρκία, θεωρώντας ότι κανείς δεν μπορεί πλέον να την εμποδίσει, έχει εγκαταλείψει την προοπτική για ένα πολιτικό συμβιβασμό στην Κύπρο στη βάση της ΔΔΟ. Σήμερα μας εκβιάζει με νέα τετελεσμένα σε ΑΟΖ και Αιμώχωστο για να αποδεχθούμε την κυριαρχική ιδότητα των Τ/κ και μία λύση συνομοσπονδίας δύο κρατών. Η νέα αυτή θέση της Τουρκίας και των Τ/κ και η απαίτησή τους για προηγούμενη αποδοχή των όρων τους έχει οδηγήσει αντικειμενικά σε αδιέξοδο το Κυπριακό. Εν όψει των νέων δεδομένων στο Κυπριακό, αλλά και την υπό διαμόρφωση ευρωπαϊκή αμυντική αυτονομία επιβάλλεται όπως και η Κ.Δ. αξιοποιήσει τη νέα συγκυρία για να ενισχύσει την αποτρεπτική της ικανότητα. Σε πρώτη φάση οφείλει να αυξήσει τις δικές της αμυντικές δυνατότητες (νέα οπλικά συστήματα, υιοθέτηση σύγχρονου επιχειρησιακού δόγματος, ασκήσεις με φίλες χώρες κ.λπ.). Σε δεύτερη φάση να επιχειρήσει και αυτή να διασφαλίσει προχωρημένες αμυντικές συμφωνίες όπως αμυντικής συνδρομής στα πρότυπα εκείνων που η Ελλάδα υπέγραψε με τα ΗΑΕ και τη Γαλλία.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος.

Αναπάντητο υπαρξιακό ερώτημα

Του **ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ**

Στην Καθημερινή της Κυριακής 19/9/21, (έκδοσης Αθηνών) και στη σελίδα 16, δημοσιεύθηκε ένα εκτενές κείμενο, με τον τίτλο, «Γιατί διορίστηκε ο Στερνς πρόεδρος των ΗΠΑ στην Αθήνα το 1981», γραμμένο από τον κ. Σπύρο Δραΐνα, ο οποίος, καθώς αντιλαμβάνομαι, είναι ιστορικός. Στο άρθρο του αυτό, (στο τέλος της τρίτης στήλης) ως παρεμπιπτούσα πληροφορία, ο κ. Δραΐνας λέει και το εξής: « ...είναι ιστορικά ευαπόδεικτο το γεγονός ότι από το 1964, όταν ο Παπανδρέου (ενν. Ανδρέας) συνέβαλε στο ναυάγιο του φιλονατοϊκού σχεδίου Άτσεσον για τη διχοτόμηση της Κύπρου, είχε μπει στη μαύρη λίστα των Αμερικανών...».

Επειδή συμβαίνει, εκείνο το ίδιο έτος, το 1964, σε ηλικία δε 24 ετών τότε ο γράφων, εγκατέλειψε τις σπουδές του στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου, για να, μπαίνοντας στα αμπάρια των πλοίων του Ποταμιάνου μαζί με την Ελληνική Μεραρχία, σπεύσει στην Κύπρο (την ιδιαίτερή του πατρίδα) ώστε να πολεμήσει και αυτός για την ένωσή της, επιτέλους, με την Ελλάδα, θα μου επιτρέψετε κάποια αναγκαία ερωτήματα ή παρατηρήσεις προς τον κ. Δραΐνα, πολλώ μάλλον που είναι ο ίδιος και ιστορικός.

Και πρώτα, αν εκείνο το «ευαπόδεικτο» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου μπήκε στη μαύρη λίστα, ή μήπως ευαπόδεικτο είναι ότι το σχέδιο Άτσεσον ήταν «δι-

χοτομικό»; Διότι αν ισχύει το δεύτερο, που είναι επιπροσθέτως και «ευαπόδεικτο», έχω νομίζω και εγώ το δικαίωμα, τώρα που ευρίσκομαι στις τελευταίες του βίου μου, να ζητώ απάντηση επιτέλους, στο εξής υπαρξιακό μου ερώτημα: Ποιανού επιτρέπει, εγώ, νέος τότε, έγινα παίγνιο, ώστε να νομίζω ότι πολεμώ για την Ένωση, ενώ στην ουσία, καθώς λέει και ο (ιστορικός) κ. Δραΐνας, όλος ο αγώνας γινότανε για τη διχοτόμηση της ιδιαίτερης πατρίδας μου;

Λογικό ήταν, πάντως, το υπαρξιακό αυτό ερώτημα, να με απασχολεί ανελιπώς, τα τελευταία 57 χρόνια. Και πρέπει να ομολογήσω ότι αναδίφησα όλες τις πιθανές πηγές, όσες υπάρχουν, αλλά πουθενά δεν βρήκα στοιχείο ότι το «Σχέδιο Άτσεσον» ήταν πράγματι διχοτομικό. Αντίθετα μάλιστα, και αν ανατρέξει κανείς, π.χ., στα πορίσματα του «Φακέλου της Κύπρου», τόσο εκείνα της Βουλής των Ελλήνων, όσο και τα άλλα της κυπριακής Βουλής, εντελώς άλλα πράγματα διαπιστώνει, για το διαβόητο «Σχέδιο Άτσεσον». Και θα μπορούσα φυσικά να παρουσιάσω εδώ προς δημοσίευση και από τους δύο «φακέλους» το ταυτόσημό τους πόρισμα, αν είχα βέβαια διαθέσιμο τον χώρο. Θα ήταν όμως χρήσιμο η «Καθημερινή», αν το επιθυμεί, να τα δημοσιεύσει από αμφοτέρους τους φακέλους, προς φωτισμό τόσο των αναγνωστών της, όσο, και με όλο τον σεβασμό, για χάρη του ιστορικού σενεργάτη της. Οι παραπομπές είναι

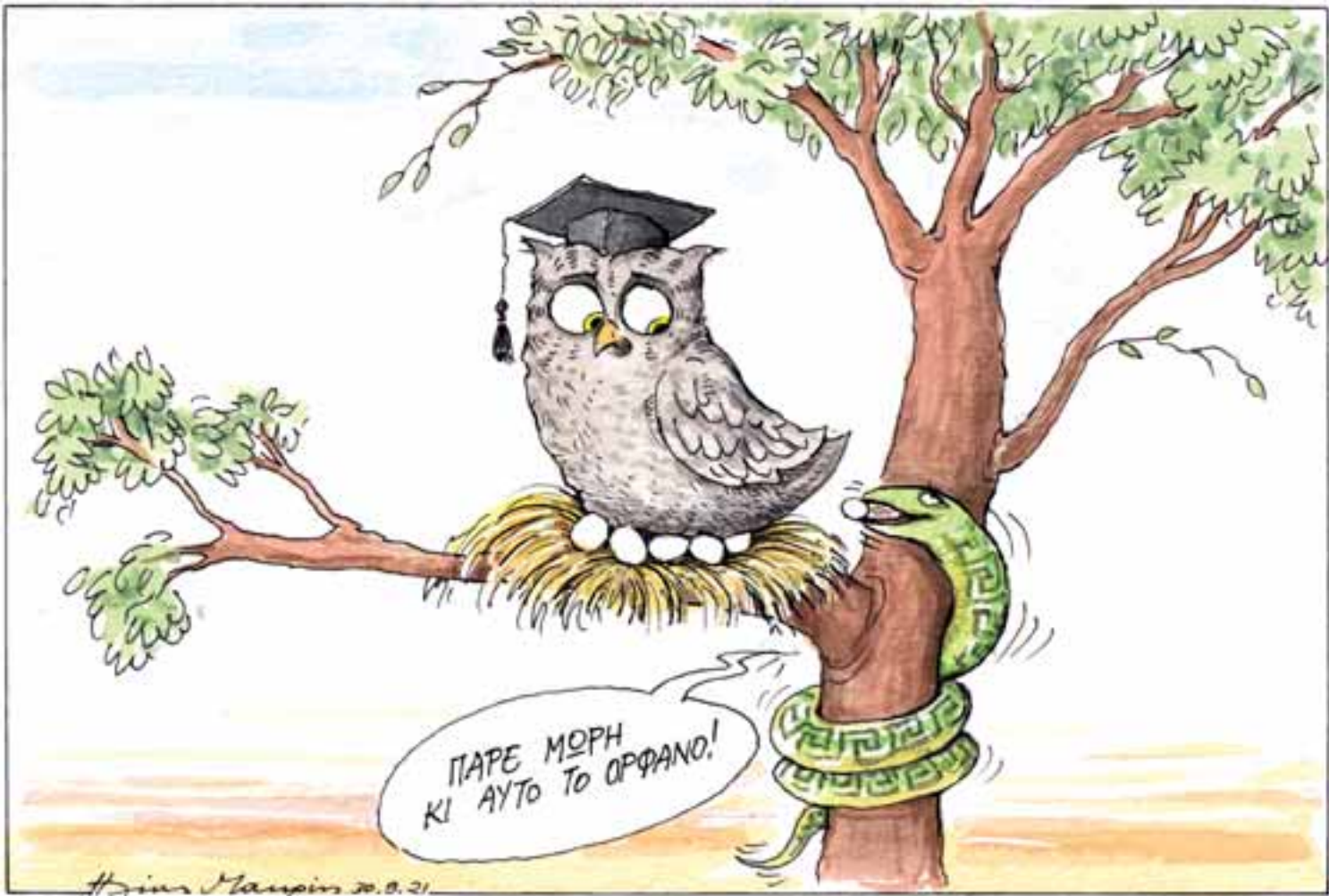
οι εξής: 1) Φάκελος της κυπριακής Βουλής των Αντιπροσώπων. (Εκτύπωση Κυβερνητικού Τυπογραφείου, έκδοση CYPVSAETERNA, 2011) Σελίδα 36, Τελικό Σχέδιο Άτσεσον. 2) Φάκελος της Κύπρου: Πορίσματα, της Βουλής των Ελλήνων, και πορίσματα της κυπριακής Βουλής των Αντιπροσώπων. (Έκδοση ΟΔΥΣΣΕΙΑ LTD, 2012) Σελίδα 238.

Από την ανάγνωση και μόνο των κειμένων αυτών για το καλούμενο «Σχέδιο Άτσεσον», καθίσταται περισσότερο από «ευαπόδεικτο», πως κάθε άλλο από διχοτομικό ήταν εκείνο το σχέδιο. Ευαπόδεικτο μόνο είναι πως ο Ανδρέας μπήκε μάλλον στη μαύρη λίστα, διότι πράγματι συνέβαλε τότε στην ματαίωση κάποιου σχεδίου, όχι όμως του καλούμενου «Σχεδίου Άτσεσον»! Και τούτο διότι ουδέποτε (επανάληψη «ουδέποτε») υπήρξε Σχέδιο Άτσεσον! Εκείνο που πράγματι υπήρχε ήταν η «μεθόδευση» Άτσεσον, η οποία συνίστατο στο εξής: Ο Άτσεσον θα παρουσίαζε πρώτα πρόταση που πρόθυμα θα την αποδέχονταν οι Τούρκοι, αλλά θα την απέρριπταν οι Έλληνες. Στη συνέχεια θα παρουσίαζε σταδιακά ενδιάμεσες «συμβιβαστικές» προτάσεις, ώστε να πετύχει (τάχα) την αποδοχή τους και από τα δύο μέρη, ώσπου στο τέλος θα παρουσίαζε τις προτάσεις, που θα τις αποδέχονταν οι Έλληνες και θα τις απέρριπταν οι Τούρκοι! Τότε ακριβώς θα ήταν ελεύθεροι οι Έλληνες, διά της εκεί (εγκεκρίμενης από τις ΗΠΑ)

Μεραρχίας τους να επέβαλλαν ως τετελεσμένο γεγονός (fait accompli, ήταν η έκφραση του Άτσεσον) την Ένωση, ενώ ο ίδιος ο Άτσεσον θα έλεγε στους Τούρκους ότι «έχασαν το λεωφορείο». (they have missed the bus!), απορρίπτοντας το αμερικανικό σχέδιο! Αυτά είναι λόγια του ίδιου του Άτσεσον, όπως αναγράφονται στο αποδεσμευμένο αμερικανικό μυστικό έγγραφο, του State Department: FRUSp. 282, 462 secret, D.S., C.F., POL 27 CYP).

Εκείνο δε, στη ματαίωση του οποίου πράγματι συνέβαλε ο Ανδρέας, ενώ ήσαν σύμφωνοι γι' αυτό οι πάντες στην Ελλάδα, - βασιλιάς, πρωθυπουργός (ο Γ. Παπανδρέου) αντιπολίτευση (ο Π. Κανελλόπουλος) – ήταν στο σχέδιο της, με τη Μεραρχία ανακήρυξης της Ενώσεως, ως fait accompli βεβαίως. Τελειώνοντας πρέπει να το πω, φίλη σύνταξη, πως όλες αυτές τις πληροφορίες, τις έχω αντλήσει μετά από πολύχρονη μελέτη και των αποδεσμευμένων μυστικών αμερικανικών εγγράφων (η υπαρξιακή απορία που λέγαμε...) και ιδίως εκείνων των 181 μυστικών εγγράφων που έφερε στο φως, Κύπριος, όχι ιστορικός, αλλά πολυβραβευμένος μάλιστα λογοτέχνης, ο Άντνς Ροδίτης, όπως καταγράφονται στο βιβλίο του «Κουράγιο Πηνελόπη» στις εκδόσεις «Αρμός» (Αθήνα 2013).

Ο κ. Χάρης Φεραϊός είναι διδάκτωρ του ΕΜΠ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Η ώρα της Ευρώπης της άμυνας

Στην πολύπλοκη πολιτική πραγματικότητα των αρχαιοελληνικών πολέων κρατών υπήρχαν δύο είδη συμμαχιών. Η πρώτη ήταν ηγεμονικού τύπου και αφορούσε τη συναψη δεσμών εξουσίας μεταξύ μιας ηγεμονικής δύναμης, όπως η Αθήνα της κλασικής εποχής, και των υποτελών σε αυτή πόλεων. Τη συνθήκη υποτέλειας αντανακλούσε η στερεότυπη φράση: «τον αυτόν φίλον και εκθρόν νομίζεν». Αν λοιπόν η Αθήνα θεωρούσε τη Σπάρτη ως εκθρόνη και απορρίπτει να εκστρατεύσει εναντίον της, οι υποτελείς πόλεις, όπως για παράδειγμα η Σάμος, έπρεπε να συμμετάσχουν στην εκστρατεία με στρατό και στόλο. Αυτό δεν συνέβαινε στη δεύτερου τύπου συμμαχία, την αμυντική. Η φράση «βονθείν παντί θένειν κατά το δυνατόν» ήταν δηλωτική της αμυντικής συμφωνίας μεταξύ ισότιμων μελών μιας συμμαχίας και σήμαινε ότι, σε περίπτωση επίθεσης σε μία από τις συμμαχικές πόλεις από τρίτο, οι υπόλοιπες όφειλαν να συν-

δράμουν στην άμυνα κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ηγεμονική συμμαχία του πρώτου τύπου υπήρξε η Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία, η οποία και οδήγησε τις υποτελείς στην Αθήνα πόλεις να στραφούν στους Σπαρτιάτες για να τους ελευθερώσουν από τον αθηναϊκό ζυγό. Η ήττα των Αθηναίων δεν ωφέλησε ιδίως τη Σπάρτη. Με την αλαζονεία του νικητή και την τυραννική της στάση, η Σπάρτη έστρεψε τελικά όλες τις ελληνικές πόλεις εκ νέου στην πλευρά της Αθήνας. Η Β΄ Αθηναϊκή Συμμαχία όμως ήταν αμυντικού τύπου και θεωρούσε όλες τις πόλεις που είχαν προσχωρήσει σε αυτή ως ισότιμα μέλη. Οι Αθηναίοι δεν επανέλαβαν το λάθος του παρελθόντος, κατανοώντας ίσως ότι η Ελλάδα του 4ου π.Χ. αιώνα ήταν διαφορετική από εκείνη του 5ου.

Στην πολιτική πραγματικότητα της μεταπολεμικής περιόδου, με το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και αφού είχε εγκατασταθεί το σιδηρούν παραπέτασμα που είχε χωρίσει την Ευρώπη στα δύο, γεννήθηκαν οι μεγάλες ηγεμονικές συμμαχίες του ΝΑΤΟ, το 1949, και του

Συμφώνου της Βαρσοβίας, το 1955. Παράλληλα, οι Ευρωπαίοι δεν εγκατέλειψαν το σχέδιό τους για μια ευρωπαϊκή άμυνα, με κοινό υπολογισμό και κοινά στρατιωτικά και πολιτικά μέσα. Στις 10 Δεκεμβρίου 1951, εν μέσω συζητήσεων για την ίδρυση μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας, ο τότε πρωθυπουργός της Ιταλίας Alcide de Gasperi έλεγε απευθυνόμενος στο Συμβούλιο της Ευρώπης: «Ποια είναι η εναλλακτική λύση για εμάς τώρα, σε αυτή τη μεταπολεμική περίοδο; Όλοι συμφωνούμε ότι πρέπει να περαιοποιούμε τα σπίτια μας, τους θεσμούς μας, τον πολιτισμό μας τη στιγμή του κινδύνου. Όμως οι νέες γενιές, που τείνουν προς μια ολοκληρωμένη και δυναμική αντίληψη της ζωής, διστάζουν να πάρουν μια απόφαση που μπορεί να κρίνει το πεπρωμένο τους: να συνεχίσουν στον δρόμο που διέκοψε ο πόλεμος, έναν δρόμο γεμάτο απαιτήσεις και συγκρούσεις εμπνευσμένες από μια απόλυτη ηθική αντίληψη για το έθνος ή να προχωρήσουν προς τον συντονισμό των εθνικών τους δυνάμεων, άλλοτε ιδανικών και ορ-

θολογικών και άλλοτε ακόμη ενστικτωδών και ιρασιοναλιστικών, με στόχο μια υψηλότερη ολοκλήρωση και μια ευρύτερη αδελφική αλληλεγγύη». Το σχέδιο εκείνο προέβλεπε βέβαια την απόλυτη υποτέλεια της αμυντικής Ευρώπης στους Αμερικανούς, αφού ο ανώτατος διοικητής της ευρωπαϊκής άμυνας θα ήταν Αμερικανός στρατηγός, διορισμένος από τον πρόεδρο των ΗΠΑ. Το σχέδιο τελικά απορρίφθηκε από το Γαλλικό Κοινοβούλιο το 1954, στον απόηχο του πολέμου της Κορέας (1950-1953), όπου συμμετείχαν οι Ευρωπαίοι «σύμμαχοι» στο πλευρό των Αμερικανών. Το δίλημμα όμως του De Gasperi εξακολουθεί, σήμερα περισσότερο από ποτέ, να στοιχειώνει τη συνείδηση των Ευρωπαίων.

Η οριστική πλύν απόσυρση των ΗΠΑ από το πεδίο της Ευρώπης, κατ' αρχάς με τον απομονωτισμό του Τραμπ και στη συνέχεια με τη στροφή του Μπάιντεν προς μια νέα παναντική στρατηγική συγκράτησης της κινεζικής υπερδύναμης, ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο για την πολιτική Ευρώπη και την Ευρώπη

της άμυνας. Σε αυτό το κεφάλαιο, η πρώτη πράξη είναι η πολυεπίπεδη αμυντική συμμαχία Γαλλίας και Ελλάδος με την υπογραφή ρήτρας αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής σε περίπτωση που μια από τις δύο χώρες δεχθεί επίθεση στην επικράτειά της. Η ιστορικά πρώτη συνθήκη αμυντικής συμμαχίας ανάμεσα σε Γαλλία και Ελλάδα δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως ενίσχυση των συμφερόντων της Ελλάδος απέναντι στην Τουρκία. Όπως άλλωστε ορθά σημειώθηκε, η ρήτρα αφορά «επικράτειες», όχι ΑΟΖ. Στην ουσία σκοπός της δεν είναι απλώς και μόνο η θωράκιση της Ελλάδος, αλλά η γέννηση της πολιτικής Ευρώπης της άμυνας.

Ελλάδα και Γαλλία, πρωτεργάτες στην αναγέννηση και υλοποίηση ενός παλαιού οράματος, αποτελούν τις πρώτες χώρες που εισέρχονται στην ευρωπαϊκή αμυντική συμμαχία, αναμένοντας την εισχώρηση και των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών. Ο τρόπος αυτός παρακάμπτει στην ουσία τις Βρυξέλλες και τον γραφειοκρατικό μηχανισμό αναστολής των σημαντικών για

την Ευρώπη αποφάσεων. Ο μηχανισμός αυτός κινητοποιείται κάθε φορά που κάποιο ουσιώδες σχέδιο βλέπει το φως της ημέρας. Η ευρωπαϊκή άμυνα δημιουργείται από τα κάτω με πρωτεργάτες τους ίδιους τους λαούς της Ευρώπης, που καλούνται πλέον να αναλάβουν την άμυνα και την ασφάλειά τους αυτόνομα, χωρίς κανείς να τους υπαγορεύσει το συμφέρον τους. Η νέα παναντική πραγματικότητα σήμερα είναι κυνική. Η αξίωση ισχύος των παγκόσμιων παικτών δεν καλύπτεται από ιδεολογικά προσχήματα. Όποια στοιχεία ηθικισμού παρεισφρούν στη χώρα και κυρίως στην εκτέλεση των σχεδίων των πρωταγωνιστών της νέας παγκόσμιας τάξης δύσκολα πείθουν. Το μέλλον της Ευρώπης είναι πλέον στα χέρια των Ευρωπαίων και το δίλημμα είναι μάλλον απλό: ενίσχυση ή αποδυνάμωση της Ευρώπης;

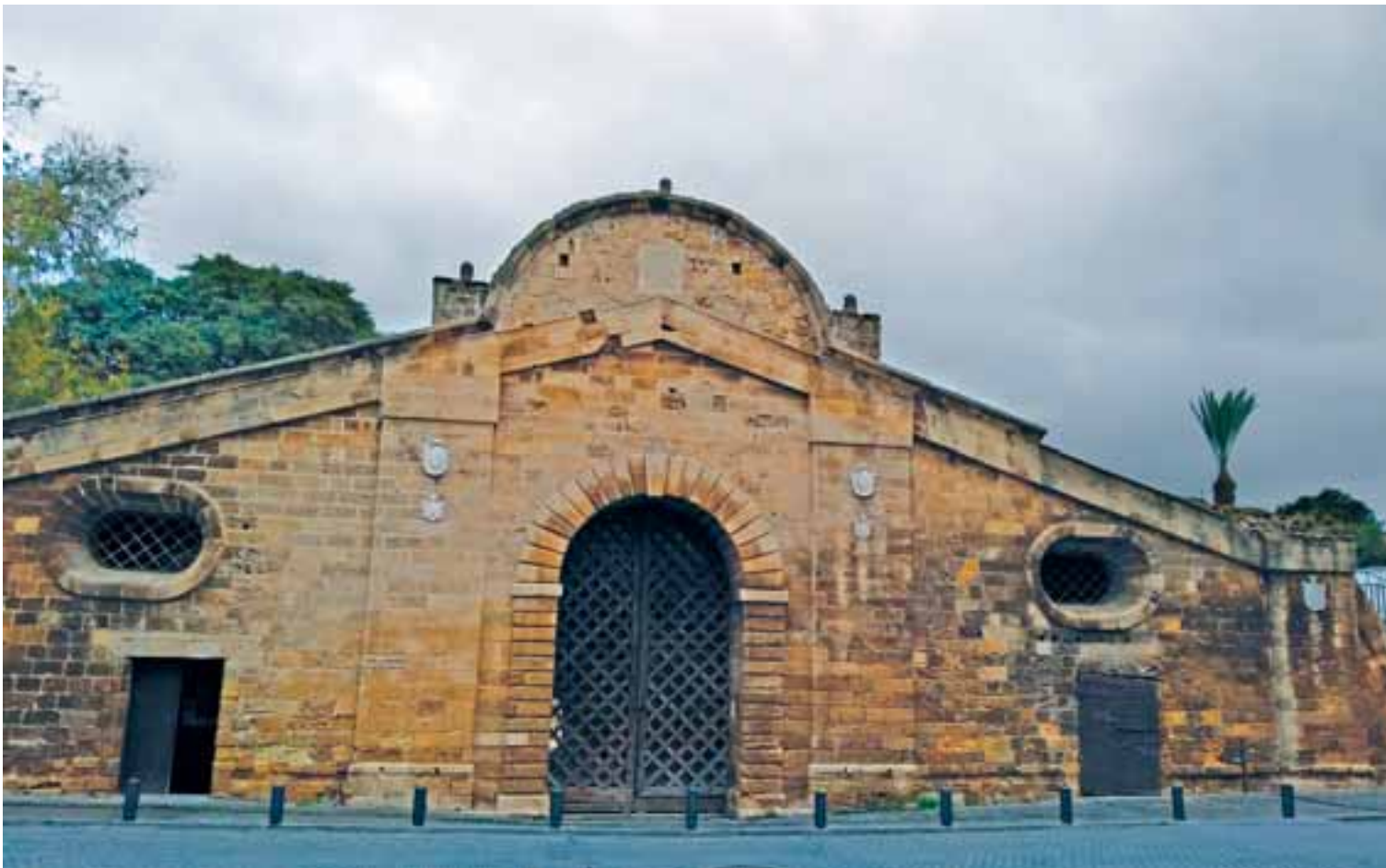
Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Ενδυνάμωση της γαλλοφωνίας στην Κύπρο

Το Υπουργείο Παιδείας στοχεύει στην ενίσχυση των εκπαιδευτικών δεσμών με τη Γαλλία, μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Οι σχέσεις της Κύπρου με τη Γαλλία και γενικώς τον γαλλόφωνο κόσμο έχουν βαθιές ρίζες, που χρονολογούνται τουλάχιστον από τον 11ο αιώνα και τους Λουζινιανούς και φτάνει μέχρι σήμερα. Σπουδαίοι Γάλλοι ιστορικοί και άλλοι επιστήμονες, αλλά και επίσημοι φορείς, έχουν ασχοληθεί κατά κόρον με την ιστορία του νησιού, έχοντας αφήσει πλούσιο ερευνητικό και επιστημονικό έργο, μεταξύ αυτών οι Louis de Mas Latrie, Camille Enlart, Jean Richard, ο σύγχρονος Gilles Grivaud – μερικοί μόνο από τους πολλούς, οι αρχαιολογικές αποστολές Σαλαμίνας, Κτίου, Λόφου της Φάμπρικας και Αμαθούντας. Αυτές οι ερευνητικές συνεργασίες με δική μας δημόσια ιδρύματα, όπως το Τμήμα Αρχαιοτήτων, το Πανεπιστήμιο Κύπρου, και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών, αλλά και με ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα οπωσδήποτε προσφέρουν πολλά. Αυτή την περίοδο οι πολιτιστικές σχέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας έρχονται να ισχυροποιηθούν με τη συνεργασία των Υπουργείων Παιδείας των δύο χωρών για την πιλοτική εφαρμογή των εξετάσεων πιστοποίησης της Γαλλικής Γλώσσας DELF SCOLAIRE στα κυπριακά δημόσια σχολεία. Μάλιστα, την περασμένη εβδομάδα σε ειδική τελετή στο Παγκύπριο Γυμνάσιο ο υπουργός Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας κ. Πρόδρομος Προδρόμου και η πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας στην Κύπρο κα Salina Grenet- Catalano συνυπέγραψαν σχετικό Μνημόνιο Συναντίληψης. Ο κ. Προδρόμου στοναιρετισμό του σημείωσε τη σημαντικότητα της διδασκαλίας της γαλλικής γλώσσας στη δημόσια εκπαίδευση. Ο κ. υπουργός μάλιστα είπε ότι το Παγκύπριο Γυμνάσιο είναι ένα από τα λύκεια όπου από αυτή τη σχολική χρονιά επεκτείνεται η διδασκαλία της γαλλικής γλώσσας, ενώ η γενίκευση της διδασκαλίας της γαλλικής σε Λύκεια και Τεχνικές Σχολές θα ισχύσει από την επόμενη σχολική χρονιά σε όλα τα δημόσια σχολεία της χώρας. Η πρόεδρος της Γαλλίας στην Κύπρο, κυρία Salina Grenet-Catalano, επ’ ευκαιρία της ένταξης των εξετάσεων πιστοποίησης της γαλλικής γλώσσας DELF scolaire στα δημόσια σχολεία δήλωσε στην «Κ» ότι ο υπουργός Προδρόμος Προδρόμου ανακοίνωσε ισχυρές αποφάσεις υπέρ της εδραίωσης της γαλλικής γλώσσας στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα. «Η εκμάθηση της γλώσσας μας θα συνεχιστεί καθ’ όλη τη διάρκεια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και θα υπόκειται σε αναγνωρισμένη πιστοποίηση. Πρόκειται για ένα ακόμη βήμα προς την ενίσχυση των διμε-

Η **γαλλική** γλώσσα μπορεί να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στις πολιτιστικές και εκπαιδευτικές σχέσεις των δύο χωρών, ενισχύοντας έτι περαιτέρω την εκπαιδευτική και πολιτιστική διπλωματία.

Η γενίκευση της διδασκαλίας της γαλλικής σε Λύκεια και Τεχνικές Σχολές θα ισχύσει από την επόμενη σχολική χρονιά σε όλα τα δημόσια σχολεία της χώρας, όπως δήλωσε ο υπουργός Παιδείας Πρόδρομος Προδρόμου.

ρών σχέσεων μεταξύ Κύπρου και Γαλλίας, οι οποίες είναι ήδη εξαιρετικές και βασίζονται σε μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης και φιλίας». Η κα Grenet-Catalano είπε επίσης στην «Κ» ότι εκτός από αυτές τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις, οι υπουργοί Παιδείας της Γαλλίας και της Κύπρου θα υπογράψουν σύντομα μια δήλωση προθέσεων. «Το έγγραφο αυτό θα αποτελέσει μια ευκαιρία να επιβεβαιωθεί η αριστεία της συνεργασίας μεταξύ της Γαλλίας και της Κύπρου στον εκπαιδευτικό και πολιτιστικό τομέα, ιδίως στον αρχαιολογικό, και θα θέσει τις βάσεις για γόνιμες κοινές δράσεις τα επόμενα χρόνια», σημείωσε.

Δράσεις και προγράμματα
Το υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας,

πέραν της πρόσφατης υπογραφής του μνημονίου για την πιστοποίηση της γαλλικής γλώσσας και την εισαγωγή πολιτικής «δύο ξένες γλώσσες στο σχολείο» με τη γενίκευση της διδασκαλίας της Γαλλικής στο Λύκειο/Τεχνικές Σχολές, έχει προχωρήσει και σε συγκεκριμένες δραστηριότητες που αφορούν τις γαλλο-κυπριακές σχέσεις και ανταλλαγές στον τομέα της Εκπαίδευσης, της Επαγγελματικής Κατάρτισης και της Νεολαίας. Σε αυτό το πλαίσιο έχουν παραχωρηθεί πρόσθετες κτηριακές εγκαταστάσεις στο Γαλλο-κυπριακό σχολείο Λευκωσίας (Ecole franco-chypriote de Nicosie) και το προηγούμενο διάστημα έγιναν όλες οι εργασίες από τις Τεχνικές Υπηρεσίες του ΥΠΠΑΝ, προκειμένου να εξυπηρετηθούν αυξημένες ανάγκες του σχολείου, καθώς και περαιτέρω στήριξη του σχολείου λόγω μαζικής άφιξης προσφύγων μαθητών από τον Λίβανο (ο αριθμός των μαθητών ανέρχεται φέτος στους 449, έναντι 304 που ήταν πέρυσι). Πιο συγκεκριμένα μετά από έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου διέθεσε τον Σεπτέμβριο 2021 το ποσό των €160.000 για την προμήθεια πέντε προπαρασκευασμένων αιθουσών διδασκαλίας και σχολικού εξοπλισμού (καρέκλες, θρανία, Η.Υ, βιβλιοθήκες, βιντεοπροβολείς). Μάλιστα, μετά από συνεννοήσεις με τη Γαλλική Πρεσβεία αποφασίστηκε η επέκταση του Γαλλο-κυπριακού Σχο-

Η πρόεδρος της Γαλλίας στη Λευκωσία κα Grenet-Catalano είναι στην «Κ» πως η υπογραφή της δήλωσης προθέσεων από τους υπουργούς Παιδείας της Γαλλίας και της Κύπρου θα αποτελέσει μια ευκαιρία να επιβεβαιωθεί η αριστεία της συνεργασίας μεταξύ της Γαλλίας και της Κύπρου στον εκπαιδευτικό και πολιτιστικό τομέα.

λείου και στη Λεμεσό, με το ΥΠΠΑΝ να έχει εξασφαλίσει κατάλληλο σχολικό χώρο που θα παραχωρηθεί για τη λειτουργία του σχολείου με την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2022-23.

Επίσης, έχει υπογραφεί Μνημόνιο Συναντίληψης για συνεργασία στους τομείς της Εκπαίδευσης και του Πολιτισμού για τα έτη 2021-2025, το οποίο προγραμματίζεται να υπογραφεί από τον υπουργό Εθνικής Παιδείας, Νεολαίας και Αθλητισμού της Γαλλίας κ. Jean-Michel Blanquer και τον Υπουργό

Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας κ. Πρόδρομος Προδρόμου κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του στη Γαλλία στις 16 Νοεμβρίου 2021.

Υπεγράφη επίσης μνημόνιο συνεργασίας με την Cité internationale universitaire de Paris, με το οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία συνεισφέρει με το ποσό των 100.000 ευρώ στο σχέδιο Ανοικοδόμησης-συντήρησης του Ελληνικού Σπιτιού μέσα στην Πανεπιστημιούπολη Παρισιού. Προωθείται επίσης συνεργασία της Τεχνικής και Επαγ-

«Εμεταγράψαν φράγγικα»

«Ως που και 'πήραν τον τόπον οι Λαζανιάδες, και [από τότες] αρκέψα να μαθάνουν φράγγικα, και βαρβαρίσαν τα ρωμαϊκά, ως γοιον και σήμερα, και γράφομεν φράγγικα και ρωμαϊκά» και «εμεταγράψαν φράγγικα» και «εμεταγλώττισεν το φράγγικα» διαβάζουμε στο «Χρονικό» του Λεόντιο Μαχαίρα. Η γαλλική δυναστεία των Λουζινιανών με την εγκαθίδρυση της έφερε νέα πολιτιστικά, κοινωνικά και πολιτικά δεδομένα στο νησί και φυσικά και μία νέα διοικητική γλώσσα, μαζί με τα λατινικά, την παλαιογαλλική, στην οποία μάλιστα ήταν γραμμένες οι «Ασίζες», ανεπίσημη συλλογή νόμων, η οποία μεταφράστηκε στην κυπριακή ελληνική διάλεκτο μεταξύ του τέλους του 13ου και των μέσων του 14ου αιώνα. Είναι γνωστό επίσης ότι οι ανακωνώσεις της δημόσιας διοίκησης τοιχοκολλούνταν σε δημόσιους χώρους σε τρεις γλώσσες, γαλλικά, λατινικά και ελληνικά. Πολλές δε από τις επιτύμβιες πλάκες ευγενών, που δημοσιεύονται στο «Lacrimae Cypriae». Ο σπουδαίος Κώδικας του Τορίνο κώδικας του Τορίνο, που έχει άμεση σχέση με την αυλή των Λουζινιανών αποτελεί την πιο σημαντική πηγή πολυφωνικής γαλλικής μουσικής ανάμεσα στην Ars nova και στον 15ο αιώνα. Η γαλλική γλώσσα επιβίωσε και τα μεταγενέστερα χρόνια, στη Σκάλα, το Γαλλικό Προξενείο είχε σημαντικό ρόλο, όπως και οι Ιεραποστολές με τα Σχολεία τους. Η γαλλική γλώσσα, λοιπόν, μπορεί να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στις πολιτιστικές και εκπαιδευτικές σχέσεις των δύο χωρών.

γεματικής Εκπαίδευσης με την Ακαδημία της Grenoble με στόχο την ανταλλαγή μαθητών για απόκτηση εμπειρίας στις δύο χώρες καθώς και ανταλλαγή τεχνολογίας αναφορικά με τα Μετα-Λυκειακά προγράμματα. Πέραν των πιο πάνω μεταξύ των αντίστοιχων υπουργείων σε κάθε χώρα έχουν δρομολογηθεί και άλλα προγράμματα ανταλλαγής μαθητών και φοιτητών, νέων εργαζομένων, καθώς και άλλες δραστηριότητες με στόχο τη συνεχή ενδυνάμωση των κυπριογαλλικών σχέσεων.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΜΕΝΕΛΑΟΥ

Κρίσιμες αλλαγές στην παγκόσμια τριτοβάθμια εκπαίδευση

Πολλές φορές μιλάμε για την ανάγκη αλλαγών στην παιδεία και συνήθως εννοούμε την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση και λιγότερο την τριτοβάθμια. Επίσης, την αλλαγή την εννοούμε ως κάτι που είναι καλό να γίνει (good to have) παρά κάτι απαραίτητο. Επιτρέψτε μου να σημειώσω ότι όπως και στη φύση, έτσι και στα θέματα παιδείας, είτε αλλάζεις, είτε κάνεις. Η παιδεία είναι ένα πεδίο αργών αλλαγών. Η παιδεία που έχουμε μας έφερε μέχρις εδώ αλλά τα δεδομένα αλλάζουν συνταρακτικά γρήγορα και οι απαραίτητες αλλαγές, μπορεί να έχουν ορίζοντα το 2030 ή το 2050, αλλά αν δεν ξεκινήσουμε άμεσα, τότε θα χάσουμε τον στόχο. Στο παρόν άρθρο σημειώνω επιγραμματικά, τρεις δυνατόι αλλαγές, που πρέπει να λάβουμε υπόψη στους σχεδιασμούς μας για την παιδεία, και δη την τριτοβάθμια, για τα επόμενα χρόνια. Οι δυνάμεις αυτές είναι το δημογραφικό ζήτημα, το κλίμα και η τεχνολογία.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των Ηνωμένων Εθνών για το 2050, στην Κύπρο για κάθε ένα άτομο άνω των 65 ετών, θα έχουμε μόλις δύο άτομα μεταξύ των ηλικιών 20-64. Σήμερα η αναλογία αυτή είναι 1:4. Η επίπτωση θα είναι ότι πολύ λιγότεροι Κύπριοι νέοι θα σπουδάσουν στα κυπριακά πανεπιστήμια. Αν θέλουν λοιπόν τα κρατικά πανεπιστήμια να επιβιώσουν θα πρέπει να προσελκύσουν, και για αυτό τον λόγο, διεθνείς φοιτητές/τριες. Η διεθνοποίηση όμως δεν είναι αυτονόητη σε όλους και όλες, ούτε γίνεται αυτόματα ή εύκολα. Ένα πρακτικό βήμα μπροστά είναι η προσφορά αγγλόφωνων προγραμμάτων σπουδών και σε προπτυχιακό επίπεδο. Και από την έγκριση της σχετικής νομοθεσίας μέχρι την έγκριση των σχετικών κανονισμών και την προσφορά των προγραμμάτων, υπάρχει δυστυχώς μεγάλη απόσταση, την οποία πρέπει να ξεκινήσουμε να περπατούμε. Επίσης πρέπει να αντιληφθούμε ότι οι υπόλοιπες χώρες και δη αυτές που στοχεύουμε, βλέπε

Η παιδεία που έχουμε μας έφερε μέχρις εδώ αλλά τα δεδομένα αλλάζουν συνταρακτικά γρήγορα και οι απαραίτητες αλλαγές, μπορεί να έχουν ορίζοντα το 2030 ή το 2050, αλλά αν δεν ξεκινήσουμε άμεσα, τότε θα χάσουμε τον στόχο.

Κίνα και Ινδία, δεν κάθονται και μας περιμένουν. Ήδη η Κίνα θεωρείται προορισμός για σπουδές ακόμα και για Ευρωπαίους, ενώ η Ινδία επενδύει σοβαρά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και συγκεκριμένα στη μεταλυκειακή επαγγελματική κατάρτιση που ενδιαφέρει πρωτίστως τους εργοδότες. Σε σχέση με την κλιματική κρίση, γίνεται μεγάλη συζήτηση και

προσπάθεια σε παγκόσμιο επίπεδο για περιορισμό της υπερθέρμανσης του πλανήτη κ.λπ. Αυτό επηρεάζει αφενός τα πανεπιστήμια ως προς την έρευνα που γίνεται και την αξιολόγηση των πολιτικών και πρακτικών που ακολουθούνται για να αντιμετωπιστεί η κρίση. Αφετέρου όμως, ανοίγει και το κεφάλαιο και των ιδίων των πανεπιστημίων ως οργανισμών και τι κάνουν τα ίδια, ως πρωτοπόροι που οφείλουν να είναι, για να περιορίσουν τις εκπομπές τους από τις διάφορες δραστηριότητες τους και γενικά πώς κάνουν τα πράγματα διαφορετικά.

Σε σχέση με τη παράδοση της μάθησης, το μοντέλο που επικράτησε όλα αυτά τα χρόνια στα πανεπιστήμια είναι αυτό της μαζικής διάζωσης συμμετοχής. Το μοντέλο όμως που διαμορφώνεται με την εξέλιξη της τεχνολογίας, ακόμα και πριν από την πανδημία, η οποία όμως το επέσυρε κάπως, είναι αυτό της μαζικής ψηφιακής μάθησης. Και ενώ γίνεται πολύς λόγος

για ψηφιακή, ευέλικτη και μικτή εκπαίδευση, η αλήθεια είναι ότι όλοι αυτοί οι ψηφιακοί πόροι δρουν συμπληρωματικά προς την κυρίαρχη, σύγχρονη, διά ζώσης διδασκαλία. Η τάση όμως ή μάλλον η ανάγκη που σχηματίζεται είναι για το ανάποδο. Μαθήματα σχεδιασμένα εξ αρχής για ψηφιακή παράδοση, η οποία θα συμπληρώνεται από πρόσωπο με πρόσωπο, ανθρώπινη στήριξη.

Βρισκόμαστε ακόμα στην αρχή αλλά, ήδη, το γραπτό κείμενο συνοδεύεται από video, συνδυασμούς πραγματικότητας και εικονικής πραγματικότητας, προσομοιώσεις ακόμα και ολογράμματα. Η ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης με έξυπνα bots ανοίγει τον δρόμο για μαζική, εξατομικευμένη μάθηση, η οποία να συνοδεύεται από εις βάθος ανάλυση δεδομένων κ.ά. Αν αυτά είναι διαθέσιμα στον φοιτητή/τρια, αν το επιθυμεί, τότε η επιλογή θα είναι δική του/της, ως προς το πιο μοντέλο τον/την εξυπηρετεί καλύτερα. Σίγουρα κάποιοι

θα πουν ότι τίποτε δεν αντικαθιστά τη φυσική επαφή και έχουν δίκαιο. Δεν μιλάμε για αντικατάσταση όμως αλλά για σοβαρή αλλαγή στα ποσοστά της αλληλοσυμπλήρωσης. Επίσης, κάποια πανεπιστήμια θα στηριχθούν στην εμπειρία της πανεπιστημιούπολης τους (campus experience) ως πρόσθετη αξία και συγκριτικό πλεονέκτημα. Και αυτό σωστό. Αλλά δεν θα μπορέσουν όλα να το κάνουν. Μάλλον θα είναι η μειοψηφία.

Εν κατακλείδι, η ικανότητα των πανεπιστημίων να προσαρμοστούν και να μεταμορφωθούν, αποτελεί κάτι το οποίο πρέπει άμεσα να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί, ούτως ώστε να είναι σε θέση όχι απλά να επιβιώσουν των αλλαγών, αλλά και να τις διαμορφώσουν σε ένα άκρως ανταγωνιστικό παγκόσμιο περιβάλλον.

Ο κ. Μενέλαος Α. Μενελάου είναι προϊστάμενος Υπηρεσίας Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Το «γαλλικό κλειδί» ασφαλείας

Γιατί η κυβέρνηση προχώρησε στην αμυντική συμφωνία με το Παρίσι – Οι λεπτές ισορροπίες με Ουάσινγκτον και Βερολίνο

Των **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ - Β. ΝΕΔΟΥ**

Μια δύσκολη και πολυπαραγοντική εξίσωση αποτέλεσε για την Αθήνα η ολοκλήρωση της αμυντικής συμφωνίας με τη Γαλλία, η οποία εμπεριέχει την αγορά τριών υπερσύγχρονων φρεγατών, αλλά και τη ρήτρα αμυντικής συνδρομής, που αποτελεί ισχυρό δίκτυο προστασίας για τη χώρα έναντι της τουρκικής επιθετικότητας. Η συμφωνία που φέρει την προσωπική σφραγίδα του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, πέραν των όσων ανακοινώθηκαν τις προηγούμενες ημέρες, έχει τις πρόσθετες πτυχές:

– Της περαιτέρω ενίσχυσης του Πολεμικού Ναυτικού καθώς, όπως αναφέρουν πληροφορίες, στα τέλη του χρόνου ή στις αρχές του 2022 θα γίνουν πρόσθετα βήματα στη συγκεκριμένη κατεύθυνση κατά τα πρότυπα της συμφωνίας για τα Rafale, όπου σε πρώτη φάση υπήρξε συμφωνία για την αγορά 18 και στη συνέχεια άλλων 6. Πρακτικά πρόκειται για την προμήθεια μιας ακόμη φρεγάτας ή τριών ή τεσσάρων κορβετών τύπου «Gowind», οι οποίες ανάλογα με τον αριθμό θα έχουν κόστος περί το 1,2-1,5 δισ. ευρώ. Η προσωρινή καθυστέρηση οφείλεται αρχικά στην ανάγκη εξεύρεσης δημοσιονομικού χώρου για τα επόμενα χρόνια, καθώς η χώρα από το 2023 πρέπει να επιστρέψει στα πρωτογενή πλεονάσματα, αλλά και στο γεγονός ότι δεν υπάρχει ακόμα λύση για εγχώρια ναυπήγηση.

– Της προσπάθειας πλήρους «εξομάλυνσης» των όποιων παρασκηνιακών τριβών προκάλεσε η συμφωνία με κρίσιμους παίκτες της διεθνούς σκηνής, όπως η Ουάσινγκτον κυρίως, αλλά και το Βερολίνο.

Θα πρέπει να επισημανθεί πως το τελευταίο δεκαεπenthμέρο, όταν και η Αθήνα αποφάσισε να «παιξει το γαλλικό χαρτί», γνώριζε πως θα μπορούσαν να υπάρξουν παρενέργειες στη διπλωματική σκακιέρα, αφού η συμφωνία στο σκέλος της αμοιβαίας αμυντικής συνδρο-

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, ο υπουργός Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος, ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας, ο Γάλλος ομόλογός του Ζαν-Ιβ Λεντρίαν, η Γαλλίδα υπουργός Αμυνας Φλοράνς Παρλί και ο πρόεδρος της Γαλλίας Εμανουέλ Μακρόν αμέσως μετά την υπογραφή της ιστορικής συμφωνίας.

Τους επόμενους μήνες αναμένεται να γίνουν περαιτέρω βήματα ενίσχυσης του Π.Ν. με την προμήθεια μιας ακόμη φρεγάτας ή τριών κορβετών.

μής θα μπορούσε να εκληφθεί ως «υπονομευτική» του NATO και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκ των πραγμάτων, συνειπώς, το βλέμμα στράφηκε προς την Ουάσινγκτον και το Βερολίνο. Αναφορικά με τις ΗΠΑ,

κυβερνητικές πηγές σημειώνουν τον κρίσιμο ρόλο που διαδραμάτισε το γεγονός ότι στην παρούσα συγκυρία βρίσκονται παράλληλα σε εξέλιξη οι διαπραγματεύσεις για την ανανέωση της συμφωνίας για τις βάσεις. Είναι προφανές πως η αμερικανική διοίκηση θα επιθυμούσε να πάρουν εταιρείες των ΗΠΑ το «ακριβό» συμβόλαιο των φρεγατών. Παράλληλα, όμως, η Ουάσινγκτον αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην πενταετή παράταση και δεν επιθυμούσε να επιβαρύνει το κλίμα, ούτε και να προσθέσει ένα ακόμη αγκάθι στις σχέσεις με το Παρίσι, μετά την ακύρωση της συμφωνίας με την Αυστραλία. Εξάλλου η Αθή-

να φαίνεται πως σε μια κίνηση καλής θελήσεως αποδέχεται τη μακρά χρονική διάρκεια της νέας MDCA, παρότι στον σχεδιασμό της δεν θα έχει θέση η Σκύρος. Σε κάθε περίπτωση, οι ΗΠΑ ήταν ενήμερες για την επερχόμενη συμφωνία ήδη από τις 23 Σεπτεμβρίου μέσω συνάντησης που είχε ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Δένδιας με την Αμερικανίδα βοηθό υπουργό Εξωτερικών Βικτόρια Νούλαντ, στη Νέα Υόρκη.

Σε σχέση με την Ε.Ε., στην Αθήνα ήταν εξ αρχής κατανοητό πως θα μπορούσαν να υπάρξουν προβλήματα κυρίως με το Βερολίνο και κάποιες από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Όμως η συγκυρία

αποδεικνύεται ευνοϊκή, καθώς η Γερμανία είναι στην παρούσα φάση απορροφημένη με τις διεργασίες για τον σχηματισμό της νέας κυβέρνησης. Επίσης, θετικά κρίνεται, συνολικότερα για την Αθήνα, ότι σε οποιονδήποτε κυβερνητικό συνασπισμό προκύψει στη Γερμανία αναμένεται να μετέχουν οι Πράσινοι. Τέλος, οι όποιες αντιδράσεις από τις ανατολικές χώρες εκτιμώνται ως ελεγχόμενες, καθώς αυτές θα ακολουθήσουν τον τόνο που έχουν δώσει ήδη οι ΗΠΑ. Σε κάθε περίπτωση, η Αθήνα έχει το ισχυρό επιχείρημα πως η συμφωνία καλύπτει ολιγοήμερες και κενά της Ε.Ε. στον κρίσιμο τομέα της συλλογικής

ασφάλειας, αλλά και ότι μπορεί να αποτελέσει το πρόπλασμα για την «ευρωπαϊκή αυτονομία», που είναι το μεγάλο ζητούμενο των επόμενων χρόνων.

Τέλος, υπάρχει βεβαίως και η «παράμετρος Τουρκία». Η κυβέρνηση ανέμενε την όξυνση από πλευράς Αγκυρας, που καθίσταται ορατή με τη σκληρή ανακοίνωση του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών και το μπαράζ υπερπτήσεων και «εμπλοκών» των τελευταίων ημερών. Γνωρίζει όμως, παράλληλα, πως η ένταση αποτελεί ούτως ή άλλως δομικό στοιχείο της πολιτικής της κυβέρνησης Ερντογάν και ότι η δημιουργία συνθηκών επαρκούς αποτροπής τα επόμενα χρόνια αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη χώρα. Με άλλα λόγια, η Αθήνα δεν έτρεφε ούτε τρέφει την ψευδαίσθηση ότι εάν «φρέναρε» τα προωδούμενα αναγκαία εξοπλιστικά προγράμματα η Αγκυρα θα έβρισκε τους τόνους στο Αιγαίο και στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Θα πρέπει να επισημανθεί πως η κυβέρνηση αποφάσισε να «παιξει το γαλλικό χαρτί» το τελευταίο δεκαεπenthμέρο, όταν κατέστη σαφές ότι ήταν δυνατή η προμήθεια των φρεγατών σε ιδιαίτερα συμφέρουσα τιμή, της τάξεως των 2,9 δισ. ευρώ. «Επιταχυντή» για την επίτευξη της συμφωνίας ανάμεσα σε Αθήνα και Παρίσι αποτέλεσαν οι εξελίξεις με την Αυστραλία και το τετ α τετ Μητσοτάκη με Μακρόν καθ' οδόν προς την Ακρόπολη, στο περιθώριο της πρόσφατης συνόδου ΕUMED9 στην Αθήνα. Από εκεί και πέρα το νήμα έπιασε το Γραφείο του Πρωθυπουργού, με βασικούς πυλώνες τους Γιώργο Γεραπετρίτη, Γρηγόρη Δημητριάδη και Ελένη Σουρανή, με τις υπογραφές στη συμφωνία να μπαίνουν στο Παρίσι την περασμένη Τρίτη. Η αγορά φρεγατών από τη Γαλλία με «αντάλλαγμα» τη ρήτρα αμυντικής συνδρομής συζητήθηκε και πέρυσι, αλλά το κόστος κρίθηκε πως υπερβείανε τις ανατοχές της ελληνικής οικονομίας.

Η συμφωνία εντείνει τη νευρικότητα της Αγκυρας

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ**

Νευρικότητα επικρατεί στην Αγκυρα για την ελληνογαλλική συμφωνία που προβλέπει ενιαία αμυντική συνδρομή, την οποία χαρακτηρίζει «αντιτουρκική», όπως και για τα εξοπλιστικά προγράμματα της Ελλάδας. Στη γειτονική χώρα παρατηρούν πως δεν μπορούν να προμηθευτούν οπλικά συστήματα από τις περισσότερες χώρες του NATO, λόγω των επίσημων ή άτυπων εμπάργκο. Αναλυτές εκτιμούν πως αυτός είναι ο λόγος που ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν απειλεί πως θα αγοράσει από τη Ρωσία σχεδόν όλα τα οπλικά συστήματα τα οποία έχει ανάγκη η χώρα του.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, εντύπωση προκάλεσε η ανακοίνωση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας της Τουρκίας, το οποίο συνεδρίασε υπό την προεδρία του Ερντογάν την περασμένη Πέμπτη. Οι λέξεις που χρησιμοποιήθηκαν για την Ελλάδα και την Κύπρο, που μιλούν για «εχθρική στάση», θύμισαν την εποχή της έντασης του 2020. «Η αγνόηση των καλοπροαίρετων, εποικοδομητικών προτάσεων και προσεγγίσεων της Τουρκίας για λύσεις σε θέματα Αιγαίου, Ανατολικής Μεσογείου, Κύπρου και της παρατυπίας μετανάστευσης είναι αντίθετη τόσο με το διεθνές δίκαιο και τη δικαιοσύνη όσο και με τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπογραμμίστηκε ότι η υποστήριξη των μονομερών δράσεων και της εχθρικής στάσης της Ελλάδας και της Ε/Κ Διοίκησης Νοτίου Κύπρου θα εμβάθυνε περαιτέρω τις διαφωνίες στην περιοχή», αναφέρει η ανακοίνωση.

Την Παρασκευή ήρθε η έντονη αντίδραση του υπουργείου Εξωτε-

ρικών της Τουρκίας για τη συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας, με αφορμή τη δήλωση του υπουργού Αμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου πως η αμυντική συμφωνία με τη Γαλλία περιλαμβάνει περιοχές θαλάσσιας δικαιοδοσίας.

Ο εκπρόσωπος του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας, Τανζού Μπιλγκίτς, τόνισε πως «οι ισχυρισμοί της Ελλάδας για μαζιμαλιστική θαλάσσια δικαιοδοσία και εναέριο χώρο αντίκεινται στο διεθνές δι-

Η Τουρκία απειλεί το NATO με μαζική αγορά συστημάτων από τη Ρωσία, καθώς μια σειρά από χώρες δεν πωλούν όπλα.

καιο. Είναι κενό όνειρο να πιστεύει η Ελλάδα ότι μπορεί να μας κάνει να αποδεχθούμε αυτούς τους ισχυρισμούς, οι οποίοι αμφισβητούνται και από τη διεθνή κοινότητα, δημιουργώντας διμερείς αντιτουρκικές στρατιωτικές συμμαχίες, κατά τρόπο που βλάπτει τη NATOϊκή Συμμαχία. Τέτοιες μάταιες προσπάθειες θα ενισχύσουν περαιτέρω τη δέσμευσή μας να προστατεύσουμε τόσο τα δικά μας δικαιώματα όσο και τα δικαιώματα της ΤΔΒΚ στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο».

Ο κ. Μπιλγκίτς εμμέσως αναφέρθηκε και στο πρόδρομο εξοπλιστικό πρόγραμμα της προμήθειας φρεγατών και σημείωσε πως «η πολιτική της Ελλάδας για εξοπλισμό και απομόνωση και αποξένωση της Τουρκίας αντί για συνεργασία είναι μια προβληματική πολιτική που απειλεί τη περιφερειακή ειρήνη και σταθερότητα, βλάπτοντας επί της ουσίας εαυτών και

«Στο θέμα των S-400 η διαδικασία προχωράει κανονικά, δεν υπάρχει κανένα ζήτημα υποχώρησης», δήλωσε ο Ταγίπ Ερντογάν σχετικά με τη συζήτηση που είχε με τον Βλαντιμίρ Πούτιν στο Σότσι την περασμένη Τετάρτη.

την Ε.Ε., της οποίας είναι μέλος».

Η ελληνογαλλική συμφωνία ήρθε την περίοδο που η Τουρκία διαπιστώνει πως τα περισσότερα εξοπλιστικά της προγράμματα «παγώνουν» λόγω κυρώσεων που επιβάλλουν οι περισσότερες χώρες-μέλη του NATO. Το σημαντικότερο από αυτά είναι η προμήθεια και συμπαραγωγή 100 μαχητικών F-35. Οι ΗΠΑ επέβαλαν τις κυρώσεις CAATSA λόγω της προμήθειας ρωσικών αντιαεροπορικών συστημάτων S-400, τα οποία θεωρούν απειλή για το NATO. Αυτό έχει «εκτροχιάσει» όλο τον προγραμματισμό της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας, που είχε επιλέξει αυτό το αεροσκάφος για να αντικαταστήσει τα παλαιότερα F-16. «Έχουμε πληρώσει 1,4 δισ. δολάρια. Εμείς δεν είμαστε μια χώρα που έχουμε πολλά χρήματα και τα σπαταλάμε. Δεν τα κερδίζουμε εύκολα αυτά τα χρήματα. Ή θα μας δώσουν τα αε-

ροσκάφη μας ή θα επιστρέψουν τα χρήματά μας», δήλωσε ο Ερντογάν δείχνοντας την ενόχληση της Αγκυρας, και αναλυτές εκτιμούν πως η Τουρκία βλέπει πως τα F-35 δεν θα παραδοθούν.

Αυτό που αποκάλυψε πάντως ο κ. Ερντογάν είναι πως υπάρχει και το πρόγραμμα ναυπήγησης των έξι υπερσύγχρονων υποβρυχίων γερμανικής τεχνολογίας κλάσης Reis, τα οποία ναυπηγούνται στην Τουρκία. Αυτό το πρόγραμμα ναυπήγησης θεωρείται από τα σημαντικότερα του τουρκικού ναυτικού, καθώς η Ελλάδα ήδη διαθέτει τέσσερα από τα συγκεκριμένα υποβρύχια Type 214.

Η Γερμανία

Ο σχεδιασμός προέβλεπε πως από το 2022 έως και το 2027 θα παραδοθούν όλα τα υποβρύχια στο τουρκικό ναυτικό. Όμως ο πρόεδρος της Τουρκίας ανέφερε πως

«η Γερμανία στο ζήτημα των υποβρυχίων Reis έχει καλωρώσει την υπόθεση. Σε περίπτωση που η Γερμανία δεν τηρήσει τις υποσχέσεις της, τότε κι εμείς θα βρούμε τις εναλλακτικές λύσεις. Οι εναλλακτικές δεν τελειώνουν».

Προβλήματα προέκυψαν και στο «εθνικό μαχητικό» που θέλει να κατασκευάσει η Τουρκία, καθώς η Μεγάλη Βρετανία δεν συμφώνησε να συνεργαστεί για να παραδώσει τους κινητήρες Rolls-Royce.

Ο Καναδάς δεν παραδίδει τις κάμερες για τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη της Τουρκίας και ουσιαστικά το πρόγραμμα που προχωράει η Αγκυρα μέσω χώρας-μέλους του NATO είναι το ελικοπτεροφόρο το οποίο βασίζεται σε ισπανική πλατφόρμα, δίχως κανένα πρόβλημα.

Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως ο Ερντογάν στοχεύει να «σπάσει» το εμπάργκο της Δύσης και απειλώς πως θα προμηθευτεί τα περισσότερα οπλικά συστήματα της χώρας του από τη Ρωσία. «Στο θέμα των S-400 η διαδικασία προχωράει κανονικά, δεν υπάρχει κανένα ζήτημα υποχώρησης», δήλωσε ο Ερντογάν σχετικά με τη συζήτηση που είχε με τον Βλαντιμίρ Πούτιν στο Σότσι την περασμένη Τετάρτη. «Συζητήσαμε τα βήματα που μπορούμε να κάνουμε μαζί, όπως παραγωγή κινητήρων μαχητικών, και για προμήθεια μαχητικών. Μπορούμε να προχωρήσουμε μαζί και στις ναυπηγήσεις πλοίων. Θα γίνουν βήματα με τη Ρωσία, κοινά βήματα, μέχρι και σε ναυπηγήσεις υποβρυχίων», δήλωσε.

Ο πρόεδρος της Τουρκίας αναφέρθηκε και στο πυρηνικό πρόγραμμα με τον πυρηνικό σταθμό στο Ακούγιου τον οποίο κατασκευάζει η Ρωσία. Ζήτησε μάλιστα από τη Μόσχα να κατασκευάσει άλλους δύο πυρηνικούς σταθμούς στην Τουρκία.

Οι ΗΠΑ

Μέσα σε αυτό το κλίμα ο κ. Ερντογάν υποστήριξε πως θα συναντηθεί με τον Τζο Μπάιντεν στη σύνοδο του G20 στη Ρώμη που θα διεξαχθεί στις 30-31 Οκτωβρίου και αναφέρθηκε και σε δεύτερη συνάντηση των δύο ηγετών τον Νοέμβριο στη Γλασκώβη. Από την Ουάσινγκτον μέχρι στιγμής δεν έχουν επιβεβαιωθεί αυτά τα ραντεβού. Οι ΗΠΑ έχουν ξεκαθαρίσει πως η επιπλέον προμήθεια S-400 θα φέρει νέες κυρώσεις. Δεν είναι γνωστή ποια θα είναι η αντίδρασή τους στα σχέδια Ερντογάν για προμήθεια ρωσικών μαχητικών, πλοίων και υποβρυχίων. Κάποιοι αναλυτές στην Τουρκία εκτιμούν πως το «ρωσικό χαρτί» παρουσιάστηκε για διαπραγματευτικούς λόγους έναντι των ΗΠΑ. Όμως υπάρχουν και αυτοί που τονίζουν πως η συνεργασία Πούτιν - Ερντογάν εξελίσσεται σε κάθε τομέα και αναφέρουν πως στην Αγκυρα υπάρχουν πολλοί αξιωματούχοι που υποστηρίζουν πως η Τουρκία πρέπει να αυτονομηθεί από την εξάρτησή της από τα εξοπλιστικά προγράμματα του NATO, καθώς δεν παραλαμβάνει κανένα οπλικό σύστημα. Όλοι όμως συμφωνούν πως οι επόμενες εβδομάδες θα είναι καθοριστικές για τις αποφάσεις που θα πρέπει να πάρουν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ και της Τουρκίας.

Τα Rafale άνοιξαν τον δρόμο στις Belh@rra

Το παρασκήνιο της συμφωνίας

Τον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η απόφαση για την πρόσκτηση 3+1 γαλλικών φρεγατών «FDI-Π.Ν.», γνωστών σε πρότερη φάση και ως «Belh@rra», παρότι ανακοινώθηκε σχεδόν αιφνιδιαστικά προκειμένου να μειωθούν δραστικά τα περιθώρια διαρροών, δεν ελήφθη σε καμία περίπτωση «εν μια νυκτί». Αν και οι συζητήσεις επιταχύνθηκαν περίπου τις τελευταίες 15 ημέρες, οι επαφές μεταξύ Αθηνών και Παρισίων για το πιο φιλόδοξο πρόγραμμα της γαλλικής ναυπηγικής βιομηχανίας των τελευταίων ετών έχουν ιστορία περίπου δύο ετών. Τον Οκτώβριο του 2019, μάλιστα, ο τότε αρχηγός ΓΕΝ Νίκος Τσουνης μετέβη στο Λοριάν, έδρα της Naval Group, για την πρώτη κοπή ελάσματος χάλυβα που επρόκειτο να χρησιμοποιηθεί για τη ναυπήγηση της πρώτης «Belh@rra».

Οι συζητήσεις που ακολούθησαν και μετά τις αλλαγές στην ηγεσία του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν.), είχαν στο επίκεντρο την «Belh@rra». Ωστόσο κάποια στιγμή η δυναμική των συζητήσεων ατόνησε. Κύριος λόγος ήταν η τεράστια διαφορά αντιλήψεων ανάμεσα στη Naval και στους επιτελείς του Π.Ν. Οι τεχνικές λεπτομέρειες έχουν τη σημασία τους. Ωστόσο, grosso-modo η διαφορά ανάμεσα στους Γάλλους και τους επιτελείς του Π.Ν. ήταν μία. Η Naval αντιμετώπιζε σε αρχική φάση την «FDI» ως ένα ακόμη πλοίο το οποίο θα ενταχθεί στην ευρεία ποικιλία του γαλλικού ναυτικού, ενώ το Π.Ν. αντιμετωπίζει τις φρεγάτες ως την κύρια μονάδα επιφανείας, γύρω από την οποία αναπτύσσεται αρθρωτά ο Στόλος. Για τους Γάλλους η φρεγάτα είναι μια ακόμα μονάδα, για το Π.Ν. όμως η φρεγάτα είναι βασική μονάδα κρούσης και προβολής ισχύος.

Οι διαφορές

Σε εκείνη την αρχική φάση, πρόβλημα υπήρχε και με το γεγονός ότι το Π.Ν. δεν ικανοποιούνταν από τον αριθμό βλημάτων που πρόσφερε η Naval για την πρώτη εκδοχή της φρεγάτας «FDI». Επιπλέον, σε εκείνο το αρχικό στάδιο οι δύο πλευρές δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν ούτε στην τιμή. Ακολούθησε το καλοκαίρι του 2020 και η απόφαση της Αθήνας να προχωρήσει στην αγορά 18 γαλλικών μαχητικών τύπου Rafale, ενώ λίγο νωρίτερα ουσιαστικά είχε ανοίξει μια παράλληλη διαδικασία κατάθεσης προτάσεων για τη νέα φρεγάτα του Π.Ν.

Όλα αυτά γίνονταν πάντα υπό το άγρυπνο βλέμμα του υπουργού

Εθνικής Άμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου, στον οποίο πιστώνεται άλλωστε η διαρκής λειτουργία ενός ασφαλούς διαύλου μεταξύ του Π.Ν. και του Μεγάρου Μαξίμου, προκειμένου να αποφεύγονται πιθανές παρεμβάσεις. Κάπως έτσι άρχισε μια περίοδος που διήρκεσε σχεδόν ένα χρόνο, όπου, εκτός από τη γαλλική, κατατέθηκαν προτάσεις από ΗΠΑ (HFF, όπως είχε μετονομαστεί η ελληνική εκδοχή των MMSC), Ολλανδία (S 11515), Ηνωμένο Βασίλειο (Arrowhead 140), Ιταλία (FREMM/Bergamini), Ισπανία (F-110) και Γερ-

Το τελευταίο εξάμηνο η Naval κατέθεσε απανωτές βελτιωτικές προτάσεις.

Η τελευταία ήταν μόλις την Παρασκευή 24 Σεπτεμβρίου...

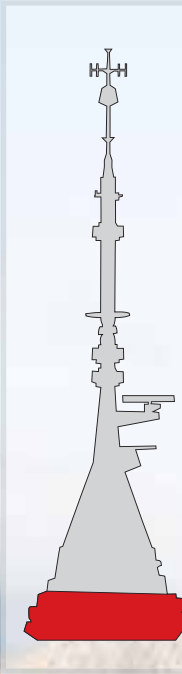
μανία (A300). Τον περασμένο Ιούνιο έμεινε επίσημως εκτός η Ισπανία, ενώ είχε γίνει σαφές πως οι τρεις βασικοί διεκδικητές ήταν οι Γάλλοι, οι Αμερικανοί και οι Ολλανδοί, με τους Ιταλούς να εκπροσωπούν ένα αρκετά ανταγωνιστικό πλοίο, αλλά να ασκούνται ελάχιστα έως καθόλου με την προώθησή του.

Στη θερινή περίοδο που ακολούθησε και στις συζητήσεις που είχαν προηγηθεί, η γαλλική φρεγάτα άρχισε να κερδίζει αρκετούς υποστηρικτές. Το αντίπαλο δέος, η αμερικανική φρεγάτα, υποστηριζόταν όχι τόσο ως πλοίο αλλά ως πλατφόρμα που θα επέτρεπε την περαιτέρω ενίσχυση των αμυντικών δεσμών Ελλάδας - ΗΠΑ και τη μελλοντική πρόσδεση με το πρόγραμμα «Constellation» του αμερικανικού ναυτικού. Δεν είναι τυχαίο ότι ουδέποτε προχώρησε η εισήγηση του Ανώτατου Ναυτικού Συμβουλίου (Νοέμβριος 2020) για προμήθεια αμερικανικών φρεγατών, στη βάση της ικανοποίησης κάποιων από τα στοιχεία της ευρύτερης πρότασης, όπως ήταν η δυνατότητα διακρατικής συμφωνίας.

Η Naval, βεβαίως, δεν είχε εγκαταλείψει τον αγώνα, μάλιστα το τελευταίο εξάμηνο είχε καταθέσει αρκετές, απανωτές βελτιωτικές προτάσεις. Την προηγούμενη Παρασκευή (24/9) κατέφθασε η τελευταία. Το πρωί του Σαββάτου η συμφωνία είχε οριστικοποιηθεί με τη σύμφωνη γνώμη σύσσωμης της ηγεσίας του Π.Ν.

Το τεχνολογικό θαύμα της φρεγάτας FDI ΠΝ

Η φρεγάτα FDI ΠΝ (δηλαδή η ελληνική διαμόρφωση) αποτελεί ένα όπλο που δίνει τη δυνατότητα υλοποίησης σύνθετων αποστολών, με κύρια την προβολή ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο. Με βάση τη συμφωνία που υπογράφηκε η γαλλική Naval Group θα παραδώσει τις πρώτες δύο φρεγάτες αυτού του τύπου μέσα στο 2025 και την τρίτη το 2026. Τα συστήματα που απεικονίζονται περιλαμβάνονται στην έως τώρα διαμόρφωση της FDI ΠΝ, ωστόσο δεν αποκλείεται έως το τέλος των συζητήσεων για την υπογραφή της σύμβασης, που θα κρατήσει μέχρι τον Δεκέμβριο, να προστεθούν και άλλα.

TO PANTAP SEA FIRE

- 1 Εντοπίζει στόχους επιφανείας
- 2 Ταχεία ανανέωση των στόχων
- 3 Εντοπισμός στόχων σε τρεις διαστάσεις (3D)
- 4 Σύνδεση και κατεύθυνση βλημάτων (ASTER)
- 5 Εντοπισμός και παρακολούθηση πιθανών απειλών
- 6 Χαρτογράφηση κλιματολογικών συνθηκών σε ξηρά και θάλασσα
- 7 Λεπτομερής καταγραφή παράκτιου περιβάλλοντος

Πώς το Πολεμικό Ναυτικό θα περάσει στην ψηφιακή εποχή

Ένα από τα βασικά ατού της «FDI» θεωρείται η τεχνολογική υπεροχή της. Η συνεργασία των γαλλικών αμυντικών κολοσσών Naval Group, Thales και MBDA για τη ναυπήγηση του πλοίου και τον εξοπλισμό του θεωρείται εγγύηση για τη μετάβαση του Π.Ν. από την εποχή των ασύρματων τηλεπικοινωνιών στο δικτυοκεντρικό σύστημα. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η «FDI» δύναται να μετατραπεί σε μια πλατφόρμα που δεν θα εξυπηρετεί μόνο τις ανάγκες προβολής ισχύος στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά θα μπορεί να αποτελεί κόμβο συνεργασίας ανάμεσα σε διαφορετικά συστήματα μάχης, πλοία και αεροπλάνα. Το πλέον καινοτόμο στοιχείο που διαθέτει είναι ο συνδυασμός του ραντάρ «Sea Fire», της πλήρους σουίτας σόναρ (κύτους και ρυμουλκούμενου) και του συστήματος μάχης (SETIS). Το SETIS προσφέρει στους χειριστές του πλῆ-

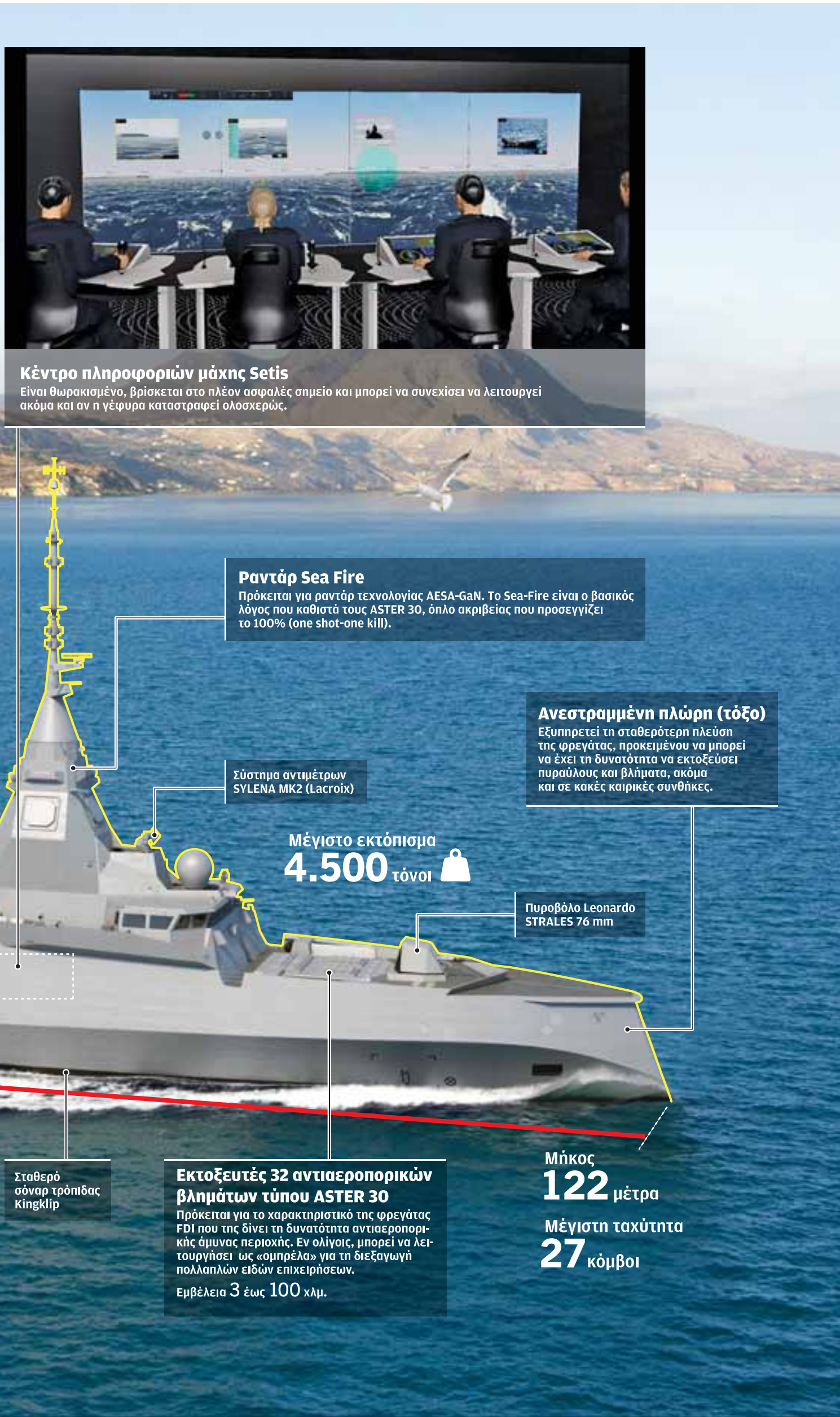
Το πλέον καινοτόμο στοιχείο είναι ο συνδυασμός του ραντάρ «Sea Fire», της πλήρους σουίτας σόναρ και του συστήματος μάχης.

ρη οπτικο-ηλεκτρονική άποψη 360 μοιρών, επιτρέποντας την ανάπτυξη του συνόλου του οπλισμού της φρεγάτας σε 24ωρη βάση. Το ραντάρ «Sea Fire», όπως φαίνεται και στο γράφημα, δίνει στην «FDI» τη δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού απειλών αλλά και ταχείας ενεργοποίησης των επιθετικών οπλικών συστημάτων που διαθέτει. Το «Sea Fire» εγγυάται, επίσης, την επιτυχία των 32 αντιαεροπορικών πυραύλων «Aster 30». Οι Γάλλοι υπερη-

φανεύονται ότι ο συνδυασμός αυτός μπορεί να επιτύχει 100% τους στόχους εισερχόμενων αεροσκαφών (one shot-one kill), αποτρέποντας επιθέσεις κορεσμού. Ως προς την πλήρη σουίτα σόναρ της «FDI», οι άνθρωποι της Naval υπενθυμίζουν ότι το 2020 έλαβε το βραβείο αριστείας ανθυποβρυχιακού πολέμου HOOKEM από τον τότε διοικητή του Αμερικανικού 6ου Στόλου. Τις αυξημένες ανθυποβρυχιακές δυνατότητες της «FDI» συμπληρώνει ο εξοπλισμός με τις torpilές MU-90. Πρακτικά με τα δύο σόναρ (κύτους και συρόμενο) και το ελικόπτερο MH-60R αποτελεί έναν πραγματικά επικίνδυνο αντίπαλο για κάθε υποβρύχιο στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς διαθέτει τρεις διαφορετικούς τρόπους εντοπισμού της κίνησης κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και δύο μέσα εξουδετέρωσης (ελικόπτερο και torpilές).

Το ραντάρ «Sea Fire» εγγυάται την επιτυχία των 32 αντιαεροπορικών πυραύλων «Aster 30». Οι Γάλλοι υπερηφανεύονται ότι ο συνδυασμός αυτός μπορεί να επιτύχει 100% τους στόχους εισερχόμενων αεροσκαφών.

Κέντρο πληροφοριών μάχης Setis

Είναι θωρακισμένο, βρίσκεται στο πλέον ασφαλές σημείο και μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί ακόμα και αν η γέφυρα καταστραφεί ολοσχερώς.

Ραντάρ Sea Fire

Πρόκειται για ραντάρ τεχνολογίας AESA-GaN. Το Sea-Fire είναι ο βασικός λόγος που καθιστά τους ASTER 30, όπλο ακριβείας που προσεγγίζει το 100% (one shot-one kill).

Σύστημα αντιμέτρων
SYLENA MK2 (Lacroix)

Ανεστραμμένη πλώρη (τόξο)

Εξυπηρετεί τη σταθερότερη πλεύση της φρεγάτας, προκειμένου να μπορεί να έχει τη δυνατότητα να εκτοξεύσει πυραύλους και βλήματα, ακόμα και σε κακές καιρικές συνθήκες.

Μέγιστο εκτόπισμα
4.500 τόννοι

Πυροβόλο Leonardo
STRALES 76 mm

Μήκος
122 μέτρα

Μέγιστη ταχύτητα
27 κόμβοι

Σταθερό
σόναρ τρόπιδας
Kingclip

Εκτοξευτές 32 αντιαεροπορικών βλημάτων τύπου ASTER 30

Πρόκειται για το χαρακτηριστικό της φρεγάτας FDI που της δίνει τη δυνατότητα αντιαεροπορικής άμυνας περιοχής. Εν ολίγοις, μπορεί να λειτουργήσει ως «ομπρέλα» για τη διεξαγωγή πολλαπλών ειδών επιχειρήσεων.

Εμβέλεια 3 έως 100 χλμ.

Ο γρίφος εκσυγχρονισμού των ΜΕΚΟ

Ο -μερικός- εκσυγχρονισμός των (γερμανικής σχεδίασης) τεσσάρων φρεγατών τύπου ΜΕΚΟ υπήρξε εξαρχής από τους όρους που το Π.Ν. έθετε σε κάθε ενδιαφερόμενο για το πρόγραμμα των νέων φρεγατών. Οι τέσσερις φρεγάτες τύπου ΜΕΚΟ («Υδρα», «Σπέτσαι», «Ψαρά», «Σαλαμίς») αποτελούν ακόμη και σήμερα την αιχμή του δόρατος του Π.Ν., ωστόσο έπειτα από συνεχή υπηρεσία που κυμαίνεται ανάμεσα στα 30 και τα 22 έτη, και δίχως Εκσυγχρονισμό Μέσων Ζωής (ΕΜΖ), έχουν φθάσει στα όρια των αντοχών τους, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των στελεχών του Π.Ν.

Οι ΜΕΚΟ (παρελήφθησαν η «Υδρα» το 1992, η «Σπέτσαι» το 1996, η «Ψαρά» το 1998 και η «Σαλαμίς» το 1999) αποτέλεσαν τη δεκαετία του '90 μια επιλογή που έφερε τότε την Ελλάδα στην πρωτοπορία, ενώ επιβεβαίωσε ακόμα

κεντρικές, ψηφιακές πλατφόρμες. Οι ΜΕΚΟ διαθέτουν μεν συστήματα εγγύς προστασίας (CIWS) τύπου Phalanx, ωστόσο η αντιαεροπορική προστασία τους είναι μάλλον περιορισμένη. Βέβαια, οι ΜΕΚΟ διέθεταν εξελιγμένα -για την εποχή- ηλεκτρονικά αντίμετρα.

Οι συζητήσεις που βρίσκονται αυτήν τη στιγμή σε εξέλιξη είναι απολύτως συνδεδεμένες με την εξεύρεση λύσης στο ζήτημα των ναυπηγείων, ώστε οι φρεγάτες ΜΕΚΟ να εκσυγχρονιστούν στην Ελλάδα. Αν και η ανάγκη για τη διατήρηση των επιχειρησιακών ικανοτήτων τους σε υψηλά επίπεδα είναι δεδομένη, εξίσου σημαντική θεωρείται και η -κάποια στιγμή- εμπλοκή των ελληνικών ναυπηγείων στη διαδικασία ανανέωσης του Π.Ν. Μέχρι πρότινος η συζήτηση εντός του Π.Ν. αφορούσε τον εκσυγχρονισμό και των τεσσάρων ΜΕΚΟ. Ωστόσο, αυτήν τη στιγμή περιστρέφεται γύρω από την πιο ρεαλιστική πιθανότητα της αναβάθμισης των δύο ΜΕΚΟ που βρίσκονται στις τάξεις του Π.Ν. για λιγότερα χρόνια («Ψαρά» και «Σαλαμίς») και η αξιοποίηση των δύο παλαιότερων («Υδρα», «Σπέτσαι») σε άλλους ρόλους.

Αυτονόητα, όπως είδηται σε αυτές τις περιπτώσεις, τμήματα από κάποιο από τα παλαιότερα πλοία μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να μειωθεί το κόστος εκσυγχρονισμού των δύο νεότερων. Υπενθυμίζεται ότι ο προϋπολογισμός για τον εκσυγχρονισμό και των τεσσάρων ΜΕΚΟ είχε ανέλθει (έπειτα από αρκετά «παζάρια» ανάμεσα στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους) σε 560 εκατ. ευρώ. Αν και τώρα οι προβλέψεις δαπανών περιορίζονται στην αγορά των νέων FDI, θεωρείται δεδομένο ότι οι δύο ΜΕΚΟ θα αναβαθμιστούν σε τέτοιο βαθμό που θα τους δοθεί η δυνατότητα ενεργού υπηρεσίας για ακόμα 10 με 15 έτη, χρονικό διάστημα ικανό έως τότε προχωρήσει και το υπόλοιπο ναυπηγικό πρόγραμμα του Π.Ν.

Η «Σαλαμίς» ήταν η τελευταία από τις φρεγάτες τύπου ΜΕΚΟ που παρέλαβε το Πολεμικό Ναυτικό το 1999.

Σχεδιάζοντας σήμερα το μέλλον του Πολεμικού Ναυτικού

Η προμήθεια τριών φρεγατών τύπου FDI με κόστος 2,9 δισ. ευρώ και παραδόσεις εντός του 2025 (δύο πλοία) και του 2026 (το τρίτο), με προαίρεση αγοράς και μιας τέταρτης, είναι ένα άλμα εκσυγχρονισμού του Π.Ν. Δεν είναι ωστόσο το τέλος και ούτε θα μπορούσε να είναι, δεδομένης της γεωπολιτικής κατάστασης, αλλά και των επιχειρησιακών αναγκών. Ο στόλος φρεγατών του Π.Ν. απαρτίζεται (με βάση το επιχειρησιακό «οργανόγραμμα») από 13 πλοία, εκ των οποίων 9 ολλανδικές (S) και 4 γερμανικές (ΜΕΚΟ). Στη πρώτη περίπτωση των S, η μέση ηλικία των πλοίων προσεγγίζει τα 39-40 έτη και σε εκείνη των ΜΕΚΟ τα 25. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ακόμη και αν ναυπηγηθούν τέσσερις FDI, όσο προηγμένες και αν είναι, δεν μπορούν να καλύψουν το κενό που θα δημιουργηθεί την

Με ορίζοντα το 2028, ο στόλος αναμένεται να απαρτίζεται από 10-12 πλοία, εκ των οποίων η συντριπτική πλειονότητα θα είναι γαλλικά.

επόμενη δεκαετία από τη σταδιακή απόσυρση των παλαιότερων και πιο παρωχημένων μονάδων, που αυτήν τη στιγμή κυριολεκτικά έχουν υπερβεί κατά δύο και τρεις φορές τα απώτατα χρονικά όρια των προδιαγραφών τους.

Αυτή η πραγματικότητα είναι και ο λόγος που μεταξύ Π.Ν. και Naval δεν έχουν σταματήσει καθόλου οι συζητήσεις για την προμήθεια κορβητών τύπου Gowind.

Ο λόγος που η Αθήνα δεν προχωράει αυτή τη στιγμή στη συζήτηση για 3+1 κορβέτες Gowind είναι αρχικά δημοσιονομικός, καθώς προτιμά τη μετακύλιση του σχετικού κόστους στο επόμενο (δημοσιονομικό) έτος, αλλά και διότι επί του παρόντος δεν υπάρχουν ναυπηγεία που μπορούν να αναλάβουν αυτό το έργο στην Ελλάδα.

Εφόσον προχωρήσει αυτός ο σχεδιασμός, όπως τον έχουν στο μυαλό τους οι επιτελείς, ένα πιθανό μελλοντικό Π.Ν. (με ορίζοντα το 2028) θα απαρτίζεται από 10-12 πλοία, εκ των οποίων η συντριπτική πλειονότητα θα είναι γαλλικά. Η μετατροπή του Π.Ν. σε ένα «μίνι» γαλλικό ναυτικό κρύβει κάποιους κινδύνους, οι οποίοι συνδέονται κυρίως με την ψηφιακή μετάβαση. Οι συμφωνίες είναι καλές, ωστόσο το

Π.Ν. αντιμετωπίζει μια τεράστια πρόκληση, εκείνη της εξεύρεσης προσωπικού το οποίο θα μπορέσει να χειριστεί αυτές τις νέου τύπου ψηφιακές πλατφόρμες πολέμου που είναι οι FDI και -εν καιρώ- οι Gowind.

Ήδη αυτή τη στιγμή υπάρχει τεράστια ανησυχία στο Π.Ν. για τη διαρκή «διαρροή» στελεχών, ακόμη και προτού θεμελιωθεί το δικαίωμα σύνταξης. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει, πέρα από την αγορά εξοπλισμών, το ελληνικό κράτος να επενδύσει σημαντικά αφενός στην εκπαίδευση των νέων στελεχών σε συστήματα που έως τώρα ήταν άγνωστα (ή έστω μερικώς γνωστά) για το Π.Ν., αλλά και να δημιουργήσει τις συνθήκες για την προσέλκυση ταλέντων. Στους προβληματισμούς όλων όσοι κληθούν να διαχειριστούν αυτή την «ψηφια-

κή μετάβαση» του Π.Ν., περιλαμβάνεται η αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών, που είναι σχεδιασμένες να εξυπηρετούν πλοία προηγούμενων δεκαετιών. Ενώ εξίσου αιτιολογημένος είναι και ο προβληματισμός από την απουσία συμμετοχής της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας, τουλάχιστον με βάση τις μέχρι τώρα εξαγγελίες.

Διαलेτηνρηγικήτητα

Ενα Π.Ν. με επίκεντρο τις FDI εκ των πραγμάτων θα μπορεί να είναι επιχειρησιακά διαλετηνρηγικό με μια ολοένα πιο «γαλλική» Πολεμική Αεροπορία (Π.Α.), η οποία από το τέλος του έτους θα αρχίσει να παραλαμβάνει τα πρώτα μαχητικά τύπου Rafale τα οποία έχουν ήδη «προικισθεί» με υποστρατηγικού χαρακτήρα πυραύλους τύπου SCALP. Στην

παρούσα στιγμή οι συζητήσεις μεταξύ των δύο πλευρών για τις FDI δεν έχουν καταλήξει στο εάν θα περιληφθούν στο πακέτο και ναυτικοί SCALP (Naval Cruise Missiles) με δυνατότητα μακρού πλόηματος μέχρι και σε βάθος 1.000 χιλιομέτρων.

Αυτό το «γαλλικό» δικτυοκεντρικό περιβάλλον θα μπορεί, επίσης, να συνεργαστεί άψογα με τη μελλοντική ραχοκοκαλιά της Π.Α., δηλαδή τα αναβαθμισμένα F-16 Viper. Άλλωστε, τα ραντάρ ηλεκτρονικής σάρωσης των νέων F-16 V ανήκουν στην ίδια κατηγορία με τα Sea Fire των φρεγατών FDI (το λεγόμενο AESA). Και βεβαίως, είναι απολύτως σαφές ότι σε ένα τέτοιο εξελιγμένο περιβάλλον επιχειρήσεων, πιθανή μελλοντική επιλογή μετάβασης στα αεροσκάφη πέμπτης γενιάς F-35 θα γίνει πολύ ομαλότερα.

Το μεγάλο στοίχημα του Εμανουέλ Μακρόν

«Να αναλάβουμε την ασφάλειά μας»

Του **ΠΙΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Η κοινή συνέντευξη Τύπου του Εμανουέλ Μακρόν με τον Κυριάκο Μητσοτάκη μετά τη συνάντησή τους στο Ελιζέ, την περασμένη Τρίτη, προκάλεσε διεθνές ενδιαφέρον, καθώς όλοι περίμεναν την πρώτη δημόσια τοποθέτηση του Γάλλου προέδρου ύστερα από το ράπισμα που δέχθηκε η χώρα του με το αμυντικό σύμφωνο Αυστραλίας - Ηνωμένων Βασιλείου - Ηνωμένων Πολιτειών (ΑUKUS) και την ακύρωση του γαλλικού συμβολαίου για τα αυστραλιανά υποβρύχια. Ο Γάλλος πρόεδρος δεν απογοήτευσε το διεθνές ακροατήριο.

«Εμείς οι Ευρωπαίοι οφείλουμε να βγούμε από την αφέλεια... Είμαστε υποχρεωμένοι να σημειώσουμε ότι εδώ και κάτι περισσότερο από δέκα χρόνια (σ.σ. δηλαδή, ήδη επί εποχής Ομπάμα) οι ΗΠΑ θέτουν τον εαυτό τους υπεράνω όλων και προσανατολίζουν τα στρατηγικά τους συμφέροντα προς την Κίνα και τον Ειρηνικό... Οφείλουμε, ως Ευρωπαίοι, να αναλάβουμε την ασφάλειά μας».

Πήρε 13 ολόκληρες ημέρες στον Γάλλο πρόεδρο να αντιδράσει προσωπικά. Για μία εβδομάδα ήταν ο υπογράφος Εξωτερικών Ζαν-Ιβ Λεντριάν που έβγαζε καπνούς όπου βρισκόταν κι όπου στεκόταν για το «πισωπλάτο χτύπημα» που δέχθηκε η Γαλλία και για τη «διπλοπροσωπία» των Αγγλοσαξόνων συμμάχων της. Στη συνέχεια, ο αρχηγός του κράτους έδωσε να σηκώσει το τηλέφωνο στη νιοστή κλήση του Τζο Μπάιντεν, ώστε να ξεκινήσει με πιο κρύο αίμα η διαχείριση της σοβαρότερης διατλαντικής κρίσης από τον πόλεμο του Ιράκ, το 2003.

Όταν επιτέλους μίλησε δημοσίως, ο Μακρόν υιοθέτησε, όπως αρμόζει στο αξίωμά του, πιο μετρημένους τόνους από τον Λεντριάν, αλλά το μήνυμά του πήγαινε πολύ, πολύ πιο μακριά. Ουσιαστικά, αυτό που διακήρυξε, *urbi et orbi*, ήταν ότι έχει φτάσει η ώρα για την αμυντική και στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης. Δηλαδή, για να μην κρυβόμαστε πίσω από το δάχτυλό μας, για τη χειραφέτησή της έναντι της Αμερικής.

Πολλοί θα υποστηρίξουν ότι πρόκειται για ένα τεράστιο άλμα πίστεως. Γεγονός είναι ότι η αντίδραση του Μακρόν υπήρξε οτιδήποτε άλλο από παρορμητική κι ότι το ΑUKUS ήταν η αφορμή κι όχι η αιτία. Από την πρώτη στιγμή που ανέλαβε την εξουσία, ο Γάλλος πρόεδρος τόνιζε ότι το φαινόμενο Τραμπ δεν ήταν μια προσωρινή εκτροπή της Αμερικής, αλλά κάτι πολύ βαθύτερο, κι ότι το δόγμα «America First» ήρθε για να μείνει. Στη συνέχεια, κήρυξε (με αφορμή τη συμπεριφορά της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο) το ΝΑΤΟ «εγκεφαλικά νεκρό», πρωτοστάτησε σε πρωτοβουλίες επανπροσέγγισης με τη Ρωσία και επανέφερε με επιτακτικό τρόπο στο τραπέζι το θέμα της ευρωάμυνας. Ξανά και ξανά επέμεινε στη βασική στρατηγική του σύλληψι: Σε έναν κόσμο που τείνει να πολωθεί γύρω από τον συγκρουσιακό άξονα ΗΠΑ - Κίνας, η Ε.Ε., ήδη αποδυναμωμένη λόγω Brexit, είτε θα σταθεί στα πόδια της στα πεδία της εξωτερικής πολιτικής, της άμυνας και των τεχνολογιών αιχμής είτε θα γίνει κομπάρσος της παγκόσμιας Ιστορίας.

Η μονομερής, χαώδης απόσυρση

ΕΡΑ / JULIEN DE ROSA

Ο Γάλλος πρόεδρος (φωτ. από παλαιότερη ομιλία του στη στρατιωτική βάση της Ορλεάνης) επιμένει στη βασική στρατηγική του σύλληψη: η Ε.Ε. είτε θα σταθεί στα πόδια της στα πεδία της εξωτερικής πολιτικής, της άμυνας και των τεχνολογιών αιχμής είτε θα γίνει κομπάρσος της παγκόσμιας Ιστορίας.

Το σχέδιό του για στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης συναντά προβλέψεις αντιδράσεις από τις πιο απρόθυμες χώρες της Ενωσης.

των ΗΠΑ από το Αφγανιστάν και το ΑUKUS ήρθαν να τον δικαιώσουν. Ωστόσο, οι αντιδράσεις των εταίρων του δεν ήταν και τόσο ενθαρρυντικές σε πρώτο χρόνο. Πέρα από κάποιες καθυστερημένες και κλίμακες δηλώσεις υποστήριξης της Γαλλίας από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και τον Ζοσέπ Μπορέλ, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. δεν διακινδύνευσαν μια σύγκρουση με την Ουάσιγκτον. Η πρωθυπουργός της Δανίας Μέτε Φρεντέρικσεν πήρε το μέρος των ΗΠΑ, ενώ οι εθνικιστικές, φιλοαμερικανικές κυβερνήσεις της Πολωνίας, της Ουγγαρίας και των Βαλτικών χωρών δεν

θέλουν καν να σκέφτονται ότι θα κληθούν να ανταλλάξουν την ασπίδα προστασίας του ΝΑΤΟ με μια αμφίβολη ευρωάμυνα. «Η κρίση των υποβρυχίων ενίσχυσε τη θέση του Μακρόν, αλλά και τη μοναξιά του. Έχουμε δίκιο, αλλά είμαστε μόνοι», δήλωσε ο Γάλλος πολιτικός επιστήμονας Ντομινίκ Μοϊζί στους *New York Times*.

Κανένας ένοικος του Ελιζέ δεν σκέφτηκε ποτέ ότι η ευρωάμυνα θα ήταν εύκολη υπόθεση. Όλοι κατανοούσαν την ανάγκη συμμαχιών, ώστε να λειανθούν οι φόβοι πολλών ότι θα οδηγούσε στη διάλυση του ΝΑΤΟ. Γι' αυτό η πρώτη σοβαρή προσπάθεια έγινε στην κατεύθυνση της παραδοσιακά ατλαντικής Βρετανίας τον Δεκέμβριο του 1998, όταν ο Ζακ Σιράκ και ο Τόνι Μπλερ υπέγραψαν τη συμφωνία του Σεν Μαλό. Εκείνη την εποχή οι Νέοι Εργατικοί είχαν έρθει στην εξουσία με μια προωθημένη φιλοευρωπαϊκή γραμμή και η Βρετανία σκεφτόταν σοβαρά να υιοθετήσει το ευρώ. Ο αμερικανικός πόλεμος του 2003 κατά το Ιράκ μπορεί να

απέτυχε από πολλές απόψεις, πέτυχε όμως να διασπάσει την Ευρώπη σε «παλιά» και «νέα», εξοστρακίζοντας την ευρωάμυνα και την κοινή εξωτερική πολιτική στις ελληνικές καλένδες.

Στις σημερινές συνθήκες, μόνο μια ισχυρή σύμπραξη Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας και Ισπανίας θα μπορούσε να δημιουργήσει την κρίσιμη μάζα που θα εξουδετέρωνε τις αντιστάσεις της Ολλανδίας και των κεντρικών - ανατολικών χωρών.

Η Γερμανία

Το πρόβλημα των προβλημάτων είναι η Γερμανία: όχι μόνο λόγω των αναστολών που γεννά το ναζιστικό παρελθόν της, αλλά και επειδή τα στρατηγικά της συμφέροντα περιορίζονται στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, σε αντίθεση με εκείνα της Γαλλίας, που επεκτείνονται σε τρεις ωκεανούς. Εξάλλου, η ανισορροπία ισχύος μέσα στο γαλλογερμανικό ζεύγος καθιστά εκ προοιμίου ασταθές κάθε εγχείρημα για κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική. Για να αρθεί αυτή η αστάθεια θα

έπρεπε να μεσολαβήσουν τεράστιες αλλαγές, όπως το να θέσει η Γαλλία υπό ευρωπαϊκό έλεγχο το μοναδικό στρατιωτικό και πυρηνικό οπλοστάσιό της και να μοιραστεί τη θέση της ως μόνιμο μέλος στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, με αντάλλαγμα να μοιραστεί η Γερμανία με τους εταίρους της τα τεράστια πλεονάσματα που (τους) απομυζά μέσω της Ευρωζώνης.

Τίποτα δεν δείχνει σήμερα ότι παρόμοιες, ιστορικού χαρακτήρα αλλαγές βρίσκονται στον ορίζοντα. Αλλά καθώς οι τεκτονικές πλάκες της παγκόσμιας γεωπολιτικής μετατοπίζονται από τον Ατλαντικό προς τον Ειρηνικό, οι δονήσεις είναι πιθανό να επιφέρουν και στη δική μας περιοχή του πλανήτη ανατροπές έξω από τη δύναμη σύλληψης της φαντασίας μας. Το σίγουρο είναι ότι ο Εμανουέλ Μακρόν ανέλαβε ένα ιστορικό πολιτικό στοίχημα, λίγους μήνες προτού αναλάβει η χώρα του την προεδρία της Ε.Ε. Αν το στοίχημα χαθεί, ο κατεξοχόν ζημιωμένος δεν θα είναι ο ίδιος, αλλά η ίδια η Ευρώπη.

Ελλάδα - Γαλλία: στρατηγική σχέση με ιστορικό βάθος

Του **ΕΥΑΝΘΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ***

Η στρατηγική σχέση Ελλάδας - Γαλλίας, όπως διαμορφώνεται από την πρόσφατη συμφωνία, εδράζεται σε μια μακρά παράδοση. Η Γαλλία υπήρξε πάντοτε, από την εποχή της ανεξαρτησίας (αν όχι και πριν), ένα από τα μοντέλα για την ανάπτυξη του ελληνικού κόσμου. Δεν ήταν, οπωσδήποτε, το μόνο πρότυπο, αλλά υπήρξε σίγουρα μια από τις χώρες, τις εκπροσώπους του ευρωπαϊκού πολιτισμού, στις οποίες κατ'εξοχήν προσέβλεπε η Ελλάδα για γνώση, τεχνογνωσία, κρατική οργάνωση και συγκρότηση της διακυβέρνησης. Δεν πρέπει να λησμονείται, επίσης, ότι δεν ήταν πάντοτε ανέφελες οι ελληνογαλλικές σχέσεις. Ωστόσο, για να περιοριστούμε μόνο στη σύγχρονη εποχή, η κοινή στράτευση υπέρ της ελευθερίας σε δύο Παγκοσμίους Πολέμους και την υπεράσπιση της διεθνούς νομιμότητας - οι κοινοί προσανατολισμοί στον Ψυχρό Πόλεμο για την υποστήριξη της δημοκρατίας - και η πολύτιμη -πραγματικά ανεκτίμητης αξίας- βοήθεια που παρείχε η Γαλλία στις προσπάθειες της Ελλάδας για σύνδεση (το 1959-61) και κατόπιν για ένταξη στην ΕΟΚ, παρέπεμπαν σε μια επικοινωνία πραγματικά ασυνήθιστη στις διεθνείς σχέσεις.

Το 1959, ξεκινώντας την εργώδη προσπάθεια για ένταξη στην Ευρώπη, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής έδωσε ρητές οδηγίες στον πρόεδρό του Παρίσι, Φίλιππο Φίλιπ, να διαβιβάσει στον πρόεδρο Ντε Γκωλ, όχι μόνον τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Ελλάδας, αλλά και την ελπίδα της ότι η Γαλλία θα αναλάμβανε εκ νέου τους πρωταγωνιστικούς ρόλους στη Μεσόγειο

που της αναλογούσαν. Η σχέση Καραμανλή - Ντε Γκωλ υπήρξε ειλικρινής και βαθιά και έπαιξε αδιαμφισβήτητη κομβικό ρόλο στην επίτευξη της σύνδεσης της Ελλάδας με την ΕΟΚ. Η Ελλάδα ήταν μια από τις ελάχιστες χώρες στις οποίες ο μεγάλος Γάλλος ηγέτης πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη, το 1963.

Η σχέση αυτή είχε εντυπωσιακές συνέχειες. Το 1974 η συνδρομή του Βαλερί Ζισκάρ ντ' Εστέν στην αποκατάσταση της ελληνικής δημοκρατίας υπήρξε καταλυτική, όχι μόνον γιατί ο Γάλλος ηγέτης προσέφερε το προεδρικό αεροσκάφος ώστε να επιστρέψει στην Αθήνα ο

Κοινή στράτευση υπέρ της ελευθερίας σε δύο Παγκοσμίους Πολέμους, κοινοί προσανατολισμοί στον Ψυχρό Πόλεμο.

Καραμανλής εκείνη τη δραματική νύχτα, αλλά και μετά: με τη γαλλική στήριξη στην επανπροσέγγιση της Ελλάδας με την ΕΟΚ, στο ελληνικό αίτημα για πλήρη ένταξη, αλλά και στο στρατηγικό επίπεδο, με την προσφορά αεροσκαφών σε περίπτωση απειλής εναντίον της ελληνικής εδαφικής ακεραιότητας. Η Γαλλία του Ζισκάρ υπήρξε αρωγός στη γιγάντια προσπάθεια του ελληνικού έθνους για την αποκατάσταση της δημοκρατίας, της διεθνούς του θέσης αλλά και για την εκπλήρωση του μεγάλου ονείρου του, δηλαδή την πλήρη ένταξη στην Ευρώπη. Και όταν εκείνο το όνειρο πραγματώθηκε με την υπογραφή στο Ζάππειο της

Η σχέση Καραμανλή - Ντε Γκωλ υπήρξε ειλικρινής και βαθιά και έπαιξε αδιαμφισβήτητη κομβικό ρόλο στην επίτευξη της σύνδεσης της Ελλάδας με την ΕΟΚ. Η Ελλάδα ήταν μία από τις ελάχιστες χώρες στις οποίες ο μεγάλος Γάλλος ηγέτης πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη (φωτ.), το 1963.

Συνθήκης Προσχωρήσεως, στις 28 Μαΐου 1979, δίπλα στον Καραμανλή βρέθηκε ο Ζισκάρ, περίπου ως τιμώμενο πρόσωπο. Για τους Έλληνες, εκείνο το βράδυ, αναμφισβήτητη ήταν.

Στη δεκαετία του 1980 η λει-

τουργική σχέση του Ανδρέα Παπανδρέου με τον Φρανσουά Μιτεράν ώθησε την Ελλάδα στην απόφαση να εξισορροπήσει μια πιθανή μονομερή αμυντική εξάρτηση από τις ΗΠΑ, με την προμήθεια και των γαλλικών «Μιράζ» και

τά την ανανέωση της Πολεμικής Αεροπορίας, σε εκείνο που αποκλήθηκε «αγορά του αιώνα». Αλλά ο σεβασμός προς τον Μιτεράν και η αναγνώριση των ηγετικών του ρόλων διέκριναν και την κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη το 1990-93, ενώ παράλληλα ένας άλλος Γάλλος πολιτικός, ο Ζακ Ντελόρ, προσέφερε εμπνευσμένη ηγεσία σε όλη την Ευρώπη, σε καιρούς καθοριστικούς. Λιγότερο, ίσως, εντυπωσιακές από επικοινωνιακή άποψη (πιθανόν επειδή η εποχή ήταν ευκολότερη), αλλά εξίσου ουσιαστικές υπήρξαν οι επικοινωνίες των επόμενων Ελλήνων πρωθυπουργών με τους επόμενους

Η πρόσφατη συμφωνία υπερβαίνει ακόμη και αυτούς τους τόσο στενούς προγενέστερους δεσμούς.

Γάλλους προέδρους. Και κανείς Έλληνας Ευρωπαίος δεν θα παραλείψει να εκφράσει την ευγνωμοσύνη του προς τον πρόεδρο Φρανσουά Ολάντ και προς τη Γαλλία για τον ρόλο τους σε εκείνον τον τραγικό Ιούλιο του 2015, όταν διακυβεύθηκε αλλά διασώθηκε -σε τεράστιο μέτρο χάρη στη Γαλλία- η παραμονή μας στην ευρωπαϊκή οικογένεια, η δημοκρατία μας, η θέση μας στη Δύση και τον ανεπτυγμένο κόσμο.

Από την άλλη πλευρά, από το 1959 έως σήμερα, η διμερής σχέση δεν υπήρξε ποτέ αποκλειστικού χαρακτήρα: δεν απέκλειε άλλους και ούτε το Παρίσι (ακόμη και ο ίδιος ο Ντε Γκωλ) ζήτησε ποτέ κάτι τέτοιο.

Η Ελλάδα του Καραμανλή (αλλά και των επόμενων δημοκρατικών κυβερνήσεων) είχε έναν στρατηγικό προσανατολισμό, ταυτόχρονα ευρωπαϊκό και ατλαντικό: δεν υποτιμούσε και δεν αγνοούσε τις επαφές και συνδέσεις πέραν του ωκεανού. Ο Καραμανλής, ήδη στη δεκαετία του 1960, είχε εκδηλώσει στον Ντε Γκωλ τη διαφωνία του επειδή ο τελευταίος διατάρασσε τους διατλαντικούς δεσμούς. Αλλά, σε κάθε περίπτωση, η διμερής σχέση ήταν ζήτημα κοινών αξιών, προσανατολισμών, ελπίδων και φόβων για το κοινό μέλλον. Ήταν βασισμένη στην κοινή βούληση να προωθηθεί η ορθολογική οργάνωση των διεθνών σχέσεων.

Είναι σαφές, ωστόσο, ότι η πρόσφατη συμφωνία υπερβαίνει ακόμη και αυτούς τους τόσο στενούς προγενέστερους δεσμούς: πρόκειται για ένα ποιοτικό άλμα στη διμερή συνεργασία, πιθανώς (ελπίζουμε) ένα άλμα και για την Ευρώπη. Οσοδήποτε σημαντικές -και αναμφίβολα είναι- οι επιμέρους νομικές προβλέψεις της, θα παρακολουθήσουν την πορεία της διμερούς συνεργασίας. Αυτή θα αναπτυχθεί περαιτέρω εφόσον εμείς, οι Έλληνες, παραμεινουμε αξιόπιστοι και δημιουργικοί εταίροι, πλήρως μέτοχοι των ευρωπαϊκών και των διεθνών υποθέσεων. Αυτό, άλλωστε, το χρωστούμε όχι μόνον στη Γαλλία, αλλά πρώτα από όλα στους εαυτούς μας.

* Ο Κ. Ευάνθης Χατζηβασιλείου είναι καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, γενικός γραμματέας του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία.

Οι δυσκολίες για να ανάψει ο «φωτεινός σηματοδότης»

Ο σχηματισμός κυβέρνησης στη Γερμανία

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Πέντε είναι τα βασικά «αγκάθια» που αντιμετωπίζει ο σχηματισμός τρικομματικής κυβέρνησης με τα χρώματα του «φωτεινού σηματοδότη» (κόκκινο, πράσινο, κίτρινο), τη σύμπραξη δηλαδή Σοσιαλδημοκρατών (SPD), Πρασίνων και Ελεύθερων Δημοκρατών (FDP).

1 Οι τρεις επίδοχοι εταίροι είναι όλοι τους νικητές των εκλογών. Οι Σοσιαλδημοκράτες αύξησαν το ποσοστό τους κατά πέντε και πλέον ποσοστιαίες μονάδες, όσες περίπου και οι Πράσινοι. Είναι πρώτο κόμμα. Ο Ολαφ Σολτς θα είναι, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις, ο επόμενος καγκελάριός τους. Οι Ελεύθεροι Δημοκράτες αύξησαν ελαφρά το ποσοστό τους, λιγότερο από μία μονάδα. Όμως έχουν πάντα την εναλλακτική της συνεργασίας με τους Χριστιανοδημοκράτες/Χριστιανοκοινωνιστές (CDU/CSU), που είναι και οι φυσικοί τους σύμμαχοι. Αρα και τα τρία κόμματα ξεκινούν περίπου από την ίδια αφετηρία, δεν υπάρχει κάποιο που είναι υποχρεωμένο σε μεγαλύτερους συμβιβασμούς από τα υπόλοιπα. Κι αυτό, σε μια τριμερή διαπραγμάτευση περιπλέκει τα πράγματα.

2 Το SPD δεν μπορεί να σχηματίσει κυβέρνηση με τους Πρασίνους και το Κόμμα της Αριστεράς (Die Linke) επειδή το τελευταίο υποδιπλασίασε την επιρροή του, πέφτοντας κάτω από το 5%. Αρα δεν έχει εναλλακτική λύση, παρά μόνον αν συνεργαστεί με το συντηρητικό στρατόπεδο, εξέλιξη που απειχόνται και οι δύο πλευρές. Για τους Σοσιαλδημοκράτες ο «φωτεινός σηματοδότης» είναι δηλαδή μονόδρομος. Αντίθετα, Πράσινοι

και FDP έχουν τη δυνατότητα να συνεννοηθούν με την αποδεκτισμένη Ένωση CDU/CSU, η οποία θα μπορούσε να ικανοποιήσει πολύ περισσότερα αιτήματά τους από το SPD, αφού αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος να παραμείνει στην εξουσία. Έτσι, κατά κάποιο τρόπο η πρωτιά του SPD είναι πύρρειος.

3 Ο ηγέτης του FDP, Κρίστιαν Λίντνερ, είχε πει προεκλογικά ότι προϋπόθεση για να μπει το κόμμα του σε μια κυβέρνηση συνασπισμού είναι να διοριστεί ο ίδιος υπουργός Οικονομικών. Το ίδιο πόστο διεκδικεί και ο Πράσινος ηγέτης Ρόμπερτ Χάμπεκ, ο οποίος προορίζεται μάλλον και για αντικαγκελάριος. Ενδεχόμενος διορισμός του Λίντνερ στο συγκεκριμένο υπουργείο όμως θα

δημιουργούσε σοβαρά προβλήματα στην εύρυθμη λειτουργία της κυβέρνησης αλλά και στη συνοχή της Ευρώπης. Ο λόγος είναι ότι ο επικεφαλής του FDP είναι υπέρμαχος του φρένου χρέους, της μείωσης της φορολογίας ως κίνητρο προς τις επιχειρήσεις και της επιστροφής στη δημοσιονομική πειθαρχία μετά την πανδημία. Ολα αυτά αντιβαίνουν πλήρως στις προεκλογικές εξαγγελίες SPD και Πρασίνων, ενώ αν καταφέρει

και FDP έχουν τη δυνατότητα να συνεννοηθούν με την αποδεκτισμένη Ένωση CDU/CSU, η οποία θα μπορούσε να ικανοποιήσει πολύ περισσότερα αιτήματά τους από το SPD, αφού αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος να παραμείνει στην εξουσία. Έτσι, κατά κάποιο τρόπο η πρωτιά του SPD είναι πύρρειος.

3 Ο ηγέτης του FDP, Κρίστιαν Λίντνερ, είχε πει προεκλογικά ότι προϋπόθεση για να μπει το κόμμα του σε μια κυβέρνηση συνασπισμού είναι να διοριστεί ο ίδιος υπουργός Οικονομικών. Το ίδιο πόστο διεκδικεί και ο Πράσινος ηγέτης Ρόμπερτ Χάμπεκ, ο οποίος προορίζεται μάλλον και για αντικαγκελάριος. Ενδεχόμενος διορισμός του Λίντνερ στο συγκεκριμένο υπουργείο όμως θα

Το προφίλ και οι προτεραιότητες της νεολαίας στη Γερμανία, η οποία εστράφη σε εντυπωσιακό βαθμό προς Πράσινους και Ελεύθερους Δημοκράτες.

πώς ζουν σήμερα οι νεότεροι ψηφοφόροι. Ενα από τα κανάλια στο YouTube που παρακολουθεί ο Αντίλ είναι εκείνο της νεότερης υποψήφιας σε αυτές τις εκλογές, της 18χρονης Νορίν Τιλ. Η φοιτήτρια μάρκετινγκ από το Λίχτενμπεργκ, στην ανατολική πλευρά του Βερολίνου, ήθελε να αγωνίζεται για να πάψει να στιγματίζεται δημόσια η κατάθλιψη. Είναι θέμα εκλογών αυτό; Για τους babyboomers προφανώς όχι. Για τους συνομηλικούς της Τιλ

Ο Ολαφ Σολτς (κάτω, στο μέσον) σε οικογενειακή φωτογραφία με νεοεκλεγέντες Σοσιαλδημοκράτες βουλευτές.

Οι Πράσινοι και ο αγωγός Nord Stream 2

Πρόβλημα θα μπορούσε να προκαλέσει στις διαβουλεύσεις για τη συγκρότηση κυβέρνησης συνεργασίας Σοσιαλδημοκρατών - Πρασίνων - Ελεύθερων Δημοκρατών η εκπεφρασμένη αντίθεση του οικολογικού κόμματος στον αγωγό Nord Stream 2. Προεκλογικά οι Πράσινοι βρέθηκαν στο στόχαστρο των περισσότερων επιθέσεων από ρωσικά troll και ιστοσελίδες φίλα προσκείμενες στο Κρεμλίνο ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο. Γιατί ο αγωγός φυσικού αερίου δεν είναι μόνο ζήτημα κύρους για τη Μόσχα, αλλά και θέσεων εργασίας, καθώς και προσδοκώμενων εσόδων. Από την άλλη, οι Σοσιαλδημοκράτες δύσκολα θα μπορούσαν να «παγώσουν» τον τελειωμένο αγωγό, σε μια περίοδο ενεργειακής κρίσης. Για μορατόριουμ είχε κάνει λόγο και ο ηγέτης των Ελεύθερων Δημοκρατών, ο οποίος όμως έχει άλλες προτεραιότητες και δεν πρόκειται να τινάξει στον αέρα τον «φωτεινό σηματοδότη» για χάρη του ηγέτη της ρωσικής αντιπολίτευσης Αλεξέι Ναβάλνι. Μένει να δούμε αν οι Πράσινοι θα ορίσουν τον Nord Stream 2 ως μία από τις κόκκινες γραμμές τους.

να επιβάλει την οικονομική του στρατηγική σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το Βερολίνο θα βρεθεί σε σύγκρουση με τη Γαλλία και τον ευρωπαϊκό Νότο.

4 Ο Ολαφ Σολτς εξακολουθεί να βρίσκεται αντιμέτωπος με τρία σκάνδαλα, το πρώτο, αυτό της Cum-Ex, από τη θητεία του στην πρωθυπουργία του Αμβούργου και τα άλλα δύο (Wirecard και στην κεντρική υπηρεσία για το ξέ-

πλυμα χρήματος του υπουργείου Οικονομικών) όσο ήταν υπουργός Οικονομικών της Αγκελα Μέρκελ. Πηγές, προσκείμενες στην απερχόμενη καγκελάριο, εκτιμούν ότι η πρώτη υπόθεση είναι πολύ σοβαρή και ενδέχεται να υπονομεύσει το έργο της κυβέρνησης. Προεκλογικά εισαγγελείς εισέβαλαν στο υπουργείο Οικονομικών ερευνώντας το πιο πρόσφατο σκάνδαλο. Παρόμοιες εικόνες είναι πιθανό να δούμε όταν ο υποψήφιος κα-

γκελάριος θα έχει εγκατασταθεί στο γραφείο της Μέρκελ. Και αν στα δύο τελευταία σκάνδαλα θεωρείται υπόλογος για πλημμελή εποπτεία ως επικεφαλής του αρμόδιου υπουργείου, σε αυτό της Cum-Ex είναι προσωπικά εκτεθειμένος. Κάποιες τράπεζες βρήκαν ένα τέχνασμα να εξασφαλίζουν φοροεπιστροφές, χωρίς να έχουν προηγουμένως καταβάλει τον σχετικό φόρο. Μία από αυτές ήταν η Warburg Bank στο Αμβούργο. Ως πρωθυπουργός του κρατιδίου ο Σολτς είχε συναντηθεί με τον επικεφαλής της τράπεζας πριν ανακοινωθεί η παράνομη φοροαπαλλαγή. Ο ίδιος κατέθεσε το 2017 ενώπιον της Βουλής ότι είχε μόνο μία επαφή με τον Κρίστιαν Ολέριους. Όταν όμως δημοσιοποιήθηκε το ημερολόγιο του διοικητή της τράπεζας, αποκαλύφθηκε ότι είχαν βρεθεί τουλάχιστον τρεις φορές, υποχρεώνοντας τον Σολτς να αναθεωρήσει την αρχική του κατάσταση και να παραδεχθεί τις πολλαπλές συναντήσεις.

5 Μέχρι σήμερα η αριστερή πτέρυγα των Σοσιαλδημοκρατών έχει σιγήσει. Ο Σολτς εξασφάλισε στο SPD μια ανέλπιστη –μέχρι τις

αρχές του καλοκαιριού– νίκη. Η προοπτική της εξουσίας συσπείρωσε το διχασμένο κόμμα, το οποίο είχε καταψηφίσει τον Σολτς όταν ήταν υποψήφιος ηγέτης του πριν από δύο χρόνια. Ο υποψήφιος καγκελάριος, φιλοδοξώντας να παρουσιάσει εαυτών συνεκιστή του μερκελισμού και της μετριοπάθειας, κατάφερε να εξουδετερώσει τους ενοχλητικούς αριστερούς από τα τηλεοπτικά πάνελ και τις συγκεντρώσεις. Στις εκλογές όμως η συγκεκριμένη πτέρυγα ενισχύθηκε και αποτελεί το ένα τέταρτο της κοινοβουλευτικής ομάδας: 49 βουλευτές από τους συνολικά 206 προσδιορίζονται ως οπαδοί της. Ο μαχητικός αντιπρόεδρος του κόμματος, Κέβιν Κινερτ, γνωστός και ως «κόκκινος Κέβιν», διευκρίνισε αυτήν την εβδομάδα ότι είναι αδύνατο να συμπράξει το SPD σε οποιοδήποτε κυβερνητικό σχήμα, αν προηγουμένως δεν υπάρξει εσωτερικό δημοψήφισμα ώστε να εγκρίνουν τα μέλη το πρόγραμμα, στο οποίο έχουν καταλήξει τα τρία κόμματα. Ενδεχόμενες υποχωρήσεις του Σολτς προς το FDP και τον Κρίστιαν Λίντνερ θα προσέκρουαν συνεπώς στη βούληση της βάσης του κόμματος.

Από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στις κάλπες

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Ο Αντίλ Μπ. ψήφισε για πρώτη φορά στις γερμανικές εκλογές καθώς φωτογραφήθηκε σχετικά πρόσφατα. Ο 20χρονος Σύρος, υπάλληλος ρεσεψιόν ξενοδοχείου στο κέντρο του Βερολίνου, στο ερώτημα πώς πάει κανείς τη νύχτα στο αεροδρόμιο χωρίς να πληρώσει το πανάκριβο ταξί, βοηθάει τον γράφοντα να μπει στην εφαρμογή με την οποία νοικιάζεις αυτοκίνητο για μερικές ώρες. «Έτσι κάνω και εγώ, δεν έχω χρήματα να αγοράσω αυτοκίνητο», λέει ο Αντίλ. Η συσκευή του είναι γεμάτη εφαρμογές των γερμανικών σιδηροδρόμων, του YouTube, αραβικής μουσικής, ενοίκιασης ποδηλάτων. Υπάρχει και ένα κανάλι νέων υποψηφίων της νεολαίας του Ελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος (Julis, Junge Liberalen).

– Τους ψήφισες; Τολμάω να τον ρωτήσω την επόμενη ημέρα.
– Ναι, βέβαια, ο καθένας παίρνει τις τύξεις του στα δικά του χέρια. Ήταν οι μόνοι που ήταν αντίθετοι στους πολλούς περιορισμούς κατά του κορωνοϊού.
Σκέφτεται λίγο. «Αυτοί, οι Πράσινοι και ίσως κάποιοι της Αριστεράς».

Πολιτικοί από αυτούς τους τρεις πολιτικούς χώρους έχουν πράγματι υπογράψει τις προσφυγές κατά των περιοριστικών μέτρων του κορωνοϊού στο συνταγματικό και στα διοικητικά δικαστήρια της χώρας. Αυτή η κίνηση ήταν ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν –όπως ανέδειξε το ινστιτούτο Forschungsguppe Wahlen– το 20% των νέων ψηφοφόρων κάτω των 30 ετών να ψηφίσει Ελεύθερους Δημοκράτες και το 22% Πρασίνους (11% Χριστιανοδη-

μοκράτες και 17% Σοσιαλδημοκράτες). Αλλά δεν ήταν οι μόνοι.

Ο ηγέτης των Ελεύθερων Δημοκρατών, Κρίστιαν Λίντνερ, εξελέγη για πρώτη φορά τοπικός βουλευτής στο μεγαλύτερο κρατίδιο της χώρας, τη Βόρεια Ρηνανία-Βεστφαλία σε ηλικία 21 ετών, το 2000. Ο πατέρας του, δάσκαλος στο επάγγελμα, ήταν και εκείνος μέλος των Ελεύθερων Δημοκρατών. Η οικογενειακή παράδοση παίζει κάποιο ρόλο ακόμη, αλλά όχι τον αποφασιστικό, καθώς μόνον ένας στους τέσσερις ψηφοφόρους –και εκείνους της μεγαλύτερης ηλικίας– είναι παραδοσιακός ψηφοφόρος. Εκείνο που παίζει ρόλο είναι η αίσθηση ζωής, το

Το προφίλ και οι προτεραιότητες της νεολαίας στη Γερμανία, η οποία εστράφη σε εντυπωσιακό βαθμό προς Πράσινους και Ελεύθερους Δημοκράτες.

πώς ζουν σήμερα οι νεότεροι ψηφοφόροι. Ενα από τα κανάλια στο YouTube που παρακολουθεί ο Αντίλ είναι εκείνο της νεότερης υποψήφιας σε αυτές τις εκλογές, της 18χρονης Νορίν Τιλ. Η φοιτήτρια μάρκετινγκ από το Λίχτενμπεργκ, στην ανατολική πλευρά του Βερολίνου, ήθελε να αγωνίζεται για να πάψει να στιγματίζεται δημόσια η κατάθλιψη. Είναι θέμα εκλογών αυτό; Για τους babyboomers προφανώς όχι. Για τους συνομηλικούς της Τιλ

Η προεκλογική αφίσα της 23χρονης Μίλα Φέστερ που εξελέγη με τους Πράσινους. Είναι η πιο νέα βουλευτής του γερμανικού Κοινοβουλίου.

ασφαλώς. Με τον γενικό γραμματέα του κόμματός της εμφανίσθηκε στο site Watson.de, ενώ η προεκλογική εκστρατεία της έγινε κυρίως από το YouTube. Το βράδυ των εκλογών επέκρινε το κόμμα της με μία ανάρτηση, καθώς στην επινίκια δήλωση εμφανίζονταν μόνο άνδρες. Η Τιλ σημείωσε ότι «το πιο ψηφιακό κομμάτι του σχολείου είναι τα... διαλείμματα». Η ίδια όπως και η γενιά της μεγάλωσαν με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ), αλλά στη

Γερμανία κυριαρχεί ακόμη στις δημοσίες υπηρεσίες το φαξ. Αυτό το παράλληλο «σύμπαν» έχει τα δικά του ΜΜΕ (ΜΚΔ, νεανικές ιστοσελίδες, κανάλια στο Τέλεγκραμ κυρίως, το Tik Tok δεν χρησιμοποιήθηκε τόσο πολύ στις γερμανικές εκλογές).

Στη φωτογραφία της, η Τιλ γράφει Es χρησιμοποιώντας το ουδέτερο γένος, αντίθετα η Πράσινη βοηθός σκηνοθέτη στο Αμβούργο επιθυμεί να την αποκαλούν «αυτή». Η Μίλα Φέστερ, σε αντίθεση

με την Τιλ, εξελέγη στη νέα γερμανική ομοσπονδιακή Βουλή. Η 23χρονη είναι η πιο νέα βουλευτίς του Κοινοβουλίου. Την περασμένη χρονιά η Φέστερ, που δούλευε ως βοηθός σκηνοθέτη στο τοπικό θέατρο του Αμβούργου, πήρε μέρος σε διαπραγματεύσεις για τον σχηματισμό της τοπικής κυβέρνησης έχοντας την ευθύνη των γυναικείων θεμάτων. Έχει επίσης την εποπτεία των θεμάτων της νεολαίας και ως εκπρόσωπός της είχε τοποθετηθεί στην τοπική λίστα τρίτη, χάρη στην επίδοση του κόμματος στην πόλη.

Ο Χρήστος Πανταζής

Ο δρ Χρήστος Πανταζής είναι ο πρώτος ελληνικής καταγωγής βουλευτής του Μπουντεσταγκ έπειτα από 20 χρόνια. Οι γονείς του ήρθαν στην Κάτω Σαξωνία από τα Γιάννενα. Έγινε μέλος του κόμματος το 1998, τη χρονιά που κέρδισε ο Σρέντερ τον Κολ. Βγήκε τοπικός βουλευτής στην Κάτω Σαξωνία πριν από εννέα χρόνια. Σήμερα είναι 45 ετών. Από τους 206 βουλευτές των Σοσιαλδημοκρατών, 67 είναι κάτω των 40 ετών και 34 έχουν μεταναστευτικό μπαγκράουντ όπως ο ίδιος. «Πολλοί νέοι εξελέγησαν», λέει στην «Κ», «επειδή είχαν μπει σε περιφέρειες που δεν υπολόγιζε το κόμμα ότι θα κερδίσει, αλλά τελικά πήγαμε καλύτερα απ' ό,τι υπολογίζαμε».

Μια διαφορετική περίπτωση είναι η 28χρονη φοιτήτρια Τζαμίλα Σέφερ. Η Πράσινη κέρδισε την απευθείας εκλογή της στο νότιο Μόναχο σε μια εκλογική περιφέρεια που παραδοσιακά κέρδιζε το Χριστιανοκοινωνικό Κόμμα της

Βαυαρίας. Η Σέφερ, που πήγε για πρώτη φορά στη ζωή της σε ηλικία οκτώ ετών σε διαδήλωση για τη σωτηρία ενός δάσους, ξεκάρριζε στο γυμνάσιο διότι επέμενε στη διάρκεια του μαθήματος να γίνεται λόγος για τις συμβάσεις που απαγορεύουν το κυνήγι της φάλαινας. Στη θέση της εκλεγόταν παλαιότερα ένας από τους πιο γνωστούς δικηγόρους του Μονάχου, ο Πέτερ Γκαουβάλιερ, ένας από τους παράγοντες της χώρας που προσέφυγαν στο συνταγματικό δικαστήριο για το πρώτο ελληνικό μνημόνιο. Η παλαίμαχος δημοσιογράφος Κριστιάνα Σλέτσερ, η οποία πήγε το 1994 στη Βόννη για να καλύπτει τους Πρασίνους για τη Sueddeutsche Zeitung, είπε στην «Κ» ότι «αυτή η γενιά των Πρασίνων θεωρεί τις ιδεολογικές αντιπαραθέσεις μάχες των παππούδων. Για τους παλιούς υπήρχε η αποχώρηση από το ΝΑΤΟ, οι εξοπλισμοί, αλλά γι' αυτούς υπάρχουν μόνο δύο θέματα: η κλιματική αλλαγή και τα δικαιώματα. Και ο τρόπος που τα προσεγγίζουν είναι με πολύ μεγαλύτερο πραγματισμό σε σχέση με τη γενιά που κυβέρνησε πριν από 23 χρόνια με τους Σοσιαλδημοκράτες». Σε όλες τις μεγάλες φοιτητοπούλες, Ααχεν, Κολωνία, Ντίσελντορφ, Βόννη, Φράιμπουργκ, Μόναχο, οι Πράσινοι κέρδισαν άνετα στέλνοντας πολλά στελέχη της νεολαίας τους στη Βουλή. Και όπου έχασαν, όπως π.χ. στο κέντρο του Μονάχου, η διαφορά με το πάλι ποτέ κραταιό κόμμα της Χριστιανοκοινωνικής Ένωσης ήταν οριακό. Οπου ανέβηκαν στις νεότερες ηλικίες ανέβηκαν και οι Ελεύθεροι Δημοκράτες.

Η Σερβία, το Κόσοβο και ο «πόλεμος των πινακίδων»

Κλιμακώνεται επικίνδυνα η ένταση στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων

Του **ΝΙΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Ο περασμένος μήνας σηματοδότησε, αδιαμφισβήτητα, μια νέα περίοδο ανασφάλειας και αστάθειας για τα Δυτικά Βαλκάνια. Ξεκίνησε με την κρίση ενθρόνισης του νέου μπτρο-πολίτη στο Μαυροβούνιο, συνεχι-στηκε με τις θευλλώδεις δηλώσεις υπέρ της απόσχισης από σερβικές εθνικιστικές αρχές στη Βοσνία-Ερ-ζεγοβίνη και τελείωσε με την πιο θερμή αναζωπύρωση εντάσεων με-ταξύ Πρίστινας και Βελιγραδίου εδώ και σχεδόν δύο δεκαετίες.

Κοινός παρονομαστής πίσω από όλα τα γεγονότα είναι το καθεστώς του Σέρβου προέδρου Αλεξάνταρ Βούτσιτς, και οι πλέον εμφανείς αλυτρωτικές προθέσεις του απέναν-τι στις γειτονικές χώρες. Πρόσφα-τα, ο Σέρβος υπουργός Εσωτερικών Αλεξάνταρ Βούλιν αποκάλεσε κα-θήκον της πολιτικής του γενιάς να δημιουργήσει έναν ενιαίο «Σερβικό Κόσμο» – αναφερόμενος στην πολι-τική, θεσμική και εδαφική ενοποι-ση των Σέρβων στα Δυτικά Βαλ-κάνια. Οι πρόσφατες εικόνες των τανκς και αεροσκαφών κατά μήκος των συνόρων Σερβίας - Κοσόβου υποδεικνύουν πως η φράση αυτή δεν αποτελεί, απλώς, ένα ρητορι-κό εύρημα.

Μήλον της Εριδος των πρόσφα-των εντάσεων μεταξύ Πρίστινας και Βελιγραδίου αποτέλεσαν οι πι-νακίδες κυκλοφορίας των οχημά-των που εισέρχονται στο Κοσο-υποέδιο. Στις 15 Σεπτεμβρίου, μια συμφωνία μεταξύ Σερβίας και Κο-σόβου που ρύθμιζε ζητήματα που αφορούσαν τη διέλευση των συνό-ρων έληξε, και εν συνεχεία η κυβέρ-νηση της Πρίστινας αποφάσισε να

μην αναγνωρίζει πλέον τις σερβικές πινακίδες στα αυτοκίνητα που επι-χειρούσαν να περάσουν τα σύνορα. Αιτία πίσω από την απόφασή της, όπως εξήγησαν οι Αρχές, ήταν η βάση της αμοιβαιότητας, καθώς η Σερβία πράττει το ίδιο εδώ και αρ-κετά χρόνια εις βάρος των Κοσο-βάρων οδηγών. «Δεδομένου ότι η σερβική πλευρά δεν είναι έτοιμη να επαναφέρει την ομαλότητα, όπως κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα, η κυ-βέρνηση του Κοσόβου έφτασε σε αυτή την απόφαση», δήλωσε χα-ρακτηριστικά ο υπουργός Εσωτε-ρικών, Χελάλ Σβέκλα.

Στις 6 Οκτωβρίου, στη Σλοβενία, η Σύνοδος Κορυφής Βαλκανίων - Ε.Ε. – Η διαδικασία για την ένταξη των κρατών της περιοχής έχει «παγώσει» και αυτό δεν φαίνεται να αλλάζει.

Από εκείνο το σημείο οι εντάσεις στα σύνορα κλιμακώθηκαν αστρα-παία, φτάνοντας ένα βήμα πριν από την πλήρη σύγκρουση. Οι Σέρβοι του βόρειου Κοσσυφοπεδίου άρχι-σαν έντονες διαμαρτυρίες, εμπο-δίζοντας τις συνοριακές διαβάσεις στα σημεία Μπρνιακ και Γιάρινιε, την ίδια στιγμή που ο Σέρβος πρό-εδρος έδωσε εντολή σε στρατιω-τικές και αστυνομικές μονάδες να μεταβούν στα σύνορα και να βρι-σκονται σε αυξημένη επιφυλακή. Σε μίαν επίδειξη ισχύος, σερβικά αερο-

Η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ενώ εγκαινιάζει γέφυρα στον ποταμό Σάβα, που ενώνει τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη με την Κροατία.

Η περιοδεία της Φον ντερ Λάιεν

Κατά τη διάρκεια της περιοδείας της στα Βαλκάνια αυτή την εβδομά-δα, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, έκανε έκκληση για μείωση των εντάσεων μεταξύ Κοσόβου και Σε-ρβίας. «Πρέπει να σας πω ότι ανησυχώ πολύ για την τρέχουσα κρίση», δήλωσε η Φον ντερ Λάιεν την Τετάρτη σε συνέντευξη Τύπου με τον πρωθυπουργό του Κοσόβου, Αλμπιν Κούρτι, στην Πρίστινα, τονίζοντας πως η Ε.Ε. δεν έχει ξεχάσει τα Δυτικά Βαλκάνια και επισημαίνοντας ότι δεν νοείται ενιαία Ευρώπη χωρίς την ένταξη των χωρών της περιοχής. Η προοπτική ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων –που αφορά τη Σερβία, την Αλβανία, τη Βόρεια Μακεδονία, τη Βοσνία, το Μαυροβούνιο και το Κόσοβο– άνοιξε πριν από 18 χρόνια, ωστόσο σήμερα αρκετές ευρωπα-ϊκές χώρες επιμένουν στις ενστάσεις τους απέναντι στη διεύρυνση της Ένωσης. Σύμφωνα με διάφορους πολιτικούς αναλυτές των Βαλκανίων, η περιοδεία της προέδρου της Επιτροπής στα Βαλκάνια αντιμετωπίστηκε κυρίως από αδιαφορία και κυνισμό, αποτέλεσμα του αδιεξόδου των πο-λυετών διαπραγματεύσεων.

σκάφη πραγματοποιήσαν υπερπη-σεις πάνω από την περιοχή, με τον σερβικό στρατό να πραγματοποιεί ασκήσεις λίγα μέτρα δίπλα από τη συνοριακή γραμμή.

Λύση το... αυτοκόλλητο

Την τελευταία στιγμή, εν μέσω έντονων ανησυχιών του ΝΑΤΟ και της διαμεσολάβησης της Ε.Ε., οι επικεφαλές των διαπραγματευτι-κών ομάδων Σερβίας και Κοσόβου συναντήθηκαν στις Βρυξέλλες και κατέληξαν σε συμφωνία για να τερ-

ματιστεί η κρίση στα σύνορα και να αποσυμπίεστεί η ένταση. Με τη μεσολάβηση του ειδικού απε-σταλμένου της Ε.Ε. για το Κόσοβο, Μίροσλαβ Λάιτσακ, οι δύο πλευρές συμφώνησαν να καλύπτεται με αυτοκόλλητο το σημείο της πινα-κίδας όπου βρίσκεται το εκάστο-τε έμβλημα της χώρας, καθώς και να απομακρύνουν τα στρατεύμα-τά τους από τα σύνορα. Έτσι την ύστατη στιγμή, ο «πόλεμος των πινακίδων» δεν εξελίχθηκε σε σύ-γκρουση.

Οι εντάσεις στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, ωστόσο, δεν φαίνεται πως έχουν κάποιο άμεσο τέλος στον ορίζοντα. Ανακοινώ-νοντας την εν λόγω συμφωνία σε συνέντευξη Τύπου στους δημοσι-ογράφους, ο Βούτσιτς ξεκαθάρισε πως αποτελεί μονάχα «μια προσω-ρινή, συμβιβαστική λύση», που θα παραμείνει σε ισχύ μέχρι να διευ-θετηθεί οριστικά το ζήτημα του Κοσόβου. Επανέλαβε πως η Σερβία δεν αναγνωρίζει την ανεξαρτησία της περιοχής και διατηρεί το δι-καίωμα να επεμβαίνει σε διάφορα ζητήματα, όπως οι πινακίδες των οχημάτων. Την ίδια στιγμή, στη Βοσνία, ο πολιτικός ηγέτης των Σέρβων, Μίλοραντ Ντόντικ, ανα-κοίνωσε πως η σερβική οντότητα θα δρομολογήσει την ίδρυση ξε-χωριστού σερβοβοσνιακού στρα-τού, αποσύροντας τη συναίνεσή της από τη συμφωνία του κοινού βοσνιακού στρατού.

Σύμφωνα με δηλώσεις και σχό-λια διπλωματών, οι πρόσφατες ανα-ζωπυρώσεις των εντάσεων στα Δυτικά Βαλκάνια αποτελούν μια αναγκαία υπενθύμιση για τον δυτι-κό κόσμο πως οι διαφορές στην πε-ριοχή επιμένουν. Ανώτατος διπλω-μάτης στις Βρυξέλλες χαρακτήρισε την τελευταία έξαρση ως, εν μέρει, μια απελπισμένη προσπάθεια και

των δύο πλευρών να τραβήξουν την προσοχή των Βρυξελλών, την ώρα που η διαδικασία προς την έντα-ξη των κρατών της περιοχής στην Ε.Ε. έχει «παγώσει». Αλλωστε, μό-λις λίγες ημέρες πριν από τη Σύνο-δο Κορυφής Βαλκανίων - Ε.Ε., που θα λάβει χώρα στις 6 Οκτωβρίου στη Σλοβενία, τα 27 κράτη-μέλη της Ένωσης δεν φαίνεται να συμ-φωνούν σε κοινή δήλωση που να επιβεβαιώνει τη δέσμευσή τους για μελλοντική ένταξη των κρατών των Δυτικών Βαλκανίων.

Σε μια δυσοίωνη υπενθύμιση του βίαιου παρελθόντος της περι-οχής των Βαλκανίων, σχολιάζοντας τα επεισόδια στα σύνορα του Κο-σόβου, ο Βούτσιτς ορκίστηκε επα-νειλημμένα να πολεμήσει σκληρά για τους Σέρβους του Κοσσυφοπε-δίου, υποσχόμενος ότι δεν θα «ξα-νακτυπηθούν ποτέ». Η ίδια φράση αυτολεξεί χρησιμοποιήθηκε τον Απρίλιο του 1987 στην Πρίστινα από τον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς, ως δικαιολογία για την ανάκληση της αυτονομίας του Κοσσυφοπεδι-ου και μία από τις αφορμές για τους πολέμους της δεκαετίας του 1990. Η διαμεσολάβηση της Ε.Ε. μπορεί να «πάγωσε» προσωρινά την έντα-ση – οι προθέσεις από την πλευρά της Σερβίας, ωστόσο, παραμένουν ξεκάθαρες.

Αλλάζει το πολιτικό σκηνικό στην Τουρκία

Η στρατηγική της αντιπολίτευσης και ο ρόλος που θα διαδραματίσουν οι Κούρδοι στη μετάβαση στο νέο πολίτευμα

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Σε δύο σημαντικά εγχειρήματα επικεντρώνεται το επόμενο διάστημα το τουρκικό προεδρικό: στη δημι-ουργία ενός νέου πολιτεύματος και στη δημιουργία νέου εκλογικού νό-μου. Για την επίτευξη αυτών των στόχων ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στηρίζεται στη συ-νεργασία του αρχηγού των Γκριζίν Λύκων και του Κόμματος Εθνικιστι-κής Δράσης (ΜΗΡ), Ντεβλέτ Μπα-χτσελί. Ήδη ο Τούρκος πρόεδρος αναζητεί τη φόρμουλα με την οποία θα τερματίσει την πτώση των ποσο-στών της κυβερνητικής συμμαχίας, ενώ την ίδια στιγμή τα κόμματα της αντιπολίτευσης ξεκινούν προετοι-μασίες για να χτίσουν μια νέα εκλο-γική επιτυχία πάνω στην πρόσφα-τη νίκη στις δημοτικές εκλογές του 2019. Οι πρώτες αναλύσεις όσων παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις είναι πως το αποτέλεσμα των επι-κειμένων κρίσιμων εκλογών στην Τουρκία θα επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό οι Κούρδοι της Τουρκίας και η τουρκική οικονομία.

Η νέα κατάσταση

Οι στενοί συνεργάτες του προέ-δρου, συνταγματολόγοι και πολιτι-κοί επιστήμονες του Προεδρικού, εργάζονται αυτό το διάστημα με εντατικούς ρυθμούς μετά και την εντολή Ερντογάν για την επίσπευ-ση των εργασιών για τη δημιουργία του νέου πολιτεύματος και εκλογι-κού συστήματος της Τουρκίας. Οι τελευταίες πληροφορίες για το περι-εχόμενο του νέου πολιτεύματος της

Τουρκίας, στο οποίο εστιάζουν οι κ. Ερντογάν και οι συνεργάτες του την παρούσα στιγμή είναι λιγοστές. Από τους κύκλους της τουρκικής προε-δρίας διαρρέει η πληροφορία ότι τα βασικά χαρακτηριστικά του νέου συ-ντάγματος θα φέρουν την έγκριση όλων των κομμάτων που υποστηρί-ζουν την κυβέρνηση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ). Επίσης, το κυβερνών κόμμα, πριν από το δημοψήφισμα για το νέο πο-λίτευμα, θα επιχειρήσει να οικοδο-μήσει νέους διαύλους επικοινωνίας με την αντιπολίτευση. Για το όλο εγ-χείρημα, ρόλο-κλειδί διαδραματίζει ο κ. Μπαχτσελί, ο οποίος δίνει ιδι-αίτερη σημασία στη διατήρηση ορι-σμένων χαρακτηριστικών του τουρ-κικού κράτους στο νέο πολίτευμα, όπως ο τουρκικός και κοσμικός χα-ρακτήρας του κράτους. Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες, το ΑΚΡ επικειρεί να επιβάλει στο ΜΗΡ ευε-λιξία, σε ορισμένα ζητήματα, όπως λ.χ. την ελεύθερη χρήση της κουρ-δικής γλώσσας, έτσι ώστε το νέο σύνταγμα να βρει υποστηρικτές και από τις τάξεις της αντιπολίτευσης.

Μαζί με το νέο σύνταγμα, τε-λευταίες πληροφορίες θέλουν το τουρκικό Προεδρικό να επιχειρεί να κατακερματίσει τις υφιστάμενες εκλογικές περιοχές της Τουρκίας με τρόπο που κυρίως στην κεντρι-κή Ανατολία και στον Πόντο θα αυ-ξηθούν οι μελλοντικές βουλευτικές έδρες των συντηρητικών κομμάτων. Οι πληροφορίες της «Κ» θέλουν επί-σης, τον κ. Μπαχτσελί να τηρεί επι-φυλακτική στάση απέναντι σε αυτό το σχέδιο για δύο βασικούς λόγους.

Η οικονομική κρίση και η πτώση των ποσοστών του ενδέχεται να υπο-χρεώσουν τον Ερντογάν να οδηγήσει τη χώρα σε πρόωρες εκλογές.

Πρώτο, η ενίσχυση των ποσοστών του ΑΚΡ σε Ανατολία και Πόντο εν-δέχεται να στερήσει πολύτιμες ψή-φους από το ΜΗΡ. Αλλωστε, τα δύο κόμματα σε αυτές τις περιοχές μοι-ράζονται την ίδια συντηρητική εκλο-γική βάση. Δεύτερο, ο κ. Μπαχτσελί θεωρεί ότι σε περίπτωση που γίνουν λανθασμένες κινήσεις στο ζήτημα του νέου εκλογικού νόμου, το κουρ-δικό αυτονομιστικό κίνημα δεν απο-κλείεται να ενισχύσει τη θέση του στο νοτιοανατολικό και βορειοανα-τολικό κομμάτι της χώρας.

Υπό κανονικές συνθήκες η Τουρ-κία θα οδηγνηθεί στην κάλπη για τις βουλευτικές και προεδρικές εκλο-γές στις αρχές του καλοκαιριού του

2023. Οι εκπρόσωποι της τουρκικής αντιπολίτευσης δεν αποκλείουν το ενδεχόμενο της πρόωρης διεξαγω-γής των εκλογών. Σύμφωνα με τους εκπρόσωπους του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP), του κόμ-ματος της τουρκικής αξιωματικής αντιπολίτευσης, η οικονομική κρί-ση και η πτώση των ποσοστών της κυβερνητικής συμμαχίας ενδέχεται να υποχρεώσουν τον κ. Ερντογάν να οδηγήσει τη χώρα του σε πρόωρες εκλογές, με την ελπίδα ότι αυτές θα τερματίσουν την πτώση των ποσο-στών του.

Με βάση το παραπάνω σκεπτι-κό, η ηγεσία CHP ζητεί αυτήν την περίοδο απ' όλα τα όργανα και τις τοπικές οργανώσεις του κόμματος να ξεκινήσουν τις προετοιμασίες τους για τις επικείμενες κρίσιμες εκλογές. Τις δικές τους προετοιμα-σίες γι' αυτές τις εκλογές ξεκίνησε και ο αρχηγός της τουρκικής αξιω-ματικής αντιπολίτευσης, Κεμάλ Κι-λισντάρογλου. Ο ηγέτης του CHP τις προηγουμένως εβδομάδες πραγ-ματοποίησε μια αξιοσημείωτη κί-νηση που εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής που θα ακολουθή-σει το μέτωπο της αντιπολίτευσης στις εκλογές. Ο κ. Κιλισντάρογλου απευθύνθηκε προς τους Κούρδους δηλώνοντας ότι ήρθε η ώρα για να συζητηθεί εκ νέου η τελική λύση του Κουρδικού μέσα από κοινοβου-λευτικό και διακομματικό διάλογο. Παράλληλα, το CHP έστειλε αντιπρο-σωπεία στο Αυτόνομο Κουρδιστάν.

Η συνεργασία του κ. Κιλισντάρ-ογλου στο μέτωπο «Συμμαχία του Έθνους», η αρχηγός του εθνικιστι-

κού Καλού Κόμματος (ΙΡ), Μεράλ Άκ-σενερ ξεκίνησε, επίσης, τις δικές της προετοιμασίες για τις επικείμενες εκλογές, στέλνοντας ένα σημαντικό μήνυμα προς την τουρκική κοινωνία. Από το βήμα του επίσημου οργάνου του CHP, το «Halk Tv», η αρχηγός του ΙΡ ανακοίνωσε ότι δεν θα θέσει υποψηφιότητα για την προεδρία της Τουρκίας. Η κ. Άκσενερ ενδιαφέρε-ται για την επαναφορά του αξιώμα-τος του πρωθυπουργού, μετά την ενδεχόμενη επικράτηση του μετώ-που της αντιπολίτευσης στις προε-δρικές και βουλευτικές εκλογές. Η έμπειρη πολιτικός οραματίζεται με-τά τις εκλογές μια σύντομη μεταβι-τική περίοδο, στο τέλος της οποίας η Τουρκία θα επιστρέψει στην κοι-νοβουλευτική δημοκρατία. Στο νέο σύστημα, το μεγαλύτερο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα μπο-ρούσε να ελέγξει την προεδρία της χώρας, η οποία θα φέρει περιοριμέ-νες εξουσίες –και η ίδια η κ. Άκσενερ θέτει την υποψηφιότητά της για το αξίωμα της πρωθυπουργού.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες από την Άγκυρα, την παρούσα στιγμή, στον άδωνα CHP-ΙΡ διεξάγονται παρασκη-νιακές, εντατικές διαβουλεύσεις για τον καθορισμό κοινού υποψηφίου στις προεδρικές εκλογές. Στο στρα-τόπεδο του CHP, το τελευταίο διά-στημα ξεχωρίζει η ιδέα της υποψη-φιότητας του κ. Κιλισντάρογλου. Επίσης, τα δύο κόμματα επικειρούν να έρθουν σε συνεννόηση στο «ευ-αίσθητο» για πολλούς λόγους, εγχεί-ρημα της πιθανής συνεργασίας με το κουρδικό κίνημα.

Σε ρόλο-κλειδί η οικονομία

Τρία σημεία πάντως φαίνεται να ξεχωρίζουν πολιτικά από τη νέα κατάσταση πραγμάτων. Πρώτο, η κυβερνητική συμμαχία το τε-λευταίο διάστημα έχει αγκυρο-βολήσει περίξ του 40%. Το ΑΚΡ σήμερα φαίνεται πως έχει ένα ποσοστό της τάξης του 32-33% και το ΜΗΡ 7-8%. Σε ό,τι αφορά τις προεδρικές εκλογές ωστόσο, ο κ. Ερντογάν εξακολουθεί να βρίσκεται στην πρώτη θέση της προτίμησης των Τούρκων πολι-τών, με ένα ποσοστό της τάξης του 44-45%. Δεύτερο, η οικονομική κρίση αναμένεται να είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που θα καθορίσει το τελικό αποτέλεσμα των προεδρικών και βουλευτικών εκλογών. Σε όλες τις πρόσφατες μελέτες, οι Τούρκοι πολίτες επισημαί-νουν ότι η οικονομία αποτελεί την «νούμερο 1» προτεραιο-ότητα της τουρκικής κοινωνίας. Τέλος, Τούρκοι αναλυτές υπο-γραμμίζουν ότι στις εκλογές το κουρδικό κίνημα για μια ακόμη φορά αναμένεται να αναλάβει ρόλο-ρυθμιστή. Με ένα ποσο-στό που κυμαίνεται περίξ του 8-10%, οι Κούρδοι θα επηρεά-σουν τόσο την εκλογή του νέου προέδρου της χώρας όσο και τη σύνθεση της νέας Βουλής.

Οι άγνωστες «παράπλευρες» συνέπειες της COVID-19

Λοίμωξη, αλλά και πολυσυστημική νόσος

Εχουν περάσει περίπου δύο χρόνια από τον Δεκέμβριο του 2019, όταν ο κορωνοϊός εισέβαλε στη ζωή μας, ανατρέποντας με πρωτοφανή τρόπο κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. Ακόμα και σήμερα, παρότι έχουν νοσήσει παγκοσμίως 233 εκατ. άνθρωποι και έχουν χάσει τις ζωές τους εξαιτίας της πανδημίας 4,7 εκατ., ο παράξενος ιός κρατάει καλά κρυμμένα πολλά από τα μυστικά του. Αδιαμφισβήτητα, έγιναν μεγάλα επιστημονικά άλματα όσον αφορά την αντιμετώπιση της COVID-19 και κυρίως την πρόληψή της, με κυριότερο την ανάπτυξη αποτελεσματικών και ασφαλών εμβολίων. Ωστόσο, είναι πολλά που εξακολουθούμε να αγνοούμε σχετικά με τον SARS-CoV-2, ιδίως για τον τρόπο που επηρεάζει τον οργανισμό μας. Η COVID αποδεικνύεται ότι δεν είναι μόνο μια αναπνευστική λοίμωξη, αλλά μια πολυσυστημική νόσος.

Μια σημαντική παρατήρηση που εξέληξε τους ειδικούς είναι ότι ασθενείς με COVID που μέχρι τη λοίμωξη ήταν απολύτως υγιείς, ξαφνικά εμφάνισαν σακχαρώδη διαβήτη. Για το παράδοξο φαινόμενο διατυπώθηκαν αρκετές θεωρίες. Η μία υποθέτει ότι ο κορωνοϊός, μέσω των υποδοχέων ACE2, που ανιχνεύονται και στην επιφάνεια των πνευμονικών

κυττάρων, εισβάλλει στα κύτταρα του παγκρέατος διαταράσσοντας την ικανότητά τους να παράγουν ινσουλίνη. Σύμφωνα με μια άλλη προσέγγιση, η ανοσοοπιτική αντίδραση στην εισβολή του κορωνοϊού έχει ως «παράπλευρη απώλεια» την καταστροφή των παγκρεατικών κυττάρων. Μια διαφορετική υπόθεση πιθανολογεί ότι η φλεγμονή που προκαλεί η COVID ενισχύει την αντίσταση των ιστών στην ινσουλίνη.

Απάντηση στη μυστηριώδη σχέση της COVID-19 με τον σακχαρώδη διαβήτη επιχείρησε να δώσει η Σουμπίν Τσεν, καθηγήτρια Μοριακής Βιολογίας στην Ιατρική Σχολή Weill Cornell της Νέας Υόρκης. Η έρευνά της σε κύτταρα και οργανοειδή (κυτταρικές ομάδες που αναπτύσσονται στο εργαστήριο και μιμούνται τη λειτουργία ενός οργάνου) της επέτρεψε να αναγνωρίσει ποιες από τις δομικές μονάδες του οργανισμού μας μπορούν να μολυνθούν από τον κορωνοϊό. Έτσι, διαπίστωσε ότι οργανοειδή, και άρα τα όργανα πνεύμονα, εντέρου, καρδιάς, ήπατος και παγκρέατος, προσβάλλονται από τον κορωνοϊό, όπως εξάλλου και τα εγκεφαλικά κύτταρα που παράγουν ντοπαμίνη.

Περαιτέρω έρευνες κατέδειξαν ότι το ίδιο συμβαίνει και στα βήτα

Μια σημαντική παρατήρηση που εξέληξε τους ειδικούς είναι ότι ασθενείς με COVID που μέχρι τη λοίμωξη ήταν απολύτως υγιείς ξαφνικά εμφάνισαν σακχαρώδη διαβήτη - ένα ιατρικό φαινόμενο για το οποίο έχουν διατυπωθεί αρκετές θεωρίες.

Μέχρι στιγμής δεν είναι σαφές εάν οι μεταβολές που προκαλεί η COVID στο πάγκρεας είναι βραχυπρόθεσμες ή μόνιμες.

κύτταρα του παγκρέατος, υπεύθυνα για την παραγωγή ινσουλίνης. Όταν μάλιστα συμβεί αυτό, το πάγκρεας παράγει μικρότερη ποσότητα ινσουλίνης και των άλλων ορμονών που παρασκευάζει. «Πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο ονομάζουμε μεταδιαφοροποίηση», δήλωσε η δρ Τσεν κατά την παρουσίαση της έρευνάς της στο ετήσιο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Έρευνα στον Διαβήτη. «Σε αυτή την περίπτω-

ση, τα βήτα κύτταρα αλλάζουν “ρόλο” και, αντί να παράγουν μεγάλη ποσότητα ινσουλίνης, αρχίζουν να αναμειγνύουν διαφορετικές ορμόνες. Αυτή η διαπίστωση μπορεί να μας ανοίξει ένα πολύτιμο παράθυρο στους παθολόγους μηχανισμούς της COVID-19», κατέληξε η καθηγήτρια.

Μέχρι στιγμής δεν είναι σαφές εάν οι μεταβολές που προκαλεί η COVID-19 στο πάγκρεας είναι βραχυπρόθεσμες ή μόνιμες. «Γνωρίζουμε ότι κάποιοι ασθενείς που νοσηλεύθηκαν σε ΜΕΘ με πολύ ασταθή επίπεδα γλυκόζης στο αίμα, όταν ανέρρωσαν ανέκτησαν τον έλεγχο του σακχάρου. Αυτό υποδεικνύει ότι οι βλάβες που προκαλεί ο κορωνοϊός είναι προσωρινές», κατέληξε η δρ Τσεν.

Κοινό συμπέρασμα

Μια διαφορετική μελέτη, την οποία εκπόνησε ο καθηγητής του

Πανεπιστημίου της Σιένας, στην Ιταλία, Φραντσέσκο Ντότα, διαπίστωσε και πάλι ότι ο κορωνοϊός προσβάλλει τα βήτα κύτταρα του παγκρέατος, στοχεύοντας στους πρωτεϊνικούς υποδοχείς του μετατρεπτικού ενζύμου 2 της αγγειοτενσίνης (ACE2), που αφθονούν στην επιφάνειά τους. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι τα επίπεδα των υποδοχέων ACE2 αυξάνονται επί φλεγμονής, κάτι σημαντικό επειδή οι πάσχοντες από διαβήτη τύπου 2 -των ενηλίκων-, που συνδέεται με την παχυσαρκία, έχουν ήδη κάποια φλεγμονή στο πάγκρεας.

Όλα τα επιστημονικά ευρήματα συγκλίνουν σε ένα συμπέρασμα: άτομα που εμφανίζουν «προ-διαβήτη» ή ήδη πάσχουν από τη μεταβολική νόσο είναι περισσότερο ευάλωτα στην COVID.

Η δρ Λούσι Τσέιμπερ, επιστη-

μονική επικεφαλής της Diabetes UK, τονίζει ότι «οι πάσχοντες από διαβήτη επλήγησαν με δυσανάλογη δριμύτητα από τον κορωνοϊό και πολλοί, δυστυχώς, δεν κατάφεραν να τον νικήσουν».

Αναμφίβολα, η μεταβολική νόσος συνιστά σημαντικό παράγοντα κινδύνου για την έκβαση της COVID-19 και τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί υποδεικνύουν ότι η λοίμωξη από κορωνοϊό ενδέχεται να πυροδοτεί την εμφάνισή της στους υγιείς.

Μέχρι στιγμής, όμως, δεν έχουν εξηγηθεί οι μηχανισμοί που συνδέουν αυτά τα δύο. Αυτό που γνωρίζουμε με απόλυτη βεβαιότητα είναι ότι ο εμβολιασμός και η αναμνηστική δόση, όπου αυτή είναι δυνατή, αποτελούν τον καλύτερο τρόπο για να προστατευθούμε από την εξαιρετικά επικίνδυνη COVID».

A.P., REUTERS

Μια «Εχιδνα» αποκαλύπτει μυστικά της Σελήνης

NASA και ιδιωτικές εταιρείες αεροδιαστημικής συνεργάζονται στην αναζήτηση νερού στον φυσικό μας δορυφόρο

Νέα ορμή αποκτά το φιλόδοξο πρόγραμμα «Αρτέμις» της NASA, το οποίο στοχεύει στην ανακατάκτηση της Σελήνης από τον άνθρωπο και στην πραγματοποίηση αποστολών πέρα από αυτήν.

Με τη βοήθεια των ιδιωτικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον χώρο της αεροδιαστημικής, η NASA σε πρώτη φάση θα αναζητήσει στο υπέδαφος του Νότιου Πόλου του φυσικού μας δορυφόρου εκμεταλλεύσιμους πόρους και κυρίως αποθέματα ύδατος με τη μορφή πάγου. Ο εντοπισμός και η εκμετάλλευσή τους για την παραγωγή οξυγόνου, πόσιμου νερού, αλλά και προωθητικών καυσίμων, αποτελεί απαραίτητη συνθήκη για τη μακροχρόνια ανθρώπινη παρουσία στη Σελήνη και τα ταξίδια σε μακρινότερους πλανήτες.

Η αποστολή της «Εχιδνας» (Viper), όπως ονομάζεται το διαστημικό όχημα που θα ψάξει για πάγο, το 2023, θα διαρκέσει 100 ημέρες. Η τοποθεσία των ερευνών δεν επελέγη τυχαία από τους ειδικούς της NASA. Ο Νότιος Πόλος της Σελήνης είναι μία από τις ψυχρότερες περιοχές του πλιακού μας συστήματος, με θερμοκρασία κάτω από 233 βαθμούς Κελσίου υπό το μηδέν, βρίσκεται διαρκώς στη σκιά, γεγονός που ευνοεί τη διατήρηση πάγου και μέχρι στιγμής παραμένει εντελώς ανεξερεύνητος.

Όλες οι γνώσεις που διαθέτουμε για αυτόν συγκεντρώθηκαν εξ αποστάσεως, μέσα από καταγραφές και μετρήσεις προηγούμενων αποστολών, όπως των Lunar Reconnaissance Orbiter και Lunar Crater Observation and Sensing Satellite. Τα στοιχεία, όμως, που ανέλυσαν οι ειδικοί είναι ενθαρρυντικά, αφού υποδεικνύουν ότι στο υπέδαφος πιθανώς κρύβονται όλα όσα αναζητεί η NASA.

Το ρομποτικό όχημα θα προσσελυνωθεί στον κρατήρα Νόμιπι

λε, που δημιουργήθηκε από την πρόσκρουση κάποιου μικρού ουράνιου σώματος. Το ακριβές σημείο θεωρείται ιδανικό για την έρευνα όχι μόνο λόγω της προσβασιμότητάς του, αλλά και εξαιτίας των περιοχών μεγάλου επιστημονικού ενδιαφέροντος που το περιβάλλουν. Σύμφωνα με τον προγραμματισμό, το διαστημικό όχημα θα επισκεφθεί έξι από αυτές, ενώ θα συλλέξει δείγματα από τουλάχιστον τρεις, στις οποίες θα βυθίσει το τρυπάνι του. Εκτός από πάγο, το Viper θα ψάξει και για άλλους «πτητικούς» πόρους, όπως υδρογόνο, αμμωνία και διοξείδιο του άνθρακα, αλλά και στοιχεία που ενδεχομέ-

Εκτός από πάγο, το Viper θα ψάξει και για άλλους «πτητικούς» πόρους, όπως υδρογόνο, αμμωνία και διοξείδιο του άνθρακα.

ως να είναι επικίνδυνα για τις μελλοντικές αποστολές.

Ο Τόμας Ζουρμπούχεν, επικεφαλής του επιστημονικού τμήματος της NASA, τονίζει ότι το Viper, εκτός από τον εντοπισμό πάγου, θα συγκεντρώνει πολύτιμες γνώσεις για την κοσμική προέλευση, την εξέλιξη και την ιστορία της Σελήνης. Ένα από τα ερωτήματα που οι επιστήμονες ελπίζουν ότι θα απαντηθεί με τη βοήθεια της «Εχιδνας», είναι ο τρόπος με τον οποίο πάγος και άλλα στοιχεία κατέληξαν στο φεγγάρι, η προέλευσή τους και πώς διατηρήθηκαν εκεί επί δεκατομύρια χρόνια.

Η αποστολή του Viper, όμως, είναι μόνο η ανατολή ενός λαμπρού μέλλοντος για τη NASA. Όπως αποκάλυψε ο επικεφαλής

Το VIPER, το νέο ρομποτικό όχημα της NASA, πρόκειται να αναζητήσει πάγο στο υπέδαφος σεληνιακού κρατήρα. Αυτός θα μπορούσε να αποτελέσει πηγή πόσιμου νερού για τις μελλοντικές επανδρωμένες αποστολές στο φεγγάρι, αέρα, αλλά και πυραυλικού καυσίμου .

Συνολικό κόστος προγράμματος 660 εκατ. δολάρια

VIPER
(Volatile Investigating Polar Exploration Rover)

Νοέμβριος 2023
Το VIPER μεταφέρεται στο φεγγάρι με μία στατική άτρακτο. Η αποστολή θα διαρκέσει 100 ημέρες.

Σημείο προσεδάφισης:
Κοντά στον κρατήρα Νόμιπιλε του νότιου πόλου. Η περιοχή βρίσκεται διαρκώς υπό σκιά και η θερμοκρασία αγγίζει τους 223 βαθμούς Κελσίου υπό το μηδέν.

Το VIPER θα ακολουθήσει μια προγραμματισμένη πορεία 16 έως 24 χλμ. Δεν αποκλείεται η διαδρομή να μεταβληθεί αναλόγως των ευρημάτων.

Τρυπάνι μήκους 1 μέτρου θα ελέγξει το υπέδαφος για πάγο.

Το ρομποτικό όχημα έχει το μέγεθος αμαξίδιου του γκολφ.

Περιοχές όπου, σύμφωνα με τη NASA, μπορεί να υπάρχει πάγος.

2022: Το πρόγραμμα «Αρτέμις», με το οποίο ο άνθρωπος θα επιστρέψει στη Σελήνη, ξεκινάει με τις δοκιμαστικές, μη επανδρωμένες πτήσεις της διαστημικής βολίδας Orion.

2024: Στην τρίτη αποστολή μεταφέρεται ο πρώτος αστροναύτης, μετά το 1972, στη Σελήνη.

PHΓΕΞ: BBC, New York Times, NASA, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: NASA

της, Μπιλ Νέλσον, η υπηρεσία έχει δρομολογήσει για τα επόμενα χρόνια σειρά φιλόδοξων προγραμμάτων, μεταξύ των οποίων η δημιουργία μιας μόνιμης ανθρώπινης αποικίας στη Σελήνη και επανδρωμένες αποστολές στον Αρπ.

Στη μεταστροφή της στόχευσης της NASA προς την κυριαρχία του ανθρώπου στη διαστημική εξερεύνηση συνέβαλαν σημαντικά οι ιδιώτες. Η αμερικανική Astrobotic είναι εκείνη που έχει επιφορτισθεί με τη μεταφορά του Viper στην επιφάνεια της Σελήνης.

Οι ιδιωτικές εταιρείες αεροδιαστημικής έχουν αναλάβει, άλλωστε, τη μεταφορά φορτίων, προμηθειών αλλά και πληρωμάτων στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό. Η SpaceX του Έλον Μασκ, που μετέφερε πέρυσι τους Αμερικανούς αστροναύτες στον ΔΔΣ, απέδειξε έμπρακτα ότι αυτή η δραστηριότητα δεν αποτελεί αποκλειστικό προνόμιο των κυβερνητικών παικτών του χώρου, όπως η ρωσική RosCosmos και η NASA.

Σε υψηλή τροχιά

Καθώς οι επιχειρηματίες «βαρώνιοι του Διαστήματος» μονοπωλούν τις πτήσεις σε χαμηλή τροχιά, η NASA άδραξε την ευκαιρία να στρέψει το βλέμμα στην εξερεύνηση του βαθέος Διαστήματος, αλλά και στην ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών για τα μελλοντικά της προγράμματα. Ήδη, ο Μασκ συνήψε συμβόλαιο διασ. δολαρίων της αμερικανικής υπηρεσίας για την κατασκευή του διαστημοπλοίου που θα μεταφέρει αστροναύτες στη Σελήνη.

Παρά τις αισιόδοξες εξελίξεις, το πρόγραμμα «Αρτέμις» έχει ήδη παρουσιάσει μεγάλες καθυστερήσεις και η προσελένηωση αστροναυτών, το 2024, θεωρείται μάλλον ανέφικτος στόχος.

A.P., REUTERS, NASA

Ποδόσφαιρο στα χαρακώματα

Μαίνεται ο «πόλεμος» FIFA - UEFA με αφορμή το σχέδιο για Μουντιάλ ανά διετία

Σε μάχη χαρακωμάτων επιδίδονται πλέον FIFA και UEFA, με αφορμή την πρόταση της παγκόσμιας ποδοσφαιρικής ομοσπονδίας για διεξαγωγή του Μουντιάλ ανά διετία μετά το 2026, αλλά και βαρύτερο αίτιο την εντελώς διαφορετική προσέγγιση στο ποδόσφαιρο που έχουν οι ηγέτες των δύο μεγάλων φορέων του αθλήματος, ο Τζάνι Ινφαντίνο και ο Αλεξάντερ Τσέφεριν αντιστοίχως.

Αυτή την εβδομάδα άρχισε μια σκληρή, εξάμηνη κατά τα φαινόμενα, μάχη μεταξύ των δύο ανδρών κατά κύριο λόγο, με τον μεν Ιταλοελβετό να αρχίζει τις διαβουλεύσεις με τις εθνικές ομοσπονδίες για την επικύρωση του σχεδίου του, και τον δε Σλοβένο να χτίζει συμμαχίες ενόψει της προαναγγελθείσας ψηφοφορίας επί της προτάσεως κατά τη γενική συνέλευση της FIFA τον προσεχή Μάρτιο ή Απρίλιο.

Ενώ οι μεγάλες συνομοσπονδίες της UEFA και της CONMEBOL (της Νοτίου Αμερικής) έχουν ήδη προ-

Ο πρόεδρος της FIFA, Τζάνι Ινφαντίνο, άρχισε διαβουλεύσεις με τις εθνικές ομοσπονδίες για την επικύρωση του σχεδίου, την ώρα που ο πρόεδρος της UEFA, Αλεξάντερ Τσέφεριν, χτίζει συμμαχίες και προειδοποιεί με μοϊκωτάζ.

Τον Νοέμβριο αναμένεται η έκδοση πορίσματος από τις διαβουλεύσεις του Οκτωβρίου επί του θέματος.

ειδοποιήσει με μοϊκωτάζ μιας τέτοιας διοργάνωσης, ο Ινφαντίνο (που έχει πει ότι δεν γίνεται ολόκληρη... FIFA να κάνει μόνο μία διοργάνωση στα τέσσερα χρόνια) δίνει στις 211 εθνικές ομοσπονδίες την επιλογή. Αναμένεται πλέον τον Νοέμβριο η έκδοση πορίσματος από τις διαβουλεύσεις του Οκτωβρίου και ενδεχομένως μια παγκόσμια διάσκεψη της FIFA για το θέμα τον Δεκέμβριο.

Ήδη την Πέμπτη ο Ινφαντίνο προϊστάτο τηλεδιάσκεψης με 204 ομοσπονδίες, εξηγώντας τα πλεονεκτήματα του Παγκοσμίου Κυπέλλου ανά διετία, στις ζυγές χρονιές, με τα πρωταθλήματα κάθε ηπείρου όπως το Euro και το Copa America στις μονές χρονιές. Πρόκειται για τη λεγόμενη «πρόταση Αρσέν Βενγκέρ», επειδή ο Αλσαςτός πρώην προπονητής και νυν σύμβουλος ανάπτυξης της FIFA την παρουσίασε πρώτος.

«Οι φιλοδοξίες μας για την ανάπτυξη του ποδοσφαίρου ανά την υψηλή μπορούν μόνο να πραγματοποιηθούν αν έχουμε περισσότερες επιτυχημένες διοργανώσεις σε πιο τακτική βάση», είπε ο πρόεδρος της FIFA στους εκπροσώπους των 204 ομοσπονδιών και στα 32 μέλη

του συμβουλίου της FIFA. Τόνισε επίσης ότι για πρώτη φορά διεξάγεται τόσο ανοικτός και τόσο εκτεταμένος διάλογος για ένα οργανωτικό θέμα της διεθνούς ομοσπονδίας.

Η πλευρά της FIFA υπογραμμίζει ακόμη τη θετική ανταπόκριση από παλαιμάχους ποδοσφαιριστές καθώς και τη συνομοσπονδία της Αφρικής. Ανοικτές στην ιδέα φέρονται να είναι οι συνομοσπονδίες της Ασίας, και της Βόρειας και Κεντρικής Αμερικής. Κι εκεί κάπου τελειώνουν και οι υποστηρικτές του Μουντιάλ κάθε δύο χρόνια...

Οι περισσότεροι που έχουν εκ-

φράσει την άποψή τους, από νυν και πρώην ποδοσφαιριστές, εθνικές ομοσπονδίες, ηπειρωτικές συνομοσπονδίες, ενώσεις επαγγελματιών ποδοσφαιριστών, προπονητές, έως και μέλη κορυφαίων θεσμών όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, είναι κάθετα αντίθετοι.

Χαρακτηριστική ήταν η αντίδραση του Τιερί Ανρί, του συμπατριώτη του Αρσέν Βενγκέρ με τον οποίον και μεγαλούργησε στην Αρσενάλ. Ο Γάλλος βετεράνος επιθετικός θεωρεί αδιανόητη τη διεξαγωγή Μουντιάλ ανά διετία, λέγοντας ότι χρειαζόταν μήνες για να συ-

νέλθει από κάθε μεγάλη διοργάνωση. Πιο σκληρός ο τεχνικός της Ρεάλ, Κάρλο Αντσελότι, διερμήνευσε: «Τότε γιατί να μην το κάνουμε και κάθε χρόνο;». Αυστηρή ήταν η άποψη και του προπονητή της Λίβερπουλ, Γιούργκεν Κλοπ, που απέρριψε προσφάτως την ιδέα λέγοντας ότι «όλα γίνονται για τα χρήματα». Ο βετεράνος άσος της Λίβερπουλ, Τζέιμι Κάραγκερ, κατήγγειλε μάλιστα ότι η FIFA παρουσιάζει μόνο τις θετικές απαντήσεις παλαιμάχων ποδοσφαιριστών και όχι εκείνες όσων αντιτάσσονται στην ιδέα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ας μη βιαζόμαστε...

Τον **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ**

Κατά την περίοδο των καλοκαιρινών μετεγγραφών με βάση του τι βλέπαμε, πρωταθλήτρια για τη σεζόν που διανύουμε ήταν το ΑΠΟΕΛ. Που ...κτυπούσε επί παντός επιστητού, ξεδεύοντας μάλιστα τρελά λεφτά για τα υπάρχοντα δεδομένα.

Όταν άρχισαν τα Ευρωπαϊκά ματς και ο Απόλλωνας αποκλείστηκε από τους νεαρούς Σλοβάκους της Ζίλινα, έγινε αδύναμη ομάδα, ο Αλεξάντερ Τσόρνινγκερ έγινε άσχετος και μετρούσε μέρες.

Ταυτόχρονα, η Ομόνοια και η Ανόρθωση με τις προκρίσεις τους στον ίδιο θεσμό ήταν τα δυο ισχυρά σύνολα που θα ανταγωνίζονταν μεταξύ τους για την κατάκτηση του τίτλου. Λίγες μέρες μετά –δηλαδή με τη διεξαγωγή τεσσάρων αγωνιστικών στο πρωτάθλημα - η Ανόρθωση βιώνει την σε ένα βαθμό απαξίωση από μεγάλη μερίδα κόσμου, ενώ η Ομόνοια δεν απαξιώνεται ακριβώς, αλλά θεωρείται από κάποιους ότι δεν θα μπορέσει να διεκδικήσει το πρωτάθλημα μέχρι το τέλος.

Η ΑΕΛ, με τη μεγάλη σε έκταση νίκη επί της Πάφου κατέστη, ως η ομάδα που ως συνέχεια της περσινής θα πάει φέτος για μεγάλα πράγματα. Επίσης όλοι εκτιμούν ότι το φετινό πρωτάθλημα θα είναι πολύ δύσκολο και ανταγωνιστικό γιατί οι θεωρούμενες μικρές ομάδες έχουν βελτιωθεί και δυσκολεύουν πολύ τις μεγάλες. Αυτό βέβαια το λένε οι εκτιμήσεις τα τελευταία δέκα και βάλε χρόνια κατά τις πρώτες αγωνιστικές.

Από την αρχή της ποδοσφαιρικής περιόδου-εννοούμε από μετεγγραφές, προετοιμασία και εντεύθεν- τα πράγματα συνεχώς μεταβάλλονται. Κάποια πράγματα που πριν από λίγο καιρό ίσχυαν, τώρα δεν ισχύουν. Είναι στην ανθρώπινη φύση να γίνονται εκτιμήσεις με βάση γεγονότα σε συγκεκριμένες χρονικές στιγμές και να εξάγονται συμπεράσματα γενικότερης φύσης. Βλέπει ο φιλάθλος για παράδειγμα μια πολύ καλή εμφάνιση και μια νίκη μιας μεσαίας ομάδας επί μιας μεγάλης και συμπεραίνει ότι η συγκεκριμένη ομάδα θα αποτελέσει την έκπληξη της χρονιάς. Όμως από ένα ματς δεν βγαίνει τέτοιο συμπέρασμα.

Τις περισσότερες φορές λοιπόν αυτά τα συμπεράσματα είναι βιαστικά και λανθασμένα γιατί συνήθως ο μέσος φιλάθλος βλέπει την επιφάνεια και δεν έχει βάθος στη σκέψη του. Το τι ισχύει σε μια χρονική στιγμή δεν σημαίνει ότι θα ισχύει και για μεγάλη χρονική διάρκεια. Μπορεί και να γίνει αυτό βέβαια αλλά μέσα σε μια ποδοσφαιρική σεζόν, τα δεδομένα συνήθως αλλάζουν κάθε εβδομάδα.

Επειδή στις τέσσερις αγωνιστικές είχαμε εξαιρετικές εμφανίσεις από ομάδες που δεν κατοικοεδρεύουν στην πρώτη εξέδα, δεν σημαίνει κιόλας ότι το γεγονός δείχνει ένα πρωτάθλημα ανταγωνιστικό. Θα πρέπει να εμφανίζεται πολύ πιο συχνά αυτό το φαινόμενο για να μπορούμε να μιλάμε για κάτι τέτοιο. Επίσης επειδή πολλά από τα ματς είναι κλειστά δεν σημαίνει ότι ...γίναμε Αγγλία, όπου ανέκαθεν τα ματς είναι στην πλειοψηφία τους κλειστά. Τις περισσότερες φορές στο Αγγλικό πρωτάθλημα ο πρωτοπόρος και με τον ουραγό να παίζει, θα δυσκολευτεί.

Ας μη βιαζόμαστε...

Η εξ ανάγκης ανανέωση!

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΗ**

Ο Μίλορατ Μάτζιτς το αποφάσισε, να δώσει τόπο στα νιάτα, προωθώντας νέους διαιτητές στην πρώτη κατηγορία και την ίδια ώρα, το πιο σημαντικό ίσως, να κρατήσει στο περιθώριο ονόματα «βαριά» στο χώρο τα τελευταία χρόνια, τα οποία, ωστόσο, «βάρυναν» κατά τα προηγούμενα πρωταθλήματα την ατμόσφαιρα, με τα σοβαρά τους και δυστυχώς επαναλαμβανόμενα λάθη. Η ΚΟΠ, λογικό και αναμενόμενο, καιρέτπσε την απόφαση του προέδρου της Επιτροπής Διαιτησίας και πλέον αναμένουμε τα αποτελέσματα της ανανέωσης που επιχειρείται στην κυπριακή διαιτησία.

Άξιο απορίας, ωστόσο, γιατί θα έπρεπε να δημιουργηθεί όλο αυτό το μπάχαλο των πρώτων αγωνιστικών, προκειμένου να ευαισθητοποιηθούν οι αρμόδιοι. Να υποθέσουμε δηλαδή, πως μετά την προβληματική εικόνα των διαιτητών, στην περσινή (και όχι μόνο) αγωνιστική περίοδο, είτε ο κύριος Μάτζιτς, είτε η ηγεσία της ΚΟΠ ανέμεναν πως τα πράγματα θα εξελίσσονταν φέτος καλύτερα; Υπήρχε μήπως η προσδοκία, πως διαιτητές με προβληματική παρουσία τα τελευταία χρόνια, ως δια μαγείας θα σφύριζαν φέτος λιγότερο φάλτσα;

Ακόμη και πίστωση χρόνου να έδωσαν, ως είθισται σε κάθε αρχή μιας νέας αγωνιστικής περιόδου, δεν θα έπρεπε, γιατί δεν μιλάμε είτε για νέα πρόσωπα, είτε για νεοφερμένους στο κυπριακό ποδόσφαιρο, όπως ανάλογα συμβαίνει με ποδοσφαιριστές ή προπονητές στις ομάδες μας. Λίγες μέρες πριν οι εξελίξεις αναγκάσουν τον κύριο Μάτζιτς να προχωρήσει στην ανανέωση, ο Σέρβος αρχιδιαιτητής είχε επισημάνει ξανά την έλλειψη ικανοποιητικού αριθμού διαιτητών για τις ανάγκες της πρώτης κατηγορίας.

Θα μπορούσε, ωστόσο, η ανανέωση η οποία κάτω από δύσκολες συνθήκες επιχειρείται αυτή την περίοδο και ενώ το πρωτάθλημα βρίσκεται σε εξέλιξη, να γινόταν με πολύ μεγαλύτερη άνεση και λιγότερη πίεση, τους προηγούμενους μήνες. Όπως δεν θα έπρεπε να περιμένει μερικές ακόμη προβληματικές διαιτησίες ο κύριος Μάτζιτς, προκειμένου να αποφασίσει για την ικανότητα ή όχι κάποιων.

Από τα γεγονότα και τις εξελίξεις των τελευταίων ημερών, αποδεικνύεται πως για μία ακόμη φορά στο κυπριακό ποδόσφαιρο και τα σημαντικά του θέματα, το πλάνο αγνοείται. Για μία ακόμη φορά λειτουργούμε κατόπιν εορτής και όχι προληπτικά.

Είναι γι' αυτό που προκύπτει αμφισβήτηση ως προς τις προθέσεις. Είναι γι' αυτό που μέχρι το αντίθετο να αποδειχθεί, εύλογα μπορεί κάποιος να υποστηρίξει πως η απόφαση για ανανέωση γίνεται κυρίως υπό το βάρος των αντιδράσεων, των πιέσεων, προκειμένου να κλείσει στόματα και μέχρι την επόμενη φορά...

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Εισιτήρια - τιμές

Κατά καιρούς όλοι οι παράγοντες επικαλούνται τη βοήθεια του κόσμου και απ' όλες τις ομάδες προκύπτει η προτροπή - κάλεσμα για παρουσία κόσμου στα γήπεδα, τώρα που τα δεδομένα το επιτρέπουν ξανά. Στις πολλές αιτίες που μπορεί κάποιος να επικαλεστεί για την απουσία κόσμου από τις κερκίδες, τα προηγούμενα χρόνια, ήταν και το οικονομικό. Προκαλεί απορία λοιπόν, όταν διοικησεις ομάδων ορίζουν τιμές εισιτηρίων, σε κάποιους αγώνες, στα είκοσι ευρώ!

* * * * *

Ανθρωποειδή...

Όλη αυτή η ιστορία με το σοβαρό τραυματισμό του οπαδού από παλλακάρδες (του γλυκού νερού) κουκουλοφόρους, ροπαλοφόρους είναι πραγματικά τραγική. Δεν το χωρά το μυαλό του κάθε ανθρώπου που διαθέτει έστω και ένα δράμι

νου (το γράφω Κυπριακά). Μακάρι ο άνθρωπος να γίνει καλά. Αυτό είναι και το βασικότερο. Για τα υπόλοιπα δεν είμαι αισιόδοξος. Ανθρωποειδή θα υπάρχουν πάντα. Όπως και οι επιτήδειοι και επικίνδυνοι καραγκιόζηδες που τους σπρώχνουν σε τέτοιες απάνθρωπες πράξεις.

* * * * *

Διαιτησία - αντιδράσεις

Μόνο εύκολο δεν είναι το εγχείρημα του κυρίου Μάτζιτς για ανανέωση στο χώρο της διαιτησίας και όχι γιατί θα πρέπει να αποδειχθεί πως υπάρχουν ικανοί νέοι διαιτητές για τις ψηλές απαιτήσεις της πρώτης κατηγορίας. Υπολογίστε στο όλο θέμα και τις αντιδράσεις των «παλιών» διαιτητών. Αυτών που μένουν απ' έξω, αυτών που για χρόνια είχαν τον πρώτο λόγο στους ορισμούς, δούλευαν... full! Σαββατοκύριακο από πέρσι, μια στο γήπεδο

και μια στο VAR. Άρα, αυτών που χάνουν πολλά και στο οικονομικό κομμάτι. Θα φανεί, στις αντιδράσεις αυτές, ο βαθμός αποφασιστικότητας του κυρίου Μάτζιτς και κατ' επέκταση της ΚΟΠ, για αλλαγές στο χώρο...

* * * * *

Παρόντες σε προπόνηση

Προσπαθώ να θυμηθώ πότε ήταν η τελευταία φορά που πηγαίναμε ως δημοσιογράφοι -αλλά και σε γενικότερη βάση οι οπαδοί - και παρακολουθούσαμε προπονήσεις των ομάδων. Αλήθεια, πόσο πολύ έχουν αλλάξει οι καιροί...

* * * * *

Δεν αρκεί...

Στις 8 και 11 Οκτωβρίου η Κύπρος υποδέχεται στο ΑΕΚ Αρένα την Κροατία και τη Μάλτα. Οι αγώνες είναι για τα προκριματικά του Μουν-

τιάλ του 2022. «Η ομάδα θέλει την στήριξη των φιλάθλων για να μπορέσει να επιστρέψει στα θετικά αποτελέσματα». Αυτό αναγράφεται σε κείμενο που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της ΚΟΠ. Μακάρι να έλθει ο κόσμος, αλλά πέρα από τη στήριξη δεν μπορεί να κάνει κάτι άλλο. Ας σπρίξει και η ίδια η ομάδα τον εαυτό της.

* * * * *

Φοβού τους... αδυνάτους

Η Σέριφ Τίρασπολ κέρδισε τη Ρεάλ μέσα στη έδρα της με σκορ 2-1! Ο κίπερ Γιώργος Αθανασιάδης ήταν ο μεγάλος πρωταγωνιστής στο διπλό της Σέριφ στο Μπερναμπέου. Ο Έλληνας τερματοφύλακας που ήταν και MVP σημείωσε 10 αποκρούσεις και ήταν πραγματικά απολαυστικός. Το πιο εκπληκτικό αποτέλεσμα που έχει σημειωθεί στο Τσάμπιονς Λιγκ Μπορούμε όμως να πούμε το ... «Φοβού τους... αδυνάτους».

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,19%

Χ.Α.
-0,12%

Dow Jones

-2,33%

Nasdaq

-3,83%

Nikkei

-3,83%

Dax

0,91%

FTSE 100

0,35%

ΔΙΕΘΝΗ
Η παραγωγή
ενδυμάτων
επιστρέφει
στην Ευρώπη
Σελ. 10

Πετρέλαιο

1,81%

€/€

-1,18%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΣΟΔΑ 10 ΔΙΣ. ΕΥΡΩ

Καλοκαίρι διαρκείας στον ελληνικό τουρισμό

Ο ιδιαιτέρα ικανοποιητικός αριθμός αφίξεων τον Σεπτέμβριο στην Ελλάδα και οι θετικές ενδείξεις για τον Οκτώβριο αφήνουν περιθώρια για αισιόδοξες εκτιμήσεις που ανεβάζουν τα συνολικά έσοδα της τουριστικής περιόδου στα 10 δισ., ποσό που υπερβαίνει το 50% αυτού του 2019. **Σελ. 8**

ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ

Αλλάζει όψη ο δρόμος Λάρνακας - Δεκέλειας

Νέα όψη παίρνει σύντομα ο δρόμος Λάρνακας- Δεκέλειας, καθώς αρχίζει η νέα φάση των έργων ανάπλασης. Το κόστος του έργου ανέρχεται στα 20 εκατ. ευρώ και αναμένεται να ολοκληρωθεί αρχές του 2024. Βγαίνουν σε προσφορές πριν από τις 15 Οκτωβρίου σύμφωνα με το Υπ. Μεταφορών. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

«Στα σκαριά» έργα ύψους 11 δισ. ευρώ

Με ένα «απέραντο εργοτάξιο» θα μοιάζει η Ελλάδα από το 2023 και μετά, καθώς τότε θα βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη έργα συνολικής αξίας τουλάχιστον 11 δισ. ευρώ, σε όλη τη χώρα. Από τα έργα που ήδη έχουν ξεκινήσει, ξεχωρίζει ασφαλώς η νέα Γραμμή 4 του μετρό της Αθήνας. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,27%	0,02%
Γερμανία	-0,21%	0,01%
Γαλλία	0,02%	0,06%
Ιταλία	0,82%	0,04%
Ισπανία	0,44%	0,04%
Ιρλανδία	-0,02%	-0,03%
Ελλάδα	0,80%	0,00%
Ην. Βασίλειο	0,99%	0,16%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

«Ξεφεύγουν» τα οικονομικά του ΓεΣΥ

Οι κρατικές δαπάνες υγείας για το 2021 θα φτάσουν τα 1,8 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 474 εκατ.

Οι δαπάνες από τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΓεΣΥ αυξάνονται, ξεπερνώντας τους αρχικούς σχεδιασμούς, γεγονός που εντείνει τις ανησυχίες του οικονομικού επιτελείου της κυβέρνησης. Οι δαπάνες της υγείας για το 2021 θα

αυξηθούν πέραν των 474,4 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το 2020, ποσό που «φορτώνει» επικίνδυνα τα δημόσια οικονομικά. Οι δαπάνες υγείας αναμένεται να κινηθούν στα 1,8 δισ. ευρώ φέτος. Αυτό προκύπτει από τις αυξημένες προβλε-

πόμενες δαπάνες υγείας του ΟΑΥ κατά 400,9 εκατ. ευρώ. Την ίδια ώρα, οι δαπάνες του Υπ. Υγείας βάσει του προϋπολογισμού του για το 2021, έχουν αύξηση 73,5 εκατομμυρίων ευρώ σε σύγκριση με το 2020. Οι δημοσιονομικοί

κίνδυνοι από τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΓεΣΥ καταγράφονται στην Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων του Υπ. Οικονομικών, ενώ ανησυχίες είχαν διατυπωθεί από την Τρόικα και Οίκους Αξιο-λόγησης. Όπως πληροφορείται η

«Κ», γίνονται σκέψεις στον ΟΑΥ να ζητηθεί μεγαλύτερη συνεισφορά. Ωστόσο, το ΥΠΟΙΚ απορρίπτει κατηγορηματικά τέτοιο ενδεχόμενο, καθώς μια τέτοια κίνηση θα θέσει σε μεγαλύτερο κίνδυνο τα δημόσια οικονομικά. **Σελ. 3**

Παγκόσμιο σοκ από ελλείψεις και ανατιμήσεις

Η εκτίναξη των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, σε συνδυασμό με τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα, έχει ως αποτέλεσμα το φρένο στην παραγωγή, τις ελλείψεις προϊόντων και την άνοδο του πληθωρισμού. Στη Βρετανία, τα προβλήματα επιτείνονται και από την έλλειψη οδηγών φορτηγών, μετά το Brexit. Στα πρατήρια βενζίνης εξαντλούνται οι προμήθειες, ενώ πολλά ράφια σε σούπερ μάρκετ παραμένουν άδεια. **Σελ. 11**

Προϊόντα πλούσια σε φυτοφάρμακα στο πιάτο μας

Τρίτη η Κύπρος στην Ευρώπη

Στην πρώτη τριάδα των ευρωπαϊκών χωρών με τον μεγαλύτερο αριθμό υπέρβασης του ορίου υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα κατατάσσεται η Κύπρος. Υπάρχει ανάγκη για περισσότερη εμπλοκή στη διαδικασία ελέγχου και από υπεραγορές και φρουταρίες επισημαίνουν ειδικοί. Από φέτος οι ποινές έχουν αυξηθεί ενώ θα εφαρμόζεται το name and shame. **Σελ. 3**

Θα συνεχισθεί η χρηματοδότηση επενδύσεων

Στελέχη Τρ. Κύπρου στην «Κ»

Το ενδιαφέρον για επιχειρηματικό δανεισμό έχει ανακάμψει τους τελευταίους μήνες, τονίζουν δύο στελέχη της Τρ. Κύπρου, προσθέτοντας ότι η τράπεζα θα συνεχίσει να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη χρηματοδότηση επενδύσεων. Επισημαίνουν πως, σε περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, είναι επιτακτική η ανάγκη εξεύρεσης νέων παραγωγικών τρόπων αξιοποίησής τους. **Σελ. 4**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του SALOMON FIEDLER*

Ο πληθωρισμός θα μας απασχολεί και το 2022

Το οικονομικό αίσθημα στην Ευρώζων συνολικά έχει σημειώσει ελαφρά άνοδο, όπως αντανακλάται στον σχετικό δείκτη που έφτασε τον Σεπτέμβριο στις 117,8 μονάδες, από τις 117,6 μονάδες τον Αύγουστο. Μολονότι είναι σε λίγο χαμηλότερα επίπεδα από τον Ιούλιο, το αίσθημα στην Ευρώζων παραμένει πραγματικά θετικό και σε ανοδική πορεία με βάση τα ιστορικά δεδομένα.

Η αμέσως προηγούμενη φορά που ήταν σε υψηλότερα επίπεδα ήταν το 2000. Ενισχύονται οι προσδοκίες για αύξηση της απασχόλησης και ο σχετικός δείκτης έφτασε στις 113,6 μονάδες τον Σεπτέμβριο, σημειώνοντας άνοδο από τις 112,8 του Αυγούστου. Όσοι συμμετείχαν στις σχετικές

δημοσκοπήσεις τόνισαν πως έχουν κάθε λόγο να επεκτείνουν περαιτέρω την παραγωγική τους δυνατότητα, ώστε να ανταποκριθούν στην επίμονα υψηλή ζήτηση.

Παράλληλα, η ιδιωτική κατανάλωση ενθαρρύνεται από τα στοιχεία που καταδεικνύουν πως οι επιχειρήσεις αναζητούν προσωπικό. Τα νοικοκυριά στην Ευρώζων νιώθουν πως δεν έχουν λόγο να ανησυχούν ιδιαιτέρως για τον κίνδυνο της ανεργίας και αντιθέτως φαίνεται πως προβλέπουν σε αύξηση των εσόδων τους από τις αμοιβές της εργασίας τους.

Σε ό,τι αφορά τις επιχειρήσεις, η εμπιστοσύνη παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε όλους τους

Σχεδόν μηδενικά τα αποθέματα σε βιομη- χανίες και ελλείψεις εργαζομένων.

τομείς. Τα βιβλία των επιχειρήσεων έχουν γεμίσει με παραγγελίες, ενώ τα αποθέματα προϊόντων έχουν εξαντληθεί. Οι προσδοκίες για τη βιομηχανική παραγωγή παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, έστω κι αν έχουν υποχωρήσει ελαφρώς σε σύγκριση με την κορύφωση της άνοιξης. Καταγράφεται πάντως υποχώρηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα των υπηρεσιών και στο λιανικό εμ-

πόριο. Επί του παρόντος η βιομηχανική παραγωγή υφίσταται περιορισμούς εξαιτίας των προβλημάτων στην εφοδιαστική αλυσίδα, όπως οι ελλείψεις σε εξαρτήματα και η συμφόρηση στις μεταφορές. Ως εκ τούτου θα χρειαστεί χρόνος για να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα, τουλάχιστον μέχρι το νέο έτος.

Οι προσδοκίες καταναλωτών και επιχειρήσεων για τις εξελίξεις στο μέτωπο των τιμών αυξήθηκαν τον Σεπτέμβριο και σε ορισμένες περιπτώσεις έφτασαν σε ιστορικά υψηλά επίπεδα. Στον τομέα των υπηρεσιών βρίσκονται επίσης σε υψηλά επίπεδα αν συγκριθούν με το παρελθόν, αλλά σχετικά με εκείνες των άλλων

τομέων της οικονομίας. Προφανώς αιτία τα προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί στην προ-σφορά και εξωθούν ανοδικά τις τιμές κυρίως σε ό,τι αφορά τα βιομηχανικά προϊόντα και τα προϊόντα του λιανικού εμπορίου. Οι πληθωριστικές πιέσεις στην Ευρώζων μπορούν να αποδοθούν παράλληλα και σε άλλους παράγοντες πέραν των προβλημάτων στην εφοδιαστική αλυσίδα, όπως η ανάκαμψη των τιμών του πετρελαίου. Αναμένεται, ωστόσο, πως τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα θα πιέσουν ανοδικά τις τιμές και τον επόμενο χρόνο.

*Οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg.

PwC Κύπρου

Annual Review

Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα μας.

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ALASTAIR MARSH / BLOOMBERG

Συμμαχία 220 επενδυτικών ιδρυμάτων για το κλίμα

Μια **κοινοπραξία** χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η οποία έχει υπό την εποπτεία της κεφάλαια 29,3 τρισ. δολαρίων αθροιστικά, απευθύνει έκκληση προς ορισμένους από τους περισσότερους ρυπογόνους ομίλους του κόσμου να κινητοποιηθούν άμεσα και να θέσουν κατεπείγοντως στόχους περικοπής των εκπομπών ρύπων, ακολουθώντας επιστημονικά τεκμήρια. Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να συμβαδίζουν με τον στόχο της Συμφωνίας του Παρισιού για το Κλίμα, ώστε να μην υπερβεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη τον 1,5 βαθμό Κελσίου. Πρόκειται για μια συμμαχία 220 ιδρυμάτων, όπως Allianz, Credit Agricole και Legal & General Investment Management και πολλά άλλα, τα οποία απευθύνθηκαν εγγράφως σε 1.600 ομίλους στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Στόχοι βάσει επιστημονικών στοιχείων». Ουσιαστικά, η πρωτοβουλία αυτή είναι ένα ευρέως αποδεκτό πρόγραμμα για την ενδεδειχτή εξέταση των σχεδίων των επιχειρήσεων, που αφορούν τη μείωση των ρύπων και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα –τράπεζες, χρηματιστηριακοί και επενδυτικοί οίκοι και ασφαλιστικές– ζητούν από κολοσσούς τύπου Hyundai Motor, Duke Energy και Samsung Electronics να εναρμονίσουν τους στόχους της με το όριο του 1,5 βαθμού Κελσίου. Οι διεθνούς βελγικούς επενδυτές υφίστανται διαρκώς διογκούμενες πιέσεις για να κάνουν χρήση των απειράριθμων πόρων τους και να υποχρεώσουν τις εκπομπές ρύπων. Εν τω μεταξύ, ενόψει της παγκόσμιας Διάσκεψης για το Κλίμα του ΟΗΕ, η οποία εκκινεί στα τέλη Οκτωβρίου στη Σκωτία, τα βλήματα θα είναι στραμμένα σε αυτούς και όλοι θα αναμένουν να αναλάβουν δράση. Θα πρέπει, βέβαια, να ανέβουν μια απότομη πλαγιά. Η πρωτοβουλία των «Στόχων βάσει επιστημονικών στοιχείων» είχε ανακοινώσει προ ημερών ότι στη συντριπτική τους πλειονότητα οι επι-

χειρήσεις στις ισχυρές οικονομίες του πλανήτη δεν έχουν κατορθώσει να δεσμευθούν για περιβαλλοντική πρόοδο με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι μετρήσιμη. Μόνον ένα πέμπτο των άνω των 4.200 επιχειρήσεων, που έχουν έδρα στις χώρες-μέλη της Ομάδας των Είκοσι, έχουν δεσμευθεί να αναφέρουν την πρόδοό τους βάσει επιστημονικά μετρήσιμων στόχων.

«Χρειάζεται πιο πολλές εταιρείες να δεσμευθούν, αλλά και όσες ήδη το έχουν πράξει θα πρέπει να δείξουν πως οι περικοπές που έχουν επιτύχει είναι δυναμικές», τόνισε η Ιλα Κότζις, αναλύτρια βιώσιμων επενδύσεων και διαχειρίστρια χαρτοφυλακίου στη Fidelity International. «Το αίτημα προς τους επενδυτές και τους συναφείς ομίλους είναι απλό και ξεκάθαρο, κι όσο περισσότερο διαπιστώνουμε πως οι εταιρείες εισάγουν τέτοιους στόχους, τόσο πιθανότερο είναι να ενταχθούν σε ένα χαρτοφυλάκιο μηδενικού ανθρακικού αποτυπώματος».

Οι όμιλοι οι οποίοι μπήκαν στο στόχαστρο της κοινοπραξίας των 220 επενδυτών έχουν κεφαλαιοποίηση άνω των 41 τρισ. δολαρίων και αντιστοιχούν σε 11,9 γιγατόνους απευθείας εκπομπών ρύπων. Η ποσότητα αυτή ισοδυναμεί με τους ρύπους αερίων του θερμοκηπίου, που εκπέμπουν αθροιστικά σε ένα χρόνο ολόκληρη η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι Ηνωμένες Πολιτείες μαζί. Το μη κερδοσκοπικό περιβαλλοντικό ίδρυμα CDP, ένα από τα τέσσερα που βρίσκονται πίσω από την πρωτοβουλία «Στόχοι βάσει επιστημονικών στοιχείων», έχει συντονίσει την εκστρατεία. «Οι διεθνείς επενδυτές θέλουν τα τεράστια κεφάλαια, που διαχειρίζονται, να συνδένονται με εταιρείες που θα μηδενίσουν τους ρύπους τους ή θα συνυπολογίσουν τον στόχο του 1,5 βαθμού Κελσίου, και αυτή τη στιγμή μόνο σε 10 σε όλο τον κόσμο μπορούν να στραφούν με τα κριτήρια αυτά», παρατηρεί, τέλος, ο Λοράν Μπαμπικιάν, διευθυντής διεθνών κεφαλαιαγορών του CDP.

ΔΗΚΤΗΣ

Ασυνήθιστη ανάκαμψη

Ως μια **ασυνήθιστη** ανάκαμψη χαρακτηρίσε την περίοδο που διανύουμε στην Ευρώπη η Κριστίν Λαγκάρντ. Μιλώντας σε συνέδριο, η επικεφαλής της ΕΚΤ σημείωσε ότι ο χαρακτηρισμός αυτός είναι το αποτέλεσμα της απότομης ανόδου στην οικονομική δραστηριότητα, η οποία όμως έχει προκαλέσει διάφορες επιπτώσεις όπως είναι τα προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες που με τη σειρά τους προκαλούν άνοδο στις τιμές των αγαθών. Οι κύριοι λόγοι που εξηγούν τη γρήγορη ανάκαμψη είναι η θετική επίδραση που είχε η συντονισμένη και επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική που άσκησαν οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες όλο αυτό το διάστημα. Όσον αφορά στην κατανάλωση, η Κριστίν Λαγκάρντ δήλωσε πως θα πρέπει να αναμένεται αύξηση 3% πάνω από τα προ πανδημίας επίπεδα υποστηρίξιμενη και από τη συσσώρευση αποταμιεύσεων από τα νοικοκυριά την περίοδο των lockdowns.

Δυο κατηγορίες

Καθώς η ανάκαμψη προελαύνει, οι κεντρικές τράπεζες παρουσιάζονται διχασμένες σε σχέση με τις επόμενες νομισματικές ενέργειες. Στο ένα στρατόπεδο βρίσκονται οι κεντρικοί τραπεζίτες που θεωρούν ότι είναι πολύ νωρίς για μεγάλες κινήσεις, ενώ στην αντίπερα όχθη έχουμε τις τράπεζες που είτε έχουν αναλάβει δράση είτε προτίθενται να το πράξουν το επόμενο διάστημα. Στην πρώτη κατηγορία βρίσκονται η ΕΚΤ, η Τράπεζα της Ιαπωνίας και η εθνική τράπεζα της Ελβετίας, οι οποίες παραμένουν δεσμευμένες στη διατήρηση μιας υποστηρικτικής πολιτικής που θα περιλαμβάνει αγορές ομολόγων και χαμηλά επιτόκια. Στην αντίπερα όχθη, έχουμε αποφάσεις που κυμαίνονται από διακοπή των προγραμμάτων αγοράς ομολόγων μέχρι και αύξηση των επιτοκίων, όπως έγινε στην περίπτωση της Κεντρικής τράπεζας της Νότιας Κορέας. Στη δεύτερη κατηγορία, επίσης, βρίσκονται η FED και η τράπεζα της Αγγλίας.

Πράσινη οικονομία

Η ραγδαία αύξηση στις τιμές ενέργειας δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από την κλιματική αλλαγή. Η σύνθεση υφίσταται στον βαθμό που οι κυβερνήσεις, στην προσπάθειά τους να μετριάσουν την πίεση στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς, επιδιώκουν να περιορίσουν τα κέρδη των επιχειρήσεων ενέργειας. Σύμφωνα με μια οπτική, η μείωση των κεφαλαιακών αποθεμάτων των εταιρειών αυτών θα επηρεάσει το επενδυτικό τους πρόγραμμα για συμ-

Χωρίς κρατική στήριξη από αυτόν τον μήνα η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα.

μόρφωση με τις απαιτήσεις που δημιουργεί η ανάγκη για μετάβαση στην πράσινη οικονομία. Υπάρχει, βέβαια, και η άμεση επίπτωση που αφορά στα ακραία καιρικά φαινόμενα και την επιμήκυνση της περιόδου που παρουσιάζονται ακραίες θερμοκρασίες. Αυτοί οι δύο παράγοντες επηρεάζουν τη ζήτηση για ενέργεια διατηρώντας τις τιμές σε υψηλά επίπεδα.

Πέντε στόχοι

Συγκεκριμένους στόχους αντιμετώπισης των

παγκόσμιων προκλήσεων ανακοίνωσε η Κομισιόν. Οι στόχοι είναι προσδιορισμένοι και μετρήσιμοι με καταληκτική ημερομηνία το 2030 και αφορούν σε πέντε περιοχές ενδιαφέροντος. Σε αυτές περιλαμβάνονται η κλιματική αλλαγή, ο καρκίνος, η κατάσταση στους ωκεανούς και τα παγκόσμια ύδατα, οι εξήμνες και ενεργειακά ουδέτερες πόλεις και, τέλος, η παραγωγή τροφίμων. Για την επίτευξη των στόχων έχει επιλεγεί ένα μοντέλο οριζόντιας συνεργασίας, το οποίο θα απαιτήσει την εμπλοκή εννέα συνολικά επιτόπων. Στόχος είναι η υποστήριξη της ερευνητικής διαδικασίας σε μια προσπάθεια επιτάχυνσης της παραγωγής αποτελεσμάτων στα πεδία ενδιαφέροντος. Στο κομμάτι της κλιματικής αλλαγής ο στόχος έχει τοποθετηθεί στη δημιουργία μέχρι το 2030, 150 κοινοτήτων/περιφερειών εντός της Ευρώπης που θα παρουσιάζουν στοιχεία κλιματικής ανθεκτικότητας.

Απώλεια Ζήτησης

Η άνοδος της τιμής του αργού πετρελαίου στα 80 δολάρια το βαρέλι συνιστά ισχυρή ένδειξη ότι η αγορά «πάσχει» από χαμηλή προσφορά προϊόντων ενέργειας, σημειώνουν Αμερικανοί οικονομολόγοι. Δεν διατάζουν, μάλλον, να προχωρήσουν στη διαπίστωση πως αν και η ζήτηση φαντάζει σήμερα ισχυρή δεν θα αργήσει να έρθει εκείνη τη στιγμή που οι τιμές θα αρχίσουν να «καταστρέφουν» αυτήν τη ζήτηση φέρνοντας τα αντίθετα αποτελέσματα για τους παραγωγούς. Η συγκεκριμένη επισήμανση γίνεται στη βάση του ότι η ανάκαμψη, αν και ισχυρή, παραμένει ιδιαίτερα εύθραυστη.

Αποδεκατίζονται τα κοάλα στην Αυστραλία

Δραματικός είναι ο απολογισμός των φυσικών καταστροφών της τελευταίας τριετίας στην Αυστραλία ίσως για το πιο συμπαθές είδος -σύμβολο της χώρας: τα κοάλα. Οι πυρκαγιές, οι παρατεταμένες περίοδοι ξηρασίας και η ανάπτυξη που κατέστρεψε το φυσικό τους οικοσύστημα προκάλεσαν τον αφανισμό του ενός τρίτου του πληθυσμού των μικρών μαρσιποφόρων. Αυτό ανακοίνωσε χθες το «Αυστραλιανό Ίδρυμα για τα Κοάλα», απευθύνοντας έκκληση στην κυβέρνηση της Καμπέρα να κάνει ό,τι είναι δυνατόν για την προστασία των βιοτόπων τους.

Σύμφωνα με το ίδρυμα, ο συνολικός πληθυσμός των κοάλα, τη φετινή χρονιά, δεν ξεπερνάει τις 58.000, ενώ το 2018 υπερέβαινε τις 80.000. Η μεγαλύτερη μείωση καταγράφεται στην πολιτεία της Νέας Νότιας Ουαλλίας, όπου ο πληθυσμός των μικρών μαρσιποφόρων μειώθηκε κατά 41%.

Όπως τόνισε η πρόεδρος του ιδρύματος, Ντέμπορα Τάμπαρτ, «η ελάττωση του πληθυσμού των κοάλα είναι δραματική. Είναι ενδεικτικό ότι σε καμία πολιτεία της χώρας δεν καταγράφεται πληθυσμιακή τους αύξηση. Μόνο σε μία περιοχή, από αυτές που ερευνήθηκαν, υπολογίζεται ότι ο πληθυσμός τους ανέρχεται σε 5.000. Σε άλλες δεν ξεπερνάει τα πέντε ή δέκα κοάλα». Η Τάμπαρτ, επίσης, υπογράμμισε ότι είναι επιτακτική η θέσπιση νομικού πλαισίου για την προστασία των μικρών μαρσιποφόρων. «Πιστεύω ότι είναι αναγκαίο να δράσουμε τώρα. Μπορεί οι ανακοινώσεις μας να μοιάζουν σαν άλλο ένα αέριο σενάριο καταστροφής και ολέθρου, αλλά δυστυχώς τα στοιχεία μας αποτυπώνουν την πραγματικότητα ή μάλλον αυτή είναι ακόμα πιο ζοφερή». Η μεγάλη μείωση των κοάλα στην πολιτεία της Νέας Νότιας Ουαλλίας επιταχύνθηκε εξαιτίας των καταστροφικών δασικών πυρκαγιών στα τέλη του 2019 και στις αρχές του 2020, αν και σε κάποιες περιοχές είχαν ήδη αφανιστεί. «Αυτό που μας ανησυχεί ιδιαίτερα, σε περιοχές όπως η δυτική Νέα Νότια Ουαλλία, είναι ότι η παρατεταμένη ξηρασία της τελευταίας δεκαετίας επέφερε συνδυαστικά αυτά τα

Μόλις 58.000 κοάλα φέτος από 80.000 το 2018, με τη μεγαλύτερη μείωση -41%- να καταγράφεται στην πολιτεία της Νέας Νότιας Ουαλλίας.

Μείωση του πληθυσμού των μικρών μαρσιποφόρων κατά ένα τρίτο λόγω ξηρασίας, πυρκαγιών και έργων.

αποτελέσματα. Τα ποτάμια αποξηράθηκαν παρασέρνοντας στον θάνατο και τους ευκαλύπτους που σηματοδοτούν την επιβίωση των κοάλα».

Τον Ιούνιο, η αυστραλιανή κυβέρνηση έθεσε σε δημόσια διαβούλευση το εθνικό σχέδιο ανάκαμψης της Νέας Νότιας Ουαλλίας, του Κουίνσλαντ και της περιφέρειας της πρωτεύουσας Καμπέρα, ενώ μελετάται κατά

πόσον το καθεστώς προστασίας των κοάλα πρέπει να αναβαθμιστεί χαρακτηρίζοντας τα ζώα όχι πλέον «ευάλωτα», αλλά ευρισκόμενα «σε κίνδυνο αφανισμού». Ακόμα ένας παράγοντας –εκτός από τις πυρκαγιές και την ξηρασία– που επέτεινε τη σημαντική μείωση του πληθυσμού των κοάλα είναι η αποψίλωση και ο καθαρισμός των γαιών από κατασκευαστές οικιστικών συγκροτημάτων και δρόμων, που κατέστρεψαν ολοσχερώς τους βιοτόπους τους. Μετά την παρουσίαση των στοιχείων του ιδρύματος, η Τάμπαρτ κατέληξε: «Πιστεύω πως όλοι κατανοούμε ότι η κατάσταση πρέπει να αλλάξει. Ανθρωικά, όμως, ότι αν οι εκσκαφείς εξακολουθήσουν να εργάζονται, τα κοάλα σύντομα θα αποτελούν ανάμνηση του παρελθόντος».

REUTERS

Στον νότιο πόλο της Σελήνης εστιάζει το Viber της NASA

Την τοποθεσία της Σελήνης όπου το ρομποτικό της όχημα θα αναζητήσει πάγο το 2023 επέλεξε η NASA. Πρόκειται για μια περιοχή κοντά στον κρατήρα Νόμπιλε, στον νότιο πόλο του φυσικού μας δορυφόρου, ο οποίος βρίσκεται διαρκώς στο σκοτάδι. Το διαστημικό όχημα θα προσσεληνωθεί κοντά στο δυτικό χείλος του κρατήρα, μιας καθίζησης της σεληνιακής επιφάνειας, με διάμετρο 73 χιλιομέτρων, όπου τεκμαίρεται ότι κρύβονται δεσκατομμύρια τόνοι πάγου. Στόχος της αποστολής Viper (Εχιδνα) της NASA είναι η υποστήριξη της εξερεύνησης της Σελήνης από ανθρώπινα πληρώματα. Για τη μακροχρόνια επιβίωσή τους ο εντοπισμός πάγου θα διαδραματίσει καίριο ρόλο, καθώς όχι μόνο θα ξεδιψάσει τους αστροναύτες, αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως πυραυλικό καύσιμο. Σκοπός της NASA είναι, εντός της επόμενης δεκαετίας, να επιστρέψει ο άνθρωπος στο φεγγάρι. Γι' αυτό τον λόγο έχει δρομολογηθεί το πρόγραμμα «Αρτεμис», που θα μεταφέρει στη σεληνιακή επιφάνεια την πρώτη γυναίκα και τον πρώτο Αφροαμερικανό αστροναύτη.

Η άτρακτος Orion

Οι ειδικοί ελπίζουν ότι το εγχείρημα θα ανοίξει διάπλατα τον δρόμο για τη μακροχρόνια παρουσία ανθρώπων στον φυσικό μας δορυφόρο. Το πρόγραμμα «Αρτεμис» εξελίσσεται με ταχύτητα και ήδη κατασκευάστηκε η διαστημική άτρακτος Orion, που θα μεταφέρει τους αστροναύτες στη Σελήνη για πρώτη φορά από το 1972.

Ο Ντάνιελ Αντριούζ, επικεφαλής του προγράμματος Viper στο ερευνητικό κέντρο Ames της NASA στην Καλιφόρνια, υπογράμμισε ότι η απο-

Ο Μπιλ Νέλσον της NASA αναφέρθηκε προσφάτως στο πρόγραμμα «Αρτεμис» και στην επιστροφή του ανθρώπου στο φεγγάρι.

στολή του ρομποτικού οχήματος στη Σελήνη, το 2023, θα επιτρέψει στους επιστήμονες να διαπιστώσουν πόσο εύκολη ή δύσκολη είναι η εξόρυξη του πάγου. «Αν οι φυσικοί πόροι επαρκούν και είναι προσβάσιμοι, προφανώς θα αλλάξουν οι όροι του παιχνιδιού όσον αφορά τη μακροχρόνια παραμονή των ανθρώπων στο φεγγάρι», κατέληξε. Πολλές μελέτες υποδεικνύουν ότι στους κρατήρες των πόλων της Σελήνης, που παραμένουν διαρκώς στο σκοτάδι και όπου η θερμοκρασία φτάνει τους 223 βαθμούς υπό το μηδέν, βρίσκονται εγκλωβισμένοι δεσκατομμύρια τόνοι σεληνιακού πάγου. Η αποστολή Viper θα δείξει πού ακριβώς βρίσκεται αυτός ο πάγος, σε ποια συγκέντρωση και βάθος και αν τελικά είναι εφικτή η εξόρυξή του. Το διαστημικό όχημα θα μεταφερθεί έως τη Σελήνη με τη βοήθεια ενός διαστημοπλοίου που κατασκεύασε η ιδιωτική εταιρεία αεροδιαστημικής Astrobotic.

A.P. REUTERS

Βγήκαν από τις ράγες οι δαπάνες του ΓεΣΥ

Για το 2021 οι κρατικές δαπάνες υγείας θα φτάσουν τα 1,8 δισ. ευρώ, αυξημένες αυτή τη φορά κατά 474 εκατ.

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Στην επιφάνεια βγαίνουν πιο γρήγορα από ό,τι αναμενόταν οι επιπτώσεις από δαπάνες που θα προέκυπταν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΓεΣΥ. Οι δαπάνες της υγείας για το 2021 θα αυξηθούν πέραν των 474,4 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με τις δαπάνες της υγείας του 2020, ποσό που «φορτώνει» επικίνδυνα τα δημόσια οικονομικά σε εποχές που δεν θα έπρεπε. Πώς προκύπτει όμως αυτό το νούμερο, που εντείνει τις ανησυχίες; Τα οικονομικά του ΓεΣΥ και συγκεκριμένα οι δαπάνες υγείας, αναμένεται να κινηθούν στα 1,8 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2021. Αυτό προκύπτει από τις αυξημένες προβλεπόμενες δαπάνες υγείας του ΟΑΥ κατά 400,9 εκατομμύρια ευρώ δεδομένου ότι η ενδονοσοκομειακή φροντίδα υγείας στο ΓεΣΥ ισχύει για όλο το έτος (η ενδονοσοκομειακή φροντίδα ξεκίνησε τον Ιούνιο 2020).

Την ίδια ώρα, οι δαπάνες του Υπουργείου Υγείας βάσει του προϋπολογισμού του για το 2021, εξαιρουμένων της συνεισφοράς του ως τρίτο μέρος στο πλαίσιο του ΓεΣΥ, έχουν αύξηση της τάξης των 73,5 εκατομμυρίων ευρώ σε σύγκριση με αυτό του 2020. Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι, όπως αυτοί καταγράφονται και αναλύονται στην Έκθεση Δημοσιονομικών Κινδύνων του Υπουργείου Οικονομικών, προκύπτουν μεταξύ άλλων, «από προκλήσεις και υπέρμετρες δαπάνες που ενδέχεται να προκύψουν από τη μη εύρυθμη λειτουργία του ΓεΣΥ». Η ανησυχία που αναφέρεται στην Έκθεση, καθώς και αυτές που έχουν διατυπώσει ανά καιρούς η Τρόικα και οι Οίκοι Αξιολόγησης, φαίνεται πως αρχίζουν να παίρνουν «σάρκα και οστό».

Όπως πληροφορείται η «Κ» από κύκλους της υγείας, γίνονται σκέψεις στον Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ) να ζητηθεί μεγαλύτερη συνεισφορά. Ωστόσο, το ΥΠΟΙΚ απορρίπτει κατηγορηματικά τέτοιο ενδεχόμενο, καθώς

Σύνολο κρατικών δαπανών σε εκατ. ευρώ

	2018	2019	2020	2021
1) Δαπάνες Υπουργείου Υγείας	599,7	782,6	946,1	1110,2
Ι) συνεισφορά του κράτους στο πλαίσιο του ΓεΣΥ	-	138,8	344,4	435
2) Δαπάνες ΟΑΥ	-	233,2	726,8	1127,7
Ι) προς ιδιώτες παρόχους	-	196,7	578,8	772,8
ΙΙ) προς ΟΚΥπΥ	-	36,5	148	354,9
ΣΥΝΟΛΟ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΥΓΕΙΑΣ	599,7	876,9	1328,4	1802,9

με μια τέτοια κίνηση μπαίνουν ακόμα περισσότερο σε κίνδυνο τα δημόσια οικονομικά.

Το φούσκωμα

Σύμφωνα με στοιχεία που συνέλεξε η «Κ», καταδεικνύεται σαφές «φούσκωμα» του λογαριασμού του ΓεΣΥ. Το 2018 οι δαπάνες του Υπ. Υγείας, δηλαδή λίγο πριν από την εφαρμογή του ΓεΣΥ, είχαν ανέλθει στα 599,7 εκατομμύρια ευρώ. Με την έναρξη των εισφορών από την 1η Μαρτίου 2019 οι

δαπάνες του Υπουργείου Υγείας παρουσίασαν σημαντική αύξηση και έφτασαν τα 782,6 εκατομμύρια ευρώ και η συνεισφορά του κράτους ως τρίτο μέρος στο πλαίσιο του ΓεΣΥ ανήλθε στα 138,8 εκατομμύρια ευρώ. Την ίδια ώρα, οι δαπάνες του Υπουργείου Υγείας βλέπουμε να αυξάνονται περαιτέρω από τα 782,6 εκατ. ευρώ το 2019, στα 946,1 εκατ. ευρώ το 2020 και στα 1,11 δισ. ευρώ το 2021. Η συνεισφορά του κράτους στο πλαίσιο του ΓεΣΥ το 2020 ανήλθε στα

344,4 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2021 αναμένεται να κινηθεί στα 435 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται πως οι συνεισφορές του κράτους είναι ένα μέρος, περίπου 35 – 40% στα πλαίσια του ΓεΣΥ.

Όσον αφορά στις δαπάνες υγείας του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας (ΟΑΥ), ανήλθαν το 2019 στα 233,2 εκατ. ευρώ, το 2020 στα 726,8 εκατ. ευρώ και το 2021 στα 1,127 δισ. ευρώ. Μεταξύ 2020 – 2021 παρατηρείται αύξηση της τάξης των 400,9 εκατ. ευρώ, λόγω

Να διορθωθούν οι παθογένειες

Η αρχιτεκτονική του ΓεΣΥ δεν ήταν να αυξάνονται τα εν λόγω ποσά κάθε χρόνο και σίγουρα πρέπει να διορθωθούν οι παθογένειες του συστήματος. Δεν πρέπει η πανδημία να γίνει το άλλοθι για την αύξηση των ποσών αυτών, αφού ναι μεν «έβαλε βάρος» στα δημόσια νοσηλευτήρια, ωστόσο για τη χρηματοοικονομική αποζημίωση και τις δαπάνες της δόθηκαν έξτρα χρήματα από το κράτος. Ίσως από πλευράς ΟΑΥ να μην μπόκαν οι σωστές ασφαλιστικές δικλείδες και να πρέπει να γίνει πολύ μεγαλύτερη προσπάθεια για αυτόνδηση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, ενώ στην περίπτωση του ΟΚΥπΥ να πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες σωστές κινήσεις.

Κάνουν σκέψεις στον ΟΑΥ να ζητήσουν μεγαλύτερη συνεισφορά, κάτι όμως που το ΥΠΟΙΚ απορρίπτει κατηγορηματικά.

της εισαγωγής της ενδονοσοκομειακής φροντίδας, καταδεικνύοντας και το γεγονός που προκαλεί, δικαιολογημένα, ανησυχία.

Χωρίζοντας τις δαπάνες υγείας του ΟΑΥ προς ιδιώτες παρόχους υγείας και προς τον Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥπΥ), βλέπουμε πως το 2019 οι δαπάνες προς τους ιδιώτες ήταν 196,7 εκατ. ευρώ και προς τον ΟΚΥπΥ, 36,5 εκατ. ευρώ. Το 2020 προς τους ιδιώτες το ποσό πήγε στα 578,6 εκατ. ευρώ και προς τον ΟΚΥπΥ

στα 148 εκατ. ευρώ. Το 2021, οι δαπάνες προς του ιδιώτες φτάνουν τα 772,8 εκατ. ευρώ και οι δαπάνες προς τον ΟΚΥπΥ στα 354,9 εκατ. ευρώ.

Από τα νούμερα αυτά προκύπτει πως το σύνολο των κρατικών δαπανών υγείας ολοένα και μεγαλώνει, ενώ οι εκτιμήσεις θέλουν να παραμένουν στο ποσοστό του 2021 οι κρατικές δαπάνες υγείας τουλάχιστον για την επόμενη τριετία. Αναλυτικότερα, το σύνολο των κρατικών δαπανών υγείας για το 2018 ανερχόταν στα 599,7 εκατ. ευρώ, για το 2019 αυξήθηκε στα 876,9 εκατ. ευρώ (+272,2 εκατ. ευρώ), ενώ για το 2020 εκτοξεύτηκε στα 1,32 δισεκατομμύρια (+ 451,1 εκατ. ευρώ). Για το 2021 αναμένεται να φτάσει τα 1,8 δισ. ευρώ (+ 474 εκατ. ευρώ) και οι εκτιμήσεις θέλουν μέχρι και το 2024 να κυμαίνεται το σύνολο των κρατικών δαπανών υγείας στην Κύπρο από 1,78 δισ. ευρώ έως και 1,81 δισ. ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση των 451,1 εκατ. σχετίζεται με λόγους εφαρμογής της 2ης φάσης του ΓεΣΥ (πλήρης εφαρμογή από 1η Ιουνίου 2020 με την ενδονοσοκομειακή), αλλά και από δαπάνες που προέκυψαν από την πανδημία.

Πρόκειται να παραμείνουν;

Οι συνολικές δαπάνες της υγείας για το 2021 όπως προαναφέρθηκε, ανέρχονται στα 1,802 δισεκατομμύρια ευρώ, οι οποίες όμως είναι εντελώς διαφορετικές, σε σύγκριση με τους αρχικούς υπολογισμούς.

Η πρώτη μελέτη που είχε εκπονηθεί για τα οικονομικά έκανε λόγο για 978 εκατ. ευρώ και η επικαιροποιημένη, στο 1,2 δισ. ευρώ. Ήδη οι δαπάνες της υγείας έχουν φτάσει στα 1,8 δισ., ενώ όπως επίσης αναφέρθηκε πιο πάνω, για το 2022 – 2024 θα κυμανθούν στα ίδια επίπεδα, παρά το γεγονός ότι δεν προβλέπονται δαπάνες για την πανδημία και αν θα παραμείνουν στα γύρω στα 1,8 δισ. ευρώ, όπως γίνεται αντιληπτό, δημιουργούνται πραγματικοί κίνδυνοι για τα δημόσια οικονομικά.

Τα πρόστιμα δεν «ξεπλένουν» τα φυτοφάρμακα

Υπάρχει ανάγκη για περισσότερη εμπλοκή στην διαδικασία ελέγχου και από υπεραγορές και φρουταρίες επισημαίνουν ειδικοί

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αρνητικό ρεκόρ καταγράφει η Κύπρος στην χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων (φυτοφαρμάκων) στα τρόφιμα, πέραν του επιτρεπόμενου ορίου. Οι τελευταίες ευρωπαϊκές μετρήσεις (2019) την κατέταξαν στην πρώτη τριάδα των ευρωπαϊκών χωρών με τον μεγαλύτερο αριθμό υπέρβασης του ορίου υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών

Το πλύσιμο των φρούτων και των λαχανικών, όσο απαραίτητο κι αν είναι για την προστασία των καταναλωτών, εντούτοις δεν προστατεύει αποτελεσματικά από τα φυτοφάρμακα.

προϊόντων στα τρόφιμα. Επίσης, η Κύπρος, μαζί με την Μάλτα και την Βουλγαρία, είχε το υψηλότερο ποσοστό μη συμμόρφωσης όσον αφορά τα τοπικά προϊόντα. Ανησυχητική είναι και η εικόνα που προκύπτει από τις ετήσιες εκθέσεις του Γενικού Χημείου του κράτους. Βάσει των στοιχείων, ποσοστό 53,9% των δειγμάτων που εξετάστηκαν το 2019 από το Γενικό Χημείο του Κράτους, είχαν ανιχνεύσιμα φυτοφάρμακα, ποσοστό 7,2% των δειγμάτων φυτικής προέλευσης (επιτόπια και

Την τελευταία πενταετία κατά κανόνα τουλάχιστον 5% των τροφίμων φυτικής προέλευσης περιείχαν υπολείμματα φυτοφαρμάκων πέραν των επιτρεπτών ορίων, το οποίο μεταφράζεται στη συστηματική και διαχρονική έκθεση των κυπρίων καταναλωτών σε φυτοφάρμακα.

εισαγόμενα φρέσκα και αποξηραμένα) περιείχαν υπολείμματα πέραν των επιτρεπόμενων ορίων, και 39% των δειγμάτων είχαν πολυφαρμακία, δηλαδή ταυτόχρονη παρουσία δύο ή και περισσότερων γεωργικών φαρμάκων στο ίδιο δείγμα. Αναλύοντας το πρόβλημα ο αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Γεωπονικών Επιστημών του ΤΕΠΑΚ Μενέλαος Σταυρινίδης, τόνισε ότι το φαινόμενο είναι διαχρονικό- τα τελευταία πέντε έτη κατά κανόνα τουλάχιστον 5% των τροφίμων φυτικής προέλευσης περιείχαν υπολείμματα πέραν των επιτρεπτών ορίων, το οποίο μεταφράζεται στη συστηματική και διαχρονική έκθεση των κυπρίων καταναλωτών σε φυ-

τοφάρμακα. «Δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις, μέχρι να διαπιστωθεί η παρουσία υπολειμμάτων πέραν των επιτρεπόμενων ορίων από την αρμόδια αρχή, τα προϊόντα έχουν ήδη καταναλωθεί».

Αν και δεν υπάρχουν ακόμα στοιχεία για το 2020, εντούτοις εκτιμάται ότι η εικόνα δεν διαφοροποιήθηκε ιδιαίτερα, εφόσον οι παράγοντες στην εξίσωση παρέμειναν οι ίδιοι. Μόνο φέτος αναμένεται ότι θα ισχύσουν οι τροποποιήσεις του ισχύοντος νόμου για τις εξόδικες ποινές. Ωστόσο, φαίνεται ότι και αυτή η λύση αγγίζει μόνο επιδερμικά το πρόβλημα. Εκτιμήσεις τόσο από την επιστημονική κοινότητα όσο και από μέλη του κοινοβουλίου,

αναφέρουν ότι υπάρχουν σοβαρά κενά κατά την διαδικασία ελέγχου, τα οποία αφήνουν εκτεθειμένο τον καταναλωτή. Κενά καταγράφονται και στην σήμανση των κυπριακών προϊόντων, κάτι που θα συνιστούσε εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο κατά την διαδικασία ιχνηλάτησης ενός γεωργικού προϊόντος στο οποίο έχουν εντοπιστεί τιμές φυτοφαρμάκου, πέραν του ορίου. Και το κενό στην τούρτα είναι ότι τα φυτοφάρμακα θα φτάσουν στο πάτο του καταναλωτή, ακόμα και αν προηγηθεί πλύσιμο των προϊόντων.

Εξεκάθαρος έλεγχος

«Πρέπει να προηγηθούν πολλές ενέργειες πριν να φτάσουμε στο

θέμα της ποινής», σημειώνει ο κ. Σταυρινίδης και δείχνει προς την πλευρά των ελέγχων, τόσο σε επίπεδο κρατικών υπηρεσιών, όσο και σε ιδιωτικό. Κυρίως δε στα σημεία παραλαβής των τροφίμων- υπεραγορές και φρουταρίες. Ο σύνδεσμος φρουταριών ερωτηθείς σχετικά, μας παρέπεμψε στους ελέγχους που διενεργούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Στο παρελθόν, σύμφωνα με τον Παγκύπριο σύνδεσμο υπεραγορών, εντοπίστηκαν περιπτώσεις παράτυπων γεωργικών προϊόντων σε μικρά μαγαζάκια της γειτονιάς. Κι αν οι μικροί δεν διατηρούν μια διακριτή γραμμή ελέγχου, χωρίς ξεκάθαρη πρακτική ελέγχου των γεωργικών

προϊόντων φαίνεται ότι είναι και οι υπεραγορές. Αναζητήσαμε στις ιστοσελίδες των μεγάλων υπεραγορών την πολιτική τους για το θέμα και διαπιστώσαμε ότι μόνο μία αλυσίδα έχει ξεκάθαρη πρακτική για το θέμα. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, πριν κυκλοφορήσουν στην αγορά τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας ελέγχονται και δοκιμάζονται διεξοδικά. Παράλληλα, αναθέτει σε ανεξάρτητο ινστιτούτο ελέγχου την σήμανση των προϊόντων. Οι συγκεκριμένες πρακτικές θα μπορούσαν να λειτουργήσουν επικουρικά των ελέγχων των αρμόδιων υπηρεσιών, υπέρ της προστασίας της υγείας του καταναλωτή, επισημαίνει ο κ. Σταυρινίδης.

Από τα κατεχόμενα

Ο μεγαλύτερος πονοκέφαλος για τις αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχου, είναι βεβαίως αυτά που καταφέρνουν να περάσουν λαθραία από τα κατεχόμενα στις ελεύθερες περιοχές. Συνήθως πρόκειται για φυτοπροστατευτικά προϊόντα, τα οποία δεν πληρούν ούτε τις προϋποθέσεις ούτε έχουν ευρωπαϊκή άδεια χρήσης. Ενδεικτική η πρόσφατη περίπτωση 66χρονου στο όχημα του οποίου εντοπίστηκαν 346 κιλά φυτοφάρμακα από τα κατεχόμενα, ή ο εντοπισμός φυτοφαρμάκων σε υπεραγορά κοινότητας της Πάφου. Πάντως, σύμφωνα με τον επικεφαλής των υγειονομικών υπηρεσιών, κατά την περίοδο της πανδημίας, πλέον οι παρατυπίες έχουν περιοριστεί σημαντικά.

Πρωταγωνιστής στη χρηματοδότηση επενδύσεων η BoC

Το ενδιαφέρον για επιχειρηματικό δανεισμό έχει ανακάμψει σημαντικά, τονίζουν στελέχη της τράπεζας

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Τράπεζα Κύπρου αναζητά νέες ευκαιρίες για συμμετοχή της σε εγχώρια και διεθνή έργα, διασφαλίζοντας πάντοτε ότι τα απαιτούμενα κριτήρια και διαδικασίες σε κάθε περίπτωση τηρούνται πλήρως.

Στην από κοινού τους συνέντευξη στην «Κ» οι Μιχάλης Αθανασίου, Εκτελεστικός Διευθυντής Διεύθυνσης Αγορών, Μεγάλων και Διεθνών Επιχειρήσεων, και Χρίστος Καλογέρης, Γενικός Διευθυντής BOC Asset Management, τονίζουν πως, ως τραπεζικός οργανισμός με πολύ υγιή ρευστότητα, η παραχώρηση δανείων είναι από τις βασικότερες επιχειρησιακές παραμέτρους της Τράπεζας, ενώ την ίδια ώρα επισημαίνουν ότι η Τράπεζα Κύπρου θα συνεχίσει να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη χρηματοδότηση επενδύσεων.

Τέλος, υπογραμμίζουν πως, σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, η ανάγκη εξεύρεσης νέων παραγωγικών τρόπων αξιοποίησης τους αποτελεί επιτακτική ανάγκη.

- Εκτιμάτε πως είναι μία περίοδος μετάβασης και εξέλιξης για τις τράπεζες η παρούσα; Πώς εφαρμόζεται η παραπάνω θέση στον τομέα σας μετά την πανδημική κρίση;

- Μ.Α: Ακόμα και πριν την πανδημία, οι κυπριακές και ευρωπαϊκές τράπεζες βρίσκονταν σε μία περίοδο μετεξέλιξης και τεχνολογικής αναβάθμισης. Η πανδημία, απλά επιβεβαίωσε πρωτίστως ότι η στροφή προς την ψηφιοποίηση και τις τεχνολογικές λύσεις είναι και ορθή και αναγκαία. Αν και η πανδημία δημιούργησε μία περίοδο αβεβαιότητας, η συνετή στροφή των πλείστων τραπεζών προς τη διασφάλιση της βιωσιμότητας, τόσο των ιδίων όσο και των πελατών τους ήταν επιβεβλημένη.

Χρησιμοποιώντας την τεχνολογική μας υπεροχή και την συνετή διαχείριση της κρίσης που κάναμε μας επιτρέπει να κτίσουμε στον τομέα μας γερά θεμέλια ανάπτυξης για το άμεσο μέλλον.

- Υπάρχει πρόθετο ενδιαφέρον από εταιρείες για δανεισμό; Αφορά νέα ξενοδοχεία και ανακαινίσεις, ή ο κορωνοϊός και οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα που μπήκε για «τελεία», έστρεψαν το ενδιαφέρον για χρηματοδοτήσεις επενδύσεων άλλου τύπου; Αν ναι, πού;

- Μ.Α: Το ενδιαφέρον για επιχειρηματικό δανεισμό έχει ανακάμψει σημαντικά τους τελευταίους μήνες. Παρατηρούμε δε, πως πλέον δεν αφορά απλώς την εξεύρεση επιπρόσθετης ρευστότητας για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, αλλά αφορά και στην υλοποίηση αναπτυξιακών έργων, τα οποία είτε είχαν παγώσει λόγω της πανδημίας και τώρα ξεκινούν εκ νέου, είτε είναι καινούργια. Η ζήτηση για δάνεια προέρχεται από όλους τους τομείς της οικονομίας και αφορά διαφόρων ειδών έργα, προϊόντα και υπηρεσίες. Ως ο μεγαλύτερος εταιρικός χρηματοδότης, η Τράπεζα Κύπρου θα συνεχίσει να διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη χρηματοδότηση επενδύσεων στους κύριους τομείς της οικονομίας όπως είναι ο Τουρισμός, το Εμπόριο, οι Κατασκευές και η Βιομηχανία, και σε αναπτυσσόμενους τομείς όπως η Ενέργεια, η Τεχνολογία, η Υγεία και η Εκπαίδευση.

Όσον αφορά το σχόλιό σας για το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, να αναφέρουμε απλώς πως η τράπεζα δεν είχε παραχωρήσει σημαντικής αξίας δάνεια που να σχετίζονται με το πρόγραμμα, άρα δεν επηρεάστηκε προς το παρόν από την κατάργησή του.

- Οι επιχειρήσεις διαμαρτύρονται ότι χρειάζονται περισσότερη ρευστότητα, ωστόσο, πλέον, όπως αντιλαμβανόμαστε, τα κριτήρια δανεισμού των τραπεζών είναι πολύ αυστηρά. Είμαστε σίγουροι πως στη διαδικασία χρηματοδότησης των επιχειρήσεων τα φαινόμενα του παρελθόντος δεν θα επαναληφθούν;

- Μ.Α: Ως τραπεζικός οργανισμός με πολύ υγιή ρευστότητα (καταθέσεις πελατών) η παραχώρηση δανείων είναι από τις βασικότερες επιχειρησιακές παραμέτρους μας. Για τον λόγο αυτό παρέχουμε ένα ευρύ φάσμα λύσεων

Η Τράπεζα Κύπρου δεν είχε παραχωρήσει σημαντικής αξίας δάνεια που να σχετίζονται με το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα, άρα δεν επηρεάστηκε προς το παρόν από την κατάργησή του.

χρηματοδότησης για τους πελάτες μας. Ενδεικτικά, κατά το εξάμηνο που έληξε στις 30 Ιουνίου 2021, ο νέος δανεισμός ανήλθε σε €894 εκατ., αυξημένος κατά 30% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο που προηγούμενο έτους. Όσον αφορά τα κριτήρια δανεισμού που εφαρμόζουμε, είναι τόσο αυστηρά όσο χρειάζεται για να αποφύγουμε φαινόμενα του παρελθόντος τα οποία δημιούργησαν μη εξυπηρετούμενα δάνεια δισεκατομμυρίων και τालαιπωρούν τις τράπεζες μέχρι σήμερα. Θεωρούμε πως οι πρακτικές δανειοδότησης που εφαρμόζουμε μετά την κρίση του 2013 είναι αποδεδειγμένα ορθές. Περιληπτικά να αναφέρω ότι:

• το ποσοστό των δανείων που δόθηκαν τα τελευταία χρόνια και

μετατράπηκαν σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια είναι σχεδόν μηδενικό.

• μετά από ένα χρόνο αναστολής της υποχρέωσης καταβολής δόσεων, μόνο το 4% των συγκεκριμένων δανείων παρουσίασε καθυστερήσεις (εκ των οποίων το 95% παρουσιάζουν λιγότερο από 30 μέρες καθυστερήσεις)

Έχοντας τα πιο πάνω υπόψη, θα έλεγα πως στην Τράπεζα Κύπρου έχουμε βρει την χρυσή τομή ώστε να παραμένουμε με διαφορά η κύρια πηγή χρηματοδότησης της οικονομίας και την ίδια ώρα να διασφαλίζουμε πως ο δανεισμός που παρέχουμε πληροί όλα τα κριτήρια μιας συνετής δανειοδοτικής πολιτικής.

Υποστηρικτικός ρόλος - Πώς θα ανταποκριθεί ο τομέας σας σχετικά με τις επενδύσεις του Ταμείου Ανάκαμψης όσον αφορά τα μεγάλα - τουλάχιστον - κομμάτια της ψηφιακής και της πράσινης ανάπτυξης;

- Μ.Α: Αν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται στο Κυπριακό Σχέδιο για την Ανάκαμψη και την Εξυγίανση εφαρμοστούν σωστά, τότε τόσο ο τραπεζικός τομέας όσο και η πραγματική οικονομική δραστηριότητα θα επωφεληθούν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

Όσον αφορά τον δικό μας ρόλο, σίγουρα θα είναι υποστηρικτικός από κάθε έννοια, όπως άλλωστε ήταν και κατά τη δύσκολη περίοδο της πανδημίας κατά την οποία βοηθήσαμε τόσο τους πελάτες μας όσο και την κοινωνία γενικότερα μέσω προγραμμάτων όπως το SupportCy. Όσον αφορά ειδικά τη δανειοδότηση για «πράσινα» και ψηφιακά έργα, αυτά ήδη αποτελούν σημαντικό μέρος της στρατηγικής μας. Μάλιστα, όχι απλώς επιδιώκουμε να στηρίξουμε τέτοιου είδους βιώσιμα έργα, αλλά θέτουμε και συγκεκριμένα κριτήρια δανειοδότησης τα οποία διασφαλίζουν την τήρηση των κριτηρίων ESG κατά τη διαδικασία υλοποίησης.

- Εκτός από τα γενικότερα οφέλη των κρατών, μήπως είναι και η ευκαιρία των κυπριακών τραπεζών με την τόσο μεγάλη ρευστότητα στους ισολογισμούς τους να τη διοχετεύσουν σε έργα μέσω του Ταμείου;

«Ως τραπεζικός οργανισμός με πολύ υγιή ρευστότητα (καταθέσεις πελατών) η παραχώρηση δανείων είναι από τις βασικότερες επιχειρησιακές παραμέτρους μας και παρέχουμε ευρύ φάσμα λύσεων για τους πελάτες», αναφέρει ο κ. Μιχάλης Αθανασίου.

«Οι αναγκαίες αποφάσεις νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ έχουν οδηγήσει μεγάλους θεσμικούς οργανισμούς στην ανάγκη εξεύρεσης νέων τρόπων αξιοποίησης των καταθέσεων και των ρευστών διαθεσίμων τους», τονίζει ο κ. Χρίστος Καλογέρης.

Επενδυτικά προϊόντα σε ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές

- Γενικά, πού επενδύετε στην BOCAM για τους πελάτες σας και ποιος μπορεί να γίνει πελάτης σας;

- Χ.Κ: Η BOCAM είναι μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες του τομέα της στην Κύπρο, προσφέροντας σε ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές ένα ευρύ φάσμα επενδυτικών προϊόντων και υπηρεσιών διακριτικής και συμβουλευτικής διαχείρισης προσθέτοντας αξία στα επενδυτικά τους χαρτοφυλάκια. Πελάτες μας είναι τόσο ιδιώτες επενδυτές όσο και θεσμικοί, όπως για παράδειγμα, μερικά από τα με-

γαλύτερα Ταμεία Προνοίας και ασφαλιστικές εταιρείες της χώρας. Οι επενδύσεις των πελατών μας επικεντρώνονται στις παγκόσμιες μετοχικές και ομολογιακές αγορές με την χρήση κυρίως αμοιβαίων κεφαλαίων και διαπραγματεύσιμων αμοιβαίων κεφαλαίων με αυστηρά κριτήρια επιλογής τους. Στόχος μας είναι να προσφέρουμε επενδυτικά προϊόντα και υπηρεσίες τα οποία θα καλύπτουν τις παρούσες και μελλοντικές ανάγκες του κάθε πελάτη ξεχωριστά, ανάλογα με το επενδυτι-

κό προφίλ και τη διάθεση ρίσκου. Γενικότερα, οι υπηρεσίες που παρέχουμε περιλαμβάνουν:

• Διαχείριση Αμοιβαίων Κεφαλαίων ΟΣΕΚΑ (UCITS),
• Διακριτική Διαχείριση χαρτοφυλακίων θεσμικών και ιδιωτών πελατών,
• Διαχείριση Οργανισμών Εναλλακτικών Επενδύσεων (OEE),
• Συμβουλευτική Διαχείριση Θεσμικών Επενδύσεων, και
• Υπηρεσίες Υποστήριξης σε κεφάλαια άλλων διαχειριστών (fund hosting services).

- Μ.Α: Να είστε σίγουροι πως όταν προκύψουν δανειοδοτικές ανάγκες για έργα τα οποία συσχετίζονται με το Σχέδιο Ανάκαμψης, η Τράπεζα Κύπρου θα είναι παρούσα.

- Επικεντρωνόσαστε στις μεγάλες επενδύσεις στην Κύπρο και κατ' επέκταση στη χρηματοδότησή τους, ή ο δανεισμός μεγάλων έργων επεκτείνεται και στο εξωτερικό; Αν ναι σε ποιους τομείς;

- Μ.Α: Ως η μεγαλύτερη τράπεζα στην Κύπρο, είναι δεδομένο πως θέλουμε να έχουμε συμμετοχή σε κάθε μεγάλη βιώσιμη επένδυση

στη χώρα μας. Η Τράπεζα το πρώτο εξάμηνο του 2021, είχε σημαντικά έσοδα από τη διαχείριση δανείων μεγάλων, τοπικών και διεθνών επιχειρήσεων. Η παρουσία της Διεύθυνσης Αγορών, Μεγάλων και Διεθνών Επιχειρήσεων (Global Corporate Banking & Markets), ήταν καθοριστική τόσο στην αύξηση των εσόδων όσο και γενικότερα στην ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Η Διεύθυνση Αγορών, Μεγάλων και Διεθνών Επιχειρήσεων προσφέρει ολοκληρωμένες λύσεις σε όλο το φάσμα των αναγκών και απαιτήσεων των μεγάλων επιχειρήσεων με τοπική

και διεθνή παρουσία. Επιπλέον, προσφέρεται ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών σε ναυτιλιακούς αλλά και θεσμικούς πελάτες μέσα από ένα ενιαίο και ολιστικό πακέτο τραπεζικών και επενδυτικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Τα πιο πάνω συμπληρώνονται με διεθνείς κοινοπραξίες και χρηματοδότηση μεγάλων έργων πελατών τόσο με τοπική όσο και διεθνή επιχειρηματική δραστηριότητα. Η αύξηση των εσόδων της Τράπεζας από τον τομέα της επιχειρηματικής και επενδυτικής τραπεζικής αποτελεί σημαντικό πυλώνα της στρατηγικής μας και επιδιώκουμε διαρκώς να εντοπίζουμε νέες ευκαιρίες για συμμετοχή της τράπεζας σε διεθνή έργα, διασφαλίζοντας πάντοτε ότι τα απαιτούμενα κριτήρια και διαδικασίες σε κάθε περίπτωση τηρούνται πλήρως.

«Σε κάθε επόμενη κίνηση» - Το νέο σλόγκαν της Τράπεζας Κύπρου είναι «Σε κάθε επόμενη κίνηση». Πώς εφαρμόζεται/αντιπροσωπεύει τον δικό σας επιχειρησιακό τομέα;

- Μ.Α: Στην Τράπεζα Κύπρου έχουμε αντιληφθεί εδώ και καιρό πως τα οικονομικά μας αποτελέσματα είναι άμεσα συνυφασμένα με την οικονομική ευμάρεια των πελατών μας και του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούμαστε. Η προσπάθεια για να θέσουμε τον πελάτη στο επίκεντρο των προσπαθειών μας είναι συνεχής και στη βάση αυτής της πελατοκεντρικής προσέγγισης πορευόμαστε διαρκώς σε όλους τους τομείς δραστηριοποίησης, στοχεύοντας πραγματικά να είμαστε δίπλα στους πελάτες μας «σε κάθε επόμενη κίνηση τους», στα εύκολα και στα δύσκολα να λειτουργούμε και να αποφασίζουμε από κοινού.

Επενδυτικές συμβουλές σε Cyta

- Μαθαίνουμε για συνεργασία μεταξύ Cyta και Τράπεζας Κύπρου αναφορικά με τη συμβουλευτική διαχείριση του Ταμείου ρευστών διαθεσίμων της πρώτης. Μπορείτε να μας δώσετε περισσότερες πληροφορίες;

- Χ.Κ: Η BOC Asset Management Ltd (BOCAM), 100% θυγατρική της The Cyprus Investment and Securities Corporation Ltd (CISCO), η οποία ανήκει 100% στην Τράπεζα Κύπρου, επιλέγθηκε, μετά από σχετικό διαγωνισμό, να παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες για αξιοποίηση των ταμειακών διαθεσίμων στην Cyta. Η BOCAM πρόκειται να παρέχει συγκεκριμένες επενδυτικές συμβουλές στη Cyta και στις συνδεδεμένες εταιρείες, Digimed Communications Ltd και Iris Gateway Satellite Services Ltd, για διάφορα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία βρίσκονται εντός των παραμέτρων της επενδυτικής πολιτικής

Σκοπός της BOCAM είναι να βοηθήσει τον Οργανισμό και τις συνδεδεμένες εταιρείες να επιτύχουν τη διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου επενδύσεων, να μειώσουν τον κίνδυνο συγκέντρωσης αλλά και να αυξήσουν τις αποδόσεις τους.

του Οργανισμού και της επιθυμητής διάθεσης για ανάληψη κινδύνου. Σκοπός της BOCAM είναι να βοηθήσει τον Οργανισμό και τις συνδεδεμένες εταιρείες να επιτύχουν τη διαφοροποίηση του χαρτοφυλακίου επενδύσεων, να μειώσουν τον κίνδυνο συγκέντρωσης αλλά και να αυξήσουν τις αποδόσεις του, πάντα εντός των ορίων της εκάστοτε πολιτικής του Οργανισμού. Η BOCAM, ως ανεξάρτητος επενδυτικός σύμβουλος, θα βοηθήσει τη Cyta να εφαρμόσει τη νέα επενδυτική πολιτική της στην διαχείριση ρευστών διαθεσίμων, όπως θα καθορίζεται στη βάση του εκάστοτε εγκεκριμένου, από τον υπουργό Οικονομικών, επενδυτικού πλαισίου.

- Υπάρχει πρόθετο ενδιαφέρον από άλλες εταιρείες όπως τη Cyta που ενδιαφέρονται για παρόμοιες υπηρεσίες και τι ακριβώς τους προσφέρετε;

- Χ.Κ: Ναι, υπάρχει σημαντικό ενδιαφέρον για παρόμοιες φύσης

υπηρεσίες κι από άλλους οργανισμούς, οι οποίοι χρειάζονται καθοδήγηση για να διαχειριστούν ορθά τα ρευστά διαθέσιμα και τις επενδύσεις τους.

Οι αναγκαίες κατά τ' άλλα αποφάσεις νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που απώτερο στόχο έχουν την αύξηση των επενδύσεων σε παραγωγικούς τομείς, έχουν οδηγήσει μεγάλους θεσμικούς οργανισμούς στην ανάγκη εξεύρεσης νέων τρόπων αξιοποίησης των καταθέσεων και των ρευστών διαθεσίμων τους, αφού όχι μόνο αποδίδουν ελάχιστα πλέον, αλλά μπορεί να αποδοσή τους να είναι και αρνητική. Ειδικά σε ένα περιβάλλον χαμηλών επιτοκίων, η ανάγκη εξεύρεσης νέων παραγωγικών τρόπων αξιοποίησής τους αποτελεί επιτακτική ανάγκη την οποία πλέον αναγνωρίζουν σχεδόν όλοι οι οργανισμοί οι οποίοι έχουν αυτό το οικονομικό προφίλ.

2nd CYPRUS

COCKTAIL FESTIVAL

19 OCT

19:00

MAIN SPONSOR

αλφάμεγα

NICOSIA MUNICIPALITY GARDENS

#COCKTAILFESTCY

A PROJECT BY

**Difford's
Guide**
FOR DISCERNING DRINKERS

CYPRUS
NICOSIA
**LOST + FOUND
DRINKERY**
NOTES AND SPIRITS
ZONKEY BAR
THAT'S Y
HIGH & WET
LARNACA
OLD MARKET ST.
SPRITZERIA ERMOU
LIMASSOL
MADAME
LIBRARY BAR /
GIN GARDEN
PAPHOS
KATHIKAS SQUARE
GIN BAR

ITALY
MILAN
NICK'S BAR
ROME
FRENI E FRIZIONI
GREECE
ATHENS
THE CLUMSIES
BABA AU RUM
TO ΛΟΚΑΛΙ
BARRO NEGRO
360 COCKTAIL BAR
42 BARSTRONOMY
UPUPA EPOPS -
THE BAR
THESSALONIKI
CASABLANCA
SOCIAL CLUB

Γυρίζει σελίδα ο δρόμος Λάρνακας- Δεκέλειας

Βγαίνουν σε προσφορές πριν από τις 15 Οκτωβρίου σύμφωνα με το Υπουργείο Μεταφορών, στα 20 εκατ. το κόστος του έργου

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Εξελιξείς έρχονται τις επόμενες μέρες και μετά από χρόνια στασιμότητας, παρά τις διαφορετικές εξαγγελίες, στο έργο ανάπλασης του δρόμου Λάρνακας- Δεκέλειας, με το Υπουργείο Μεταφορών να ετοιμάζεται να προχωρήσει σε προσφορές. Σύμφωνα με ενημέρωση από τον γεν. διευθυντή του Υπουργείου Μεταφορών Σταύρο Μιχαήλ, πριν τις 15 Οκτωβρίου αναμένεται ότι θα προχωρήσουν οι προσφορές, εφόσον ληφθεί η έγκριση των όρων του διαγωνισμού από το Γενικό Λογιστήριο. Το κόστος του έργου ανέρχεται στα 20 εκατ. ευρώ. Όπως αναγράφεται στην περιβαλλοντική μελέτη, το εκτιμώμενο κόστος του έργου ανέρχεται στα 17 εκατ. +ΦΠΑ, ενώ η εκτιμώμενη περίοδος εκτέλεσής του είναι τα 2,5 χρόνια. Το έργο έχει ήδη λάβει την έγκριση

Το όριο ταχύτητας στον κύριο άξονα θα είναι τα 50 χλμ/ώρα, ενώ το όριο στους υπηρεσιακούς δρόμους θα είναι 30 χλμ/ώρα.

της Περιβαλλοντικής αρχής, ενώ, όπως ενημερώνεται η «Κ», έχουν κλείσει και οι τελευταίες περιβαλλοντικές ανησυχίες της αρμόδιας αρχής, σε σχέση με όποιες επιπτώσεις στα υδάτινα σώματα και κατ' επέκταση σε σημαντικά είδη πανίδας που απαντούν σε σημεία του έργου, όπως το Anguilla anguilla (ευρωπαϊκό χέλι) και είδη ιπτινοπανίδας. Υπολογίζεται ότι εφόσον προχωρήσει η διαδικασία των προσφορών, τα έργα θα ξεκινήσουν το Β' εξάμηνο του 2021 και θα ολοκληρωθούν αρχές του 2024. Ήδη έχει ολοκληρωθεί η κατασκευή της Α' (2008-2010) και της Β' φάσης (2004-2005) του έργου. Παράλληλα, υλοποιήθηκε η Α' Φάση του παραλιακού πεζοδρόμου στην περιοχή του Κοινοτικού Συμβουλίου Βορόκλινης, ενώ αυτή τη στιγμή βρίσκεται υπό κατασκευή η Β' Φάση του συγκεκριμένου έργου. Την επόμενη περίοδο προγραμματίζεται να βελτιωθεί ο παραλιακός δρόμος Λάρνακας –

Τέσσερις κυκλικοί κόμβοι θα κατασκευαστούν στο πλαίσιο του έργου. Στην φωτογραφία το σημείο κατασκευής του δεύτερου κυκλικού κόμβου, στην συμβολή με τον δρόμο Δεκέλειας προς Ορόκλινη και στην συμβολή του δρόμου Δεκέλειας με την οδό Μεσσαορίας.

Δεκέλειας (Δ' Φάση) και να κατασκευαστεί η Λεωφόρος Αλέξανδρου Παναγούλη (Β' Φάση).

Roundabouts και πεζοδρόμια

Το επενδυτικό ενδιαφέρον που καταγράφεται στην περιοχή είναι ιδιαίτερα ζωηρό τα τελευταία χρόνια. Η ανάπλαση του συγκεκριμένου δρόμου είναι ένα από τα κλειδιά για την περαιτέρω ανάπτυξη της, αφού αναμένεται ότι θα ενισχύσει την προσβασιμότητα της περιοχής από και προς άλλες περιοχές. Συνολικά το μήκος του κύριου οδικού άξονα στην Γ' φάση του έργου ανέρχεται στα 3,25 χλμ. Θα περιλαμβάνει τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίες, κτιστή κεντρική νησίδα, λωρίδες πρασίνου, ποδηλατοδρόμους και πεζοδρόμια εκατέρωθεν του οδοστρώματος. Στο

πλαίσιο της τρίτης φάσης θα βελτιωθεί και το δευτερεύον οδικό δίκτυο, με συνολικό μήκος 4,5 χλμ, με την κατασκευή υπηρεσιακών δρόμων, πεζοδρομίων, χώρων στάθμευσης παρά το οδόστρωμα. Σημαντικό στοιχείο του έργου και η κατασκευή τεσσάρων νέων κυκλικών κόμβων με πλάτος λωρίδας 4,5 μέτρα και με εσωτερική διάμετρο από 18 - 20 μέτρα, όπου θα διαμορφωθεί χώρος πρασίνου έκτασης 1.100 τετραγωνικών μέτρων.

Πεζοί και ποδηλάτες

Αναλυτικά, το έργο θα περιλαμβάνει τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας 3,30 μέτρων η καθεμιά, με διαχωριστική νησίδα από σκυρόδεμα πλάτους ενός μέτρου στο κέντρο και νησίδα πρασίνου κα-

θαρού πλάτους 1,05 μέτρου και στις δύο πλευρές. Θα κατασκευαστούν επίσης πεζοδρόμια με ελάχιστο πλάτος τα 2 μέτρα καθώς και ποδηλατοδρόμος διπλής κατεύθυνσης πλάτους 3 μέτρων, από την πλευρά του δρόμου προς παραλία. Επίσης, θα κατασκευαστούν φωτοελεγχόμενες διαβάσεις τύπου pelican για τους πεζούς και θα κατασκευαστούν 360 νέοι χώροι στάθμευσης, από τους οποίους οι 14 θα αφορούν χώρους στάθμευσης ΑμεΑ και νέοι κόλποι για τη στάση λεωφορείων. Επίσης, προβλέπεται δημιουργία νέων χώρων πρασίνου εμβαδού 10.500 τ.μ. κατά μήκος των πεζοδρομίων και στην κεντρική νησίδα. Το έργο περιλαμβάνει επίσης την καταστροφή υφιστάμενων γεφυριών τύπου box culverts που βρίσκονται κάτω από

το δρόμο και την κατασκευή καινούριων ίδιου τύπου σύμφωνα με την υδρολογική μελέτη.

Όμβρια ύδατα

Για την διαχείριση των ομβρίων υδάτων θα κατασκευαστεί σύστημα οχετών, που θα οδηγούν τα όμβρια ύδατα προς το παράκτιο και θαλάσσιο περιβάλλον. Το έργο περιλαμβάνει επίσης την τοποθέτηση 13 λιποπαγίδων στις οποίες θα οδηγούνται τα όμβρια από το οδικό δίκτυο, όπως θα αποχετεύονται μέσω των κατά μήκος οχετών στους μεγάλους εγκάρσιους οχετούς και την κατεδάφιση και κατασκευή νέων μεγαλύτερων εγκάρσιων οχετών στην περιοχή όπου εντοπίζονται δύο αργάκια και η κύρια κοίτη του ποταμού Ορόκλινης.

Θα κυκλοφορούν περισσότερα από 22.000 οχήματα

Γύρω στα 22 χιλιάδες οχήματα υπολογίζεται ότι διακινούνται καθημερινά από τον Ναυτικό Όμιλο μέχρι την έξοδο για την Πύλα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας Λάρνακας του Τμήματος Δημοσίων Έργων και την ετήσια απογραφή τροχαίας κίνησης το 2020, η μέση ημερήσια κυκλοφορία για τα τμήματα από το Ναυτικό Όμιλο (αρχή οδούσης έργου) μέχρι την έξοδο προς Ορόκλινη ήταν 13.600 οχήματα και από την έξοδο της Ορόκλινης μέχρι την έξοδο προς Πύλα, 8.500 οχήματα. Με τη λειτουργία του έργου υπολογίζεται ετήσια αύξηση κυκλοφορίας ύψους 2%, η οποία αναμένεται να σημειωθεί λόγω της μελλοντικής ανάπτυξης της περιοχής σύμφωνα με το Σχέδιο Περιοχής για την περιοχική εγκαταστάσεων αποθηκών πετρελαιοειδών και υγραερίου στην περιοχή Λειβάδια της επαρχίας Λάρνακας. Για το τμήμα από το Ναυτικό Όμιλο προς την έξοδο της Ορόκλινης η πρόβλεψη κυκλοφορίας για τα έτη 2023, 2025 και 2030 εκτιμάται σε 14.400, 15.000 και 16.500 οχήματα την ημέρα, αντίστοιχα. Όσον αφορά το δεύτερο τμήμα από την έξοδο Ορόκλινης μέχρι την έξοδο προς Πύλα, η ετήσια πρόβλεψη κυκλοφορίας για τα έτη 2023, 2015 και 2030 υπολογίστηκε στα 9100, 9400 και 10400 οχήματα την ημέρα, αντίστοιχα. Σημειώνεται ότι το όριο ταχύτητας στον κύριο άξονα με την κατασκευή του έργου, θα είναι τα 50 χλμ/ώρα, ενώ το όριο στους υπηρεσιακούς δρόμους θα είναι 30 χλμ/ώρα.

Πρωταθλήτρια στο ηλεκτρονικό εμπόριο η Ελλάδα στην Ευρώπη

Το 2020 είχε τη μεγαλύτερη αύξηση των διαδικτυακών πωλήσεων σε σύγκριση με το 2019 - Έκθεση του Ecommerce Europe

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Πανευρωπαϊκό ρεκόρ σημείωσε το ηλεκτρονικό εμπόριο στην Ελλάδα το 2020, καθώς καταγράφηκε η υψηλότερη αύξηση των διαδικτυακών πωλήσεων σε σύγκριση με το 2019 σε όλη την Ευρώπη. Έτσι, ενώ ο τζίρος συνολικά στην Ευρώπη (σε 37 χώρες και όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση) αυξήθηκε το 2020 σε σύγκριση με το 2019 κατά 10%, στην Ελλάδα –σύμφωνα με την ετήσια έκθεση για το ηλεκτρονικό εμπόριο που διενήργησαν η Ecommerce Europe και η Eurocommerce – ενισχύθηκε κατά

Ο τζίρος στη χώρα ενισχύθηκε κατά 77% σε σχέση με το 2019, όταν στην υπόλοιπη Ευρώπη κατέγραψε άνοδο 10%.

77%, με τους καταναλωτές να στρέφονται μαζικά στα ηλεκτρονικά καταστήματα όταν ξεκίνησε το lockdown την περυσινή άνοιξη. Η Ecommerce Europe είναι η ομοσπονδία των ευρωπαϊκών συνδέσμων ηλεκτρονικού εμπορίου (σ.σ.

Το ποσοστό των χρηστών του Διαδικτύου στην Ελλάδα αυξήθηκε το 2020 σε 79%, από 76% το 2019, ενώ το ποσοστό όσων κάνουν και ηλεκτρονικές αγορές ενισχύθηκε κατά 19,67%, φτάνοντας το 59%.

μέλος της είναι ο Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτρονικού Εμπορίου), ενώ η Eurocommerce είναι η ομοσπονδία των Ευρωπαίων λιανεμπόρων και χονδρεμπόρων. Η σχετικά μικρή αύξηση του τζίρου στην Ευρώπη –μικρότερη

μάλιστα σε σύγκριση με αυτή που καταγράφηκε το 2019 και ήταν 14%– οφείλεται στο γεγονός ότι λόγω ακριβώς της πανδημίας κατέγραψαν ελεύθερη πτώση οι διαδικτυακές αγορές στον τουριστικό κλάδο και συγκεκριμένα οι αγορές

εισιτηρίων και οι κρατήσεις καταλυμάτων. Συνολικά ο τζίρος του ηλεκτρονικού εμπορίου στην Ευρώπη υπολογίζεται σε 757 δισ. το 2020, από 690 δισ. το 2019.

Η αλματώδης αύξηση των ηλεκτρονικών πωλήσεων στην Ελλά-

δα δεν οφείλεται στο ότι οι χρήστες του Ιντερνετ έκαναν περισσότερες αγορές, αλλά στο ότι αυξήθηκε ταυτόχρονα και ο αριθμός όσων πλέον ψωνίζουν από ηλεκτρονικά καταστήματα.

Κατ' αρχάς το ποσοστό των χρηστών του Διαδικτύου αυξήθηκε το 2020 σε 79%, από 76% το 2019, ενώ το ποσοστό όσων κάνουν και ηλεκτρονικές αγορές ενισχύθηκε κατά 19,67% το 2020 σε σύγκριση με το 2019, φτάνοντας το 59% από 51% το 2019. Το 2021 εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί έστω και με βραδύτερο ρυθμό η χρήση του Διαδικτύου και η αύξηση των αγο-

Οι ηγέτες στον κύκλο εργασιών ηλεκτρονικού εμπορίου παραμένουν το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Γερμανία και η Ισπανία.

ραστών από ηλεκτρονικά καταστήματα.

Σύμφωνα με την έκθεση της Ecommerce Europe και της Eurocommerce, το ποσοστό των χρηστών Ιντερνετ στην Ελλάδα αναμένεται να διαμορφωθεί φέτος

στο 82% του πληθυσμού, ενώ το ποσοστό όσων κάνουν αγορές από το Διαδίκτυο αναμένεται να φτάσει το 63%.

Στο ερώτημα πόσες φορές ψώνισαν από ηλεκτρονικά καταστήματα τους τρεις τελευταίους μήνες (2020), οι Έλληνες αγοραστές απάντησαν σε ποσοστό 19% ότι έκαναν αγορές 1-2 φορές, 15% 3-5 φορές και άλλο ένα 15% πάνω από 6 φορές.

Οι ηγέτες στον κύκλο εργασιών ηλεκτρονικού εμπορίου παραμένουν το Ηνωμένο Βασίλειο (236 δισεκατομμύρια ευρώ), η Γαλλία (112 δισ.), η Γερμανία (93,6 δισ. ευρώ) και η Ισπανία (68,4 δισ.). Το στοιχείο για τον τζίρο στην Ελλάδα δεν έχει δημοσιοποιηθεί, με τις εκτιμήσεις πάντως άλλων φορέων να κάνουν λόγο για 11,5 δισ. Σε ό,τι αφορά τους ρυθμούς ανάπτυξης, μετά την Ελλάδα όπου το ηλεκτρονικό εμπόριο «έτρεξε» με 77%, ακολουθεί η Μολδαβία με αύξηση τζίρου 49%, η Ρωσία με 41%, η Ελβετία και η Βόρεια Μακεδονία με 37% και η Σουηδία με 36%.

Μετά και την απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης να επιδοτήσει ΜμΕ για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών καταστημάτων, εκτιμάται ότι συνολικά ο αριθμός των e-shops στην Ελλάδα θα αυξηθεί κατά περίπου 30%.

Διπλή επιδότηση για την ανάσχεση των αυξήσεων στην ενέργεια

Πώς θα ενισχυθούν οι καταναλωτές φυσικού αερίου και ρεύματος

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Την επιδότηση και της κατανάλωσης του φυσικού αερίου προβλέπει η ρύθμιση για τη χορήγηση επιδότησης του ρεύματος που περιλαμβάνεται στην τροπολογία που κατατέθηκε στη Βουλή και αφορά τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής που ανακοίνωσε, από τη ΔΕΘ, ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης.

Στις προθέσεις της κυβέρνησης είναι πέραν των οικιακών καταναλωτών ρεύματος και η οριζόντια επιδότηση των 550.000 οικιακών καταναλωτών φυσικού αερίου για το διάστημα 15 Οκτωβρίου, οπότε ξεκινάει η περίοδος της θέρμανσης μέχρι και το τέλος του έτους.

Τα σενάρια που εξετάζονται είναι το ύψος της επιδότησης με ένα εύρος από 35-45 ευρώ ή μεγαλύτερα, για την κάλυψη του οποίου θα απαιτηθούν ποσά της τάξης των 63-100 εκατ. ευρώ αντίστοιχα, τα οποία θα καλυφθούν σχεδόν στο σύνολό τους από τον κρατικό προϋπολογισμό. Αντίστοιχα, το συνολικό ποσό που έχει ανακοινωθεί για την επιδότηση των λογαριασμών ρεύματος με 30 ευρώ τη μεγαβατώρα, από τα αρχικά 150 εκατ. ευρώ θα ανέλθουν σε 180 εκατ. ευρώ και θα προέλθουν στο σύνολό τους από τα έσοδα των δημοπρασιών δικαιωμάτων εκπομπών ρύπων. Η τροπολογία που κατατέθηκε στη Βουλή προβλέπει τη σύσταση ειδικού λογαριασμού με την ονομασία Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης, το οποίο θα χρηματοδοτείται με έσοδα από τις δημοπρασίες δικαιωμάτων εκπομπών ρύπων, αλλά και τη δυνατότητα χρηματοδότησής τους από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Η τροπολογία προβλέπει την επιδότηση από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης της τιμολογήσεως κατανάλωσης ενέργειας, η οποία πιστώνεται στους λογαριασμούς δικαιούχων (καταναλωτές χαμηλής τάσης) ως έκπτωση από τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας. Στην τροπολογία

REUTERS

Στις προθέσεις της κυβέρνησης είναι πέραν των οικιακών καταναλωτών ρεύματος και η οριζόντια επιδότηση των 550.000 οικιακών καταναλωτών φυσικού αερίου για το διάστημα από 15 Οκτωβρίου, οπότε ξεκινάει η περίοδος της θέρμανσης, μέχρι και το τέλος του έτους.

Εξετάζεται η επιδότηση για το φυσικό αέριο να κυμαίνεται μεταξύ 35-45 ευρώ η μεγαβατώρα.

αναφέρεται ρητά ότι «περαιτέρω, από τον προαναφερόμενο ειδικό λογαριασμό, μπορεί να παρέχεται επιδότηση της κατανάλωσης φυσικού αερίου και να πιστώνεται στους λογαριασμούς των δικαιούχων (οικιακοί καταναλωτές) ως έκπτωση από τους προμηθευτές φυσικού αερίου».

Τα κριτήρια για τους δικαιούχους καταναλωτές, το ύψος της επιδότησης σε ευρώ ανά μεγαβατώρα ή ανά θερμική μεγαβατώρα (MWhth) για την περίπτωση του φυσικού αερίου, η διαδικασία, ο τρόπος και ο χρόνος χορήγησής της, και κάθε άλλο συναφές θέ-

μα θα καθορίζονται με ΚΥΑ των συναρμόδιων υπουργών Οικονομικών και Ενέργειας και Περιβάλλοντος. Στην περίπτωση του ρεύματος, πάντως, η ΚΥΑ, όπως διευκρινίζουν στελέχη του ΥΠΕΝ, η επιδότηση θα είναι οριζόντια για όλους τους οικιακούς καταναλωτές.

Το ΥΠΕΝ έχει επίσης ανακοινώσει ότι η περίοδος επιδότησης θα αφορά το τετράμηνο Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου. Οι εταιρείες-πάροχοι τιμολογούν τον Οκτώβριο τις κατανάλώσεις του Σεπτεμβρίου και θα πρέπει, με βάση τα όσα έχει ανακοινώσει ο υπουργός Κώστας Σκρέκας, να αλλάξουν τα πληροφωρικά τους συστήματός για να αναγράφεται με ειδική σήμανση η επιδότηση που αντιστοιχεί σε 9 ευρώ τον μήνα.

Οι περισσότεροι προμηθευτές φέρεται να έχουν αναθέσει στις συνεργαζόμενες εταιρείες τις απαιτούμενες αλλαγές προκειμένου να προλάβουν παρότι δεν έχει εκδοθεί ακόμη η προβλεπόμενη ΚΥΑ.

Ο υπουργός έχει δεσμευθεί, ωστόσο, έναντι των προμηθευτών ότι θα καταβληθούν προσπάθειες για να τους δοθεί προκαταβολικά η επιδότηση.

Εν αναμονή της εφαρμογής του μέτρου, το ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσον πράγματι θα καταφέρει να περιορίσει τις αυξήσεις στα επίπεδα των 2-4 ευρώ τον μήνα που έχει εξαγγείλει η κυβέρνηση, καθώς οι τιμές στη χονδρεμπορική αγορά συνεχίζουν να καλπάζουν. Ο λογαριασμός της επιδότησης έλαβε υπόψη του χονδρεμπορική τιμή στα 90-95 ευρώ η μεγαβατώρα, ενώ μεσοσταθμικά τους δύο τελευταίους μήνες κινείται πάνω από τα 120 ευρώ και σήμερα διαμορφώνεται στα 168,01 ευρώ η μεγαβατώρα. Η τιμή είναι αρκετά χαμηλότερη από αυτή της γειτονικής Ιταλίας, που έφτασε τα 205,61 ευρώ, και πολύ πιο χαμηλή από τις τιμές στην Ισπανία και στην Πορτογαλία που διαμορφώνονται στα 216,01 ευρώ, τα υψηλότερα επίπεδα στην Ευρώπη.

Το κύμα ακρίβειας δεν έχει κοπάσει, φόβοι για ελλείψεις προϊόντων

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σε... χρηματιστές έχουν μετατραπεί οι αρμόδιοι για τις προμήθειες υπάλ-ληλοι των επιχειρήσεων, είτε πρόκειται για προμήθειες πρώτων υλών στη βιομηχανία είτε πρόκειται για προμήθειες τελικών προϊόντων στο λιανεμπόριο, καθώς οι τιμοκατάλογοι αλλάζουν σχεδόν σε καθημερινή βάση, με την τάση να είναι –δυστυχώς– πάντα ανοδική τους τελευταίους μήνες. Ακόμη κι αν έχουν κάνει εγκαίρως παραγγελίες, είναι άγνωστο εάν και πότε θα τις παραλάβουν, ειδικά όταν πρόκειται για παραγγελίες από Κίνα, καθώς και σε ποια τιμή θα τις πληρώσουν. Η αναζήτηση εναλλακτικών προμηθευτών εντός και εκτός Ελλάδας κάθε άλλο παρά εύκολη είναι, καθώς πλέον η προσφορά των εργοστασίων της Ευρώπης δεν είναι βέβαιο ότι θα μπορέσει να καλύψει την ολόένα αυξανόμενη ζήτηση.

Αν και οι παράγοντες της αγοράς εκτιμούν στην πλειονότητά τους ότι δεν υπάρχουν ακόμη ελλείψεις σε προϊόντα, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει ένα τέτοιο ενδεχόμενο σε ό,τι αφορά για παράδειγμα εποχικά είδη, όπως είναι τα χριστουγεννιάτικα στολίδια, τα οποία έχουν κύρια χώρα προέλευσης την Κίνα. Εάν συνεχιστεί αυτή η κατάσταση, ελλείψεις δεν αποκλείεται να παρατηρηθούν σε ορίζοντα 4-5 μηνών και σε άλλα προϊόντα, κυρίως διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Σε κατηγορίες των τελευταίων, όπως είναι για παράδειγμα τα ηλεκτρικά είδη, εργαλεία, είδη κήπου και αυτοκινήτων, οικιακά σκεύη καταγράφονται ήδη σημαντικές αυξήσεις τιμών σε σχέση με πέρυσι, της τάξης του 16% μεσοσταθμικά. Με τα ναύλα, κυρίως σε ό,τι αφορά τις μεταφορές εμπορευματοκιβωτίων να παραμένουν στα ύψη, το πετρέλαιο να ξεπερνά τα 80 δολάρια/βαρέλι, τις τιμές του φυσικού αερίου και του ηλεκτρικού ρεύματος να σημειώνουν ιστορικά ρεκόρ στην Ευρώπη και τις τιμές βασικών πρώτων υλών, όπως το αλουμίνιο, ο χάλυβας, τα πλαστικά να βρίσκονται επίσης στα ύψη, το κύμα ανατιμήσεων κάθε άλλο παρά φαί-

νεται ότι θα κοπάσει. Ακόμη κι αν δεν έχουν φανεί όλες οι ανατιμήσεις στην αγορά, αυτό γίνεται για δύο λόγους: είτε διότι –ειδικά στην περίπτωση των τροφίμων– οι μεγάλοι λιανέμποροι έχουν απόθεμα προϊόντων σε χαμηλή τιμή είτε διότι στις περιπτώσεις των πολύ μεγάλων ανατιμήσεων επιλέγουν να μετακυλίσουν τις αυξήσεις στις τελικές τιμές των προϊόντων σταδιακά, προκειμένου να μετριάσουν τις επιπτώσεις στην κατανάλωση. Μια εικόνα για το τι βλέπουμε και τι θα δούμε το επόμενο διάστημα δίνουν τα στοιχεία για τις τιμές παραγωγού στη βιομηχανία τον Αύγουστο. Μάλιστα, τα στοιχεία

Οι τιμές παραγωγού στη βιομηχανία τον Αύγουστο αυξήθηκαν κατά 13,1% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι.

αυτά αφορούν την εγχώρια βιομηχανία και τα εγχωρίως παραγόμενα προϊόντα, με το κόστος παραγωγής –και επομένως και τις τιμές πώλησης– να επηρεάζεται και από όλους τους παραπάνω παράγοντες. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) οι τιμές παραγωγού στη βιομηχανία τον Αύγουστο του 2021 αυξήθηκαν κατά 13,1% σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2020. Ο δείκτης τιμών παραγωγού εξωτερικής αγοράς αυξήθηκε κατά 21,6%, ενώ ο δείκτης τιμών παραγωγού εγχώριας αγοράς ενισχύθηκε κατά 10,5%. Οι μεγαλύτερες επιμέρους αυξήσεις στις τιμές παραγωγού στην εγχώρια αγορά καταγράφονται στους ακόλουθους κλάδους: πετρελαιοειδή (51,5%), εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη (35,4%), κατασκευή μεταλλικών προϊόντων (13,8%), παραγωγή βασικών μετάλλων (9,8%), βιομηχανία ξύλου (8,9%). Αξίζει να σημειωθεί ότι και στη βιομηχανία τροφίμων καταγράφεται αύξηση 2%.

Εως τον Ιούνιο του 2022 ο μειωμένος ΦΠΑ

Την επέκταση των μειωμένων συντελεστών από το 24% στο 13% για σειρά προϊόντων και υπηρεσιών προβλέπει η διάταξη που κατατέθηκε χτες στη Βουλή και ισχύει από σήμερα. Παράλληλα, μειώνεται ο συντελεστής ΦΠΑ στα γυμναστήρια και στις σχολές χορού, καθώς και στις ζωτροφές. Επίσης, με άλλη διάταξη μειώνεται στο μισό ο φόρος στη συγκέντρωση κεφαλαίου, ενώ επεκτείνεται η αναστολή πληρωμής του τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης. Ειδικότερα, η τροπολογία που κατατέθηκε στη Βουλή προβλέπει:

Για μεταφορές, καφέ, μη αλκοολούχα ποτά, κινηματογράφους και τουριστικό πακέτο.

1. Επέκταση μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ από 24% σε 13% στις μεταφορές, στον καφέ και μη αλκοολούχα ποτά, στους κινηματογράφους και στο τουριστικό πακέτο έως τον Ιούνιο του 2022.

2. Μείωση του συντελεστή ΦΠΑ στα γυμναστήρια και στις scho-

λές χορού από το 24% σε 13% από 1η Οκτωβρίου 2021 έως τον Ιούνιο του 2022.

3. Μείωση του συντελεστή ΦΠΑ των ζωτροφών που προορίζονται για ζωική παραγωγή από το 13% στο 6%. Τα αγαθά για τα οποία καθορίζεται υπερμειωμένος συντελεστής είναι: άχυρα και φλοιοί ακατέργαστων δημητριακών, έστω και τεμαχισμένα, αλεσμένα, συμπίεσμένα ή συσσωματωμένα με μορφή σβόλων, γογγύλια Σουπιδίας (γογγυλοκράμβες), τεύτλα κτηνοτροφικά, ρίζες κτηνοτροφικές, χορτονομές (FOIN, LUZERNE),

τριφύλλια, κτηνοτροφικά λάχανα, χορτονομές λούπινου, βίκου και παρόμοια κτηνοτροφικά προϊόντα, καλαμπόκι.

4. Μείωση 50% του φόρου στη συγκέντρωση κεφαλαίου από 1η Οκτωβρίου 2021.

5. Επέκταση της αναστολής πληρωμής τέλους συνδρομητικής τηλεόρασης έως τον Ιούνιο του 2022.

Τέλος, η τροπολογία προβλέπει την εξόφληση του ΕΝΦΙΑ του 2021 σε έξι ισόποσες δόσεις και δυνατότητα πληρωμής διπλής δόσης τον Οκτώβριο (Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου).

Οι επιχειρήσεις, ακόμη κι αν έχουν κάνει εγκαίρως παραγγελίες, είναι άγνωστο εάν και πότε θα τις παραλάβουν, ειδικά όταν πρόκειται για παραγγελίες από Κίνα, καθώς και σε ποια τιμή θα τις πληρώσουν.

Μείωση 2% έως 10% στους λογαριασμούς κινητής τηλεφωνίας λόγω αλλαγών στα τέλη

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Ετήσιο όφελος 68 εκατ. ευρώ για τους καταναλωτές δημιουργείται από την αναπροσαρμογή, από την 1η Ιανουαρίου 2022, των τελών κινητής τηλεφωνίας, δηλαδή της κατάργησής τους για νέους έως 29 ετών και της μείωσής τους στο 10% για τις υπόλοιπες ηλικιακές κατηγορίες.

Όπως διευκρίνισε σε συνέντευξη Τύπου, ο υπουργός Επικρατείας Κυριάκος Πιερρακάκης, η έκπτωση υλοποιείται από τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας. Ωστόσο, οι δικαιούχοι 15-29 ετών, κάτοχοι είτε καρτοκινητού είτε σύνδεσης, απαιτείται να υποβάλουν δήλωση μέσω της πλατφόρμας gov.gr και του νέου Μητρώου Αιτήσεων Δικαιούχων Απαλλαγής Τελών Κινητής Τηλεφωνίας με κωδικούς Taxisnet. Εάν πρόκειται για ανη-

Πώς θα εφαρμοστεί το δωρεάν πακέτο των 50 GB για τους νέους 15 έως 17 ετών που έχουν εμβολιαστεί.

λικούς, η υποβολή της δήλωσης γίνεται από τον γονέα ή τον έχοντα τη γονική μέριμνα.

Οι άνω των 30 ετών δεν χρειάζεται να υποβάλουν δήλωση, καθώς το τέλος μειώνεται αυτομάτως στο 10%, με το όφελος προς όλους τους καταναλωτές, ιδίως η επιχειρήσεις, να κυμαίνεται από 2% έως 10% για κάθε μηνιαίο λογαριασμό. Με το υφιστάμενο καθεστώς, που ολοκληρώνεται τέλη Δεκεμβρίου, το τέλος ανέρχεται σε 12% για λογαριασμούς έως 50 ευρώ και

REUTERS

Από την 1η Ιανουαρίου 2022 καταργούνται τα τέλη κινητής για νέους έως 29 ετών και μειώνονται στο 10% για τους υπόλοιπους.

σε 15%, 18% και 20% για χρεώσεις 50,01-100 ευρώ, 100,01-150 ευρώ και 150,01 ευρώ και άνω, αντίστοιχα. Ετσι, συναρτάσει του ύψους

του λογαριασμού δημιουργείται ένα όφελος 2%, 5%, 8% και 10%.

Κατά τη συνέντευξη Τύπου ο κ. Πιερρακάκης εξειδίκευσε και

τον τρόπο διάθεσης της προσφοράς του πακέτου δεδομένων 50 GB κινητής που αφορά νέους 15 έως 17 ετών που έχουν λάβει τουλάχιστον την πρώτη (ή μοναδική) δόση του εμβολίου. Η προσφορά θα είναι διαθέσιμη από τη Δευτέρα 11 Οκτωβρίου, θα διαρκεί πέντε μήνες από την ενεργοποίησή της –ανά μήνα θα είναι δυνατή η χρησιμοποίηση 10 GB– και θα πιστώνεται από τους παρόχους στον αριθμό κινητού των δικαιούχων.

Η αίτηση για τη λήψη των 50 GB πραγματοποιείται μέσω του emvollio.gov.gr/freedompass με την υποβολή των κωδικών Taxisnet του γονέα και του ΑΜΚΑ του δικαιούχου ανηλίκου. Η διαδικασία, που μπορεί να πραγματοποιηθεί και στα ΚΕΠ με τη χρήση δελτίου αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου του γονέα και του ΑΜΚΑ του δικαιούχου ανηλίκου,

ολοκληρώνεται μία ημέρα μετά την αίτηση, οπότε ο ενδιαφερόμενος λαμβάνει όλες τις σχετικές οδηγίες μέσω sms.

Το πακέτο των δωρεάν GB, που χρηματοδοτείται από το κράτος, αποτελεί πρόεκταση της ψηφιακής χρεωστικής κάρτας για νέους εμβολιασμένους Freedom Pass, την οποία έχουν αποκτήσει 370.146 νέοι και νέες από τις 28 Ιουνίου, οπότε τέθηκε σε εφαρμογή. Σημειώνεται ότι στις 27 Ιουνίου (πριν εφαρμοστεί η Freedom Pass) ο αριθμός των νέων 18-25 ετών που είχαν δηλώσει συμμετοχή στον εμβολιασμό ανέρχόταν σε 130.000, με τη συγκεκριμένη ηλικιακή κατηγορία να μετρά 973.575 άτομα.

Σχετικά με το κόστος δεδομένων, ο κ. Πιερρακάκης ανέφερε ότι, από τα 8 ευρώ ανά GB το 2015, αναμένεται να περιοριστεί σε 1 ευρώ ανά GB μέχρι το τέλος της χρονιάς.

«Καλοκαίρι» και το φθινόπωρο για τον τουρισμό

Προσπάθειες να ενισχυθεί ο κλάδος και τον χειμώνα και να ξεκινήσει η επόμενη σεζόν νωρίτερα, από τον Απρίλιο

Των **Η. ΜΠΕΛΛΟΥ** και **Δ. ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Ιδιαίτερα ενθαρρυντικά είναι τα στοιχεία για τον Σεπτέμβριο αλλά και οι πρώτες ενδείξεις για τον Οκτώβριο αναφορικά με το εύρος της τουριστικής δραστηριότητας, στηρίζοντας τις εκτιμήσεις που θέλουν τα έσοδα από τις ταξιδιωτικές εισπράξεις φέτος να αγγίζουν τα 10 δισεκατομμύρια ευρώ, περισσότερο δηλαδή από το 50% του 2019. Παράλληλα, σοβαρή προσπάθεια καταβάλλεται από την κυβέρνηση και τους φορείς του κλάδου όχι μόνο για να ενισχυθεί η δραστηριότητα και στους χειμερινούς προορισμούς και στα αστικά κέντρα τον χειμώνα, αλλά και για να ξεκινήσει η επόμενη τουριστική σεζόν από νωρίς, τον Απρίλιο.

Οι αεροπορικές

Για την ώρα, η πληρότητα των ελληνικών ξενοδοχείων κατά την εβδομάδα 13-19 Σεπτεμβρίου έφτασε στο 63%, σύμφωνα με δεδομένα του υπουργού Τουρισμού Βασίλη Κικίλια. Επιπλέον, έγινε γνωστό ότι η γερμανική αεροπορική Condor θα πραγματοποιεί πτήσεις και τον Νοέμβριο στην Κρήτη, ενώ η Jet2, εκ των μεγαλύτερων παικτών της βρετανικής αγοράς, ζητάει να ανοίξει προορισμούς στην Ελλάδα και στην Αθήνα από τον Απρίλιο. Στο μεταξύ, η Ελλάδα παραμένει στις κορυφαίες επιλογές των Γάλλων και μάλιστα με αύξηση 88% των επισκεπτών τον Ιούλιο σε σχέση με το 2019, φέρνοντας το 18% των εσόδων στη χώρα εκείνο τον μήνα, ενώ τον Ιούλιο ξεπεράσαμε τη Γαλλία ως πρώτο προορισμό

για ταξίδια. Σύμφωνα με τον κ. Κικίλια, «τα περισσότερα τουριστικά καταλύματα και ειδικά τα υψηλού επιπέδου σε όλα τα νησιά και στους τουριστικούς προορισμούς έχουν αυτή την περίοδο κόσμο και θα υπάρχει αυτό και τον Οκτώβριο, και στην Κρήτη και τον Νοέμβριο».

Ταυτόχρονα, το πρόγραμμα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού φέτος έχει δύο καμπάνιες: μια μικρή, Νοέμβριο, Δεκέμβριο, Ιανουάριο, για τους χειμερινούς εναλλακτικούς προορισμούς και

Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 10 δισ. φέτος, δηλαδή πάνω από το 50% του 2019.

μία νωρίς την άνοιξη, όταν θα κλείνονται μεγάλα πακέτα για τον τουρισμό της νέας σεζόν.

Τις εκτιμήσεις του υπουργείου στηρίζουν και τα δεδομένα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια της Αεροναυτιλίας (Eurocontrol), που δείχνουν πως ο αριθμός των πτήσεων στην Ελλάδα τον Οκτώβριο θα είναι κοντά στα επίπεδα του 2019. Σύμφωνα με την τελευταία περιοδική έκθεση του Eurocontrol που αφορά το χρονικό διάστημα μέχρι τις 31 Οκτωβρίου, το κλιμακούμενο πτητικό έργο στην Ελλάδα επιταχύνθηκε από τα μέσα Αυγούστου και αντιπροσωπεύει τον Σεπτέμβριο σταθερά το 90% ή και περισσότε-

ρο των επιπέδων του 2019. Ο αριθμός των πτήσεων μέχρι την Κυριακή 3 Οκτωβρίου θα κυμανθεί μεταξύ του 80% και 90% του 2019 κι ύστερα θα ξεπεράσει το 90% του 2019, σύμφωνα με το Eurocontrol.

Οι προβλεπόμενες αυτές επιδόσεις συνάδουν με τις εκτιμήσεις για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου τον Οκτώβριο και ίσως μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου. Όπως ανέφερε, κατά την πρόσφατη τηλεδιάσκεψη αναλυτών για τα αποτελέσματα του πρώτου εξαμήνου, ο πρόεδρος της Aegean Ευτύχης Βασιλάκης, «η τουριστική περίοδος εκτιμάται ότι θα επιμηκυνθεί τον Οκτώβριο και ίσως κατά τις πρώτες ημέρες του Νοεμβρίου», ενώ καταγράφεται μια σταδιακή τάση επιστροφής στην κανονικότητα, με τους πελάτες να αρχίζουν να προχωρούν ελαφρώς νωρίτερα σε κρατήσεις. Επιπλέον, σημείωσε ο κ. Βασιλάκης, από τον Οκτώβριο μέχρι τον Μάρτιο του 2022 ο αριθμός των πτήσεων της Aegean εκτιμάται ότι θα είναι χαμηλότερος κατά 12% έως 25% σε σχέση με το 2019.

«Κλειδί», βέβαια, για την πλήρη επιστροφή στην ανάκαμψη είναι τα ποσοστά πληρότητας των αεροσκαφών, τα οποία για την Aegean υπήρξαν κατά τον μήνα Αύγουστο χαμηλότερα από 12% έως 15% σε σχέση με το 2019. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο και στις 42 χώρες που καλύπτει το Eurocontrol, υπολογίζεται ότι ο ημερήσιος μέσος όρος πτήσεων θα ανέλθει σε 24.000 πτήσεις, αριθμός που αντιστοιχεί στο 73% έως 77% των επιδόσεων του 2019.

Η πληρότητα των ελληνικών ξενοδοχείων κατά την εβδομάδα 13-19 Σεπτεμβρίου έφτασε στο 63%.

Χωροταξικές εκκρεμότητες ξενοδοχείων

Προ αναταράξεων θα βρεθούν από τα τέλη Οκτωβρίου δεκάδες παραθαλάσσια ξενοδοχεία εξαιτίας νομικών ανακολουθιών, σημειώνει ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ). Αναταράξεις που συνδέονται με χωροταξικά θέματα σε συνέχεια αναστολής που λήγει τον άλλο μήνα και την πιθανότητα να κριθούν κατεδαφιστές και να εκτελεστούν οι κατεδαφίσεις σε διαμορφώσεις εξωτερικών χώρων που μέχρι πρόσφατα αποτελούσαν ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου και για τις οποίες καταβαλλόταν και καταβάλλεται ετήσιο μίσθωμα και παράλληλα μπορούσαν να τακτοποιηθούν. Ο λόγος γίνεται

για το κομμάτι εκείνο που συνδέει τα παραθαλάσσια ξενοδοχεία με τον αιγιαλό και που συχνά πυκνά έχει φυτευτεί και διαμορφωθεί κατάλληλα με κήπους και μονοπάτια, και όχι για παράνομα κτίσματα. Για το θέμα ο ΣΕΤΕ απέστειλε επιστολή προς τους υπουργούς Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Τουρισμού και Επικρατείας, στην οποία επισμαίνει πως επειδή «μόλις ένα μήνα πριν από τη λήξη της αναστολής δεν έχει υπάρξει καμία απολύτως εξέλιξη, παρακαλούμε να εξετάσετε τους τρόπους και να προβείτε στις απαραίτητες ενέργειες, προκειμένου από την 1η Νοεμβρίου να τηρηθεί η νομιμότητα, να προ-

στατευθεί το περιβάλλον, να αποτραπεί η αδικαιολόγητη απομείωση της αξίας πολλών τουριστικών επιχειρήσεων στη χώρα, αλλά και να αποφευχθούν κοινωνικοί αυτοματισμοί». Ζητάει δε τη θεραπεία του προβλήματος και την αναστολή κατεδάφισης «ορισμένων συγκεκριμένων έργων που δεν προσβάλλουν το περιβάλλον και προβλέπονται από τη νομοθεσία μπροστά από τις τουριστικές επιχειρήσεις, σε περιπτώσεις οι οποίες μπορούσαν να νομιμοποιηθούν με τη νομοθεσία του ν. 2971/2001 πριν από την άστοχη, όπως έχουμε επανειλημμένως τονίσει δημοσίως, τροποποίηση της με τον ν. 4607/2019».

Μειώθηκαν κατά 9,95% οι καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών το 2020

Μείωση των δαπανών των νοικοκυριών επέφεραν, όπως ήταν αναμενόμενο, τα περυσινά lockdowns, με τις όποιες δαπάνες, πέρα από την πληρωμή ενοικίων και παγίων (λογαριασμοί ηλεκτρικού ρεύματος, νερού κ.ο.κ.), να κατευθύνονται κατά κύριο λόγο στα τρόφιμα, στην εκπαίδευση, στην υγεία και στις επικοινωνίες. Το παραπάνω βεβαίως εξηγεί και τη σημαντική αύξηση των καταθέσεων που σημειώθηκε την περασμένη χρονιά, με τις αποταμιεύσεις των νοικοκυριών να αυξάνονται, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, κατά 9,6 δισ. ευρώ.

Τα στοιχεία της Ερευνας Οικονομικών Προϋπολογισμών για το 2020, τα οποία ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), δείχνουν επίσης ότι, αν και αρκετοί επιδόθηκαν στη διάρκεια του lockdown σε αθλητικές δραστηριότητες, πολλοί ήταν εκείνοι που αύξησαν την κατανάλωση αλκοόλ και καπνού. Μάλιστα, η μέση μηνιαία κατανάλωση οινοπνευματικών ποτών (σε ποσότητες) είναι αυτή που σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση (18,2%).

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η συνολική ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών διαμορφώθηκε το 2020 σε 65,14 δισ. ευρώ, μειωμένη κατά 9,95% σε σύγκριση με το 2019 (σε τρέχουσες τιμές). Σε πραγματικούς όρους μειώθηκε κατά 7,78%, λόγω της επίδρασης του αρνητικού πληθωρισμού το 2020 (μείωση του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά 2,3%). Η μέση ετήσια δαπάνη των νοικοκυριών διαμορφώθηκε το 2020 σε 15.981 ευρώ ή 1.331,83 ευρώ τον μήνα, ενώ η μέση ετήσια δαπάνη των ατόμων διαμορφώθηκε σε 6.255,60 ευρώ.

Το 2020 τα νοικοκυριά δαπάνησαν κατά μέσον όρο το 23,1% του προϋπολογισμού τους για την αγορά ειδών τροφίμων και μη οιονοπνευματικών ποτών, ποσοστό αυξημένο σε σύγκριση με την προ πανδημίας εποχή (το 2019 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 20%). Το

Το 2020 τα νοικοκυριά δαπάνησαν κατά μέσον όρο το 23,1% του προϋπολογισμού τους για την αγορά ειδών τροφίμων και μη οιονοπνευματικών ποτών.

Διαμορφώθηκαν στα 65,14 δισ. ευρώ - Τη μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασε η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών.

23,1%, εξάλλου, είναι το υψηλότερο ποσοστό που καταγράφεται όλα την περίοδο από το 2008 έως το 2020, ενώ το επόμενο υψηλότερο (20,7%) είχε καταγραφεί το 2015, τη χρονιά δηλαδή της επιβολής των capital controls.

Αξίζει, άλλωστε, να σημειωθεί ότι σε καμία κατηγορία βασικών ειδών διατροφής δεν καταγράφηκε μείωση των δαπανών το 2020 σε σύγκριση με το 2019. Μάλιστα, όσον αφορά τις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών, αυξήθηκαν κατά 4,2% οι δαπάνες αποκλειστικά για τρόφιμα, κατά

3,9% οι δαπάνες για αγορά οινοπνευματικών ποτών και καπνού, κατά 2,6% οι δαπάνες για εκπαίδευση, κατά 1,3% οι δαπάνες για υγεία και κατά 0,8% οι δαπάνες για επικοινωνίες.

Το 15,3% των δαπανών αφορούσε τη στέγαση (έναντι 14% το 2019) και το 12,3% τις μεταφορές (μερίδιο μειωμένο σε σχέση με το 2019, όταν ήταν 13,4%).

Για την αγορά ειδών ένδυσης και υπόδησης δαπανήσαμε πέρουσι μόνο το 4,7% του μηνιαίου προϋπολογισμού μας (έναντι 5,8% το 2019) και για εστιατόρια και ξενοδοχεία το 8% (έναντι 11,1% το 2019).

Ουσιαστικά οι δαπάνες για αγορά ειδών ένδυσης - υπόδησης μειώθηκαν το 2020 κατά 27,4%, για εστιατόρια - ξενοδοχεία κατά 35,4%, ενώ η μεγαλύτερη μείωση δαπανών (36,4%) ήταν αυτή που αφορούσε την αναψυχή και τον πολιτισμό.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Σταθερά τα έσοδα στα 137,9 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο του 2021 για τον ΑΔΜΗΕ

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Ανθεκτικότητα στις λειτουργικές επιδόσεις και στην καθαρή κερδοφορία και επιτάχυνση του επενδυτικού προγράμματος παρουσίασε ο ΑΔΜΗΕ το α' εξάμηνο του 2021. Τα συνολικά έσοδα ανήλθαν στα 137,9 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση 0,2% σε σύγκριση με το α' εξάμηνο 2020. Τα έσοδα από το ενοίκιο συστήματος μεταφοράς ανήλθαν στα 130,8 εκατ. ευρώ, καταγράφοντας μείωση 0,3%, έναντι 131,2 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο 2020. Τα ενοποιημένα κέρδη προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA) μειώθηκαν οριακά κατά 0,2% σε ετήσια βάση, σε 96,7 εκατ. ευρώ έναντι 96,9 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο 2020. Το συγκρίσιμο EBITDA του ομίλου διαμορφώθηκε στα 94,2 εκατ. ευρώ, χαμηλότερα κατά 3,2% σε σχέση με το αντίστοιχο ποσό του α' εξαμήνου 2020, εξαιρώντας τα ακόλουθα μη επαναλαμβανόμενα κονδύλια:

α) Πρόβλεψη για την έκπτωση μειωμένου ρεύματος που δίνεται σε υπαλλήλους και συνταξιούχους της εταιρείας και προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού συνολικού ποσού 0,5 εκατ. ευρώ, έναντι πρόβλεψης ποσού 0,3 εκατ. ευρώ για το εξάμηνο του 2020.

β) Απελευθέρωση πρόβλεψης για κινδύνους και έξοδα ποσού 2,9 εκατ. ευρώ έναντι πρόβλεψης ποσού 0,2 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο 2020.

Το ενοποιημένο EBIT μειώθηκε κατά 10,5% και ανήλθε στα 47,9 εκατ., έναντι 53,5 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο 2020, κυρίως λόγω της αύξησης του ύψους των αποσβέσεων κατά 12,5% ως αποτέλεσμα της επέκτασης της ρυθμιζόμενης περιουσιακής βάσης της ΑΔΜΗΕ Α.Ε.

Το συγκρίσιμο EBIT διαμορφώθηκε στα 45,4 εκατ. ευρώ, χαμηλότερα κατά 15,8%, έναντι 54,0 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο

Η ΑΔΜΗΕ Συμμετοχών θα εισπράξει μίσθωμα ποσού 21,4 εκατ. ευρώ.

Τα ενοποιημένα καθαρά κέρδη ανήλθαν σε 40,9 εκατ. ευρώ, υψηλότερα κατά 3,9% από το αντίστοιχο εξάμηνο του 2020.

2020, μη συμπεριλαμβανοντας τα ανωτέρω έκτακτα, μη επαναλαμβανόμενα κονδύλια. Τα ενοποιημένα κέρδη προ φόρων διαμορφώθηκαν στα 41,9 εκατ. ευρώ, χαμηλότερα κατά 22,5%, έναντι 54,1 εκατ. ευρώ το α' εξάμηνο 2020, καθώς καταγράφηκε μείωση των χρηματικών διαθεσίμων που διατηρεί η συγγενής εταιρεία (Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Α.Ε.) στην Τράπεζα της Ελλάδος, με παράλληλη μείωση του επιτο-

κίου απόδοσης σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, ενώ επίσης το α' εξάμηνο 2020 εμφάνισε θετική συνεισφορά από το έκτακτο έσοδο που προέκυψε από αναδιαπραγμάτευση επιτοκίου δανείων ποσού 3,2 εκατ. ευρώ.

Τα ενοποιημένα καθαρά κέρδη το α' εξάμηνο 2021 ανήλθαν σε 40,9 εκατ. ευρώ, υψηλότερα κατά 3,9%, έναντι 39,3 εκατ. το αντίστοιχο εξάμηνο του 2020, με την αύξηση να οφείλεται στη θετική επίδραση ποσού 8,8 εκατ. ευρώ από την εφαρμογή του νέου φορολογικού συντελεστή για τον όμιλο και την ΑΔΜΗΕ Α.Ε.

Το Δ.Σ. της ΑΔΜΗΕ Α.Ε. προχώρησε κατόπιν της συμφωνίας μετόχων στη διανομή μερίσματος στους μετόχους ποσού του ίσου με το 50% των καθαρών κερδών για το οικονομικό έτος 2020, που αντιστοιχεί στο ποσό των 42,07 εκατ. ευρώ, με συνέπεια η ΑΔΜΗΕ Συμμετοχών να εισπράξει μίσθωμα ποσού 21,4 εκατ. ευρώ.

Με μετρητά και εισφορά σε είδος η ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης

Πώς μπορούν να καλύψουν οι επενδυτές το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Με εισφορά σε είδος και άλλα ισοδύναμα περιουσιακά στοιχεία – εκτός των μετρητών– θα μπορούν να καλύψουν οι ιδιώτες επενδυτές που θέλουν να χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, μέρος της ίδιας συμμετοχής που προβλέπει το πρόγραμμα. Η κάλυψη με άλλα ισοδύναμα περιουσιακά στοιχεία θα αφορά το μισό της υποχρεωτικής ίδιας συμμετοχής, η οποία ανέρχεται στο 20% του επενδυτικού σχεδίου. Τα ισοδύναμα περιουσιακά στοιχεία μπορεί να είναι κυρίως οικόπεδα, κτίρια, δάνεια μετόχων, ομολογίες, συμμετοχές σε άλλες εταιρείες ή ελεύθερα ακίνητα που είναι στον ισολογισμό μιας επιχείρησης. Η εισφορά σε είδος θα μπορεί να καλύψει το 10% των απαιτούμενων κεφαλαίων του επενδυτικού σχεδίου, ενώ το υπόλοιπο 10% θα καλύπτεται υποχρεωτικά με μετρητά. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», στη δυνατότητα αυτή προσανατολίζεται το υπουργείο Οικονομικών έπειτα από συνεννόηση με τις τράπεζες που έχουν αναλάβει να «τρέξουν» το πρόγραμμα. Σημειώνεται ότι από τα 32 δισ. ευρώ, που είναι τα κεφάλαια του Ταμείου, τα 12,7 δισ. ευρώ είναι ο δανεισμός που θα μοιχεύσουν οι τράπεζες, ενώ περίπου 6,6 δισ. ευρώ είναι τα κεφάλαια που θα πρέπει να επενδύσουν οι μέτοχοι των εταιρειών με τη μορφή της ίδιας συμμετοχής στα επενδυτικά σχέδια που θα εγκριθούν. Πηγές από την αγορά αναγνωρίζουν ότι η εξεύρεση αυτών των κεφαλαίων

Από τα 32 δισ. ευρώ του Ταμείου Ανάκαμψης, τα 12,7 δισ. είναι ο δανεισμός που θα μοιχεύσουν οι τράπεζες, ενώ περίπου 6,6 δισ. είναι τα κεφάλαια που θα πρέπει να επενδύσουν οι μέτοχοι των εταιρειών με τη μορφή της ίδιας συμμετοχής στα επενδυτικά σχέδια.

Περιουσιακά στοιχεία όπως οικόπεδα και μετοχές μπορούν να καλύψουν το 10% των κεφαλαίων του σχεδίου, ενώ το υπόλοιπο 10% υποχρεωτικά με μετρητά.

σε ρευστό χρήμα ειδικά για μεγάλα και μεσαία επενδυτικά projects δεν είναι απλή υπόθεση, ακόμη και για επιχειρήσεις με ισχυρό ισολογισμό. Για τον λόγο αυτό προτείνουν ευελιξία ως προς την ίδια συμμετοχή των επιχειρήσεων, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι δεν θα απαιτηθούν και μετρητά. Όπως επισημαίνουν στην «Κ» τραπεζικά στελέχη που είναι

κοντά στη διαδικασία, στόχος είναι να κρατήσουν εκτός επιχειρηματίες που κατά το παρελθόν έχουν αφήσει χρέη στις τράπεζες ή στο Δημόσιο και για αυτό η ίδια συμμετοχή είναι απαραίτητος όρος προκειμένου να εγκριθεί ένα επενδυτικό σχέδιο. Με δεδομένο όμως ότι η ρευστότητα των επιχειρήσεων κατευθύνεται κυρίως σε κεφάλαιο κίνησης, η «απαιτησι» για ίδια συμμετοχή σε μετρητά δεν θα πρέπει να λειτουργήσει αποτρεπτικά ή να αποτελέσει αιτία απόρριψης ενός αξιόπιστου επιχειρηματικού σχεδίου. Δεν θα πρέπει επίσης να υποβαθμιστεί το γεγονός ότι παρά την αύξηση των καταθέσεων που καταγράφουν οι επιχειρήσεις τον τελευταίο χρόνο, λόγω και των μέτρων στήριξης της οικονομίας, ο δανεισμός τους παραμένει υψηλός και ο λόγος δάνεια προς καταθέσεις στην επιχειρηματική πίστη διατηρείται

σε επίπεδα άνω του 160%. Αυτό σημαίνει ότι οι καταθέσεις δεν μπορούν να αποτελέσουν πηγή άντλησης χρηματοδότησης για μεγάλα επενδυτικά σχέδια. Η ευελιξία αυτή θα αποτυπωθεί στις συμβάσεις που θα υπογραφούν με τις τράπεζες τις προσεχείς ημέρες, προκειμένου να ξεκινήσει η υποδοχή των επενδυτικών προτάσεων και έως το τέλος του χρόνου να έχουν εκταμιευθεί και τα πρώτα κεφάλαια. Οι τράπεζες που όλο το τελευταίο διάστημα έχουν γίνει αποδέκτες επιχειρηματικών προτάσεων, προτείνουν επίσης να υπάρξει ευελιξία και να μπορούν να εντάξουν στο Ταμείο Ανάκαμψης και επενδυτικά σχέδια που έχουν εγκριθεί πρόσφατα. Όπως εξηγούν στην «Κ» αρμόδια τραπεζικά στελέχη, πρόκειται για επενδυτικά σχέδια που είναι συμβατά με τους πυλώνες χρηματοδότησης του ΤΑΑ και τα οποία έχουν όλες τις προϋποθέσεις να χρηματοδοτηθούν από τους πόρους του Ταμείου. Προτείνουν δηλαδή να αναγνωριστεί ως ενδιάμεση χρηματοδότηση (bridge financing) ο δανεισμός που προηγήθηκε της τυπικής έναρξης του Ταμείου, αλλά είναι συμβατός με τους στόχους που εξυπηρετεί. Την ένταξη στο ΤΑΑ σχεδίων που έχουν εγκριθεί π.χ. τον Σεπτέμβριο δικαιολογεί και η καθυστέρηση που έχει σημειωθεί στην υπογραφή των συμβάσεων με το υπουργείο Οικονομικών, η οποία ωστόσο δεν θα πρέπει να λειτουργήσει τιμωρητικά για όσες επιχειρήσεις ρίσκαραν να ξεκινήσουν μια επένδυση χωρίς τη χρηματοδοτική κάλυψη του Ταμείου.

Η επιστροφή των τουριστών ενίσχυσε σημαντικά το εμπόριο

«Θερμός» ήταν ο Ιούλιος και από πλευράς πωλήσεων στο λιανεμπόριο, με την αξία τους να σημειώνει αύξηση σε ετήσια βάση κατά 13,3% και τον όγκο τους να ενισχύεται το ίδιο διάστημα κατά 11,6%. Καθοριστικό ρόλο σε αυτήν τη σημαντική αύξηση διαδραμάτισε η άνοδος του τουρισμού, εσωτερικού και εισερχόμενου, κάτι που αποτυπώνεται κυρίως στη σημαντική ενίσχυση των πωλήσεων των φαρμακείων –τα οποία ως γνωστόν διαθέτουν ευρεία ποικιλία καλλυντικών και αντιπληκτικών– και των καταστημάτων ειδών ένδυσης και υπόδησης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) οι πωλήσεις (σε τρέχουσες τιμές) αυξήθηκαν τον Ιούλιο του 2021 σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2020 κατά 23,9% στα καταστήματα φαρμακευτικών - καλλυντικών, κατά 21,6% στα καταστήματα ειδών ένδυσης και υπόδησης, κατά 19,6% στα πρατήρια καυσίμων, κατά 10,3% στα σουπερ μάρκετ, κατά 7,7% στα βιβλιοχαρτοπωλεία, κατά 15,3% στα μεμονωμένα (εξειδικευμένα) καταστήματα τροφίμων, όπως είναι τα κρεοπωλεία, ιχθυοπωλεία κ.ά., κατά 10,3% στα καταστήματα πώλησης επίπλων, ηλεκτρικών ειδών και οικιακού εξοπλισμού. Η μοναδική κατηγορία καταστημάτων που κατέγραψε μείωση τζίρου ήταν αυτή των πολυκαταστημάτων, καθώς φαίνεται ότι οι καταναλωτές εξακολουθούν να τα αποφεύγουν υπό τον φόβο του συγχρωτισμού με άλλα άτομα. Τον Ιούλιο, εξάλλου, ισχυαν ακόμη πιο αυστηρά περιοριστικά μέτρα σε ό,τι αφορά τον αριθμό των ατόμων που επιτρέπεται να βρίσκονται στα μεγάλα καταστήματα και τα εμπορικά κέντρα.

Από τα στοιχεία του όγκου πωλήσεων (κύκλος εργασιών σε σταθερές τιμές) φαίνεται ήδη από τον Ιούλιο σε ποιες κατηγορίες του λιανεμπορίου είχαν εμφανισθεί ανατιμητικές τάσεις. Πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα πρατήρια καυσίμων, όπου ενώ η αξία πωλήσεων αυξήθηκε κατά 19,6%, ο όγκος πωλήσεων αυξήθηκε μόλις κατά 2,9%. Στα σουπερ μάρκετ ο όγκος πωλήσεων αυξήθηκε κατά 8,6% και στα μεμονωμένα καταστήματα τροφίμων κατά

Οι πωλήσεις στο λιανεμπόριο αυξήθηκαν κατά 13,3% τον Ιούλιο.

13,3%. Σημειώνεται εδώ ότι η μεγάλη αύξηση των πωλήσεων στα σουπερ μάρκετ συνδέεται επίσης με τον τουρισμό. Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας ερευνών αγοράς NielsenIQ, στις τουριστικές περιοχές καταγράφηκαν οι υψηλότερες αυξήσεις στις πωλήσεις των σουπερ μάρκετ κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (Μακεδονία και Θράκη 11,4%, Κρήτη 11,3%, Πελοπόννησος 7,7%). Αντιθέτως στα καταστήματα φαρμακευτικών - καλλυντικών, όπου υπήρχε και πλήθος προσφορών, η αύξηση του όγκου πωλήσεων ήταν μεγαλύτερη από αυτήν της αξίας πωλήσεων και συγκεκριμένα διαμορφώθηκε σε 27,3%. Κατά 12,6% αυξήθηκε ο όγκος πωλήσεων στα καταστήματα επίπλων, ηλεκτρικών ειδών και οικιακού εξοπλισμού, καθώς οι επιχειρήσεις του κλάδου είχαν τους καλοκαιρινούς μήνες αρκετά αποθέματα.

Απαραίτητα τα κίνητρα για προσέλκυση προσωπικού από τρίτες χώρες

Η παραμονή εργαζομένων υψηλής ποιότητας, θα έχει ως επακόλουθο τη βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών

Η πρόεδρος των εταιριών είναι συνυφασμένη με την προσέλκυση καταρτισμένου εργατικού δυναμικού, αναφέρει ο κ. Γιάννης Αρμευτής.

Η Κύπρος έχει τα φόντα να μετατραπεί σε βιώσιμο τεχνολογικό περιφερειακό κέντρο στο οποίο τα καλύτερα μυαλά και οι κορυφαίες εταιρείες τεχνολογίας θα συναντιούνται, οι πόλεις μας, ως τεχνολογικοί προορισμοί πλέον, θα ευδοκιμούν και η κοινωνία μας θα ευημερεί. Ο γνωστός Κύπριος αρχιτέκτονας Γιάννης Αρμευτής αναφέρεται στις υποδομές, στις αλλαγές που απαιτούνται, στα οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία, στη διαμόρφωση των πόλεων και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

- Τι υποδομές χρειάζεται μια πόλη προκειμένου να μπορεί να εξυπηρετήσει πολυεθνικές εταιρείες του κλάδου.

- Πρώτα απ' όλα θα έλεγα ότι χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης, αναπόσπαστο κομμάτι του οποίου πρέπει να είναι η προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Οι υποδομές που χρειάζεται μια πόλη για να προσελκύσει και να εξυπηρετήσει τις πολυεθνικές εταιρείες τεχνολογίας πρέπει να υποστηρίζουν την εύρυθμη λειτουργία τους και να εξυπηρετούν τις ανάγκες τους. Θα ξεκινούσα από την χωροταξική οργάνωση μιας πόλης και τη χωροθέτηση των συγκεκριμένων χρήσεων με εύκολη προσβασιμότητα, επαρκή δίκτυα υποστήριξης, διαθεσιμότητα γης ή κτιριακών εγκαταστάσεων σε ανταγωνιστικό κόστος. Σημαντικό ρόλο στη λειτουργία τέτοιων επιχειρήσεων είναι η προσέλκυση ανθρώπινου ταλέντου (human talent) με μακροχρόνια συμ-

Για κάθε εργαζόμενο σε αυτές τις εταιρείες δημιουργούνται άλλες τρεις θέσεις εργασίας. Αυτό επιφέρει αύξηση της κατανάλωσης και αύξηση του κύκλου εργασιών για ολόκληρη την πόλη.

βόλαιο εργασίας. Η πόλη να είναι ελκυστική ώστε να προσφέρει ποιότητα ζωής και οι εργαζόμενοι όχι μόνο να επιδιώκουν την παραμονή τους, αλλά να μπορούν και να τη χαίρονται. Να μπορούν να αξιοποιούν με τον καλύτερο τρόπο τον ελεύθερο τους χρόνο οι ίδιοι και οι οικογένειές τους. Να έχουν άριστη ιατρική περίθαλψη και σχολεία που να προσφέρουν υψηλό επίπεδο μόρφωσης για τα παιδιά τους.

- Ποιες αλλαγές είναι απαραίτητες για τις πόλεις μας ώστε να πληρούν τις προϋποθέσεις ενός τεχνολογικού προορισμού;

- Χρειάζονται αλλαγές που να σχετίζονται με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και τη βελτίωση της αστικής εικόνας. Πρέπει να γίνουν πιο καθαρές, να αντιμετωπιστεί το κυκλοφοριακό

πρόβλημα, να προωθηθεί η δημιουργία δικτύων ποδηλατοδρόμων και να προωθηθεί ένα αξιόπιστο σύστημα δημόσιας συγκοινωνίας. Οι πόλεις μας να γίνουν πιο πράσινες. Με πάρκα και ποιοτικούς δημόσιους χώρους. Να ενισχυθούν οι πολιτιστικές υποδομές, να βελτιωθεί η ποιότητα του αέρα και της θάλασσας.

- Ποια τα οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία; Γενικότερα για την ποιότητα ζωής;

- Καταρχάς η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Για κάθε εργαζόμενο σε αυτές τις εταιρείες δημιουργούνται άλλες τρεις θέσεις εργασίας. Αυτό επιφέρει αύξηση της κατανάλωσης και αύξηση του κύκλου εργασιών για ολόκληρη την πόλη. Επωφελείται το λιανικό εμπόριο, η εστίαση, ο τομέας των ακινήτων, η εκπαίδευση, η ιατρική περίθαλψη, οι υπηρεσίες κλπ. Δημιουργείται πλούτος ο οποίος φορολογείται. Τα έσοδα του κράτους και των Τοπικών Αρχών αυξάνονται και ακολούθως μπορούν επενδυθούν σε υποδομές όπως πάρκα, δημόσιους χώρους, πεζοδρόμια κτλ.

- Έχετε αναφέρει ότι χρειάζεται πρώτα να κατανοήσουμε πραγματικές ανάγκες των εταιρειών. Σε τι ακριβώς αναφέρεστε;

- Η πρόεδρος των εταιριών είναι συνυφασμένη με την προσέλκυση καταρτισμένου εργατικού δυναμικού. Στην Κύπρο υπάρχει σοβαρή έλλειψη αυτού του εξειδικευμένου ανθρώπινου

δυναμικού και είναι απαραίτητη η ρύθμιση των διευκολύνσεων και κινήτρων για προσέλκυση προσωπικού από τρίτες χώρες. Κεφαλαιώδους σημασίας είναι η επίλυση ζητημάτων που προκύπτουν από τη γραφειοκρατία και τις δημόσιες υπηρεσίες.

- Πως δηλαδή η έλευση του λαμπρότερου και πιο σύγχρονου καταρτισμένου εργατικού δυναμικού θα βοηθήσει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής;

Η προσέλκυση και παραμονή στην πόλη μας εργαζομένων υψηλής ποιότητας, θα έχει ως φυσικό επακόλουθο τη βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών. Ο πληθυσμός της πόλης αυξάνεται και δημιουργούνται ανάγκες για νέες υπηρεσίες και νέες υποδομές. Δημιουργείται μία μάζα πληθυσμού που μπορεί να υποστηρίξει τη βιωσιμότητα και τη δημιουργικότητα στην πόλη μας. Π.χ. τις τέχνες, τη γαστρονομία και την άθληση που συμβάλλουν στην βελτίωση ποιότητας της ζωής μας. Αυτό που χρειάζεται είναι παροχή κινήτρων με στόχο την προσέλκυση των καλύτερων digital nomads στην πόλη μας.

- Τι κίνητρα δηλαδή θα μπορούσαν να δοθούν;

- Φορολογικές ελαφρύνσεις, συνταξοδοτικό, άδεια παραμονής εργασίας σε όλα τα μέλη της οικογένειας και τους συντρόφους που θα ήθελαν να τους ακολουθήσουν στο νησί μας, σχέδιο πολιτογραφίσεων μετά από πενταετή παραμονή κτλ.

Η παραγωγή ενδυμάτων μεγάλων ομίλων επιστρέφει στην Ευρώπη

Η εκτίναξη των ναύλων καθιστά ασύμφορη πλέον τη φθηνή ΝΑ Ασία

Ραγδαίες αλλαγές στο μοντέλο ανάπτυξης των διεθνών ομίλων ένδυσης και αξεσουάρ έφερε η πανδημία, αναθεωρώντας σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο του επιχειρείν. Ένας από τους ομίλους είναι ο ιταλικός οίκος Benetton, ο οποίος αφού μετέφερε την παραγωγή του σε φθηνές χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας, τώρα επιστρέφει σε κοντινές τοποθεσίες όπως η Σερβία, η Κροατία, η Τουρκία, η Τυνησία και η Αίγυπτος. Επιπλέον, στόχος του είναι να μειώσει κατά το ήμισυ την παραγωγή του στην Ασία από τα τέλη του 2022, όπως ανέφερε ο διευθύνων σύμβουλος Μάσιμο Ρενόν.

Επίσης, αναφέρθηκε στα νέα δεδομένα του κλάδου, ο οποίος έχει δεχθεί και αυτός ισχυρές πιέσεις από τη συμφύρρηση στο σύστημα εφοδιαστικής αλυσίδας, η οποία εκτινάσσει το κόστος μεταφοράς και καθυστερεί τις παραδόσεις. Η συνθήκη αυτή υπονομεύει το μοντέλο, το οποίο τα τελευταία 30 χρόνια είχε εφαρμόσει ευρέως. «Πρόκειται για μια στρατηγική απόφαση, ώστε να ελέγχουμε καλύτερα τους ναύλους και την παραγωγική διαδικασία», τόνισε ο κ. Ρενόν, προσθέτοντας ότι η Benetton φέτος έχει ήδη μετακινήσει άνω του 10% της παραγωγής από το Μπανγκλαντές, την Κίνα, το Βιετνάμ και την Ινδία. Πώς αλλιώς άλλωστε; «Σήμερα ένα εμπορευματοκιβώτιο πλοίου, το οποίο συνήθως κόστιζε 1.200-1.500 δολάρια, κοστίζει 10.000-15.000 δολάρια, αλλά το πότε θα παραδοθεί είναι άγνωστο».

Ο δεκαπτασσιασμός αυτός οφείλεται στη σπανιότητα πλοίων μεταφοράς, διότι πάμπολλα από αυτά είχαν ακινητοποιηθεί στη διάρκεια της πανδημίας, ενώ σήμερα πλέον η ζήτηση έχει ανακάμψει. Ο Μάσιμο Ρενόν διευκρίνισε ότι η Benetton εξασφαλίζει τις περισσότερες πωλήσεις της από την Ευρώπη,

Ακόμα κι αν το κόστος παραγωγής για έναν όμιλο είναι 20% χαμηλότερο στο Βιετνάμ από όσο σε μια μεσογειακή χώρα, το όφελος χάνεται από τις καθυστερήσεις στις παραδόσεις των εμπορευμάτων.

Σερβία, Κροατία, Τουρκία, Τυνησία, Αίγυπτος αποτελούν βασικές επιλογές των πολυεθνικών αλυσίδων της ένδυσης.

αλλά είχε μεταφέρει την παραγωγή σε χώρες με χαμηλό εργατικό κόστος από τις αρχές της δεκαετίας του 2000. Πλέον σήμερα το σοβαρό πρόβλημα στις θαλάσσιες μεταφορές ταλανίζει αρκετές εταιρείες στην ένδυση, αλλά και συνολικά όσες παράγουν καταναλωτικά είδη.

Ο γερμανικός κολοσσός Hugo Boss επίσης αναζητεί τρόπους να μεταφέρει την παραγωγή πιο κοντά στις αγορές του. Οι δε ομόλογες Lululemon, Gap και Kohl προτιμούν να εξαρτώνται πολύ περισσότερο από τις αεροπορικές μεταφορές, ώστε να μη βρεθούν στη δυσάρεστη θέση να αντιμετωπίσουν ελλείψεις τα Χριστούγεννα.

Ο Μάσιμο Ρενόν, ο οποίος ανέλαβε τα νήια του ιταλικού ομίλου το 2020, καλείται να διεκπεραιώσει το έργο αναζωογόνησής του. Η Benetton, όπως όλοι θυμούνται, απέκτησε φήμη και αναγνωρισιμότητα τη δεκαετία του 1980 με τα πρωτότυπα, πολυχρώμα και χαρούμενα ρούχα

της, αλλά και χάρις στις προκλήσεις της διαφημίσεως. Ο κ. Ρενόν τόνισε ότι, ακόμα κι αν το κόστος παραγωγής για τον όμιλό του είναι 20% χαμηλότερο στο Βιετνάμ από όσο σε μια μεσογειακή χώρα, το όφελος χάνεται από τις καθυστερήσεις στις παραδόσεις. Παλαιότερα χρειάζονταν 4-5 μήνες και τώρα 7-8 μήνες. Αντιθέτως, εάν τα ρούχα ραφτούν στην Αίγυπτο, μεταφερθούν σε αποθήκες και καταστήματα στην Ευρώπη, ο χρόνος μειώνεται στους δύο με δύομισή μήνες, ενώ για τη Σερβία και την Κροατία απαιτούνται 4-5 εβδομάδες μόνο, όπως αναφέρει ο επικεφαλής της Benetton.

REUTERS

Ταχύτερη αποζημίωση επιβατών συμφώνησαν Ε.Ε. - αεροπορικές

Μετά τις συνομιλίες, τις οποίες είχαν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις αρμόδιες εθνικές αρχές προστασίας καταναλωτών, δεκάεξι μεγάλες αεροπορικές εταιρείες δεσμεύθηκαν αφενός για καλύτερη ενημέρωση του επιβατικού κοινού, αφετέρου για την εγκαίρως αποζημίωσή του σε περίπτωση ακύρωσης πτήσεων. Η Επιτροπή είχε ειδοποιήσει το Δίκτυο Συνεργασίας για την Προστασία των Καταναλωτών (CPC) τον Δεκέμβριο του 2020, προκειμένου να εξετάσουν τις πρακτικές ακύρωσης και αποζημίωσης που ακολουθούν αρκετές εταιρείες εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού. Όπως αναφέρει η Κομισιόν, οι εταιρείες που συμμετείχαν στις συζητήσεις είναι οι Aegean Airlines, Air France, Alitalia, Austrian Airlines, British Airways, Brussels Airlines, Easyjet, Eurowings, Iberia, KLM, Lufthansa, Norwegian, Ryanair, TAP, Vueling και Wizz Air.

Οι αερομεταφορείς συμφώνησαν στα εξής:

α) Οι εναπομείνανες εκκρεμότητες αποζημίωσης στη συντριπτική τους πλειονότητα έχουν εκκαθαριστεί και οι επιβάτες θα αποζημιωθούν εντός 7 ημερών, όπως απαιτείται από τη νομοθεσία της Ε.Ε. β) Οι επιβάτες θα ενημερώνονται σαφέστερα σχετικά με τα δικαιώματά τους σε περίπτωση ακύρωσης πτήσης από αεροπορική εταιρεία. γ) Οι αεροπορικές εταιρείες θα δώσουν την ίδια βαρύτητα στις ιστοσελίδες τους, στο ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο και σε κάθε

άλλη μορφή επικοινωνίας, που μπορεί να έχει ως επιλογή το επιβατικό κοινό όταν ακυρώνεται η πτήση του, δηλαδή αλλαγή διαδρομής, επιστροφή χρημάτων και επιστροφή χρημάτων υπό τη μορφή κουπονιών, εάν παρέχει κάτι τέτοιο ο αερομεταφορέας.

Επιπλέον, στην επικοινωνία τους με τους επιβάτες, οι αεροπορικές εταιρείες θα διακρίνουν σαφώς τις ακυρώσεις πτήσεων με ευθύνη των ιδίων και θα αναφέρουν τα νόμιμα δικαιώματα των επιβατών, έναντι των ακυρώσεων, που γίνονται με ευθύνη των τελευταίων. Επίσης, θα αναφέρονται και τα πιθανά συμβατικά δικαιώματα που μπορεί να έχει ο επιβάτης σε αυτές τις περιπτώσεις, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις μεταφοράς της εκάστοτε αεροπορικής εταιρείας. Οι επιβάτες μπορούν να λάβουν κουπόνια, μόνο εάν το επιλέξουν ρητά. Οι περισσότερες αεροπορικές εταιρείες συμφώνησαν ότι τα ακρσιμοποιήτα κουπόνια, που έπρεπε να αποδεχθούν οι επιβάτες στα πρώτα στάδια της πανδημίας, μπορούν να επιστραφούν σε χρήματα, εάν οι ίδιοι το επιθυμούν.

Οι επιβάτες που έκλεισαν την πτήση τους μέσω ενδιάμεσου φορέα και έχουν δυσκολίες να αποζημιωθούν από αυτόν, μπορούν να απευθυνθούν στην αεροπορική εταιρεία και να ζητήσουν άμεση επιστροφή χρημάτων. Οι αεροπορικές εταιρείες αναμένεται να ενημερώσουν τους επιβάτες για αυτή τη δυνατότητα

Οι περισσότερες αεροπορικές εταιρείες δεσμεύθηκαν ότι τα ακρσιμοποιήτα κουπόνια για ακυρώσεις πτήσεων, που έπρεπε να αποδεχθούν οι επιβάτες στα πρώτα στάδια της πανδημίας, μπορούν να επιστραφούν σε χρήματα.

Οι επιβάτες θα ενημερώνονται σαφέστερα σχετικά με τα δικαιώματά τους σε περίπτωση ακύρωσης πτήσης από αεροπορική εταιρεία.

και τους τυχόν όρους για να ζητήσουν άμεση επιστροφή χρημάτων στους ιστότοπούς τους. Το δίκτυο συνεργασίας για την προστασία των καταναλωτών,

μετά τις επαφές με τους αερομεταφορείς, δεν θα παύσει να παρακολουθεί την εφαρμογή των δεσμεύσεών τους. Σε εθνικό επίπεδο θα αποφασιστεί πώς θα γίνει ο χειρισμός με τα κουπόνια που δεν επιστρέφονται και που διανεμήθηκαν στους επιβάτες κατά την πρώτη φάση της πανδημίας. Επίσης, το δίκτυο θα ανταλλάξει πληροφορίες για συσχετιζόμενες έρευνες από τα μέλη του σχετικά με πιθανές αθέμιτες πρακτικές ορισμένων μεσολαβητών, κυρίως στον τρόπο με τον οποίο ενημερώνουν τους καταναλωτές για τους όρους και τις αμοιβές των υπηρεσιών τους.

Αλλαγή πολιτικής στη χορήγηση βίζας ζητάει το Σίτι του Λονδίνου

Αντιμέτωπες με ένα διαρκώς αυξανόμενο κόστος έρχονται οι εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα στο Σίτι του Λονδίνου στην προσπάθειά τους να προσλάβουν ταλαντούχους εργαζομένους, γεγονός που μειώνει την ανταγωνιστικότητά τους. Αυτό αναφέρει έκθεση του TheCityUK, οργανισμού που αντιπροσωπεύει τον χρηματοπιστωτικό κλάδο της Βρετανίας, με τις εταιρείες-μέλη να ζητούν από την κυβέρνηση να δρομολογήσει τη δημιουργία βραχυπρόθεσμων επαγγελματικής βίζας, που θα επιτρέπει στους εργαζομένους του εξωτερικού να έρθουν στη Βρετανία.

Σημειώνεται ότι το 1/5 του προσωπικού αυτών των εταιρειών προέρχεται από το εξωτερικό, ποσοστό που ανέρχεται στο 42% του συνόλου των εργαζομένων στον ανερχόμενο τεχνολογικό κλάδο παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (fintech), αναφέρει η σχετική έκθεση, την οποία δημοσιεύουν οι Financial Times.

«Για να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί, θα πρέπει να έχουμε το καλύτερο ταλέντο που υπάρχει παγκοσμίως. Χωρίς αυτό, δεν θα είμαστε ικανοί να καινοτομήσουμε σε αναπτυσσόμενους κλάδους που αποτελούν “κλειδιά” για τις οικονομίες όπως αυτές του fintech ή της πράσινης οικονομίας, ούτε θα μπορούμε να οικοδομήσουμε διεθνή εμπορικά δίκτυα», επισήμανε ο επικεφαλής του TheCityUK, Μάιλς Σέλικ.

Ο ίδιος τόνισε πως μεγάλες πόλεις στην Ευρώπη, στην Αμερική και στην Ασία διαγωνίζονται για να βρουν κορυφαία ταλέντα. «Η Βρετανία θα πρέπει να εργαστεί σκληρά ώστε να εκσυγχρονίσει τις διαδικασίες που αφορούν τους μετανάστες, να μειώσει το βάρος της υπερβολικής γραφειοκρατίας, να αποκτήσει μεγαλύτερη ευελιξία, αλλά και να προσαρμοστεί στις ανάγκες του επιχειρη-

ματικού τομέα». Υπενθυμίζεται πως με το Brexit απαγορεύθηκε η ελεύθερη μετακίνηση μεταξύ Βρετανίας και Ευρώπης στις αρχές της φετινής χρονιάς, με το TheCityUK να τονίζει πως εννέα μήνες μετά το Brexit, εταιρείες του χρηματοπιστωτικού τομέα και παροχής υπηρεσιών είχαν καταγράψει σημαντική αύξηση στα κόστη τους προκειμένου να διασφαλίσουν την έλευση ταλαντούχων εργαζομένων ώστε να είναι ανταγωνιστικές σε διεθνές επίπεδο. Υπάλληλοι από το εξωτερικό που έρχονται να επισκεφθούν τη

Ο χρηματοπιστωτικός τομέας δεν μπορεί να προσλάβει στελέχη από το εξωτερικό, δημιουργείται πρόβλημα ανταγωνιστικότητας.

Βρετανία πρέπει να υποβάλουν αίτηση για τη χορήγηση βίζας ακόμη και εάν η δραστηριότητά τους είναι στη χώρα προσωρινή ή δι-αρκεί για πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, γεγονός που αυξάνει τη γραφειοκρατία και το κόστος ενώ προκαλεί και καθυστερήσεις. «Δεν υπάρχει ενδιάμεσο επίπεδο ανάμεσα στο καθεστώς ενός επισκέπτη και στην επαγγελματική βίζα», ανέφερε το TheCityUK. Σύμφωνα με τους Financial Times, οι πιέσεις που ασκούνται στο σύστημα χορήγησης βίζας αναμένεται να αυξηθούν όταν η ανάγκη μετακινήσεων για επαγγελματικούς λόγους αρχίσει να γίνεται ακόμη πιο έντονη.

Αυτό θα διαφανεί την περίοδο μετά την παρέλευση της πανδημίας, καθώς προηγουμένως πολλές επιχειρήσεις αναγκάστηκαν να διακόψουν ταξίδια που πραγματοποιούσαν στο εξωτερικό.

Στα δικαστήρια η Tesla για ρατσισμό και άθλιες συνθήκες εργασίας

Ο Οουεν Ντίας ως Αφροαμερικανός έχει συνηθίσει να είναι οι προσβολές κομμάτι της καθημερινότητάς του. Αλλά όλα όσα έζησε ως εργαζόμενος στην αυτοκινητοβιομηχανία Tesla δεν συγκρίνονται με τίποτα, όπως αναφέρει σε σχετικό της δημοσίευμα η Deutsche Welle. Ο 53χρονος Ντίας εργάστηκε από το 2015 έως το 2016 σε μονάδα παραγωγής της Tesla στο Φρίνγκτς της Καλιφόρνιας. Χειριζόταν ανελκυστήρες και μέσα στα καθήκοντά του ήταν να φροντίζει για τη μεταφορά μεταλλικών στοιχείων και εξαρτημάτων στη γραμμή παραγωγής. Όμως, αντί για ένα ανθρώπινο περιβάλλον βρέθηκε να εργάζεται σε απaráδεκτες συνθήκες και παραιτήθηκε. Τα υποτιμητικά σχόλια και οι εκδηλώσεις μίσους αποτελούσαν τον κανόνα στις εγκαταστάσεις παραγωγής. Πέντε χρόνια μετά, ο Ντίας ξανασυναντά τον πρώην εργοδότη του στις δικαστικές αίθουσες, ύστερα από αγωγή εις βάρος του για ρατσισμό και διακρίσεις. Σύμφωνα με τον Ντίας, τα εργοστάσια της Tesla αποτελούν «χώρους ρατσιστικής συμπεριφοράς». Η Tesla αναφέρει πως δεν είχε καμία γνώση για ενδεχόμενη κακή συμπεριφορά υπαλλήλων της, επαναλαμβάνοντας πως αντιτίθεται σε κάθε μορφή διακρίσεων και παρενόχλησης, ενώ τα συναφή περιστατικά διερευνώνται. Αυτά δεν αρκούν στον Ντίας, ο οποίος ζητάει αποζημίωση για τα ψυχικά τραύματα που υπέστη. «Συνεχώς άκουγα εκφράσεις όπως “έλα εδώ, γέγρει!” ή “γύρνα στην Αφρική!”», είχε δηλώσει ο Ντίας στην εφημερίδα New York Times. «Έρχεται κάποια στιγμή και αναρωτιέσαι: Πού είναι το όριο».

Στο επίμαχο εργοστάσιο της Tesla λέγεται ότι υπήρχαν γκράφτι υπέρ της ρατσιστικής οργάνωσης

Κου Κλουξ Κλαν μαζί με απειλές για Αφροαμερικανούς, αλλά και γκράφτι με τη ναζιστική σβάστικα. Ο Οουεν Ντίας, πάντως, δεν είναι ο μόνος εργαζόμενος στην Tesla που έχει κινηθεί νομικά, όπως αναφέρει η DW. Συνολικά 104 αντίστοιχες περιπτώσεις περιλαμβάνονται στη δικογραφία των 500 σελίδων. Ο αριθμός των θιγομένων μπορεί να είναι μεγαλύτερος, επειδή πολλοί ήταν αναγκασμένοι να υπογράφουν ρήτρες διατησίας, ώστε να αποφευχθεί η προσφυγή στην Δικαιοσύνη. Ωστόσο ο Ντίας –όπως και άλλοι εργαζόμενοι– είχε

500 σελίδες η δικογραφία – Δεν είχε καμία γνώση για ενδεχόμενη κακή συμπεριφορά υπαλλήλων της, υποστηρίζει η εταιρεία.

υπογράψει σύμβαση προσωπικής εργασίας μέσω γραφείων πρόσληψης χωρίς ρήτρα διατησίας, γεγονός που του έδινε ευχέρεια κινήσεων.

Οι πρακτικές της Tesla δεν αποτελούν εξαίρεση. «Οι εταιρείες της Σίλικον Βάλεϊ συχνά συνδυάζουν την ανάπτυξη υψηλής τεχνολογίας με ξεπερασμένες εργασιακές συνθήκες που παραπέμπουν στον 19ο αιώνα», αναφέρει ο Ντέλσον Λικτενστάιν, ιστορικός της Εργασίας στο Πανεπιστήμιο Σάντα Μπάρμπαρα της Καλιφόρνιας. Όπως επισημαίνει, εταιρείες όπως η Tesla προσπαθούν να αποποιηθούν της νομικής, ηθικής και κοινωνικής ευθύνης απέναντι στους υπαλλήλους τους για να εξοικονομήσουν χρήματα.

Βαριά σκιά πάνω από την παγκόσμια οικονομία

Οι ανατιμήσεις αυξάνουν τον πληθωρισμό και απειλούν την ανάκαμψη – Φρένο στην παραγωγή και ελλείψεις σε προϊόντα

Της **ΡΟΥΜΠΙΝΑΣ ΣΠΑΘΗ**

Την **τέλεια** καταιγίδα αντιμετωπίζει η παγκόσμια οικονομία, ενώ διανύει 20 μήνες μέσα στην πανδημία και εξακολουθεί να πλήττεται από την παρατεταμένη συμφόρηση που αυτή προκάλεσε στην εφοδιαστική αλυσίδα με τις συνεπακόλουθες ελλείψεις καιριών εξαρτημάτων και πρώτων υλών. Στα δεινά της έχει προστεθεί η εκτόξευση του κόστους της ενέργειας, που οδηγεί τις βιομηχανίες σε αδιέξοδο, με πολλές κινεζικές να

Ο **πρόεδρος** της Fed, Τζερόμ Πάουελ, παραδέχθηκε ότι βρίσκεται σε «δύσκολη κατάσταση», καθώς βρίσκεται στις συμπληγάδες υψηλού πληθωρισμού και υψηλών επιπέδων ανεργίας.

Καλπάζει ο πληθωρισμός εν μέσω συμφόρησης στη διακίνηση εμπορευμάτων, ανεπάρκειας πρώτων υλών και εκτίναξης του ενεργειακού κόστους.

αναστέλλουν τη λειτουργία μονάδων παραγωγής επί ημέρες. Ανάμεσα τους προμηθευτές της Apple και της Tesla, που κατόπιν εντολής των κινεζικών αρχών ανέστειλαν τη λειτουργία τους για τέσσερις ημέρες από την Κυριακή μέχρι την Πέμπτη.

Και βέβαια, η πτώση της παραγωγής στην Κίνα, στο «εργοστάσιο του κόσμου» όπως έχει αποκληθεί, εμπνέει ανησυχία για το ενδεχόμενο επιβράδυνσης της οικονομίας της με ενδεχόμενες επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο μεταξύ, το διαρκώς αυξανόμενο κόστος της ενέργειας συμπαράσχει τις τιμές ανά τον κόσμο, οδηγώντας σε συνεχή επιτάχυνση του πληθωρισμού. Θέτει, έτσι, τις κεντρικές τράπεζες ενώπιον του διλήμματος αν θα επιμείνουν στη στήριξη των οικονομιών τους ανεχόμενες υψηλότερο πληθωρισμό ή θα στραφούν σε περιοριστική πολιτική για να αναχαιτίσουν το ράλι των τιμών, με τίμημα όμως την επιβράδυνση και την ανάσχεση της ανάκαμψης σε μια ευαίσθητη στιγμή. Ο πρόεδρος της Fed, Τζερόμ Πάουελ, είπε την

Πέμπτη ότι η άνοδος του πληθωρισμού είναι άμεση απόρροια των επιπλοκών στις εφοδιαστικές αλυσίδες και εκτίμησε πως θα παραμείνει σε υψηλό επίπεδο μέχρι να επιλυθούν τα προβλήματα. Παραδέχθηκε ότι η Fed βρίσκεται σε «δύσκολη κατάσταση», καθώς πρέπει να αντιμετωπίσει από τη μία έναν υψηλό πληθωρισμό και από την άλλη υψηλά επίπεδα ανεργίας.

Οι ελλείψεις καθοριστικών εξαρτημάτων, όπως οι μικροεπεξεργαστές που οδήγησαν σε αναγκαστική μείωση της παραγωγής των βιομηχανιών ανά τον κόσμο, επιδεινώνονται καθώς εξαντλούνται τα αποθέματα και οι παραγωγοί στην Ασία δεν προλαβαίνουν να ανταποκριθούν στις βομβαρδιστικές παραγγελίες. Το μεγαλύτερο πλήγμα έχουν δεχθεί οι αυτοκινητοβιομηχανίες, με κολλοσούς όπως οι Volkswagen, General Motors, Ford και Toyota να μειώνουν διαρκώς την παραγωγή τους με δραματικότερη την εικόνα στη Βρετανία, όπου η παραγωγή αυτοκινήτων τον Ιούλιο μειώθηκε στο χαμηλότερο επίπεδο από το 1956. Το πλήγμα στις βιομηχανίες αφήνει ήδη το αποτύπωμα της στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης, τη Γερμανία και τη Γαλλία, με τα πρώτα στοιχεία για τον Σεπτέμβριο να εμφανίζουν επιβράδυνση της ανάκαμψής τους.

Βρετανικό αδιέξοδο

Σε μάστιγα των μεταφορών έχει, άλλωστε, εξελιχθεί η έλλειψη μιας από τις κατηγορίες επαγγελματιών που εξαφανίστηκαν εν τω μέσω της πανδημίας, και συγκεκριμένα των οδηγών μεγάλων μεταφορικών φορτηγών. Η έλλειψή τους οδηγεί σταδιακά σε ανεπάρκεια εμπορευμάτων και περαιτέρω παράταση των καθυστερήσεων στις παραδόσεις. Το πρόβλημα είναι εξαιρετικά σοβαρό στη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου όπως προκύπτει από τις εκτιμήσεις της Ένωσης Αμερικανικών Μεταφορών, που αναφέρει ότι στις ΗΠΑ λείπουν περίπου 61.000 οδηγοί.

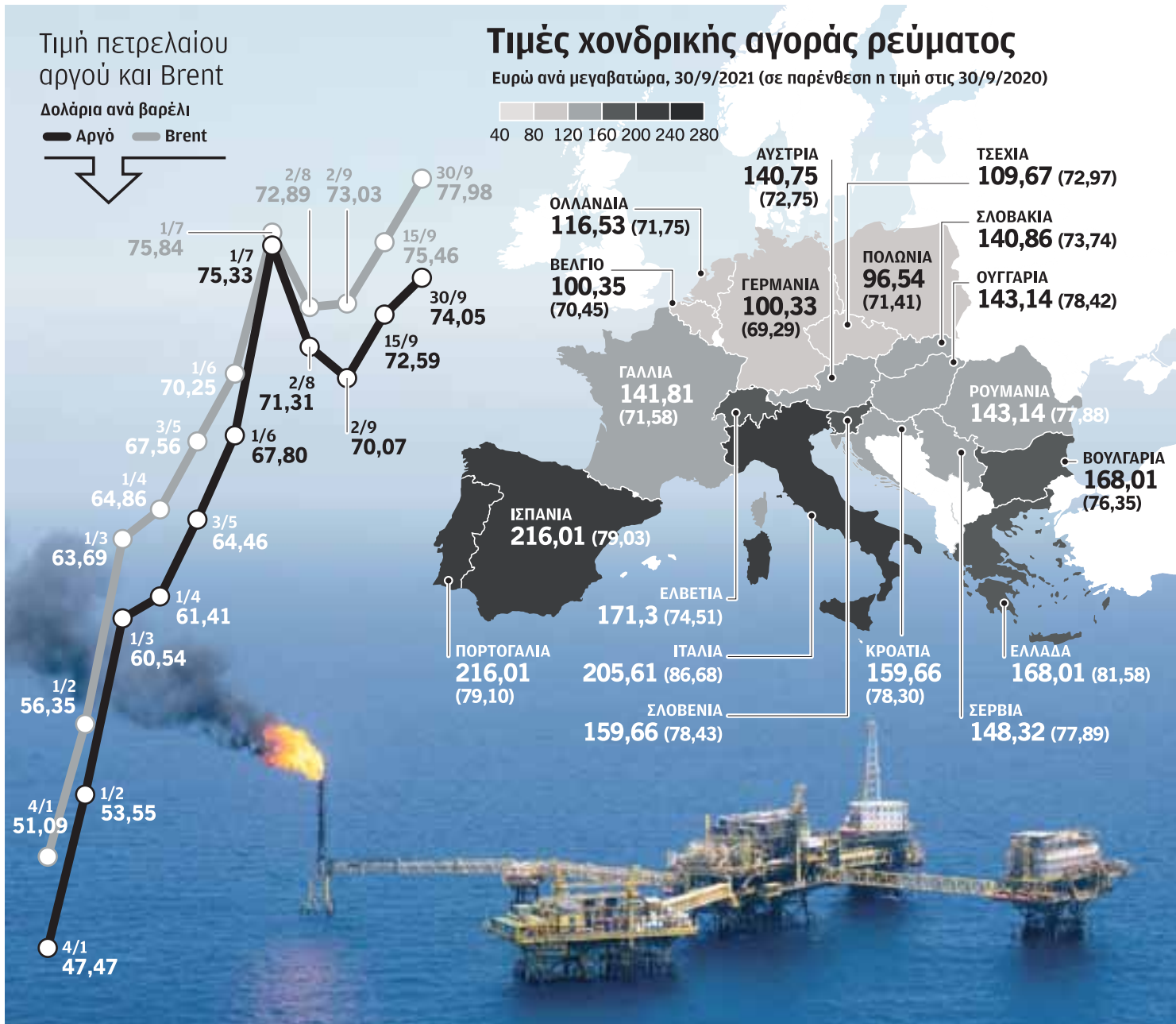
Εχει, ωστόσο, πάρει διαστάσεις δράματος στη Βρετανία, όπου η πανδημία και οι συνέπειές της συνέπνευσε με τις παρενέργειες του Brexit. Οι ελλείψεις οδηγών μεγάλων φορτηγών καθιστούν σχεδόν αδύνατη τη μεταφορά καυσίμων και οι Βρετανία συρρέουν εδώ και ημέρες στα πρατήρια βενζίνης, που το ένα μετά το άλλο δηλώνουν ότι εξαντλήθηκαν οι προμηθειές τους. Εχει προηγηθεί η έξοδος των ξένων εργαζομένων από τη χώρα στις αρχές του έτους, όταν η Βρετανία αποκάρωσε από την Ε.Ε., και ανάμεσά τους ήταν περίπου 25.000 οδηγοί. Παράγοντες της βρετανικής αγοράς υπολογίζουν τώρα πως μόνον η Βρετανία χρειάζεται 100.000 οδηγούς φορτηγών και η κυβέρνηση εκδίδει εσπευσμένα 5.500 προσωρινές βίζες για να «εισαγεί» οι οδηγούς και άλλες ειδικότητες που βρίσκονται σε έλλειψη.

σωπικό τους και να δώσουν στους μεταφορείς προτεραιότητα στην πρόσβαση σε εμβόλια. Υπογραμμίζει, επίσης, πως αν δεν υπάρξει μέριμνα των Αρχών οι τριγμοί της εφοδιαστικής αλυσίδας θα γίνουν ισχυρότεροι και θα επιτείνουν τις ελλείψεις που έχουν ήδη γίνει αισθητές σε ηλεκτρονικά προϊόντα, τρόφιμα, καύσιμα αλλά και φάρμακα.

Εδώ και πολλούς μήνες οι μεγαλύτερες μεταφορικές εταιρείες

Τα λιγοστά κοντέινερ, οι αποκλεισμοί στα λιμάνια, οι δυσλειτουργίες με τα φορτηγά και τα μέτρα της πανδημίας εμποδίζουν τις μεταφορές.

έχουν αναφέρει μεγάλη έλλειψη εμπορευματοκιβωτίων στα λιμάνια και αγωνίζονται για να αντεπεξέλθουν στην αυξημένη ζήτηση. Ήδη από τα τέλη του περασμένου έτους,

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ξεμένει από... ενέργεια ο πλανήτης μας

Τη μεγαλύτερη ίσως απειλή για την παγκόσμια οικονομία σε μια τόσο εύθραυστη στιγμή της ανάκαμψής της από την πανδημία αποτελεί η ενεργειακή κρίση, απότοκος ανεπάρκειας ενέργειας σε μια δύσκολη συγκυρία για τις οικονομίες ανά τον κόσμο. Η ανεπάρκεια φυσικού αερίου έχει εκτοξεύσει σε διαστημικά ύψη τις τιμές του φυσικού αερίου, ενώ κυριολεκτικά από ρεκόρ σε ρεκόρ κινούνται τις τελευταίες ημέρες οι τιμές της ενέργειας σε κάθε κλάδο.

Η τιμή του πετρελαίου Brent εκτοξεύθηκε στα 80 δολάρια το βαρέλι κάνοντας να μοιάζει με μακρινό παρελθόν η άνοξη του 2020, όταν το πρώτο κύμα της πανδημίας και το πρώτο lockdown είχαν εξαφανίσει τη ζήτηση και οι τιμές του πετρελαίου υποχωρούσαν σε αρνητι-

Ακριβαίνουν πετρέλαιο και φυσικό αέριο, καθώς η προσφορά δεν καλύπτει τη ζήτηση.

κό πρόσημο. Ήδη αναθεώρησε την πρόβλεψή της για το πετρέλαιο η Goldman Sachs, η οποία βλέπει τώρα την τιμή του να διαμορφώνεται στα 90 δολάρια το βαρέλι μέχρι τα τέλη του έτους, επικαλούμενη βέβαια το έλλειμμα προσφοράς ως προς τη ζήτηση που αποδεικνύεται μεγαλύτερο από όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί. Δεν λείπουν, άλλωστε, και προβλέψεις για νέα διαστημική εκτόξευση του μαύρου χρυσού στα 100 δολάρια το βαρέλι.

Στις ΗΠΑ, επιβαρυντικός παράγων που έχει μειώσει την προσφο-

ρά ενέργειας υπήρξε η κατάρρευση της βιομηχανίας οξιστολιθικών υδρογονανθράκων, που κυριολεκτικά εξοντώθηκε από την πτώση της ζήτησης στο πρώτο κύμα της πανδημίας. Και ενώ μόλις έχει αρχίσει η ανάκαμψη του κλάδου, επήλθε η παραγωγή πετρελαίου στον Κόλπο του Μεξικού εξαιτίας του τυφώνα «Ίντα».

Το πρόβλημα είναι οξύτερο για την Ευρώπη, με διάχυτη ανησυχία για το ενδεχόμενο ελλείψεων φυσικού αερίου στην καρδιά του χειμώνα ειδικά για την Ευρώπη. Η Γηραιά Ηπειρος τροφοδοτείται σε καθοριστικό βαθμό από το φυσικό αέριο της Ρωσίας. Σύμφωνα, όμως, με το πρακτορείο Bloomberg, οι ροές προς τον τερματικό σταθμό Μάλνους της Γερμανίας μειώθηκαν χθες περαιτέρω και είναι πλέον κατά 1/3 ελαττωμένες σε σύγκριση με

εκείνες στην αρχή της εβδομάδας. Και την ίδια στιγμή κλείνουν οι γερασμένοι πυρηνικοί αντιδραστήρες της Ευρώπης.

Οικονομολόγοι, διεθνείς οργανισμοί, οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης, αλλά ακόμη και η επικεφαλής της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, εκφράζουν την ανησυχία τους για τις επιπτώσεις της ανεπάρκειας ενέργειας και του υψηλού κόστους της, που επιταχύνει διαρκώς τον πληθωρισμό. Και βέβαια η ανησυχία είναι εξίσου έντονη για τις επιπτώσεις που θα έχει στην παγκόσμια οικονομία το πλήγμα στην ενεργοβόρα Κίνα, καθώς σύμφωνα με την Goldman Sachs η ακριβή ενέργεια έχει ήδη πληθεί το 44% της βιομηχανικής παραγωγής της. Αν, όμως, μειωθεί η παραγωγή της Κίνας θα εκτοξευθούν οι τιμές του χάλυβα και του αλουμινίου.

Κινδυνεύει να σπάσει η διεθνής αλυσίδα εφοδιασμού αγαθών

Κίνδυνο ασφυξίας της παγκόσμιας οικονομίας εγκυμονεί το μπλοκάρισμα στο δίκτυο της εφοδιαστικής αλυσίδας –λιμάνια, πλοία μεταφορών κοντέινερ και εταιρείες φορτηγών– που κινεί τα προϊόντα στις αγορές. Από τις μεγαλύτερες παθογένειες αυτού του δικτύου είναι η ανεπάρκεια κοντέινερ και πλοίων για τη μεταφορά των προϊόντων, οι αποκλεισμοί σε εμπορικά λιμάνια με μεγάλη κίνηση και κάθε είδους μέτρο ασφαλείας κατά της πανδημίας που λειτουργεί ως τροχοπέδη στις μεταφορές.

Το κώδωνα του κινδύνου έκρουσε το Διεθνές Επιμελητήριο Φορτώσεων από κοινού με άλλες ενώσεις μεταφορέων σε ανοικτή επιστολή προς τους ηγέτες κρατών και κυβερνήσεων που παρευρέθησαν στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, στην επιστολή του αυτή προειδοποιεί για τον άμεσο κίνδυνο κατάρρευσης της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας και καλεί τους ηγέτες να αποκαταστήσουν την ελευθερία των κινήσεων για τις μεταφορικές και το προ-

σωπικό τους και να δώσουν στους μεταφορείς προτεραιότητα στην πρόσβαση σε εμβόλια. Υπογραμμίζει, επίσης, πως αν δεν υπάρξει μέριμνα των Αρχών οι τριγμοί της εφοδιαστικής αλυσίδας θα γίνουν ισχυρότεροι και θα επιτείνουν τις ελλείψεις που έχουν ήδη γίνει αισθητές σε ηλεκτρονικά προϊόντα, τρόφιμα, καύσιμα αλλά και φάρμακα.

Εδώ και πολλούς μήνες οι μεγαλύτερες μεταφορικές εταιρείες

Τα λιγοστά κοντέινερ, οι αποκλεισμοί στα λιμάνια, οι δυσλειτουργίες με τα φορτηγά και τα μέτρα της πανδημίας εμποδίζουν τις μεταφορές.

έχουν αναφέρει μεγάλη έλλειψη εμπορευματοκιβωτίων στα λιμάνια και αγωνίζονται για να αντεπεξέλθουν στην αυξημένη ζήτηση. Ήδη από τα τέλη του περασμένου έτους,

Η **τιμή** φόρτωσης ενός κοντέινερ έχει σχεδόν υπερδεκαπλασιαστεί. Μέχρι την πανδημία η χρέωση για τη μεταφορά από Κίνα προς ΗΠΑ και αντιστρόφως κυμαίνονταν σε 1.200 έως 1.500 δολάρια, τώρα έχει ανέλθει σε 15.500 δολάρια.

η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ναυτιλιακών Μεταφορών των ΗΠΑ είχε ενημερωθεί από αμερικανικές εξαγωγικές επιχειρήσεις ότι ορισμένες ναυτιλιακές εταιρείες μεταφοράς

φορτίου δεν δέχονταν να φορτώσουν εμπορευματοκιβώτια με αμερικανικά αγροτικά προϊόντα αξίας εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων. Όπως όλα δείχνουν, προ-

τιμούσαν να επιστρέφουν άδεια εμπορευματοκιβώτια στην Κίνα για να τα γεμίσουν με πιο προσοδοφόρες κινεζικές εξαγωγές. Οι Αρχές των μεγαλύτερων λιμανιών στις ΗΠΑ έχουν αναφέρει ότι τους λείπουν περισσότερα από 136.000 εμπορευματοκιβώτια. Αναπόφευκτο συνεπακόλουθο, η ιλιγγιώδης άνοδος της τιμής φόρτωσης ενός κοντέινερ, που έχει υπερ-δεκαπλασιαστεί. Ενώ μέχρι την αρχή της πανδημίας η χρέωση για τη μεταφορά από Κίνα προς ΗΠΑ και αντιστρόφως κυμαίνονταν σε 1.200 έως 1.500 δολάρια, τώρα έχει φτάσει στις 15.500 δολάρια.

Οι ελλείψεις κοντέινερ επιδεινώνουν, άλλωστε, τον συνωστισμό που προκάλεσε στα αμερικανικά λιμάνια η έλλειψη λιμενεργατών και οδηγών φορτηγών, απότοκος της πανδημίας και του lockdown. Σημειωτέον ότι υπήρξε περίοδος lockdown στη διάρκεια της οποίας περίπου 400.000 ναυτεργάτες είχαν παγιδευτεί στα πλοία στα οποία εργάζονταν και δεν μπορούσαν να επιστρέψουν στις εστίες τους.

Στο μεταξύ, οι μεγάλες ναυτιλιακές μεταφορές φορτίου τους τελευταίους μήνες αντιμετωπίζουν και έλλειψη πλοίων για τη μεταφορά των εμπορευματοκιβωτίων, καθώς έχει μειωθεί ραγδαία ο αριθμός των ναυπηγείων ανά τον κόσμο. Η Clarksons, η μεγαλύτερη μεστική των ναυτιλιακών, αναφέρει πως από το 2007 έως σήμερα έχει μειωθεί περίπου κατά 70% ο αριθμός των ναυπηγείων και έχει περιοριστεί σε 115. Την ίδια στιγμή, ο κλάδος βρίσκεται στο στάδιο της προσαρμογής στους νέους κανόνες κατά τις κλιματικές αλλαγές. Στελέχη του έχουν επανειλημμένως δηλώσει σε διεθνή ΜΜΕ πως έχουν αυξηθεί θεαματικά οι παραγγελίες για νέα πλοία. Προεξοφλούν, ωστόσο, πως η ανεπάρκεια των πλοίων θα εξακολουθήσει να αποτελεί πρόβλημα και τα επόμενα χρόνια. Και βέβαια δεν έχουν εκλείψει οι αποκλεισμοί των λιμανιών, καθώς το στέλεχος «Δέλτα» του κορωνοϊού και το νέο κύμα της πανδημίας τον Αύγουστο υπαγόρευαν τον αποκλεισμό κινεζικών λιμανιών.

Στήνονται τα εργοτάξια για έργα 11 δισ. στην Ελλάδα

Οι εργασίες αναμένεται ότι θα βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη στις αρχές του 2023

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Με ένα «απέραντο εργοτάξιο» θα μοιάζει η Ελλάδα από το 2023 και μετά, καθώς τότε θα βρίσκονται σε πλήρη εξέλιξη έργα συνολικής αξίας τουλάχιστον 11 δισ. ευρώ, μεταξύ άλλων, σε Αττική, Αχαΐα, Ηλεία, Κρήτη, Μεσσηνία, Θεσσαλία και Κεντρική Μακεδονία. Πρόκειται για έργα τα οποία έχουν ξεκινήσει να σχεδιάζονται από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, ή και ακόμα παλιότερα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις οι σχετικοί

εργοταξίων και παράλληλα γίνονται και οι πρώτες χωματουργικές εργασίες. Ωστόσο, το έργο θα βρεθεί σε πλήρη ανάπτυξη σταδιακά από το 2022 και μετά, ενώ για το 2023 είναι προγραμματισμένη η διάνοιξη των σπράγγων από τους «μετροπόντικες». Οι πρώτες διανοίξεις σταθμών θα είναι από τα ανατολικά στους σταθμούς Γουδί και Ζωγράφου και δυτικά στους σταθμούς Αλσος Βεύκου και Γαλάτσι.

Σε τροχιά εκκίνησης βρίσκεται και το Βόρειο Τμήμα του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδας (Ε65), ύψους 442 εκατ. ευρώ, που θα συνδέσει τα Τρίκαλα με την Εγνατία Οδό. Το έργο υλοποιείται από τη ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ και χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Τους επόμενους μήνες αναμένεται να επιταχυνθεί και ο διαγωνισμός για τον Βόρειο Οδικό Αξονα της Κρήτης (ΒΟΑΚ), συνολικού προϋπολογισμού 1,8 δισ. ευρώ. Αλλωστε, έχει ήδη εξασφαλιστεί χρηματοδότηση 427 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης. Υπενθυμίζεται ότι ο άξονας έχει «σπάσει» σε τρία επιμέρους τμήματα. Το σημαντικότερο εξ αυτών, μήκους 157,5 χιλιομέτρων, θα συνδέει τα Χανιά με τη Χερσόνησο. Ο διαγωνισμός είναι προϋπολογισμού 1,32 δισ. ευρώ και προβλέπει την παραχώρηση εκμετάλλευσης στον ανάδοχο για 25 χρόνια. Το δεύτερο τμήμα θα υλοποιηθεί με ΣΔΙΤ διάρκειας 30 ετών. Αφορά το τμήμα από τη Χερσόνησο μέχρι τη Νεάπολη και είναι κόστους 360 εκατ.

Πρόκειται για έργα τα οποία έχουν ξεκινήσει να σχεδιάζονται από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, ή και ακόμη παλιότερα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις οι σχετικοί διαγωνισμοί «τρέχουν» επί πέντε και πλέον χρόνια.

ευρώ. Το τρίτο τμήμα θα είναι ένα συμβατικό δημόσιο έργο. Αφορά το τμήμα Νεάπολη - Άγιος Νικόλαος και είναι εκτιμώμενου προϋπολογισμού 145 εκατ. ευρώ.

Σε πλήρη εξέλιξη όμως θα βρίσκονται το 2023 και τα έργα στο Ελληνικό. Το χρονοδιάγραμμα της Lamda Development αναφέρει ότι σταδιακά από το 2022 και μετά θα ξεκινήσουν έργα συνολικής αξίας 1,4 -1,8 δισ. ευρώ, ενώ τα έργα υποδομής που θα αρχίσουν να υλοποιούνται την προσεχή διετία υπολογίζονται σε 400-500 εκατ. ευρώ. Μεταξύ άλλων, το 2023 θα ξεκινήσουν να κατασκευάζονται τα δύο εμπορικά κέντρα (Vouliagmeni Mall και Marina Galleria), ο πύργος κατοικιών Marina Tower, τα ξενοδοχεία που προβλέπονται στο παραλιακό μέτωπο, στο πλαίσιο συνεργασίας με την ΤΕΜΕΣ, το κτίριο γραφείων της Τρ. Πει-

ραιώς και άλλες κτιριακές υποδομές. Επίσης, είναι πιθανό να έχει ξεκινήσει και η υλοποίηση του οργανωμένου τουριστικού συγκροτήματος με καζίνο, είτε με το υφιστάμενο σχήμα των ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ - Mohegan (θα υπάρξει εξέλιξη μέχρι το τέλος του μήνα) είτε από την ίδια τη Lamda Development, αυτόνομα, ή σε συνεργασία με νέο εταίρο. Το κόστος έχει υπολογιστεί σε 1 δισ. ευρώ.

«Φως» φαίνεται πως υπάρχει και στο μέτωπο του διαγωνισμού για την κατασκευή και εκμετάλλευση της υποθαλάσσιας ζεύξης Σαλαμίνας - Περάματος, ο οποίος προκλήθηκε το 2016 με τη διαδικασία του ανταγωνιστικού διαλόγου. Μετά τη δημοσίευση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, το κόστος του έργου έχει υπολογιστεί σε 500 εκατ. ευρώ. Δεσμευτικές προσφορές αναμέ-

νονται εντός του 2022, κάτι που γεννά βάσιμες ελπίδες για έναρξη των εργασιών από το 2023 και μετά.

Σημαντικός όγκος από τα έργα ΣΔΙΤ, ύψους 2,5 δισ. ευρώ, που έχουν προκληθεί από το 2019, αναμένεται επίσης να έχει ξεκινήσει από το 2023 και μετά. Μεταξύ άλλων, ξεχωρίζουν οι φοιτητικές εστίες του Πανεπιστημίου Κρήτης, ύψους 250 εκατ. ευρώ, η νέα υπερυψωμένη περιφερειακή οδός Θεσσαλονίκης, ύψους 370 εκατ. ευρώ, και ο οδικός άξονας Καλαμάτα - Πύλος - Μεθώνη, εκτιμώμενου κόστους 250 εκατ. ευρώ. Τα κτιριακά έργα ΣΔΙΤ αποτελούν τη μερίδα του λέοντος με εκτιμώμενο κόστος 1,47 δισ. ευρώ, ενώ επιπλέον 930 εκατ. ευρώ αφορούν έργα υποδομής, ενώ στον σχετικό κατάλογο έργων προστίθενται διαρκώς νέοι διαγωνισμοί.

Τον προηγούμενο μήνα, η ΕΡ-ΓΟΣΕ δημοπράτησε τέσσερα νέα έργα, συνολικού προϋπολογισμού της τάξεως των 400 εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο εξ αυτών, ύψους 175 εκατ. ευρώ, αφορά την ηλεκτροκίνηση και την κατασκευή σταθμών και στάσεων στο τμήμα Ροδοδάφνη - Ρίο, της γραμμής Κιάτο - Πάτρα. Επιπλέον 84 εκατ. ευρώ αφορούν την ηλεκτροκίνηση του τμήματος Κιάτο - Ροδοδάφνη.

Παράλληλα, σε τροχιά ωρίμανσης βρίσκεται και μια σειρά νέων έργων υποδομής, με τους σχετικούς διαγωνισμούς να αναμένονται εντός του 2022. Μεταξύ άλλων, προωθούνται έργα όπως οι περιφημες επεκτάσεις της Αττικής Οδού, το κόστος των οποίων υπολογίζεται σε 1 δισ. ευρώ. Προς το παρόν αναζητείται το μοντέλο χρηματοδότησης, κάτι που δεν είναι ιδιαίτερα εύκολο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ετοιμαστείτε για τον χειμώνα

Διαβαίνουμε τις τελευταίες βδομάδες – ίσως και μέρες – εκτεταμένων ηλιοφάνειας. Εντάξει η τοποθέτηση είναι καθαρά θεωρητική μιας και η ηλιοφάνεια φαίνεται να έλκεται περισσότερο πάνω από τη γη μας ανεξαρτήτως εποχής. Παρόλα αυτά είναι επίσης γνωστό πως «when it rains ... it pours...»! Καλό είναι λοιπόν να είμαστε προετοιμασμένοι για αντιμετώπιση έντονων καιρικών φαινομένων για να μην βρεθούμε ενώπιον άσχημων καταστάσεων.

Τι πρέπει να κάνουμε λοιπόν τέτοια εποχή;

Παρόλο που η λίστα δεν έχει απαραίτητα σειρά προτεραιότητας εργασιών, το πρώτο πράγμα που θα έβαζα εγώ στην κορυφή είναι ο έλεγχος των υδρορροών και των απολήξεων τους και η πιθανή απόφραξή τους από φύλλα και χώματα που μπορεί να στοιβάζονται με την πάροδο του χρόνου.

Σε καμία περίπτωση μη θεωρήσετε ότι δεν σας αφορά επειδή δεν μπορείτε να φανταστείτε τι μπορεί να έχει συμβεί μέσα σε κάποιους μήνες που δεν ασχοληθήκατε μαζί τους. Κατ' αρχήν, φύλλα από τον ίδιο τον κήπο σας πέφτουν και καλύπτουν το έδαφος και φράσσουν τις απολήξεις, όπως μπορεί να είναι τα ειδικά φρεάτια που αποτελούν πολλές φορές κομβικά σημεία διοχέτευσης του νερού της βροχής ή του κήπου εκτός της κατοικίας σας. Κατά δεύτερον, φύλλα,

Το πρώτο πράγμα που θα έβαζα στην κορυφή είναι ο έλεγχος των υδρορροών και των απολήξεων τους και η πιθανή απόφραξή τους από φύλλα και χώματα που μπορεί να στοιβάζονται με την πάροδο του χρόνου.

ακαθαρσίες και χώματα μεταφέρονται μέσω του αέρα στην ατμόσφαιρα που σε συνδυασμό με την άρδευση του κήπου σας επίσης φράσσουν φρεάτια και υδρορροές. Κατά τρίτον, μην υποτιμήσετε ποτέ τη συμβολή των πουλιών ή ακόμη και των τρωκτικών στη μεταφορά κλαδιών, φύλλων και άλλων ακαθαρσιών που να έχουν το ίδιο αποτέλεσμα.

Το δεύτερο πράγμα στη λίστα είναι ο έλεγχος της υγραμόνωσης των επιπέδων επιφανειών σας που στεγάζουν το σπίτι σας ή μέρη αυτού. Ας μη γελιόμαστε, δεν είναι όλες οι μονώσεις που εφαρμόζονται τόσο αποδοτικές όσο διαφημίζονται. Επιπλέον, δεν αρκεί η ποιότητα του ίδιου του υλικού για να αποφευχθεί η αστοχία. Είναι και η

Αν σκοπεύατε να προβείτε σε κάποιο εξωτερικό φρεσκάρισμα της κατοικίας σας και το κάνετε πριν ξεκινήσουν οι βροχές, είναι ο καλύτερος χρονισμός που μπορείτε να πετύχετε.

εφαρμογή. Ακόμη και τα δύο στοιχεία να είναι άριστα και να αποδίδουν τα μέγιστα για κάποια χρόνια, η καταπόνηση την οποία υφίστανται λόγω των ψηλών θερμοκρασιών που έχουμε, αλλά και των μεγάλων αυξημοίσεων στις θερμοκρασίες που συμβαίνουν συνεχώς, προκαλούν αποκόλληση με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η απαιτούμενη θωράκιση και προστασία. Η αποκόλληση δεν είναι πρόβλημα μόνο αν είναι γενική και ένα σημείο τοπικά είναι αρκετό στο να δημιουργήσει σοβαρό πρόβλημα. Άρα τώρα είναι οριακά η ώρα να φέρουμε τεχνικό για να

προβεί σε έλεγχο και να κάνει τις όποιες διορθωτικές εργασίες κριθούν αναγκαίες.

Τρίτο πράγμα που συνιστάται να γίνεται (πιο αραιά) από όσους έχουν επικλινείς στέγες με κεραμίδι, είναι ένας έλεγχος που θα καταδείξει κατά πόσο υπάρχουν κάποια κεραμίδια που έχουν υποστεί ζημιές, όπως ράγισμα ή σπάσιμο και να προχωρήσουν σε αντικατάστασή τους. Μην αποκλείσετε την πιθανότητα να έχει συμβεί κάτι τέτοιο επειδή όλο και κάποιος τεχνικός θα έχει περπατήσει πάνω στη στέγη σας για επιδιόρθωση/ αντικατάσταση των ηλια-

κών πλαισίων ή μιας αντένας κλπ. Αν υπάρξει τέτοια περίπτωση, η εργασία απαιτεί προσοχή και τέχνη επειδή ακούγεται πολύ πιο εύκολο από όσο είναι.

Το τέταρτο πράγμα είναι το μογιάντισμα εξωτερικών επιφανειών. Αν σκοπεύατε να προβείτε σε κάποιο εξωτερικό φρεσκάρισμα της κατοικίας σας και το κάνετε πριν ξεκινήσουν οι βροχές, είναι ο καλύτερος χρονισμός που μπορείτε να πετύχετε. Οι θερμοκρασίες του καλοκαιριού έχουν στεγνώσει τις επιφάνειες του κτηρίου κατά απόλυτο τρόπο και αυτό αποτελεί την καλύτερη βάση για νέα

επάλειψη μπογιάς. Σημειώνω πως την ίδια στιγμή οι επιφάνειες αυτές είναι σχεδόν βέβαιο πως έχουν στρώματα σκόνης, οπότε πριν επαλειφθούν με μπογιά θα πρέπει πρώτα να σταθεροποιηθούν με ειδικό υλικό (stabiliser) αλλιώς η μπογιά θα αποκολληθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα και η χρηματική μας επένδυση για αναβάθμιση θα πάει στράφι.

Το πέμπτο πράγμα δεν έχει απαραίτητα τόση εξάρτηση από τις βροχές αλλά είναι συνυφασμένο με την αλλαγή του καιρού. Πρέπει να κάνουμε ένα έλεγχο του συστήματος θέρμανσής μας. Αν το αναβάλουμε και το αφήσουμε για μετά, αν και όταν προκύψει πρόβλημα, το να βρούμε τεχνικό τότε εν μέσω της σαιζόν θα είναι μια άκρως τραυματική εμπειρία.

Τέλος, θα συνιστούσα να ασχοληθείτε με την περιποίηση του κήπου σας. Είναι η εποχή για να προβείτε στο βαθύ κλάδεμα των φυτών και δέντρων που το χρειάζονται, κάνετε τους αναγκαίους ψεκασμούς και αναπληρώσετε όσα δεν έχουν βγάλει το καλοκαίρι. Θα δώσετε στα νέα φυτά την ευκαιρία να εγκλωβιστούν στο νέο περιβάλλον και να αναπτυχθούν ραγδαία με τον ερχομό της άνοιξης.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Το αουτσάιντερ της αντοχής

Η Κάτι Μάρτον, βιογράφος της Αγκελα Μέρκελ, μιλάει στην «Κ» για τη γυναίκα πίσω από την καγκελάρια

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ
ΒΙΒΛΙΑ &
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«**Κι έπεται** πήγα για σάουνα». Αυτό έκανε η Αγκελα Μέρκελ όταν έμαθε εκείνο το βράδυ του 1989 ότι έπιασε το Τείχος που την κρατούσε φυλακισμένη για 35 χρόνια στην Ανατολική Γερμανία. Τηλεφώνησε στη μητέρα της, της υποσχέθηκε ένα δείπνο με στρείδια σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο της Δυτικής Γερμανίας και μετά ήταν απλώς Πέμπτη βράδυ. «Είναι κάτι πολύ χαρακτηριστικό της. Τα ανεκδοτολογικά στοιχεία του βιβλίου λένε τη βαθύτερη ιστορία για το ποια είναι. Παραμένει ήρεμη, συνεχίζει τη ζωή της και δεν συγκινείται με τον θρίαμβο ή την ήττα», μας λέει η Κάτι Μάρτον, η συγγραφέας της βιογραφίας της Γερμανίδας πολιτικού με τίτλο «Η Καγκελάρια». «Όταν τη ρώτησα ποιο είναι το μυστικό της, μου είπε “η αντοχή”».

Η Αμερικανίδα δημοσιογράφος και συγγραφέας συνέθεσε ένα πορτρέτο της Αγκελα Μέρκελ, «ανθρώπινο και όχι τόσο πολιτικό», όπως λέει στην εισαγωγή της, για να απαντήσει στο ερώτημα πώς η κόρη Λουθηρανού πάστορα έγινε η πιο ισχυρή γυναίκα στον κόσμο. Στο βιβλίο της, η Μάρτον ξεκινάει από τα παιδικά της χρόνια και το μεγάλο στην σοσιαλιστική επαρχία στιγματισμένη ως «μπουρζουά», τις σπουδές της στη Φυσική και την πτώση του Τείχους, μέχρι την πολιτική της ανέλιξη στην κορυφή και τις διάσημες διαπραγματεύσεις της με τους ισχυρούς (άνδρες) του κόσμου για την αντιμετώπιση των απανωτών κρίσεων που αντιμετώπισε στις τέσσερις θητείες της.

Η πιο σημαντική επιρροή

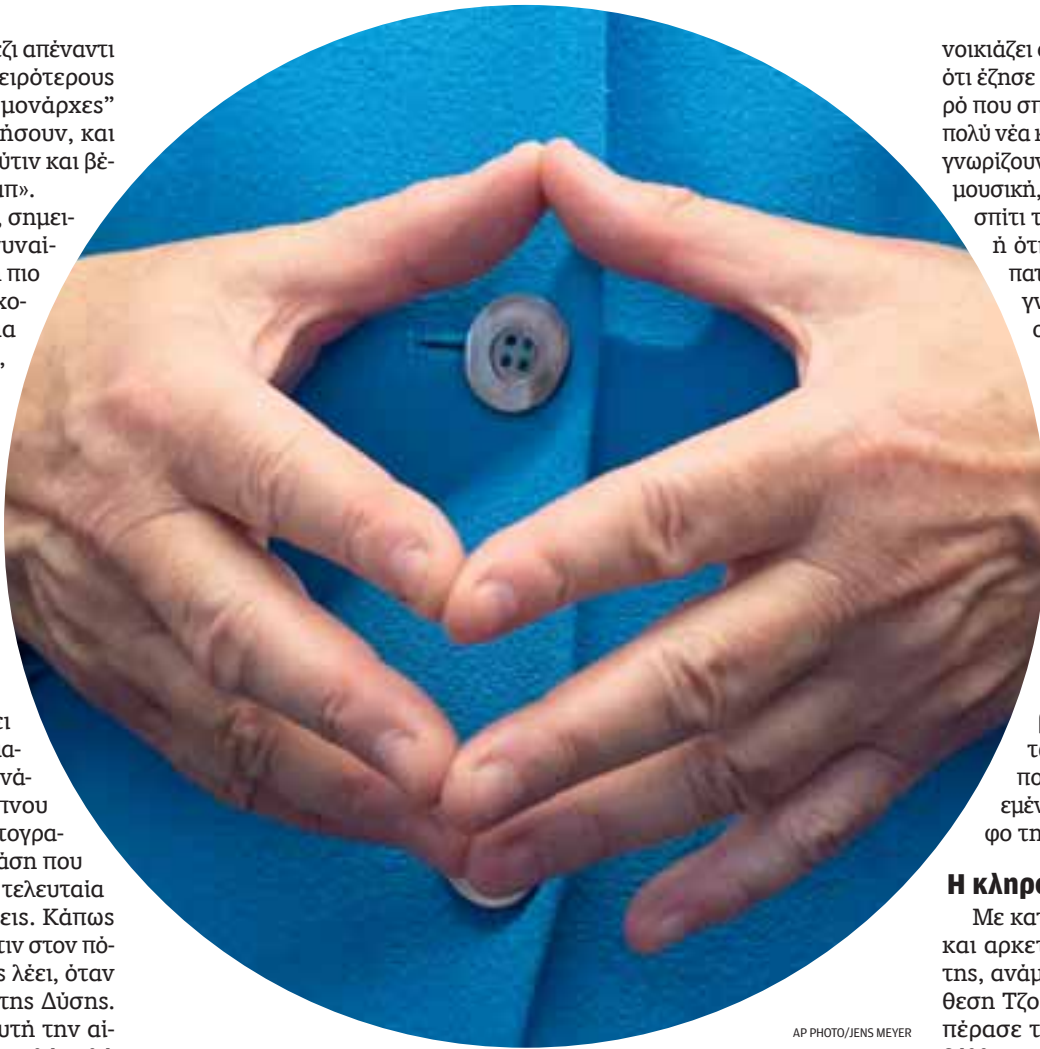
Ποια στοιχεία του χαρακτήρα της έκαναν την Αγκελα Μέρκελ να παραμείνει στην εξουσία επί δεκαέξι συναπτά έτη; «Ολα ξεκινούν από το γεγονός ότι είναι η κόρη Λουθηρανού πάστορα, αυτή ήταν η πιο σημαντική επιρροή στη ζωή της», μας λέει η Μάρτον. Ωστόσο, η ίδια η Μέρκελ ποτέ δεν κέρδισε την αποδοχή του πατέρα της. Δεν ήταν τόσο η ίδια η θρησκεία που την επηρέασε, αλλά η αίσθηση ευθύνης και καθήκοντος που απορρέει από τον Λουθηρανισμό. «Αυτό της προσέδωσε μεγάλη αυτοπεποίθηση που σημαίνει ότι ήταν αυτάρκης, σε αντίθεση με άλλους πολιτικούς, π.χ. με τον Μπλ Κλιντον ή τον Χέλμουτ Κολ. Μπορούσε

να καθίσει στο ίδιο τραπέζι απέναντι σε μερικούς από τους χειρότερους μάτσο δικτάτορες και “μονάρχες” χωρίς να την ταρακουνήσουν, και εννοώ τον Βλαντιμίρ Πούτιν και βέβαια τον Ντόναλντ Τραμπ».

Είχε μάθει από νωρίς, σημειώνει, να είναι η μόνη γυναίκα στο δωμάτιο. «Ήταν η πιο έξυπνη μαθήτρια στο σχολείο, η μόνη ερευνήτρια Φυσικής στο εργαστήριο, μελέτησε και έμαθε τους μάτσο άνδρες και πώς να τους βάζει στη θέση τους. Όχι με τη γοητεία της, πάντα ήξερε πιο πολλά από αυτούς», τονίζει η συγγραφέας που σε ένα επίπεδο βλέπει την πορεία της Μέρκελ ως μιας γυναίκας απέναντι σε ένα πατριарχικό πολιτικό σύστημα.

Η Μάρτον μας μιλάει για τα προσωπικά χαρίσματα της Μέρκελ: δεν έχει ανάγκη από πολλές ώρες ύπνου (περίπου πέντε), έχει φωτογραφική μνήμη και γερή κράση που της επιτρέπει να φεύγει τελευταία από τις διαπραγματεύσεις. Κάπως έτσι έγινε και με τον Πούτιν στον πόλεμο της Ουκρανίας, μας λέει, όταν χρίστηκε άτυπη ηγέτις της Δύσης. Αλήθεια, απολάμβανε αυτή την αίσθηση ηγεμονίας; «Ξέρει πολύ καλά τη σκοτεινή ιστορία της Γερμανίας», απαντάει η συγγραφέας. «Κανένας Γερμανός ηγέτης δεν έκανε περισσότερα για να ευαισθητοποιήσει τους Γερμανούς για το χρέος τους απέναντι στους Εβραίους και σε όλο τον κόσμο. Απέφευγε να διαπραγματευτεί μόνη της, ήταν πάντα μαζί π.χ. με τον Ολάντ ή αργότερα τον Σαρκοζί. Δεν ήθελε να μοιάζει ότι ήταν η αρχηγός της Δύσης».

Η επιμονή της Μέρκελ να μην εκφράζει καμία ένδειξη αδυναμίας ή συναισθήματος και να παίρνει το γνωστό ήρεμο, απόμακρο, βλέμμα της έχει ρίζες, λέει η Μάρτον, στη νεανική της ηλικία και στο μεγάλο της μέγεθος στην αστυνοκρατούμενη Ανατολική Γερμανία, όπου έπρεπε να προσέχει την κάθε της κίνηση. Οι σπουδές Φυσικής στο Πανεπιστήμιο της Λειψίας τη βοήθησαν να «τεμαχίζει» το κάθε πολιτικό πρόβλημα σε μικρά κομμάτια και να ασχολείται με το καθένα χωριστά. Ωστόσο, αυτές οι δεξιότητες δεν της έβγαιναν πάντα σε καλό, όπως στην κρίση της Ευρωζώνης ή στην εμφάνιση του ακροδεξιού AfD που δεν κατάφερε να προβλέψει. «Έχει τα ελαττώματά της. Επειδή είναι ένα υπερροθο-

AP PHOTO/JENS MEYER

“

Λίγοι γνωρίζουν ότι χαλαρώνει με κλασική μουσική, πως προτιμάει να κοιμάται σπíti της έστω και για λίγες ώρες ή ότι η σπεσιαλιτέ της είναι η πατατόσουπα.

Έκανε τη Γερμανία όχι μόνο την ατμομηχανή της Ευρώπης, αλλά το ηθικό κέντρο της Δύσης.

νοικιάζει στο Βερολίνο. Λίγοι ξέρουν ότι έζησε σαν «καταληψίας» τον καιρό που σπουδάζε ή ότι παντρεύτηκε πολύ νέα και χώρισε. Ακόμα λιγότεροι γνωρίζουν ότι χαλαρώνει με κλασική μουσική, πως προτιμάει να κοιμάται σπíti της έστω και για λίγες ώρες ή ότι η σπεσιαλιτέ της είναι η πατατόσουπα. Ελάχιστοι έχουν γνωρίσει τον σύζυγό της, ο οποίος δεν δίστασε να την κοπανήσει από ένα δείπνο με το ζεύγος Ομπάμα επειδή είχε κανονίσει να βγει με φίλους του. Όλα αυτά τα χρόνια, και ειδικά την εποχή των σόσιαλ μίντια, έχει καταφέρει να διατηρήσει μια άλλη κανονική ζωή, σχεδόν μυστική, κάτι που σύμφωνα με τη Μάρτον της έδωσε την ψυχική δύναμη να συνεχίσει την πολιτική και ανέβασε την αξία της στα μάτια των Γερμανών. «Υπάρχουν πολλοί Γερμανοί που ρωτούν εμένα, την Αμερικανίδα βιογράφο της, εάν έχει εγγόνια», λέει.

Η κληρονομιά της

Με καταγωγή από την Ουγγαρία και αρκετά βιβλία στο ενεργητικό της, ανάμεσα στα οποία και η υπόθεση Τζορτζ Πολκ, η Κάτι Μάρτον πέρασε τέσσερα χρόνια στο περιβάλλον της Αγκελα Μέρκελ, μιλάει με συνεργάτες της, πρέσβεις, αξιωματούχους που γνώρισαν και την ίδια. Μας λέει ότι αν και η Μέρκελ δεν αποδέχεται τον όρο «φεμινίστρια», υποστήριξε με τον δικό της τρόπο τα δικαιώματα των γυναικών, την ανάληψη ηγετικών θέσεων από γυναίκες (και στο επιτελείο της), την ισότητα στον γάμο. Η μεγαλύτερη κληρονομιά της θεωρεί ότι απορρέει από τον τρόπο που αντιμετώπισε την προσφυγική κρίση και την υποδοχή ενός εκατομμυρίου προσφύγων από τη Γερμανία. «Έκανε τη Γερμανία όχι μόνο την ατμομηχανή της Ευρώπης, αλλά το ηθικό κέντρο της Δύσης. Από το 2015 η Γερμανία είναι ένα έθνος προσφύγων και είναι απίστευτο ότι το πρώην Τρίτο Ράιχ είναι η χώρα στην οποία προσβλέπει ο κόσμος για ηθική καθοδήγηση, μια που οι ΗΠΑ είναι απούσες».

Δεν είναι τέλεια, λέει η Μάρτον, αλλά έχει βάλει ψηλά τον πήχυ για τον διάδοχό της, που όπως όλα δείχνουν θα είναι ο ηγέτης των Σοσιαλδημοκρατών Ολαφ Σολτς. «Θα ακολουθήσει την πολιτική της γραμμή, αλλά όχι το προσωπικό της αφήγημα, του πιο κλειστού δημόσιου προσώπου του κόσμου».

Το βιβλίο «Η καγκελάρια» θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά, σε μετάφραση Δημήτρη Δουλιγερδίου, από τις εκδόσεις Ψυχογιός στις 21 Οκτωβρίου.

Η συγγραφέας Κάτι Μάρτον πέρασε τέσσερα χρόνια στο περιβάλλον της Αγκελα Μέρκελ, μιλώντας με συνεργάτες της, πρέσβεις, αξιωματούχους που γνώρισαν και την ίδια.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

3-9.10.2021

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΘΕΑΤΡΟ

Οι κήποι της Αμμόχωστos

Η παράσταση πραγματοποιείται τις έννοιες του χώρου, του χρόνου και του τόπου ξαναγίνοντας τους θεατές σε ένα σουρεαλιστικό «αμμοχωστιάνο» σύμπαν. Η πόλη της Αμμοχώστου, αναφερόμενη ως σύμβολο ενός «ανθισμένου» και «καρποφόρου» μικρόκοσμου, μετατρέπεται σε τοπίο μέσα στο οποίο χορευτές και ηθοποιοί ανακαλούν εικόνες του παρελθόντος και της φαντασίας δημιουργώντας πιθανές πραγματικότητες. Εγκώμιο Πολιτιστικό Κέντρο, Νέας Έγκωμης 8, Έγκωμη. Παραστάσεις 8, 9, 10 Οκτωβρίου στις 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλεφώνω 99027399.

ΕΚΘΕΣΗ

Λήδρα Πάλας: χορεύοντας σε μια γραμμή

Η έκθεση, που διοργανώνεται από το Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας και το Κέντρο αριστείας CYENS, ξετυλίγει την ιστορία του Λήδρα Πάλας από την εποχή της ίδρυσής του μέχρι και σήμερα, αναδεικνύοντας πτυχές τόσο της νεωτερικότητας στην Κύπρο όσο και της κοσμοπολίτικης Λευκωσίας. Με τη βοήθεια τεχνολογιών εικονικής πραγματικότητας, μπορεί κανείς να «συμμετέχει» στο τελευταίο γεύμα που παραπεσώθηκε στο ξενοδοχείο στις 15 Αυγούστου 1960, γιορτάζοντας την ανακήρυξη της Ανεξαρτησίας της Κύπρου. Την έκθεση επιμελήθηκαν η Λουκία Λοΐζου Χατζηγαβριήλ, η Αντιγόνη Ηρακλείδου και η Θεοπίστη Στυλιανού-Λάμπερτ, ενώ τον γενικό συντονισμό είχαν η διευθύντρια του Λεβέντειου Δημοτικού Μουσείου Λευκωσίας Δήμητρα Θεοδότου Αναγνωστοπούλου και η έφορος Μαρία Πατσάλοσαββή. Το κοινό θα έχει την ευκαιρία να επισκεφθεί την έκθεση έως και τις 31 Οκτωβρίου 2021. Λεβέντειο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας, Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων. Ώρες λειτουργίας: Τρίτη-Κυριακή, 10:00-16:30.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

See through my eyes

Η isnotgallery παρουσιάζει τη νέα ατομική έκθεση της Νατάσας Σωκράτους Επαμεινώνδα από τις 9 μέχρι τις 27 Οκτωβρίου. Η σειρά See Through my Eyes χρησιμοποιεί το χρώμα για να ερευνήσει πώς τα συναισθήματα - δημιουργού και θεατών - μπορούν να διαμορφωθούν και να μεταβληθούν, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η επιλογή χρωμάτων καθορίζει το θετικό από το αρνητικό. Η δύναμη του χρώματος και η μετασχηματιστική του ικανότητα να διαποτίζει τον περιβάλλοντα χώρο καλεί το κοινό να διακρίνει συναισθήματα μέσα από τη θεματολογία. Isnotgallery, Οδυσσέως 11, Παλιά Λευκωσία. Εγκαίνια Σάββατο 9 Οκτωβρίου 2021 στις 18:00. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι Τετάρτη 27 Οκτωβρίου 2021. Πληροφορίες τηλεφώνω 99569498.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Χτίστες και νοικοκυραίοι

«Εμ πώς νομίζεις ότι έγινε η Αμερική; Ποτιζανε τους σπόρους, γίνανε κούτσουρα και μετά μεγάλοι ουρανοξύστες. Τέτοια θα φτιάξω κι εγώ εδώ!». Για τον Καραγκιόζη η λύση δεν είχε πολύ κόπο! Οι χτίστες δεν θα χρειάζονταν και η αντιπαροχή θα άρχιζε και θα σταματούσε στην καλλιέργεια σπόρων!.. Ταιριάζει η πρόταση αυτή με την άποψη που ακούγεται στο ντοκιμαντέρ ότι η «αντιπαροχή ήταν ένας πονηρός και ευφυής τρόπος μετασχηματισμού μιας γερασμένης υποδομής σε μια σύγχρονη πόλη». Ανοίγει κεφάλαια της μεταπολεμικής Αθήνας, από μια προσωπική που φωτίζει διαφορετικά τη σχέση μας με την πόλη, το ντοκιμαντέρ «Χτίστες, νοικοκυρές και η οικοδόμηση της σύγχρονης Αθήνας» των Τάσου Λάγγη και Γιάννη Γαϊτανίδη. Βασίζεται στο ομώνυμο βιβλίο της Ιωάννας Θεοχαροπούλου, το οποίο κυκλοφορεί σε νέα έκδοση από το Ίδρυμα Ανάσχε (που είναι και ο παραγωγός της ταινίας). Προβλήθηκε την περασμένη εβδομάδα στις Νύχτες Πρεμιέρας.

Ποιοι ήταν αυτοί οι εσωτερικοί μετανάστες που άφησαν φτώχεια και ρημαγμένα χωριά για να έρθουν στην Αθήνα του μεροκάματου και της οικοδομής; Όσοι εξελίχθηκαν και έγιναν τεχνίτες ή και εργολάβοι, μπόρεσαν να βελτιώσουν ή και να μεταμορφώσουν την καθημερινότητά τους. «Το '63 ο καλός τεχνίτης έπαιρνε 900 δραχμές την εβδομάδα», θυμάται ένας εξ αυτών. Η σκηνοθετική ματιά και έρευνα (επιστημονικός σύμβουλος είναι ο αρχιτέκτονας Πάνος Δραγώνας) συνθέτει «αυτήν την ιστορία που δεν έχει ακόμα ειπωθεί» με χιούμορ και ελευθερία. Οι σκηνοθέτες ταξιδεύουν και στη Νέα Υόρκη για να συναντήσουν τον, μεγάλο σήμερα σε ηλικία, καθηγητή στο Κολούμπια Κένεθ Φράμπτον. Το 1959 επισκέφτηκε για πρώτη φορά την Αθήνα. «Η πολυκατοικία της Αθήνας μου φάνηκε ένα παράδειγμα του τι θα μπορούσε να είναι ένας κανονιστικός εκσυγχρονισμός. Ήταν ένα είδος "ελληνικής ασυνειδητής επιθυμίας για εκσυγχρονισμό". Τι ήταν να ζει κανείς μια σύγχρονη ζωή στο κέντρο της Αθήνας;», σχολιάζει και αναρωτιέται ο κ. Φράμπτον. Και η αρχιτέκτων Ιωάννα Θεοχαροπούλου, από τη Νέα Υόρκη και αυτή, με θέα τους ουρανοξύστες, υπογραμμίζει: «Στους δημοσιογράφους και στις εφημερίδες υπάρχει πάντα ένας θρήνος. Η αίσθηση ότι έχουμε μια αποτυχημένη πόλη. Η Αθήνα έχει τη δική της ομορφιά. Δεν είναι του Παρισιού ή άλλων ευρωπαϊκών πόλεων αλλά αυτό που είναι αρκεί. Πρέπει να το δούμε και να το εκτιμήσουμε».

Αρκεί; Αναρωτήθηκαν, ρίχνοντας μια ματιά στο φθαρμένο πλέον «τσιμέντιωμο» που μας περιβάλλει στις κεντρικές συνοικίες. Σε αυτήν την «ατίθαση, खुδαία, αλλά ζωντανή» εκδοχή ευρωπαϊκής πρωτεύουσας. «Η ομορφιά μιας πόλης δεν είναι των πολεοδομικών αλλά της κοινωνικής ζωής της που διαμορφώνει τους χώρους της» έρχεται η «απάντηση» από το ντοκιμαντέρ.

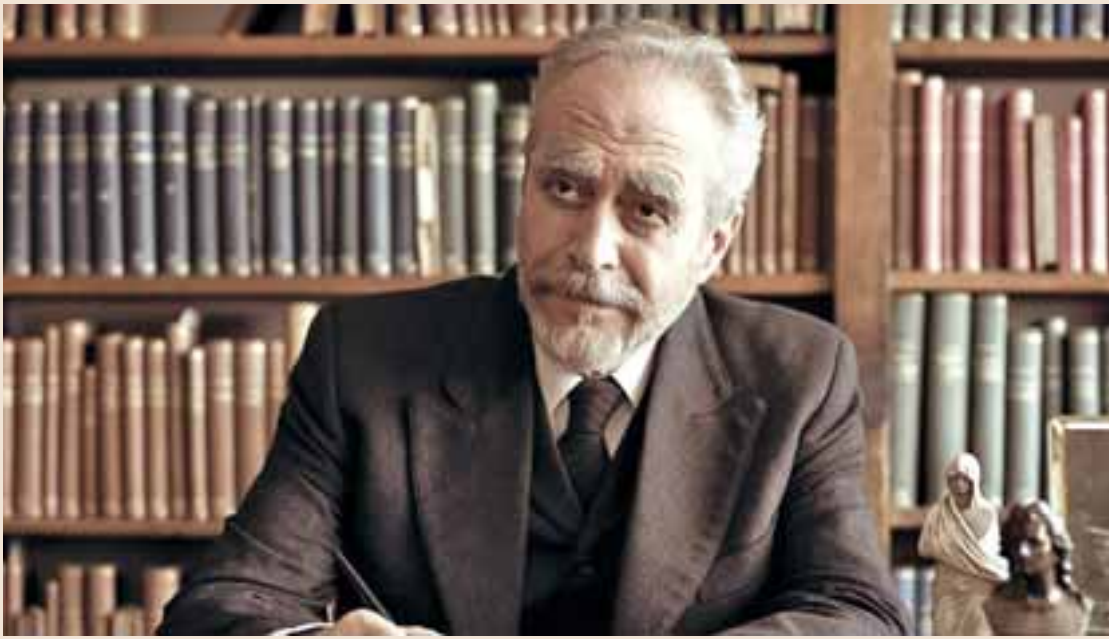
Ήταν οι εργολάβοι «τέρατα» όπως τους παρουσιάζαν οι γελοιογράφοι και όπως έχουν μάλλον καταχωριστεί στη συλλογική συνείδηση, που «έτρωγαν τη φύση και την παλιά πόλη για να τη μετατρέψουν σε οικόπεδα και κτίρια;». Νοικοκυραίοι άνθρωποι ήταν και παραμένουν κάποιοι από αυτούς, που στα 17 τους έπρεπε να κουβαλάνε λάσπη με τον τενεκέ από το ισόγειο στον έκτο. «Σιγά σιγά μαθαίναμε και γίναμε ό,τι γίναμε», ομολογούν. Αλλάζει η ιστορία της αθηναϊκής πολυκατοικίας μέσα από την αφήγηση των χτιστών και των εργολάβων; Από το πώς πέρασαν τα παιδικά χρόνια τους, τις φωτογραφίες που απλώνουν πάνω στις επιφάνειες, δίνοντας στους σκηνοθέτες τη δυνατότητα να ανιχνεύσουν το παρελθόν «ζωντανά» χωρίς ίκνος ακαδημαϊσμού, να χαράξουν διαδρομές από το τότε στο τώρα, εστιάζοντας στις λεπτομέρειες που συγκροτούν αισθητικές επιλογές μιας άλλης εποχής; Τα σπιτάρια τους είναι σπιτάρια πατεράδων και παππούδων, με ακριβότερες ή φθηνότερες επιλογές επίπλων και αντικειμένων. Η ταξική διάσταση των πολυκατοικιών και οι διανομικές μεταβάσεις από τη μεταπολεμική στη σύγχρονη Αθήνα είναι ένα μεγάλο θέμα που δεν αποτελεί, όμως, το αντικείμενο αυτού του ντοκιμαντέρ.

Πράγματι: πολλές οι ιστορίες που συνδέονται με την αθηναϊκή πολυκατοικία, αυτήν την αποκαλυπτική ανεξάντλητη μπάμπουσκα. Ζωές μέσα σε ζωές, άλλες ορατές, οι περισσότερες αθέατες, συνυπάρχουν που ξεκινούν από το ισόγειο αλλά, συχνά, δεν κατορθώνουν να φθάσουν στον έκτο όροφο και αντιστρόφως. Ούτε θρήνος και ανάθεμα, ούτε αποθέωση και εξομολόγησης. Οι πολυκατοικίες έχουν πλέον το σχήμα της ζωής του καθενός μας. Κοινότοπο και την ίδια στιγμή μοναδικό.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Οι μούσες που αγάπησα

Μια παράσταση όπου ο ποιητής αφηγείται ο ίδιος τη ζωή του. Μιλά για τα δύσκολα παιδικά του χρόνια, τις ποιητικές του ανησυχίες, το γάμο του, το έργο του, το θάνατο του παιδιού του, τον αγώνα του για το δημοτικισμό, για τις γυναίκες-μούσες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη ζωή του και επηρέασαν το έργο του, και τη μοναδική μούσα που δεν τον πρόδωσε ποτέ, την Ελλάδα του. Γρηγόρης Βαλτινός: +Από τους πλέον γνωστούς και διακεκριμένους Έλληνες ηθοποιούς, ο Γρηγόρης Βαλτινός πρωταγωνιστεί στο ρόλο του Κωστή Παλαμά και υπογράφει τη σκηνοθεσία της παράστασης. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη και σπούδασε στη δραματική σχολή του Εθνικού Θεάτρου. Έχει πρωταγωνιστήσει σε παραστάσεις αρχαίου δράματος, κλασικού και σύγχρονου ρεπερτορίου, στην επιθεώρηση και το μουσικό θέατρο, και σε πολλές δημοφιλείς τηλεοπτικές σειρές. Λεμεσός: Τρίτη 5 Οκτωβρίου, Θέατρο Ριάλτο στις 8:30 μ.μ. Λευκωσία: Τετάρτη 6 Οκτωβρίου, Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας στις 8:30 μ.μ. Απαραίτητη η προκράτηση www.tickethour.com / 7777040.

ΘΕΑΤΡΟ

Αγκαλιά από χιόνι

Πόση δύναμη έχουμε να υπερασπιστούμε τη δική μας αλήθεια; Πόσο έτοιμοι είμαστε να δεχτούμε την αλήθεια του άλλου; Έστω να την ακούσουμε; Δύο άνθρωποι συναντιούνται όχι τυχαία αλλά για να οδηγήσουν ο ένας τον άλλο στην αλήθεια, σε ένα επί-

πνο και δύσκολο ταξίδι χωρίς επιστροφή μα σίγουρα αναγκαίο. Ένα έργο πέρα για πέρα αληθινό με ανθρώπους καθημερινούς που βιώνουν το δικό τους μαρτύριο και που όταν συναντηθούν θα υπερβούν τον εαυτό τους γιατί η ανθρώπινη ανάγκη για επαφή σπάει κάθε αντίσταση. Ένα έργο για τον έρωτα τις ανθρώπινες σχέσεις, την αποδόμηση της οικογένειας, την ομοφοβία που συχνά φτάνει να εκδηλώνεται μέσω λεκτικής βίας, επιθέσεων ξυλοδαρμών, ακόμη και σε φόνο. Λεμεσός: 29,30/09 και 1,6,7,8/10 στον Πολυχώρο Συνεργείο στις 8:30 μ.μ. Λευκωσία: 6, 7, 8 Οκτωβρίου στο Flea theatre στις 8:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλεφώνω 96740757.

η μαντολινάτα του Ομίλου πλαισιωμένοι από τον καταξιωμένο ερμηνευτή Κούλη Θεοδώρου και επταμελή ορχήστρα θα παρουσιάσουν ένα πρόγραμμα σε δύο παραστάσεις στο οποίο θα ακουστούν (μεταξύ πολλών άλλων) και η Κυπριακή Σουίτα (για ορχήστρα εγχόρδων), τα Θεατρικά και Τραγούδια. Η ταυτότητα του Ομίλου: Ο Πολιτιστικός Όμιλος «Μοντέρνοι Καιροί» αποτελείται από τη Χορωδία και τη Μαντολινάτα. Από τον καιρό της ίδρυσής του (1984) μέχρι και σήμερα είναι ο κύριος εκφραστής των μουσικών δημιουργιών του ιδρυτή και μαέστρου Νίκου Βήχα. Τεχνοκώρος ΕΘΑΛ, 6 & 7 Οκτωβρίου, στις 8:00 μ.μ. Τεχνοκώρος ΕΘΑΛ. Πληροφορίες τηλεφώνω 97697121.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Σαν το τραούδιν έρκεσαι

Ο Πολιτιστικός Όμιλος Μοντέρνοι Καιροί παρουσιάζει τη συναυλία «Σαν το τραούδι έρκεσαι». Μια μουσική αναδρομή του Νίκου Βήχα, με έργα από το κλασικό του ρεπερτόριο, από θεατρικές παραστάσεις καθώς και τραγούδια από παλιές και νέες συνεργασίες του συνθέτη σε στίχους Ανδρέα Παράσχου και Βάσου Βενιζέλου. Η χορωδία και

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ποιος την αγαπά πιοτερο;

Εορτάσαμε την 1η Οκτωβρίου την Παρασκειμή με παρελάσεις και άλλες εκδηλώσεις σε όλη την επικράτεια, αλλά το μεγάλο πάρτι έγινε ως συνήθως στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Εκεί οι εορτασμοί έλαβαν άλλο χαρακτήρα. Απαγγελίες ποιημάτων, φωτογραφίες, εξιστόρηση θύμψων, ανταλλαγή ευχών, έπαρση σημαίων, και πολλά άλλα. Επίσης, η ανάσχυση από τη λήθη ιστορικών λεπτομερειών και παραλειπόμενων, που εδώ και 61 χρόνια ζουν για μια μέρα μόνο, σαν τις ψυχές της Πεντηκοστής. Και επειδή κάθε καλή γιορτή και ως σωστές οικογένειες –στα τραπέζια δεν γίνονται οι καβγάδες;– πρέπει να γίνει χαμός. Βγαίνουν πατριδομეტρα, φίλτρα αγάπης για την πατρίδα, ποιος την αγαπάει πιοτερο την πατρίδα; Ποιος ξέρει καλύτερα τα μύκια εκείνων των προπατόρων μας του 1960; Ποιος την πλήγωσε περισσότερο την πατρίδα; Αυτός την αγαπάει λιγότερο, και δεν ξέρεις ποιον να υποστηρίξεις... όχι ότι πρέπει, αλλά έλα που τα μαντριά τέτοιες ημέρες ανοίγουν τις πόρτες και περιμένουν και όλοι πιστοί προσέξτε! Και ξαφνικά ερίφια και πρόβατα αναμεμιγμένα με λύκους που φορούν προβιές προβάτων κάνουν τους ταγούς, τους φωστήρες, τις πικρα-

μένες χήρες και τα ορφανά στο τέλος πορεύονται και οι χήρες κονομιούνται, που λέει και όσες και όσοι πράγματι υπέφεραν κρύβονται... γιατί ντρέπονται να βγαίνουν να φωνάζουν ποιος αγαπά ή μιά περισσότερο. Ξέρουν εκείνη τη σημαίνει μίσος, απώλεια, θάνατος, δεν χρειάζεται να κάνουν φασαρία. Και εδώ είναι που υπάρχει το κενό και κάθε λογής αρχηγός φυλές βγαίνει και αναπτύσσει τη ρητορική του.

Μία ακόμη σημαντική παράμετρος της 1ης Οκτωβρίου, όπως και σε κάθε άλλη ιστορική επέτειο, ευρείας κατανάλωσης βέβαια, είναι ότι παίρνουν θέση στο πάρτι οι συνήθως απόμακροι ιστορικοί. Και είναι τιμή μεγάλη να μιλούν και το καταλαβαίνω, αλλά δεν είναι κρίμα, μόνο τότε να τους ζητείται να μιλούν; Κρίμα είναι. Βέβαια, ουδείς βγαίνει αλώβητος από το πάρτι των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, έτσι και οι ιστορικοί, δέχονται τα πυρά των συμμετεχόντων, και όλοι περιμένουμε να αναφωνήσουν ένα «E pur si muove!» για να τελειώσουμε και να πάμε παρακάτω. Σπανίως όμως λέγεται, και ορθώς. Οι ιστορικοί είναι κάτι σαν επίτιμοι καλεσμένοι, τους ακούμε όσο συμφωνούμε και τους περιποιούμαστε λίγο παραπάνω... αν

όμως τύχει και δεν συμφωνούμε μαζί τους, γιατί τελικά εμείς ξέρουμε καλύτερα, τότε αρχίζουμε να ξινίζουμε, και σκεφτόμαστε –συνήθως δεν το εκφράζουμε– κάπως διαφορετικά το πράγμα: «Σιγά τον καλεσμένο, δεν ταιριάζει με το περιβάλλον μας, δεν είναι της τάξεως ή της τάξης μας» αναλόγως σε ποιο επίπεδο της πυραμίδας ανήκει.

Βέβαια, το κύριο ερώτημα της ημέρας παραμένει, που είναι ένα και μοναδικό. Ποιος αγαπάει την πατρίδα περισσότερο... και φυσικά στο δικό μου το μυαλό και αν το καλοσκεφτείτε κι εσείς η απάντηση είναι μία και είναι ανώφελες οι άλλες συζητήσεις... όλοι και όλες αγαπάμε την πατρίδα μας –εντάξει μπορεί να μην είναι εντελώς καθολική η απάντηση τώρα που το σκέφτομαι. Τι; Όχι; Γιατί; Σωστά, δεν έθεσα ξεκάθαρα το ερώτημα και δεν τίθεται σωστά και από εκεί ξεκινάει όλα. Για ποια πατρίδα μιλάμε; Για αυτή που μας έλαχε, για αυτή που γεννηθήκαμε, για αυτή που δημιουργήσαμε και έχουμε επιλέξει να ζήσουμε. Για ποια πατρίδα μιλάμε; Για την πατρίδα που από πάππου ως εγγόνι, που λέει και ο στίχος του Ανδρέα Παράσχου κάποιοι βυσοδομήσαν και υπονόμωσαν; Για την πατρίδα που ποτέ

δεν καταφέραμε να αποδεχθούμε; Για την πατρίδα που θέλουμε ντε και καλά να της αλλάξουμε τα φώτα για να μας ταιριάζει μέρες σαν κι αυτές; Για ποια Πατρίδα μιλάμε; Για αυτή που ανεχόμαστε να φυτρώνουν πυργόι από εδώ και από εκεί; Για ποια Πατρίδα μιλάμε; Για την πατρίδα που περιφέρουμε το όνομά της ως brand name για investments; Για ποια πατρίδα μιλάμε για αυτή που ξεχάσαμε ανθρώπους σε συννοικισμούς ωσάν να τους τιμώρησε. Σίγουρα κανείς δεν αγαπάει αυτή την πατρίδα, ούτε κι εγώ, αλλά όλοι συνεχίζουμε τον κिरκαδιανό μας κύκλο, και μη μου τους κύκλους τάραττε και αυτοί που βγαίνουν στα μικρόφωνα φωνάζουν με ύψος 3.400 καρδιναλίων ότι αγαπούν την πατρίδα περισσότερο από εσένα, λες και δεν έμαθαν τίποτε από τις καταθέσεις στεφάνων στα μνημεία πεσόντων, αγνοουμένων, πολιτικά δολοφονηθέντων. Οφείλουμε –και συγχωρέστε μου την επιταγή– να αγαπάμε την Κύπρο του σήμερα και να θέλουμε να την κάνουμε καλύτερη για το αύριο, όλα τα άλλα είναι απλώς για να κουβεντιάσουμε προσφιλές μας άθλημα, και να πεις ότι μάθαμε να το κάνουμε ήσυχα και αρχίσαμε να καταλαβαίνομαστε, να πω!

Ο αντίκτυπος του παρελθόντος στο παρόν

Οι αντιφάσεις, ο αναχρονισμός και οι πολλαπλές χρονικές στιγμές που δημιουργεί στα έργα της η εικαστικός Diana Taylor

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Η Diana Taylor στην έκθεσή της «Phantom Yarns» στην Art Seen μέσα από τα έργα της δείχνει την έρευνα χρόνων γύρω από τον William Morris και τη χειροτεχνία. Η Taylor είναι βαθιά συνδεδεμένη με την Κύπρο, λόγω της μητέρας της, με την απώλεια της μητέρας της να την έχει σημαδέψει. Η Diana δήλωσε στην «Κ», «η Κύπρος μου φέρνει τόσες πολλές αναμνήσεις, καθώς τις συνδέω με τη μαμά μου. Οι μυρωδιές, οι γεύσεις, οι ήχοι και οι πρώτες εμπειρίες είναι πολύ έντονες...». Με διάφορες τεχνотροπίες η Taylor δημιουργεί κομμάτια τέχνης σαν παζλ και ο θεατής καλείται να αποκωδικοποιήσει και να λάβει μέρος σε ένα ταξίδι αναμνήσεων, συνδεδεοντάς το με τη σύγχρονη εποχή. Η Taylor χρησιμοποιεί υφάσματα, εικόνες επεξεργασμένες στο Photoshop, συρμάτινα πλέγματα και κείμενο, μεταξοτυπία, κολλάζ, ζωγραφική, υφαντά και κεντήματα σε μεγάλης κλίμακας υφασμάτινες τρισδιάστατες συναρμολογές ή σε μουςαμά.

—Μέσα από τη δουλειά σας φαίνεται μια σύνδεση μεταξύ της καινούργιας εποχής αλλά σε σχέση με το παρελθόν... Τι σας ώθησε σε αυτή σκέψη;

—Μέσα από την έρευνά μου εξετάζω τον αντίκτυπο του παρελθόντος στο παρόν. Σε αυτήν την ψηφιακή εποχή, ή την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, η στροφή μας στις διαδικασίες χειροτεχνίας απηχεί εκείνες του κινήματος των τεχνών, της χειροτεχνίας και του

«Νομίζω ότι μπροστά σε μια άνευ προηγουμένου τεχνολογική πρόοδο, προσπαθούμε επίσης να επιβραδύνουμε και να κρατήσουμε τις παραδόσεις που χάνουμε» τονίζει η Diana Taylor.

William Morris της βιομηχανικής επανάστασης. Το ενδιαφέρον μου για τον Morris, ο οποίος πρωτοστάτησε σε αυτό το κίνημα, πηγάζει από το περιβάλλον της παιδικής μου ηλικίας, γεμάτο μοτίβα, στολίδια και οικιακές χειροτεχνίες της μητέρας μου. Η αναφορά στα εγχώρια και τη χειροτεχνία είναι σχετική με τη δουλειά μου, έτσι είχα πάντα ενδιαφέρον για τους παραδοσιακούς τρόπους κατασκευής και σε συνδυασμό αυτών με μηχανικές και ψηφιακές διαδικασίες, διερευνώντας πώς αλληλοσυνδέονται διαφορετικά μέσα.

—Ποια είναι η σχέση σας με τον χρόνο;

—Σκεπτόμενη τους σημερινούς καιρούς μας και τι σημαίνει σύγχρονος τώρα, υπάρχει μια πληθώρα χρονικότητας, την οποία βιώνουμε ταυτόχρονα. Αυτό υπάρχει πάντα στη δουλειά μου μέσα από τη διαστρώματωση ιστορικών αναφορών, σαν παλιμψηπστο. Υπάρχει σήμερα μια αίσθηση αναχρονισμού να κοιτάμε μπρος-πίσω, η οποία στη συνέχεια γίνεται χαρακτηριστική της σύγχρονης κατάστασής μας, και επομένως

«Υπάρχει σήμερα μια αίσθηση αναχρονισμού να κοιτάμε μπρος-πίσω, η οποία στη συνέχεια γίνεται χαρακτηριστική της σύγχρονης κατάστασής μας, και επομένως αντιφατική με την ετυμολογία της λέξης σύγχρονη» λέει η εικαστικός στην «Κ».

αντιφατική με την ετυμολογία της λέξης σύγχρονη. Στην έρευνά μου βρίσκομαι ιδιαίτερα σε αυτές τις συνθήκες της εποχής μας, καθώς χαρακτηρίζονται από αντίφαση, αναχρονισμό και πολλαπλές χρονικές στιγμές.

—Τι είναι αυτό που θα θέλατε να πέτυχετε μέσα από τη δου-

λειά σας; Και ποιες είναι αυτές οι ιστορίες που θα θέλατε να παρουσιάσετε;

—Δεν με ενδιαφέρει να πω μια συγκεκριμένη ιστορία, μάλλον θέλω να αγκαλιάσω τις ιδέες της εποχής που ζούμε και τις αντιφάσεις που βιώνουμε τώρα μέσα από την παράδοξη ανάδειξη και αποσταθεροποίηση των ιεραρχιών, συ-

γκλινοντάς τις στον ίδιο χώρο. Πάντα μου άρεσε η κατάρρευση των αντιθέσεων μέσα σε υψηλούς και χαμηλούς πολιτισμούς, τέχνη και χειροτεχνία, αναλογικά και ψηφιακά, γρήγορους και αργούς ρυθμούς, ζωγραφικές χειρονομίες με διαγράμματα και γραφικά. Αυτό αντανakλά την αίσθηση της θολότητας των ορίων και των μέσων ενημέρωσης με τα οποία ζούμε σήμερα. Εξερευνώ πάντα την αίσθηση της απουσίας και της απώλειας του παρελθόντος μέσω της ζωγραφικής, με «μη ζωγραφική» ή διαγραφά της εικόνας, αφήνεται σε θραύσματα, εξ ου και η χρήση μεθόδων κολλάζ και συναρμολόγησης. Χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση bricolage και την οικειοποίηση εικόνων, θέλω να διατηρήσω αυτές τις εικόνες και όμως να τις περάσω σε μια διαδικασία ψηφιακής και αναλογικής εντροπίας.

—Πιστεύετε ότι πλέον η ανθρωπότητα και σε γενικό πλαίσιο η κοινωνία αναζητεί να επιστρέψει στο παρελθόν, ίσως σε μια πιο αθώα εποχή και όχι τόσο πολύπλοκη;

—Ναι, νομίζω ότι μπροστά σε μια άνευ προηγουμένου τεχνολογική πρόοδο, προσπαθούμε επίσης να επιβραδύνουμε και να κρατήσουμε τις παραδόσεις που χάνουμε. Αυτό είναι εμφανές σε κάθε είδους χειροτεχνικές διαδικασίες που παρουσιάζουν πτώση και αναζωπύρωση. Η τρέχουσα έμφαση στην αποσταθεροποίηση των ιεραρχιών και η απομάκρυνση από την ανθρωποκεντρική σκέψη, μας οδηγεί πιο κοντά στη φύση και μια

μετα-ανθρώπινη-ανθρώπινη και μη ανθρώπινη σύγκλιση.

Αίσθηση Απώλειας
—Γνωρίζω ότι οι ρίζες σας είναι από την Κύπρο. Τι είναι η Κύπρος για εσάς;

—Η Κύπρος μου φέρνει τόσες πολλές αναμνήσεις, καθώς τις συνδέω με τη μαμά μου. Οι μυρωδιές, οι γεύσεις, οι ήχοι και οι πρώτες εμπειρίες είναι πολύ έντονες. Υπάρχει μια αίσθηση απώλειας που νιώθω, όταν βρίσκομαι εδώ, καθώς η μητέρα μου δεν είναι πια κοντά. Η απουσία ή η τρύπα — και η παρόρμηση να εξερευνήσουμε αυτήν την απουσία μέσω μιας υλικής παρουσίας.

—Πιστεύετε ότι με το να δημιουργείτε έργα που έχουν κομμάτια που σχετίζονται με το δικό σας παρελθόν όπως είναι η μητέρα σας και ο Morris, είναι σαν να κρατάτε τη μνήμη τους ζωντανή;

—Ναι, υπάρχει ένα είδος θέλησης για διατήρηση του παρελθόντος και εξερεύνηση μέσω της υλικότητας του παρελθόντος, ένας τρόπος να παρουσιαστεί ξανά κάτι που βρίσκεται σε απόσταση και όμως συνεχίζει να επιστρέφει, ένα εκδικητικό ή φάντασμα. Οι ιδέες του Morris είναι σχετικές σε αυτούς τους μετα-καπιταλιστικούς καιρούς που ζούμε, γι' αυτό και τον έχω αναφέρει ως φάντασμα για σήμερα. Η έννοια της στοιχειολογίας είναι τότε σημαντική για την έρευνά μου.

Πληροφορίες: Γκαλερί Art Seen, «Phantom Yarns» της Diana Taylor μέχρι 22 Οκτωβρίου 2021.

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 10 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ

ΤΑ ΕΙΣΤΥΝΟΜΙΚΑ
ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ ΒΙΠΕΡ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Νομίζω πως το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Κύπρο είναι η έλλειψη αντίληψης/γνώσης και επαφής με τους Κύπριους της άλλης πλευράς και ελπίζω ότι όσο περισσότερο οι άνθρωποι συνδέονται και μαθαίνουν ο ένας τον άλλο, μπορούμε να βρούμε τρόπους επαφής και να οικοδομήσουμε ένα καλύτερο μέλλον».

Έκανα κάτι για τον πολιτισμό της Κύπρου

Η Κύπρια-Αμερικανίδα καλλιτέχνης Ana Mouyis συμμετέχει στο Φεστιβάλ Buffer Fringe 2021 με το πρότζεκτ «To Your Hands»

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Στο πλαίσιο του φεστιβάλ «» παρουσιάζεται η εγκατάσταση πολυμέσων / ντοκιμαντέρ κινουμένων σχεδίων για τις γαστρονομικές και χειροτεχνικές παραδόσεις Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων «To Your Hands» από την Κύπρια-Αμερικανίδα καλλιτέχνη Ana Mouyis και τον Fox Schwach. Πρόκειται για μία συνεργασία Buffer Fringe και Animafest Cyprus, που δείχνει τις κοινές κινήσεις των ανθρώπων και από τις δύο πλευρές του νησιού για να φτιαχτεί το ίδιο προϊόν. Στην «Κ» από τη Λουϊζιάνα μίλησε η Ana Mouyis για τις δυσκολίες και τις προκλήσεις αυτού του πρότζεκτ, αλλά και για τη σύγχρονη τέχνη. Η Ana μου είπε ότι με αυτό το πρότζεκτ δούλεψε μέσα της πολλές προκαταλήψεις, για τη διαίρεση του νησιού. «Εξαρτάται από τον θεατή να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα και ίσως να αντιμετωπίσει τις προκαταλήψεις του, αφού δεν είναι πάντα ξεκάθαρο ποιος εκτελεί την εργασία, ένας ελληνόφωνος ή ένας τουρκόφωνος» λέει στην «Κ» η Ana Mouyis.

–Οι γαστρονομικές παραδόσεις είναι πιστεύω αρκετά δυνατόν για να μας κάνουν να θυμόμαστε, έχουν ωστόσο τη δύναμη να ισχυροποιήσουν την ειρήνη ή να οδηγήσουν τα πράγματα

«Πολιτιστικά νομίζω είμαστε πολύ πιο ίδιοι, παρά διαφορετικοί. Αυτό είναι που θέλω και να δείξω με αυτό το πρότζεκτ μου» λέει στην «Κ» η Ana.

προς την αλληλοκατανόηση;

–Νομίζω, ναι! Πιστεύω ότι υπάρχει ένας ισχυρός δεσμός με τους ανθρώπους με παρόμοιο πολιτιστικό υπόβαθρο δημιουργείται ένας αναπόφευκτος δεσμός. Νομίζω ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην Κύπρο είναι η έλλειψη αντίληψης/γνώσης και επαφής με τους Κύπριους της άλλης πλευράς και ελπίζω ότι όσο περισσότερο οι άνθρωποι συνδέονται και μαθαίνουν ο ένας τον άλλο, μπορούμε να βρούμε τρόπους επαφής και να οικοδομήσουμε ένα καλύτερο μέλλον.

–Πόσο εύκολα, πιστεύεις, το κοινό, αν θες τραύμα, του πόλεμου και της απώλειας και για τις δύο μεγαλύτερες κοινότητες στην Κύπρο μπορεί να επουλωθεί μέσω της τέχνης; Μήπως είναι μια ουτοπία;

–Δεν νομίζω πως το τραύμα για τους Κύπριους θα επουλωθεί εύκολα και με κάθε τρόπο. Υπάρχουν ακόμα πολλοί άνθρωποι που είναι αντίθετοι με την επανένωση και τη σύνδεση με την άλλη πλευρά, και αυτό το κατανοώ πλήρως. Η τέχνη έχει τον τρόπο της να συνδέει σε βαθύτερα επίπεδα, μπορεί να μην έχει το ίδιο αποτέλεσμα πάντοτε στον καθένα που βλέπει κάποιο έργο τέχνης, αλλά ακόμα και αν έχει αντίκτυπο σε ένα άτομο και βοηθάει στο πώς αντιλαμβάνεται κάποια πράγματα, τότε πιστεύω ότι είναι χρήσιμη.

–Ποιες ήταν οι δυσκολίες για αυτό το πρότζεκτ;

–Εντυπωσιάστηκα με τη δυσκολία του να περνάω στην άλ-

λη πλευρά καθημερινά, όπως ήταν αναγκαίο για το πρότζεκτ μου. Δεν είχα μεγάλη εμπειρία από το βόρειο μέρος, έτσι δεν ήμουν σίγουρος τι να περιμένω... Φυσικά, όλοι ήταν ευγενικοί και ζεστοί. Ίσως οι αξιωματούχοι στα οδοφράγματα σε κάνουν να νιώθεις ότι κάνεις κάτι παράνομο. Βέβαια, μετά από λίγο έγινε πιο εύκολο, στην αρχή όμως με δυσκόλεψαν αρκετά. Αυτή η εμπειρία είναι που επηρέασε τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται τα βίντεο, δύο βίντεο που δείχνουν πολύ όμοιο περιεχόμενο, προς αντίθετες κατευθύνσεις ωστόσο, και είναι φυσικά αδύνατο να έχεις ολόκληρη την εικόνα, αν δεν περπατήσεις από την άλλη πλευρά της εγκατάστασης. Αυτή η φυσική διαίρεση και δυσκολία πρόσβασης

ήταν ο βασικός τρόπος με τον οποίο η σύγκρουση μας παρουσιάστηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας παραγωγής του πρότζεκτ, όχι στις καρδιές και στο μυαλό των ανθρώπων που μίλησα μαζί τους.

–Η γλώσσα είναι ένα χρήσιμο εργαλείο επικοινωνίας, μπορεί να αντικατασταθεί με άλλους πολιτιστικούς δεσμούς;

–Οπωσδήποτε. Ευτυχώς ο κινηματογραφιστής με τον οποίο συνεργάστηκα, ο Fatosh Olgacher με βοήθησε στην επικοινωνία με τους τουρκόγλωσσους. Παρατήρησα δε αμέσως και πόσο όμοιες είναι οι γλώσσες μας. Ο ρυθμός του λόγου, οι ίδιες λέξεις, φράσεις. Πολιτιστικά νομίζω είμαστε πολύ πιο ίδιοι, παρά διαφορετικοί. Αυτό είναι

που θέλω και να δείξω με αυτό το πρότζεκτ μου.

–Τι σε ώθησε αλήθεια σε αυτό το πρότζεκτ;

–Όταν για πρώτη φορά άρχισα να το επεξεργάζομαι στο μυαλό μου, ήθελα να επικεντρωθώ στον πατέρα μου και στη ζωή του, ως εκτοπισμένου, πρόσφυγα. Όσο έψαχνα, αμφισβήτησα την επιθυμία μου να πω απλώς μία ε/κ ιστορία για το κυπριακό πρόβλημα. Εντόπισα προκαταλήψεις, τις οποίες είχα εσωτερικεύσει, λόγω του τρόπου που είχα μάθει τα πράγματα, στο σχολείο, στην Κύπρο. Όσα περισσότερα μάθαινα μέσω της έρευνάς μου, και από τις ιστορίες που άκουγα και από τις δύο πλευρές τόσο αισθανόμουν την ανάγκη να κάνω κάτι για τον πολιτισμό όλων της Κύπρου. Πολλή από τη δουλειά που έκανα είναι πολύ προσωπική, μεγάλο μέρος αυτού του πρότζεκτ αφορά εμένα, και πώς «έφυγα» από τις προκαταλήψεις μου, δίνοντας αν θες αυτό το είδος της αντι-προπαγάνδας. Η εγκατάσταση δεν έχει φωνή και υπότιτλους, μόνο ακατέργαστες εικόνες Κύπριων που κάνουν μια επαναλαμβανόμενη εργασία, που είναι απαραίτητη για τη διαίρεση του πλούσιου πολιτισμού μας. Εξαρτάται από τον θεατή να βγάλει τα δικά του συμπεράσματα και ίσως να αντιμετωπίσει τις προκαταλήψεις του, αφού δεν είναι πάντα ξεκάθαρο ποιος εκτελεί την εργασία, ένας ελληνόφωνος ή ένας τουρκόφωνος.

Εζησα μια αποκάλυψη στο Animafest στη Σαλαμιού

–Θα ήθελα να μου μιλήσεις για τα αποτελέσματα της έρευνάς σου στο Animafest της Σαλαμιού, στο οποίο συμμετείχες.

–Εζησα μια αποκάλυψη σε σχέση με την τέχνη και τον πολιτισμό, κινηματογραφήσαμε ανθρώπους να κατασκευάζουν χειροτεχνήματα και φαγητό. Ξεκαθάρισε τότε μέσα μου ότι μεγάλο μέρος της παράδοσής μας παραμένει ζωντανό από επαναλαμβανόμενες ενέργειες από επιδέξιες χέρια και εκεί είναι που επικεντρώσαμε τις κάμερές μας. Όσο βρίσκουμε στη Σαλαμιού για τη δημιουργία των σκηνών που είχαμε τραβήξει, ζωγράφισα κάθε στιγμιότυπο και τότε ένιωσα μία σύνδεση με αυτόν τον κόσμο που είχαμε κινηματογραφήσει. Ο ήχος επίσης έγινε από επαναλαμβανόμενα ανεπαίσθητα και ρέοντα μικρών τμημάτων από κινηματογράφιση χωραφιών, από διάφορα μέρη που πήγαμε.

Νομίζω ότι το να δείχνουμε στο γενικό κοινό που δεν είναι αμέσως κατανοητά, και να είμαστε γενναίοδωροι και υπομονετικοί στο να εξηγήσουμε και να βοηθήσουμε τον θεατή να το αντιληφθεί μπορεί να γεφυρώσει το χάσμα.

–Τι πιστεύεις για τη σύγχρονη τέχνη; Είναι κοντά στον μέσο θεατή, μπορεί να τον συγκινήσει;

–Κάποια έργα ή καλλιτέχνες της σύγχρονης τέχνης μπορεί να είναι «απροσπέλαστα» και προκλητικά για τον μέσο θεατή, που δεν είναι εκπαιδευμένος ή εξοικειωμένος. Αυτό

Όσο βρίσκουμε στη Σαλαμιού για τη δημιουργία των σκηνών που είχαμε τραβήξει, ζωγράφισα κάθε στιγμιότυπο και τότε ένιωσα μία σύνδεση με αυτόν τον κόσμο που είχαμε κινηματογραφήσει.

δεν σημαίνει δεν αξίζει ή ότι η Τέχνη πρέπει να αλλάξει φόρμα ή περιεχόμενο. Νομίζω ότι το να δείχνουμε στο γενικό κοινό που δεν είναι αμέσως κατανοητά, και να είμαστε γενναίοδωροι και υπομονετικοί στο να εξηγήσουμε και να βοηθήσουμε τον θεατή να το αντιληφθεί μπορεί να γεφυρώσει το χάσμα. Γι' αυτό το Animafest Cyprus είναι τόσο μοναδικό και προσφέρει μια ειδική εμπειρία. Παιρνοντας κάτι ως «σκοτεινό», ή πειραματικό animation, και αν το παρουσιάζεις σε ένα μικρό χωριό στα βουνά της Κύπρου φέρνει τον κόσμο που ποτέ πριν δεν είχε ξανακούσει για animation σε αυτή τη συνθήκη. Μίλησα με πολλούς στο χωριό, οι οποίοι παραδέχθηκαν ότι δεν είχαν ξανακούσει ποτέ πριν για animation πριν από το Animafest, μάλιστα την πρώτη φορά είδαν φιλμ που δεν τους άρεσαν. Αργότερα, και όσο έβλεπαν όλο και περισσότερο σήμερα βρίσκουν κάποια με τα οποία συνδέονται. Πιστεύω ότι

οι περισσότεροι άνθρωποι είναι γενικά πιο διαισθητικοί και δεκτικοί στις ενδιαφέρουσες δουλειές, από ό,τι πιστεύουμε. Απλώς θέλει χρόνο.

–Μπορεί η τέχνη να γίνει μία κοινή γλώσσα για όλους, πέρα από σύνορα, κράτη, διαφορές;

–Ναι! Πιστεύω πως ότι θαυμάζουμε τις σπιλαιογραφίες που έγιναν δεκάδες χιλιάδες χρόνια πριν, από ανθρώπους που οι ζωές τους ήταν πολύ πιο διαφορετικές και άγριες από τις δικές μας, είναι η απόδειξη!

Πληροφορίες: Φεστιβάλ Παραστατικών Τεχνών Buffer Fringe, 8η διοργάνωση Buffer Fringe: 8, 9, 10 Οκτωβρίου 2021. «To Your Hands», 10:00 - 22:00 στο Σπίτι της Συνεργασίας - Λευκωσία.
www.bufferfringe.org
www.facebook.com/BufferFringe
@bufferfringe
www.instagram.com/bufferfringe

Τρεις γυναίκες ορθώνουν ανάστημα

Ενας αγώνας λύτρωσης από τον πόνο,
τα στερεότυπα και την υποτίμηση

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ
ΒΙΒΛΙΑ
&
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΛΕΤΙΣΙΑ ΚΟΛΟΜΠΑΝΙ
«Η πλεξούδα»
μυθρ. Γιάννης Στριγκός
εκδ. Πατάκη, σελ. 272

Της ΤΕΣΥΣ ΜΠΑΪΛΑ

«Μ’ αρέσουν οι ώρες αυτές, οι μοναχικές,/ Οι ώρες που τα χέρια μου χορεύουν./ Ενα παράξενο μπαλέτο, τα δάχτυλά μου./ Γράφουν μια ιστορία με πλεξούδες και υφάδια/ Μια ιστορία που είναι η δική μου./ Μα που ωστόσο δεν μου ανήκει». Στο πρώτο της μυθιστόρημα η Λετίσια Κολομπανί, σκηνοθέτις, σεναριογράφος, ηθοποιός και θεατρική συγγραφέας από τη Γαλλία, υπογράφει μια ιστορία για τη γυναίκα αυτοδιάθεση, την αγάπη, τη θηλυκή επιβίωση και τον έρωτα, την έμφυλη βία και τις διαφορές που υφίστανται οι γυναίκες, ακόμη και στα πιο προηγμένα κράτη, όπως καθορίζονται από νοοτροπίες που ενισχύουν τις διαφορές, δημιουργώντας ταυτόχρονα τεράστιες

κοινωνικές αντιθέσεις. Κεντρικός πυρήνας του μυθιστορήματος πάνω στον οποίο θα επεκταθεί η αφήγηση είναι η γυναίκα αξιοπρέπεια. Τρεις γυναίκες που ζουν πολύ μακριά η μία από την άλλη, προέρχονται από εντελώς διαφορετικά κοινωνικά στρώματα και δεν θα γνωριστούν ποτέ, σπματοδοτούν την εξεγερτική ισχύ της υπαρκτικής δύναμης, καθώς ασυμβίβαστες με ό,τι τις υποβαθμίζει θα γίνουν η αφορμή για μια ξεκάθαρη αντίσταση στον ρατσισμό και στη βία που αντιμετωπίζουν λόγω φύλου. Από το περιθώριο και τη χαμηλότερη βαθμίδα κοινωνικής τάξης της Ινδίας, η Σμίτα, μια γυναίκα που ανήκει στους Ανέγγιχτους και που δουλεύει στα σπίτια καθαρίζοντας με τα χέρια της τα αποχωρητήρια των πλούσιων σπιτιών, τρώγοντας τους αρουραίους που φέρνει ο άντρας της, πληρωμή από τη δική του ανάλογη εργασία, θα οδηγηθεί στη φυγή σε μια εναγώνια προσπάθεια να διαταράξει την κοινωνική ισορροπία που επιβάλλει στην κόρη της να κάνει την ίδια δουλειά όταν μεγαλώσει. Να ζήσει την ίδια ζωή. Και θα κατορθώσει ό,τι έως εκείνη τη στιγμή μοιάζει εντελώς

Ενα μυθιστόρημα ενάντια στην αντίληψη που ορίζει τη γυναίκα σε όλο τον πλανήτη –η Κολομπανί διόλου τυχαία έχει επιλέξει την Ινδία, την Ιταλία και τον Καναδά ως τόπους για την αφήγησή της– ως άνθρωπο δεύτερης κατηγορίας.

Η Σάρα ζει στο Μόντρεαλ με τα παιδιά της. Θα γνωρίσει τον εργασιακό αποκλεισμό όταν τυχαία οι συνάδελφοί της θα μάθουν το μυστικό που κρύβει.

ανεπίτευκτο. Να φύγει, διεκδικώντας το δικαίωμα της παιδείας, της μόρφωσης, της αξιοπρεπούς διαβίωσης για την κόρη της. Η δεύτερη γυναίκα είναι η Τζούλια, μια εικοσάχρονη κοπέλα που αναλαμβάνει τη διοίκηση της βιοτεχνίας περικών που έχει ο πατέρας της όταν εκείνος πέφτει σε κόμα, για να αντιληφθεί, πολύ γρήγορα,

ότι η βιοτεχνία βρίσκεται στο χείλος της χρεοκοπίας. Και η τρίτη γυναίκα είναι μια επιτυχημένη δικηγόρος, η Σάρα, η οποία ζει στο Μόντρεαλ με τα παιδιά της και εργάζεται στο δικηγορικό γραφείο όπου και η ίδια είναι μέτοχος. Θα γνωρίσει τον εργασιακό αποκλεισμό της όταν τυχαία οι συνάδελφοί της θα μάθουν το μυστικό που κρύβει: τη διάγνωση της με καρκίνο, κάτι που προσπαθεί με κάθε τρόπο να μη συμβεί, ώστε να μην παρολιστεί από την εργασία της. Τρεις γυναίκες που πρέπει να εκκινήσουν ξανά, από νέα αφετηρία, τη ζωή τους. Να αντιμετωπίσουν προκαταλήψεις και φόβους, αλλά και παγιωμένες αντιλήψεις και ήθη που κάνουν την έως εκείνη τη στιγμή ζωή τους ένα εύθρηπτο άθυρμα στα χέρια της κοινωνίας. Να ορ-

θώσουν ανάστημα απέναντι στον εξευτελισμό και στην αδικία, στην ανισότητα και στον παροπλισμό, να καταπαλέψουν, με όλες τους τις δυνάμεις, την ίδια τους τη μοίρα. Κυρίως, όμως, να διεκδικήσουν εκ νέου την προσωπική τους αυτοπεποίθηση και την ελευθερία τους. Δεν είναι μόνες Αυτό που δεν γνωρίζουν είναι πως στην προσπάθεια να τα καταφέρουν δεν είναι μόνες τους. Οι ιστορίες τους είναι συνδεδεμένες άρρηκτα και αμφιδρομα, ανεπίλυτα διακλαδωμένες, όπως είναι όλων των γυναικών στην ανθρωπότητα που αγωνίζονται για την κατάρτιση της προσωπικής τους λύτρωσης από τον πόνο, τα στερεότυπα και την υποτίμηση. Ιστορίες πλεγμένες σαν μια κα-

Βιβλίο με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον σε ιδεολογικό αλλά και σε λογοτεχνικό επίπεδο.

λοσχηματισμένη, σφικτή πλεξούδα, όπως είναι και η γραφή της Κολομπανί που, ομολογουμένως εντυπωσιάζει για την εκφραστικότητα και τη γλωσσική αγωγή, όπως και για τη σύλληψη της ιδέας του πρώτου της βιβλίου. Μια γραφή που αναδεικνύει με αμεσότητα και ακρίβεια τη φρικτή πλευρά της ζωής που αντιμετωπίζουν οι πρωίδες, τις λεπταίσθητες διακυμάνσεις της ψυχουσύνθεσής τους, την ανησυχία τους για το αύριο που μοιάζει εφιαλτικό αλλά μπορεί να ανατραπεί όταν η αγωνία γι’ αυτό μετατραπεί σε απρόσκοπτο αγώνα για το μέλλον. Σε αναφαίρετο δικαίωμα ενάντια στην αντίληψη που ορίζει τη γυναίκα, σε όλο τον πλανήτη –η Κολομπανί διόλου τυχαία έχει επιλέξει την Ινδία, την Ιταλία και τον Καναδά ως τόπους για την αφήγησή της–, ως άνθρωπο δεύτερης κατηγορίας. Ενα βιβλίο με πολύ μεγάλο ενδιαφέρον σε ιδεολογικό αλλά και σε λογοτεχνικό επίπεδο. Η μετάφραση του Γιάννη Στριγκού μεταφέρει στην ελληνική γλώσσα ένα απρόσκοπτο κείμενο, που διατηρεί όλη του την ένταση αλλά και την τρυφερότητα με επιτυχία.

NEW
SEASON

20
21

DEEJAY
93.5
RADIO
#THEISLANDSDJ

On the
Road

ΜΕ ΤΗΝ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΑ
ΖΗΣΙΟΠΟΥΛΟΥ
19:00 - 22:00
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΠΡΩΤΗ
ΠΙΑΣΑ

Στέλλα Μάρκου | Γιώργος Λογίδης | Αντρέας Γιωργαλλής

ΔΕΥΤΕΡΑ-
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
7:00 - 10:00

cyta mobile | vodafone

Listen
Live
Radio Live

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΝΤΟΥΙΣΜΠΟΥΡΓΚ

Ο παλιός μύλος

Κέντρο σύγχρονης τέχνης είναι το Μουσείο ΜΚΜ στο Ντούισμπουργκ, στον έσω λιμένα στα νερά του Ρήνου και του Ρουρ. Εκεί, στον παλιό αλευρόμυλο που λειτουργούσε έως το 1972, σήμα κατατεθέν της κραταιάς βιομηχανίας της περιοχής, στήθηκε το ΜΚΜ, το οποίο απέκτησε νέα πτέρυγα, με την υπογραφή των αρχιτεκτόνων Herzog & de Meuron. Είναι ένα υπερσύγχρονο μουσείο με εξαιρετικές υποδομές και με τη νέα πρόσοψη να συνεχίζει της ισπανικής παράδοσης του τούβλου.

ΝΤΑΛΑΣ

Κοστούμια της Ισπανίας

Στο Μουσείο Μέντοους η νέα έκθεση επικεντρώνεται στην ιστορία του ενδύματος στην Ισπανία. Το μουσείο έχει άλλωστε ως θεματικό και ερευνητικό προσανατολισμό τον πολιτισμό της Ισπανίας σε διάφορες εκφάνσεις και περιόδους. Η τρέχουσα έκθεση είναι μια συνεργασία με το Μουσείο του Ενδύματος στη Μαδρίτη και φωτίζει μια μακρά περίοδο μέσα από την ισπανική ζωγραφική και δείγματα ενδυμάτων και υποδημάτων που φανερώνουν την ακμή της ισπανικής κουλτούρας.

ΙΝΤΙΑΝΑ

Μις βαν ντερ Ρόε

Στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνας ανεγείρεται νέα πτέρυγα με μελέτη του Μις βαν ντερ Ρόε, που δεν είχε υλοποιηθεί. Η μελέτη του 1952 προοριζόταν για πτέρυγα φοιτητών, αλλά για άγνωστους λόγους παρέμεινε στο συρτάρι. Το εύρημα εξέπληξε τόσο τους απογόνους όσο και τους μελετητές του Μις βαν ντερ Ρόε. Χρηνοί παρέδωσαν στο πανεπιστήμιο 20 εκατ. δολάρια για την ανέγερση του κτιρίου, που πλησιάζει την αποπεράτωσή του με αναγνώριση του ύψους του μελετητή του.

ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Μέρκελ από κερί

Το Μουσείο Τισό του Βερολίνου παρουσίασε το νέο του έκθεμα, που θα προκαλέσει την προσοχή των επισκεπτών. Την Αγκελα Μέρκελ, το ομοίωμα της οποίας είναι πλέον κομμάτι των συλλογών του και έχει ήδη τοποθετηθεί σε επισκέψιμη αίθουσα. Για τις ανάγκες της προώθησής, η κέρινη Μέρκελ, ντυμένη με απλά καθημερινά ρούχα, φωτογραφήθηκε μπροστά στο Ράιχσταγκ σε μια σύνθεση απολύτως γερμανική. Σύντομα, θα δημιουργηθεί και το πιστό αντίγραφο του ομοιώματος.

ΠΑΡΙΣΙ

Ρίτσαρντ Σέρα

Η γκαλερί Gagosian παρουσιάζει στις εγκαταστάσεις της, στα περίχωρα του Παρισιού (Λε Μπουρζέ), τη νέα γλυπτική εγκατάσταση του 83χρονου Αμερικανού γλύπτη Ρίτσαρντ Σέρα. Είναι ένα μνημειακών διαστάσεων γλυπτό από ατσάλι, μήκους 18 μέτρων και ύψους 4 μέτρων, που λειτουργεί παράλληλα και ως προ-άγγελος της μεγάλης αναδρομικής έκθεσης που ετοιμάζει το Κέντρο Πομπιναύ για τον Αμερικανό γλύπτη στις αρχές του 2022 σε συνεργασία με την γκαλερί Gagosian.

Τα εγκαίνια της Μετροπόλιταν, 55 έτη πριν, στη Νέα Υόρκη

Τον Σεπτέμβριο του 1966 η Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης εγκαταστάθηκε στη νέα της στέγη, στο Λίνκολν Σέντερ, το μεγάλο κέντρο πολιτισμού στο Μανχάταν. Τα εγκαίνια ήταν λαμπρά, το γεγονός κρίθηκε –και σωστά– ως μείζονος σημασίας και όχι μόνο για τη Νέα Υόρκη. Ήταν μια κίνηση μέγιστου συμβολισμού και ουσίας, που κεφαλαιοποιούσε την άνοδο της όπερας τις δεκαετίες του '50 και του '60, που έδινε άξονα στο διεθνές σταρ σύστημα των τραγουδιστών και που σφράγιζε την ακλόνητη θέση της Νέας Υόρκης ως παγκόσμιας πρωτεύουσας του πολιτισμού. Στον μεταπολεμικό κόσμο, η αμερικανική ελίτ του χρήματος και του πνεύματος γεννούσε ειδήσεις. Και ήταν είδηση μέγιστης σημασίας η προ 55 ετών μεταστέγαση της Μετροπόλιταν στο Λίνκολν Σέντερ, μια κίνηση που είχε πολλές παραμέτρους – την τέχνη, το τραγούδι, τη μόδα, το χρήμα, την εξουσία, τα όνειρα και τις προσδοκίες. Ήταν μια κίνηση που προκαλούσε και την καλή δημοσιογραφία και τα καλά έντυπα με τη διεθνή κυκλοφορία. Όπως το περιοδικό Time, που είχε αφιερώσει εξώφυλλο στον διευθυντή της Μετροπόλιταν, Ρούντολφ Μπινγκ, και πολυσέλιδο άρθρο με φωτογραφίες που αναδείκνυαν το γεγονός στη διεθνή κοινή γνώμη. Ήταν το κάβερ στοίρι, το κεντρικό θέμα, με κείμενο υψηλής δημοσιογραφικής

γραφής, γραμμένο με γνώση και χιούμορ, ενδεικτικό της μεγάλης αποδοχής που είχε ο περιοδικός Τύπος τον 20ό αιώνα. Με την απόσταση του χρόνου, γεννά προβληματισμό η διαπίστωση ότι σήμερα, την εποχή της υπερπληροφόρησης, κανένα περιοδικό ή εφημερίδα του κόσμου δεν θα αφιέρωνε τόση έκταση σε ένα γεγονός πολιτισμού, ακόμη κι αν είχε τόσες πολιτισμικές και γεωπολιτικές συνδηλώσεις. Θα υπήρχαν άραγε σήμερα δημοσιογράφοι ικανοί –με πνευματική επάρκεια– να καλύψουν με τέτοια συγκλονιστική επάρκεια ένα γεγονός ανάλογης σημασίας, χωρίς να έχουν τον νου τους να «τουτάρουν» πρώτοι; Η κάλυψη εκείνων των εγκαίνιων έρχεται σήμερα να μας στείλει και ένα επιπλέον μήνυμα, αυτό της τεράστιας κρίσης ουσίας του Τύπου. Είναι ένα διεθνές φαινόμενο. Φαινόμενο της εποχής και καθρέφτης του 21ου αιώνα. Αρκεί να ξεφυλλίσει κανείς ένα τεύχος των μεγάλων περιοδικών στις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, έως περίπου το 1990, και να συγκρίνει με την ιεράρχηση του σήμερα. Στο Time, π.χ., υπήρχαν πολυσελίδες αναλύσεις μεγάλων ζωγράφων με αφορμή μια έκθεση σε μεγάλο μουσείο, ενώ σήμερα επικρατεί η λογική του Instagram. Η αναφορά στα εγκαίνια της Μετροπόλιταν το 1966 έφερε στην επιφάνεια ένα μεγάλο πολιτισμικό θέμα.

Ο Ρούντολφ Μπινγκ (1902-1997), ο Αυστριακός impresario που διέτελε γενικός διευθυντής της Μετροπόλιταν Όπερα από το 1950 έως το 1972. Εξώφυλλο του περιοδικού Time (1966) σε εικονογράφηση του Χένρι Κέρνερ (1915-1991).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Για τα μαλλιά και τα μάτια της Λουκρητίας

Λένε πως η Λουκρητία Βοργία είχε ωραία, πλούσια, «βαριά» μαλλιά, τόσο που της προκαλούσαν ημικρανίες. Αυτό δεν εμπόδιζε έναν απίθανο τύπο, τον Πιέτρο Μπέμπο, να τη θαυμάζει με τις ώρες στη Φεράρα. Γεννημένος το 1470 στη Φλωρεντία, ο Μπέμπο έκανε όνομα ως ιστοριογράφος – αλλά από τους λοξούς. Οι ειδικοί του καταλογίζουν πως στην περίφημη «Ιστορία της Βενετίας» μπέρδευε σκόπιμα τους Τούρκους με τους Θράκες, ενώ συχνά επικαλούνταν τους «αθάνατους θεούς».

Ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος μιλάει για το «παixνιδιάρικο “ουμανιστικό” του πνεύμα», μέσα από το οποίο ήθελε «να διασταυρώνει τον χριστιανισμό με τους αρχαίους θεούς, τον θείο έρωτα με τον βέβηλο... τις πιο άγιες ζωγραφικές παραστάσεις με ολόγυμνα γυναικεία κορμιά».

Ηθελε «να διασταυρώνει τις πιο άγιες ζωγραφικές παραστάσεις με ολόγυμνα γυναικεία κορμιά».

Ο Μπέμπο ασκεί μια γοητεία μέσα στον χρόνο, ειδικά όταν αφιερώνει ολόκληρο δοκίμιο στην παρατήρηση του νφαιστίου της Αίτνας, υπονοώντας το νφαιστίου του ερωτικού πάθους, το οποίο θα εκφράσει ωμά στο διάσημο έργο του, τον «Διάλογο για τον έρωτα», στίχους που συνέγραφε κοιτώντας την 22χρονη Λουκρητία.

Εγινε ένας θεωρητικός του έρωτα, τόσο που να αναρωτιούνται οι μεταγενέστεροι αν έμεινε μόνο στη θεωρία. Το βέβαιο είναι ότι θα κλέψει την καρδιά της παντρεμένης

Ο Πιέτρο Μπέμπο στα νιάτα του, όπως τον ζωγράφησε ο φίλος του Ραφαήλ. Ως άνθρωπο της Εκκλησίας τον απαθανάτισε αργότερα ο φίλος του Τιτσιάνο.

Λουκρητίας. Οι δυο τους θα περάσουν άπειρες ώρες κουβεντιάζοντας περί έρωτος. Είναι σχεδόν βέβαιο ότι δεν περιορίστηκαν στα λόγια, μολονότι ο Μπέμπο τόνιζε ότι η ερωτική παραφορά δεν είναι συνετό πράγμα, πόσο δε μάλλον για μια παντρεμένη.

Θα φύγει εγκαίρως από τη Φεράρα, προτού αγγίξει ο μάλλον αδιάφορος σύζυγος της Λουκρητίας, και θα επιστρέψει στη Βενετία, τρελός ακόμα από τον άνομο αυτόν έρωτα που έμεινε στα μισά.

Τότε, στο τυπογραφείο του Αλδου Μανούτιου θα τυπώσει τον «Διάλογο για τον έρωτα» και σύντομα θα αφιερωθεί σε ένα νέο πάθος για μια πολύ μεγαλύτερή του γυναίκα, την Κατερίνα Κορνάρο, τελευταία βασίλισσα της Κύπρου.

Όταν κλείσει τα μάτια της το 1510, θα έχει παρηγοριά τον πα-

θιασμένο λόγο του Μπέμπο, ο οποίος θα βρει δουλειά ως γραμματέας στο Βατικανό, έμπιστος του Πάπα Λέοντος Ι΄. Συγκρατείται στενά με τον μέγα Τιτσιάνο και τον άλλο μέγα, τον Ραφαήλ (θα τον απαθανάτισουν αμφότεροι).

Κάποτε θα νυμφευθεί κάποια Μοροζίνα και θα αποκτήσουν τρία παιδιά. Το Βατικανό θα λήξει για εκείνον με τον θάνατο του Πάπα, θα εγκατασταθεί στην Πάδουα, όπου συλλέγει χειρόγραφα, γλυπτά και πίνακες, προτού χειροτονηθεί καρδινάλιος το 1539 και πεθάνει στη Ρώμη το 1547.

Φήμες απόκρυφες τον θέλουν να μνημονεύει στο νεκροκρέβατό του τα μάτια και τα μαλλιά της Λουκρητίας. Διόλου παράξενο για έναν καρδινάλιο που έγραφε πως η Παναγία ήταν «θεά» (dea ipsa). Δεν ήταν μονάχα υπέροχα βέβηλος μα και σύγχρονος ο ατίθασος Πιέτρο.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Σπίτια των γηραιών και της μοναξιάς

Στις 20 Σεπτεμβρίου 2020 εγκαινιάστηκε, στο Μουσείο Μπενάκη/Πινακοθήκη Γκίκα, η έκθεση «Το σπίτι της μνήμης» της Λήδας Κοντογιαννοπούλου (γενν. 1971), με επιμέλεια του Ν. Π. Παΐσιου. Θα διαρκέσει, εκτός υγειονομικού απρόοπτου, μέχρι τις 8 Ιανουαρίου 2022. Πρόκειται για μικρή έκθεση (20 έργα στην αίθουσα, 22 στον κατάλογο, όλα λάδια), με ισχυρή θεματική ενότητα: το εσωτερικό των σπιτιών τεσσάρων Ελλήνων δημιουργών, της Νίκης Ελευθεριάδη, της Ναταλίας Μελά, του Παναγιώτη Τέτση και του Γιώργου Σεφέρη. Οι περισσότεροι πίνακες, έντεκα συνολικά, εικονίζουν το σπίτι της οδού Αγρας. Ο επισκέπτης της έκθεσης δεν πρέπει να αντιμετωπίσει τους πίνακες ως εικαστικά τεκμήρια των σπιτιών, και ας είναι μεγάλη –μα όχι απόλυτη βέβαια– η πραγματολογική τους ακρίβεια, αλλά ως ποιητική ανασυνθεσή τους, ως ζωγραφική σπουδή πάνω στα σπίτια αυτά. Οποιος πάντως ενδιαφέρεται για εξωζωγραφικές πληροφορίες, σχετικά με τα έπιπλα και τα αντικείμενα, θα τις βρει όλες στο κείμενο του Νίκου Παΐσιου στον κατάλογο της έκθεσης (τον οποίο επιμελήθηκε ο Διονύσης Φωτόπουλος).

Ο Λεβινάς, στις θαυμάσιες σελίδες που έγραψε για τη διαμονή (demeure), την κατοίκηση και το σπίτι, στο πρώτο μεγάλο συνθετικό έργο του, το «Ολότπη και άπειρο» (1961), έδειξε φιλοσοφικά την κεντρική και προνομιακή θέση του σπιτιού στη ζωή του ανθρώπου – γι’ αυτό και είναι τόσο απαράδεκτο ηθικά να μην έχει κανείς σπίτι να μείνει. Ο άνθρωπος, εξηγεί ο Λεβινάς, ζει μέσα στον κόσμο ως ερχόμενος προς τον κόσμο, ξεκινώντας από έναν ιδιωτικό χώρο, από το σπίτι του όπου μπορεί ένα πάσα στιγμή να αποτραβηχτεί (Totalité et Infini, Livre de poche/biblio, σ. 162). Η θεώρηση (contemplation) του κόσμου από το υποκείμενο προϋποθέτει το γεγονός της διαμονής, την περισυλλογή μέσα στην οικειότητα του σπιτιού (ό.π., σ. 164).

Υπάρχουν λογίων λογίων σπίτια: πλούσια και φτωχικά, ευρύχωρα και στενόχωρα, φωτεινά και σκοτεινά, χαρούμενα και δυστυχισμένα, ειρηνικά και βίαια, και ούτε καθέξής, σε αμέτρητες παραλλαγές, όση και η ποικιλία των ανθρώπων. Τα σπίτια που ζωγραφίζει η Κοντογιαννοπούλου είναι σπίτια γεροντικά. Μονα-

ΕΡΓΟ: ΓΙΟΥΛΙΤΤΗ ΚΑΜΠΕΛΛΗ/ΝΟΥΒΕΟ ΜΠΕΝΑΚΗ/ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΓΚΙΚΑ

Στο έργο της Λήδας Κοντογιαννοπούλου «Μεγάλο εσωτερικό νυχτερινό» εικονίζεται η Άννα Λόντου να διαβάζει, μπροστά, απέναντι σε έναν καναπέ, όπου δεν κάθεται κανείς, με το μελιχρό φως που διαχέεται από το πορτοκαλί λαμπατέρ και το κίτρινο αμπαζούρ, ενώ στα πόδια της παρακολουθεί με προσήλωση, μόνος ακροατής, η γάτα του σπιτιού.

Δεν υπάρχουν μικρά παιδιά, δεν ακούγονται φωνές, όλα είναι τυλιγμένα στη σιωπή. Μοναξιά, όπως στους πίνακες του Χόπερ, αλλά ήρεμη μοναξιά, όχι σκληρή και τραγική.

Χικοί γέροντες, άντρες και γυναίκες, ζουν μόνοι μέσα σε αυτά, με συντροφιά το πολύ πολύ μια γάτα (σπανιότερα σκύλο). Οι άνθρωποι, γυναίκες κατά κανόνα, εικονίζονται στους πίνακες μοναχοί τους. Όταν υπάρχουν δύο, στέκονται μακριά ο ένας από τον άλλο, δυο παράλληλες μοναξιές. Δεν υπάρχουν μικρά παιδιά, δεν ακούγονται φωνές, όλα είναι τυλιγμένα στη σιωπή. Μοναξιά, όπως στους πίνακες του Χόπερ, αλλά ήρεμη μοναξιά, όχι σκληρή και τραγική, εκτός από δύο πίνακες με το σπίτι του Τέτση (αρ. κατ. 14 και 15).

Σωστά ο τίτλος που δόθηκε στην έκθεση, χωρίς περιττή διάθεση πρωτοτυπίας, είναι «Το σπίτι της μνήμης». Η ζωή στα σπίτια αυτά έχει αποτραβηχτεί και κατοικούν πια εκεί οι μνήμες μιας ζωής περασμένης, ενσωμακωμένες σε συγκεκριμένα αντικείμενα, συλλεγμένα με γούστο στο διάβα της: βάζα, φωτιστικά, χα-

λιά και κλίμα, καθρέφτες, δίσκοι, ασημικά και πορσελάνες, πίνακες, βιβλία. Είναι σπίτια-μουσεία, που εκθέτουν με τάξη τα πολύτιμα αντικείμενά τους. Δεν βλέπεις πουθενά εκείνη τη γλυκιά ακαταστασία που έχουν τα σπίτια της ζωής, όπως τη βλέπουμε, για παράδειγμα, στα έργα του Βυγιάρ (Édouard Vuillard, 1868-1940), του σπουδαίου ζωγράφου του εσωτερικού σπιτιών. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι δεν υπάρχει σε κανέναν πίνακα το κυριότερο δωμάτιο κάθε σπιτιού: η κουζίνα, ο χώρος όπου ετοιμάζεται η τροφή. Δεν θα δούμε την κατσαρόλα να βράζει, τον νεροχύτη με άπλυτα πιάτα, ένα μισοφαγμένο φρούτο. Όπως είναι φυσικό, σε τούτα τα μισοσκότεινα, γεροντικά σπίτια, δεν μπορεί να υπάρχει ούτε η κρεβατοκάμαρα με ξέστρωτο το κρεβάτι της ερωτικής συνεύρεσης. Στο έργο «Μεγάλο εσωτερικό νυχτερινό» (αρ. κατ. 3) εικονίζεται η Άννα Λόντου να διαβάζει, μόνη, απέναντι σε έναν καναπέ, όπου δεν κάθεται κανείς, με το μελιχρό φως που διαχέεται από το πορτοκαλί λαμπατέρ και το κίτρινο αμπαζούρ, ενώ στα πόδια της παρακολουθεί με προσήλωση, μόνος ακροατής, η γάτα του σπιτιού. Ο Καβάφης έχει ήδη σχολιάσει αριστουργηματικά τον πίνακα, με μια ασημαντή πραγματολογική διαφορά: «Δώδεκα και μισή. Γρήγορα πέρασεν η ώρα / απ’ τις εννιά

που άναψα την λάμπα, / και κάθισα εδώ. Καθόμιον χωρίς να διαβάζω, / και χωρίς να μιλώ. Με ποιόνα να μιλήσω / κατάμονος μέσα στο σπίτι αυτό» («Απ’ τις εννιά»).

Αυτά τα γεροντικά σπίτια, τα κατάφορτα με όμορφα αντικείμενα και μνήμες, μου φέρνουν μελαγχολία, στην ηλικία που είμαι και εγώ. Οι άνθρωποι γερνάνε, τα σπίτια γερνάνε, όλα τελειώνουν. Ομολογώ πως δεν έχω μεγάλο προσωπικό ενδιαφέρον και περιέργεια για τα σπίτια των συγγενέων και των καλλιτεχνών. Το παντοτινό σπίτι τους είναι το έργο τους, μόνο οι επισκέψεις σε αυτό έχουν σημασία. Ούτε και με πολυνοιάζει τα σπίτια αυτά να γίνονται μουσεία – μια εντοιχισμένη μαρμάρινη πλάκα στην είσοδο αρκεί. Προτιμώ να εισβάλουν ξανά εκεί ο βόμβος και η αταξία της ζωής.

Η Λήδα Κοντογιαννοπούλου ζωγράφισε εξάισια, με τρυφερότητα και αγάπη, τα γεροντικά σπίτια της μοναξιάς, έκανε μια σπουδαία ζωγραφική σπουδή πάνω στην αθόρυβη απόσυρση της ζωής από τα συγκεκριμένα σπίτια (και, καθολικεύοντας, από όλα εν γένει τα σπίτια). Το μυστήριο της τέχνης: νιώθω αληθινά μεγάλη αισθητική χαρά και συγκίνηση βλέποντας ζωγραφισμένα τα σπίτια αυτά, ενώ στα ίδια, τα πραγματικά, δεν θα ήθελα να ζήσω ούτε μία ώρα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΤΕΚΟΥ

Η Ιφιγένεια Τέκου γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Γαλλική Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας και πήρε μεταπτυχιακό τίτλο από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. «Το καλό μπλε σερίβιτσιο» είναι το έβδομο μυθιστόρημά της (έχει συγγράψει συνολικά δέκα βιβλία) και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Αυτή την περίοδο με συντροφεύουν ο «Κατάλογος απολεσθέντων» της Γιούντιτ Σαλάνσκι και το «Κάπου στο ανολοκλήρωτο» των Βλαντιμίρ Ζανκλέβετις και Μπεατρίς Μπέρλοβιτς.

Ποιος ήρωας/ηρώίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Μου άρεσε πολύ ο Νίκολας Ερφ και η απελπισμένη αγνοιά του από το βιβλίο «Ο μάγος» του Τζον Φόουλς.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Σίγουρα θα προσκαλούσα τον Ζοζέ Σαραμάγκου, τον Γκι Ντε Μοπασάν, τον Βιζυηνό, τον Μεντόθα, την Αγκάθα Κρίστι, τον Φίλιπ Ντικ, τον Καραγάτση και τη Βιρτζίνια Γουλφ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Στην «Πλεξούδα» της Λετίσια Κο-

λομπανί έμαθα για τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης των Ανέγγιχτων στην Ινδία, ένα είδος «μιασμένου», εκτός κάσας και εκτός συστήματος, το οποίο ο Γκάντι αποκαλούσε «Παιδιά του Θεού». Πραγματικά συγκλονίστηκε.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Παραδόξως, καθυστέρησα πολύ να διαβάσω το «Μόμπι Ντικ» του Χέρμαν Μέλβιλ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Το «Μαγικό βουνό» του Τόμας Μαν και ο «Κόμης Μοντεχρίστος» του Αλέξανδρου Δουμά.

Πόσο σκηνικό και πόσο πρωταγωνίστρια είναι η Σμύρνη στο τελευταίο σας βιβλίο;
Η Σμύρνη, ο μαγικός και χιλιόπονεμένος αυτός τόπος, δεν θα μπορούσε ποτέ να τοποθετηθεί ως απλό ντεκόρ σε μια ιστορία. Ήταν και θα αποτελεί πάντα τη μεγάλη πρωταγωνίστρια, και φαντάζομαι όχι μονάχα στο δικό μου βιβλίο.

Πόσο πρόκληση ήταν να ανασυστήσετε τη Σμύρνη πριν από την καταστροφή;
Είναι πάντα μεγάλη η πρόκληση όταν ένας δημιουργός καλείται να ανασυστήσει γεγονότα της ιστορίας που ακόμα πονάνε την ελληνική ψυχή, με τη δέουσα ακρίβεια και τον σεβασμό που απαιτείται.

Εκατό χρόνια μετά την καταστροφή, πόσο δύσκολο είναι να μιλήσουμε λογοτεχνικά για εκείνα τα γεγονότα;
Θα έλεγα ότι από τη μια πλευρά είναι πιο εύκολο για τους σύγχρονους συγγραφείς να επεξεργαστούν με περισσότερη ψυχραιμία και αντικειμενική οπτική τα τραγικά γεγονότα εκείνης της περιόδου και από την άλλη παραμένει ένας δύσκολος άθλος η παρουσίαση μεγάλων και σημαδιακών ιστορικών στιγμών που οι ίδιοι προσωπικά δεν έζησαν, αλλά έμαθαν από την έρευνα και τις μαρτυρίες άλλων.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Μελέτες, δοκίμια, βιογραφίες

1 «Χωράει όλη η αρχαιότητα στο ασανσέρ:» του Θεόδωρου Παπακώστα (Key books)

2 «Η μεγάλη επανεκκίνηση» των Κλάους Σβαμπ, Τιερί Μάλερετ (Λιβάνη)

3 «Ραγιάς. Μέρες και νύχτες 1821» του Γιάννη Καλπούζου (Ψυχογιός)

4 «Σάγκι Μπένιν» του Ντάγκλας Στιούαρτ (Μεταίχιμο)

5 «Ζήτη το σωστά και θα σου δοθεί» των Βίκυς Χατζηβασιλείου, Χάρη Παπαδόπουλου (Κλειδάριθμος)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 «Σασμός» του Σπύρου Πετρουλάκη (Μίνωας)

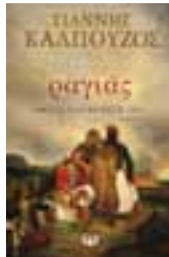
2 «Το πράσινο φόρεμα» της Λένας Μαντά (Ψυχογιός)

3 «Η Λέσχη φόνων της Πέμπτης» του Ρίτσαρντ Όσμαν (Ψυχογιός)

4 «Καληνύχτα, βατραχάκι. Ένα βιβλίο με μαγικό φράκο» της Άμπερ Λίλι (Μεταίχιμο)

5 «Οι Κόρες» του Αλεξ Μιχαηλίδη (Διόπτρα)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από τα βιβλιοπωλεία Public

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ
Η ελιά και η φλαμουριά. ΕΛΛΑΔΑ και κόσμος, άτομο και ιστορία στην ελληνική πεζογραφία, 1974-2020 εκδ. Πατάκη, σελ. 360

Η λογοτεχνική κριτική μπορεί να καταντά «φιλική φιλοφρόνηση», μπορεί ακόμα και να λειτούργει «ως προέκταση του τμήματος μάρκετινγκ των εκδοτικών οίκων», ενώ άλλοτε υποτάσσεται στις κατευθύνσεις των εντύπων. Αδιαμφισβήτητη η κριτική της λογοτεχνίας τείνει να χάνει την αξιοπιστία της. Όμως, ο προβληματισμός αυτός δεν τίθεται παρά στον επίλογο του βιβλίου. Ο Δημοσθένης Κούρτοβικ δεν γράφει ως απολογητής της λογοτεχνικής κριτικής ούτε καν ως κριτικός. Αλλωστε περιορίζει στο ελάχιστο τις αξιολογικές κρίσεις. Η μελέτη του είναι ένα επιλεκτικό ανθολόγημα της μυθολογίας στη μεταπολίτευση και στις δεκαετίες που ακολούθησαν. Το σημαντικό εδώ δεν είναι η κριτική, αλλά η ερευνητική προβληματική πάνω στη λογοτεχνία. «Οι άνθρωποι προσπαθούσαν ανέκαθεν να ερμηνεύσουν τον κόσμο μέσα από μύθους, που έδιναν στις εμπειρίες τους νόημα και προοπτική. Η λογοτεχνία είναι μια σειρά από προσαρμογές του μυθικού στοιχείου στις μεταβολές της

ανθρώπινες συνθήκες και στα διάφορα πολιτισμικά περιβάλλοντα». Όπως συμβαίνει στις μεγαλόπνοες λογοτεχνικές μελέτες του Βαγγέλη Χατζηβασιλείου και της Ελισάβετ Κοτζιά, και εδώ η χρονολογία 1974 αντιμετωπίζεται ως τομή, πέρα από την οποία η ελληνική πε-

ζογραφία αλλάζει βαθμιαία αλλά ριζικά. Οι τρεις κορυφαίοι κριτικοί παρακολουθούν, με διαφορετική υφολογία, μεθοδολογία και ιεραρχία, την αντίδραση της λογοτεχνίας στις πολυμορφες κοινωνικοπολιτικές μεταβολές. Με τον λιτά, μαθηματικά δομημένο λόγο του, που αποφεύγει τις εξάρσεις, είτε της απόρριψης είτε του επαίνου, αλλά στον οποίο διαρκώς υποβόσκει το κιούμορ, ο Κούρτοβικ διεξέρχεται τα λογοτεχνικά ρεύματα και τις ροπές της λογοτεχνίας στην πρώτη και στην όψιμη μεταπολίτευση, κατηγοριοποιεί τα είδη ανιχνεύοντας συζεύξεις και υβριδισμούς, παρατηρεί την αλληλοδιδεισδυση αυτοσυνείδωσης και εθνικής, πολιτισμι-

κής ταυτότητας, τη μετατόπιση από το παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον στην κοινότητα και αντίστροφα, σχολιάζει την ποικιλοτροπή δεξίωση της κοινωνίας στη μυθοπλασία, εμμένοντας στην παλινδρομηση ανάμεσα στην εξωστρέφεια και στην εσωστρέφεια, στη Δύση και στα παραδοσιακά ήθη. Ασφαλώς, η λογοτεχνία δεν είναι ένα υπερκόσμιο νεφέλωμα, απλώς μια σύναξη βιβλίων. Κάθε θεώρηση του Κούρτοβικ βρίσκει έρεισμα σε συγκεκριμένα βιβλία που απηχούν ακριβέστερα τη συλλογιστική του. Στον σχολιασμό των επιλεγμένων βιβλίων υποχωρεί η γλωσσική

αυστηρότητα του ειδήμονος για να ακουστεί λαγαρή η φωνή ενός περιπαθούς αναγνώστη. Η απόσταση που κρατά ο Κούρτοβικ τόσο από τη θεωρία όσο και από τη φιλολογία καταδεικνύεται στην τιτλοφόρηση των κεφαλαίων. Όπως ο παγωνίδης τίτλος του βιβλίου, οι τίτλοι των επιμέρους κεφαλαίων εκφράζουν μια ελαφρότητα, αντιθετική προς τους

Προκλήσεις και ανοίγματα ενός φεστιβάλ

Η Αλεξία Roider και ο Ιωακείμ Μυλωνάς από το φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου μιλάνε στην «Κ» για τις δράσεις του

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗ**

Για εντέκατη χρονιά διοργανώνεται το Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (ΔΦΤΜΜΚ), στο Θέατρο Ριάλτο, από τις 9 έως τις 15 Οκτωβρίου. Στο πλαίσιο του φεστιβάλ θα προβληθούν ταινίες μικρού μήκους, μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ, πειραματικές και ταινίες κινουμένων σχεδίων από ολόκληρο τον κόσμο Κύπριων και ξένων σκηνοθετών. Επίσης, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ έχουν προγραμματιστεί και παράλληλες δράσεις, αφού πέραν των προβολών στόχος του φεστιβάλ είναι η ανάδειξη της μικρού μήκους ταινίας αλλά και η ενίσχυση της τοπικής κινηματογραφικής κοινότητας.

Μία σημαντική παράμετρος του φεστιβάλ είναι η έναρξη συνεργασίας του φεστιβάλ με το Torino Short Film Market και όπως μου εξηγούν οι Ιωακείμ Μυλωνάς και Αλεξία Roider, καλλιτεχνικοί διευθυντές του φεστιβάλ για το τι προσφέρει το Torino Short Film Market και πώς ενισχύεται η εγχώρια παραγωγή, σημειώνουν πως η συνεργασία αυτή προέκυψε την πιο κατάλληλη στιγμή και οφείλεται τόσο στη δυναμική του φεστιβάλ τα τελευταία χρόνια όσο και στην ικανότητα όλου του οργανισμού να δράττεται ευκαιριών που παρουσιάζονται. «Να πούμε ότι σκέψαι υπήρχαν εδώ και καιρό για ένα film lab, μέσω του οποίου θα μπορούσαν να αναπτυχθούν σενάρια μικρού μήκους. Το Torino Short Film Market ιδρύθηκε το 2016 ως διεθνής αγορά, έχοντας στο επίκεντρό της το οικοσύστημα ταινιών μικρού μήκους.

Το πρόγραμμα έχει ως στόχο όχι μόνο την προώθηση της βιομηχανίας μικρού μήκους στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως. Επιπλέον, στόχος του TSFM είναι να

Στόχος του Torino Short Film Market είναι να βελτιώσει τον αντίκτυπο που έχει η βιομηχανία μικρού μήκους στον ευρύτερο κινηματογραφικό τομέα και παράλληλα να αναδείξει νέα ταλέντα, δημιουργούς και σκηνοθέτες.

βελτιώσει τον αντίκτυπο που έχει η βιομηχανία μικρού μήκους στον ευρύτερο κινηματογραφικό τομέα και παράλληλα να αναδείξει νέα ταλέντα, δημιουργούς και σκηνοθέτες». Πιο συγκεκριμένα, όπως μου λένε ο Ιωακείμ και η Αλεξία, από το 2022 το ΔΦΤΜΜΚ θα φιλοξενεί οκτώ δημιουργούς, οι οποίοι στη διάρκεια του φεστιβάλ, μέσω ατομικών και ομαδικών συνεδριών, αλλά και εργαστηρίων, θα έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν το σενάριό τους. Στο τέλος θα επιλέγεται ένα το οποίο θα παρουσιάζεται στο Τορίνο για περαιτέρω ανάπτυξη και παρουσίαση σε επαγγελματίες του χώρου με την προοπτική παραγωγής/συμπαγωγής και διανομής. Τέσσερις δημιουργοί θα είναι από Κύπρο (αν υπάρχει αρκετός αριθμός συμμετοχών) και τέσσερις από την ευρύτερη γεωγραφική γειτονιά μας (Λίβανος, Ισραήλ, Ελλάδα, Παλαιστίνη, Συρία, Αίγυπτος). Θα καλούμε δημιουργούς να υποβάλουν τα σενάρια τους και η επιλογή θα γίνεται από το Torino Short Film Market. Εξηγούν δε πως ένας από τους στόχους τους είναι η ανάπτυξη σεναρίων εντός συνόρων. «Οι Κύπριοι δημιουργοί θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις ιδέες τους και θα οδηγούνται από επαγγελματίες

Στο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου (9-15 Οκτωβρίου) θα προβληθούν ταινίες μικρού μήκους, μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ, πειραματικές και ταινίες κινουμένων σχεδίων από ολόκληρο τον κόσμο Κύπριων και ξένων σκηνοθετών.

Οι πρόσφατες επιτυχίες του κυπριακού κινηματογράφου δείχνουν με τον πιο εμφαντικό τρόπο ότι στο νησί υπάρχει ταλέντο και ικανότητα σε όλους του τομείς παραγωγής. «Δεν μπορούμε όμως να πούμε ότι τα πράγματα πάνε καλά.

του χώρου, αλλά επίσης σημαντικό είναι και η ζύμωση που θα γίνεται με άλλους δημιουργούς από το εξωτερικό. Ακόμα και να μην επιλεγεί το σενάριό τους για παρουσίαση στο TSFM, θα το έχουν αναπτύξει σε μεγάλο βαθμό με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον δρόμο προς την παραγωγή. Ελπίζουμε

ότι έτσι βάζουμε ένα μικρό λιθαράκι στην ανάπτυξη του εγχώριου προϊόντος». Και οπωσδήποτε είναι πολύ σημαντικό βήμα εξωστρέφειας το άνοιγμα και η συνεργασία με Torino Short Film Market, μετά μάλιστα και από τις πρόσφατες διεθνείς επιτυχίες του κυπριακού σινεμά, το οποίο ολοένα και δεί-

χνει σημάδια προόδου, αντιμετωπίζοντας φυσικά και προκλήσεις.

Πληροφορίες: 11ο Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Κύπρου, Θέατρο Ριάλτο, 9 - 15 Οκτωβρίου 2021. Επικοινωνία 77 77 77 45, www.isffc.com.cy www.rialto.com.cy

Επιτυχίες μεν προβλήματα δε

Στο ερώτημά μου αν οι 16 διαγωνιζόμενες κυπριακές ταινίες είναι πολλές, λίγες, ή ικανοποιητικές για το μέγεθος της χώρας η Αλεξία και ο Ιωακείμ σημειώνουν πως είναι ικανοποιητικές για το μέγεθος της χώρας, έχοντας υπόψη και τη δύσκολη χρονιά που έχουμε περάσει. «Ορισμένες έχουν ξεκινήσει με επιτυχία και το φεστιβαλικό τους κύκλο στο εξωτερικό. Όσο για το αν οι πρόσφατες επιτυχίες του κυπριακού κινηματογράφου είναι ένδειξη ότι τα πράγματα πάνε καλά, απαντάνε πως οι πρόσφατες επιτυχίες του κυπριακού κινηματογράφου δείχνουν με τον πιο εμφαντικό τρόπο ότι στο νησί υπάρχει ταλέντο και ικανότητα σε όλους του τομείς παραγωγής. «Δεν μπορούμε όμως να πούμε ότι τα πράγματα πάνε καλά. Υπάρχει η διαχρονική έλλειψη πολιτικής για τον κινηματογράφο, η οποία αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη του προϊόντος και την αξιοποίηση του ταλέντου. Ευχόμαστε κάθε χρόνο να γίνει κάτι και να αλλάξει η νοοτροπία που θέλει τον κινηματογράφο τον φτωχό συγγενή».

Κινηματογραφικές αναγνώσεις

Μία ακόμη πτυχή στο παράλληλο πρόγραμμα είναι οι κινηματογραφικές αναγνώσεις, η οποία έχει το δικό της ενδιαφέρον... αυτή η διαθεματικότητα και η συνομιλία των τεχνών μεταξύ τους... πώς τη σχολιάζετε, τους ρωτώ; «Οι κινηματογραφικές αναγνώσεις είναι ένα ιδιαίτερο παράλληλο πρόγραμμα το οποίο οφείλουμε να πούμε ότι το είδαμε σε μια λίγο διαφορετική μορφή, στο φεστιβάλ του Regensburg. Παρ' όλο που όλο το πρόγραμμα ήταν στα γερμανικά, εντούτοις αμέσως καταλάβαμε ότι υπάρχει προοπτική για να το παρουσιάσουμε στο δικό μας φεστιβάλ».

Ουσιαστικά, όπως μου λένε το πρόγραμμα «Κινηματογραφικές Αναγνώσεις» αποκαλύπτει την εγγενή σχέση λογοτεχνίας και κινουμένων εικόνων. Στο πρώτο μέρος του προγράμματος, τέσσερις ταλαντούχοι Κύπριοι καλλιτέχνες από τον χώρο της λογοτεχνίας και των εικαστικών, ερμηνεύουν με τον δικό τους τρόπο τέσσερις ταινίες μικρού μήκους χωρίς διάλογο, διαβάζοντας ζωντανά, σε παράλληλη προβολή των ταινιών, το κείμενο που έχουν δημιουργήσει.

Στο δεύτερο μέρος της εκδήλωσης, ο Γιώργος Τριλιδής, μόνιμος συνεργάτης πλέον και επιμελητής του προγράμματος, συζητάει με έναν συγγραφέα για τη σχέση λογοτεχνίας-κινηματογράφου. «Είναι πολύ ενδιαφέρον και συναρπαστι-

Στόχος του φεστιβάλ είναι η εξερεύνηση της σχέσης του λόγου με την εικόνα, αλλά επίσης και η ανάδειξη του εγχώριου ταλέντου από το χώρο της λογοτεχνίας. Τονίζουν δε πως είναι συνειδητή η προσπάθεια διαλόγου του φεστιβάλ και με άλλους χώρους, πέραν του κινηματογραφικού. «Να αναφέρουμε επίσης ότι από τη φετινή έκδοση ανοίγουμε ακόμα περισσότερο φιλοξενώντας και ένα άτομο από το χώρο των εικαστικών. Λουίζα Παπαλοΐζου, Ρωξάνη Νικολάου, Σταύρος Χριστοδούλου και Ελένη Νικοδήμου θα μας παρουσιάσουν τα κείμενά τους φέτος, καλεσμένος ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος και φυσικά, για ακόμη μία χρονιά, υποστηρικτής είναι το Βιβλιότροπο».

κό, όταν ένας συγγραφέας έχει το ελεύθερο να ερμηνεύσει μια ταινία διαφορετικά μερικές φορές από τον ίδιο τον δημιουργό της ταινίας. Αυτό αναδεικνύει και τις δύο τέχνες μαζί και χωριστά. Στόχος του φεστιβάλ είναι η εξερεύνηση της

σχέσης του λόγου με την εικόνα, αλλά επίσης και η ανάδειξη του εγχώριου ταλέντου από το χώρο της λογοτεχνίας. Τονίζουν δε πως είναι συνειδητή η προσπάθεια διαλόγου του φεστιβάλ και με άλλους χώρους, πέραν του κινηματογραφικού. «Να αναφέρουμε επίσης ότι από τη φετινή έκδοση ανοίγουμε ακόμα περισσότερο φιλοξενώντας και ένα άτομο από το χώρο των εικαστικών. Λουίζα Παπαλοΐζου, Ρωξάνη Νικολάου, Σταύρος Χριστοδούλου και Ελένη Νικοδήμου θα μας παρουσιάσουν τα κείμενά τους φέτος, καλεσμένος ο Βαγγέλης Ραπτόπουλος και φυσικά, για ακόμη μία χρονιά, υποστηρικτής είναι το Βιβλιότροπο».

Ανάδειξη της ιστορίας του κυπριακού σινεμά

Εντύπωση μου έκανε και το αφιέρωμα, στον Ντίνο Κατσουρίδη, άραγε γνωρίζουμε αρκετά για τους «δικούς» μας πρωτοπόρους, για τις παραγωγές μας, για την ιστορία του κινηματογράφου στην Κύπρο, τι χρειάζεται να γίνει περισσότερο, είναι η ερώτησή μου: «Το αφιέρωμα στον Ντίνο Κατσουρίδη γίνεται με ευκαιρία της συμπλήρωσης δέκα χρόνων από τον θάνατό του.

Ήταν μια μορφή η οποία άφησε το αποτύπωμά της στο ελληνικό σινεμά. Υπήρξε υποστηρικτής του ΔΦΤΜΜΚ και υπήρξε και πρόεδρος σε κριτική επιτροπή. Προς τιμήν του κάθε χρόνο το φεστιβάλ απονέμει το βραβείο σκηνοθεσίας "Ντίνος Κατσουρίδης" στο εθνικό διαγωνιστικό. Σαν οργανισμός προσπαθούμε να μην ξεχνάμε και να τιμάμε τέτοιες προσωπικότητες». Όσο δε για την ιστορία του κινηματογράφου στη Κύπρο, μου λένε ότι αυτή είναι σχετικά μικρή, σε σύγκριση με άλλες χώρες. «Δυστυχώς όμως δεν γνωρίζουμε πολλά πράγματα.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι φταίει ο κόσμος γι' αυτό. Να ξεκινήσουμε με το γεγονός ότι δεν υπάρχει κινηματογραφική σχολή για να μαθαίνουν οι νεότεροι δημιουργοί. Δεν υπάρχει ένα σω-

Υπάρχουν μεγάλες προσωπικότητες και καλλιτέχνες οι οποίοι είτε εκτός είτε εντός Κύπρου παρήγαγαν και παράγουν σημαντικό έργο, ως προσπαθήσει η χώρα να το κεφαλαιοποιήσει».

στό αρχείο και εύκολα προσβάσιμο, δεν υπάρχει οπτικοακουστική εκπαίδευση στα σχολεία και πολύ σημαντικό, δεν υπάρχει η κατάλληλη προβολή από τα μέσα» και συνεχίζουν «χρειάζεται μια πολιτική και χρηματοδότηση για τη συγκέντρωση, καταγραφή και ψηφιοποίηση όλου του αρχείου κινηματογράφου.

Αφού γίνει αυτό τότε θα πρέπει να υπάρξει μια σωστή ανάδειξη και επικοινωνία με τον κόσμο, τόσο εντός όσο και εκτός συνόρων. Υπάρχουν μεγάλες προσωπικότητες και καλλιτέχνες οι οποίοι είτε εκτός είτε εντός Κύπρου παρήγαγαν και παράγουν σημαντικό έργο, ως προσπαθήσει η χώρα να το κεφαλαιοποιήσει».

Το βλέμμα καθρέφτης του ψυχικού κόσμου

Η Νατάσα Σ. Επαμεινώνδα μίλησε στην «Κ» για την ατομική έκθεσή της στην Isnotgallery, μια έκθεση γεμάτη συναισθήματα

Της ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ

Η «Κ» συνάντησε τη δημιουργό της σειράς «See through my eyes» Νατάσα Σωκράτους Επαμεινώνδα στην Isnotgallery για μια συζήτηση γύρω από τη δημιουργία και το χρώμα μέσα στη ζωή. «Με τη νέα μου δημιουργική δουλειά ήθελα να μεταδώσω στον θεατή έντονα συναισθήματα και φορτισμένα μηνύματα, δίνοντας σημασία στην έκφραση και το βλέμμα των προσωπογραφιών με ζωηρά χρώματα, δυνατά τονισμένα περιγράμματα, αλλά με μια ανάλαφρη διάθεση με χρωματικές αντιθέσεις στο κάθε μου έργο. Μέσα από τα δικά μου μάτια, ήθελα να τονίσω να αποτυπώσω ό,τι νιώθω εγώ τη δεδομένη στιγμή και μέρα που ζωγραφίζω» είπε η κα Σωκράτους Επαμεινώνδα για την ατομική της έκθεση.

Τόνισε πολλές φορές τα μάτια, μιας και η θεματική της έκθεσης είναι τα συναισθήματα που αυτά προδίδουν και τόνισε ότι «προδίδουν κάτι το αληθινό. Βλέπεις μέσα από αυτά συναισθηματικά φορτισμένα μηνύματα. Το βλέμμα καθρεφτίζει στιγμές του ψυχικού μας κόσμου, την αγωνία, την αγάπη, την αντίσταση, την αναζήτηση, τον έρωτα. Είναι ασύλληπτη η ενέργεια της ψυχής που εκφράζεται μέσω ενός βλέμματος». Ρωτώντας την ίδια τι μπορεί να δει

«Η γυναικεία ύπαρξη στα έργα μου σκιαγραφεί μια προσπάθεια μου πρώτα να κατανοήσω τον ίδιο μου τον εαυτό», δήλωσε στην «Κ» η κα. Νατάσα Σωκράτους Επαμεινώνδα.

κάποιος από τα δικά της μάτια, απάντησε «αυτό θα το αφήσω σε κάθε θεατή να ανοίξει ένα διάλογο με τα έργα μου... και θα καταλάβει».

Σημαντική παράμετρος, επίσης, στα έργα της κας Επαμεινώνδας, είναι η γυναίκα, καθώς σε όλα τα έργα στη συγκεκριμένη δουλειά απεικονίζονται τα μάτια και τα συναισθήματα γυναικών. Για την ίδια, η γυναίκα είναι η αρχή όλων «πρώτα απ' όλα είναι ένα ανεξάντλητο πεδίο καλλιτεχνικών αναζητήσεων. Η γυναικεία ύπαρξη στα έργα μου σκιαγραφεί μια προσπάθειά μου πρώτα να κατανοήσω τον ίδιο μου τον εαυτό. Μέσα από την ευαισθησία της γυναικείας προσωπογραφίας προσπαθώ να φιλτράρω και να αποτυπώσω συμβολικά μέσα από την κίνηση, τη στάση και το βλέμμα, το τι νιώθω εγώ τη συγκεκριμένη στιγμή που δημιουργώ».

Βλέποντας τους πίνακες της στους λευκούς τοίχους της Isnotgallery, αυτό που σίγουρα κάποιος μπορεί να παρατηρήσει είναι η ενέργεια που βγάζουν προς τα έξω και το χρώμα, η κα Επαμεινώνδα ανέφερε στην «Κ» ότι ο λόγος που ήθελε να βάλει τόσο χρώμα στη ζωή της και παράλληλα στα έργα της είναι για να εξορκίσει το κακό «αναγκαστικά, αφού μείναμε όλοι στο σπίτι λόγω της πανδημίας, και τις δύσκολες στιγμές που όλοι περάσαμε, έγιναν το κίνητρο ώστε μέσα από την τέχνη να εξορκίσω το 'κακό' και να θέλω ναβάλω χρώματα στη ζωή μου, δυνατά, γεμάτα ενέργεια. Μια διάθεση με ζωηρές χρωματικές αντιθέσεις που να αποδίδουν ζωή και συναισθήματα».

Μιλώντας για τα συναισθήματα και ζώντας σε μία από τις πιο σκοτεινές στιγμές της σημερινής κοινωνίας, η κα Επαμεινώνδα απάντησε στο ερώτημα εάν είναι η εποχή που πρέπει να δοθεί φως στο κομμάτι του συναισθήματος, λέγοντας «γενικά ζούμε σε μια κοινωνία καταναλωτισμού, τεχνολογίας, μαζικής επικοινωνίας, pes μου αν σε όλα αυτά υπάρχει ο ανθρώπινος παράγοντας με συναισθήματα. Δεν υπάρχει. Εγώ είμαι ένα ανήσυχο πνεύμα, θέλω να έρχομαι σε επαφή με ανθρώπους γύρω μου και να παίρνω τα ερεθίσματα που θέλω από αυτούς. Να δίνω και να παίρνω φως».

«Το βλέμμα καθρεφτίζει στιγμές του ψυχικού μας κόσμου, την αγωνία, την αγάπη, την αντίσταση, την αναζήτηση, τον έρωτα. Είναι ασύλληπτη η ενέργεια της ψυχής που εκφράζεται μέσω ενός βλέμματος», λέει η κα Επαμεινώνδα.

Ένα ανήσυχο πνεύμα

Η κα Επαμεινώνδα εκτός από καλλιτέχνις είναι και επιχειρηματίας, κάτι που για την ίδια είναι δύο ξεχωριστά κομμάτια της ζωής της, όπως λέει, «Άλλο το ένα άλλο το άλλο. Η τέχνη στη ζωή μου είναι μια εσωτερική ανάγκη, μια επιθυμία να αποτυπώσω τον εσωτερικό μου κόσμο, κάτι σαν ψυχοθεραπεία... καθημερινή».

Είναι ένα μέσο διαφυγής από την καθημερινότητα. Είναι ένα ανήσυχο πνεύμα, γεμάτη ζωή, σίγουρα μια μέρα στη ζωή της δεν θα μπορούσε να είναι άλλο παρά γεμάτη, κάτι που συμφωνεί και ίδια, είναι «μια διαρκής αναζήτηση με δουλειά, δημιουργία, ενέργεια. Είμαι ένα ανήσυχο πνεύμα

που ασχολείται με πολλά και συνάμα διαφορετικά πράγματα ταυτόχρονα. Έτσι ιντριγκάρω τον εαυτό μου να τα καταφέρω σε ό,τι κάνω».

Η κα Επαμεινώνδα είναι μια δημιουργός που λατρεύει στιδιάποτε προδίδει συναισθήματα και εμπνέεται με τα πάντα. Η έμπνευση για οποιονδήποτε δημιουργό είναι το Α και το Ω, όπως δήλωσε στην «Κ», «σε προσωπικό επίπεδο αν δεν έχω κάτι συγκεκριμένο να πω δεν παράγω κανένα έργο. Ανάμεσα σε σκέψεις, προβληματισμούς και συναισθήματα παράγεται κάτι νέο».

Είμαι μια δημιουργός που λατρεύει στιδιάποτε προδίδει αίσθημα. Η ζωγραφική αποτελεί προέκταση του εαυτού μου και νιώθω

πλήρης που μπορώ να επικοινωνώ με τη γλώσσα της τέχνης». Ολοκληρώνοντας τη συζήτηση μας, θέλησα να μάθω για μια γυναίκα τόσο πολυδιάστατη ποιος θα μπορούσε να είναι ο μόνιμος της στόχος, η ίδια τόνισε, «να εκτιμώ και να αγαπώ ό,τι κάνω. Να νιώθω πλήρης και να εξελίσσομαι, να ανακαλύπτω καινούργιες δημιουργικές επιθυμίες για να νιώθω ζωντανή».

Πληροφορίες: Isnotgallery, «See through my eyes». Εγκαίνια Σάββατο 9 Οκτωβρίου 2021, ώρα 6:00. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι Τετάρτη 27 Οκτωβρίου 2021. Επικοινωνία, τηλέφωνο 99569498 www.isnotgallery.com / art@isnotgallery.com

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 19:00

Μπες στην πιο συναρπαστική καταβίωση γνώσεων και κέρδισε μέχρι και **€10,000** καθημερινά!

Τηλέφωνο συμμετοχής: 99059905

Για τον άνθρωπο και τον γοργιτισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

820500

Romios Katsoulis

Το αντίο του Μποντ που ανέστησε τον μύθο

Ο Ντάνιελ Κρεγκ παραδίδει τη σκυτάλη

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Όταν το 2006 ο Ντάνιελ Κρεγκ ανέλαβε τον ρόλο του Πράκτορα 007, η σειρά ταινιών, που σήμερα αριθμεί 25 τίτλους, είχε μάλλον φτάσει στο ναδίρ. Το «Die Another Day», δηλαδή το τελευταίο φιλμ με τον Πιρς Μπρόσναν στον ρόλο του Τζέιμς Μποντ, ήταν κατά κοινή παραδοχή (επεικώς) μετριότατο και οι παραγωγοί του franchise έψαχναν μια καινούργια αρχή για τον 21ο αιώνα. Δεν ήταν πάντως πως η επιλογή τους ενθουσίασε εξαρχής. Βρετανός μεν, αλλά με παρουσιαστικό που παραπέμπει περισσότερο σε Γερμανό ή Ολλανδό, ο Κρεγκ δεν φαινόταν ικανός να κουβαλήσει την κληρονομιά και το στυλ του Μποντ, παρά τα φουσκωμένα του μούσकुλα.

Το «Casino Royale», ωστόσο, άλλαξε τη γνώμη αρκετών. Εκεί είδαμε για πρώτη φορά έναν Τζέιμς Μποντ πιο σκοτεινό και με (πολύ) πιο στεγνό χιούμορ από αυτό που είχαμε συνηθίσει, παρότι από άποψη σεναρίου βρίσκεται σχετικά στις αρχές της καριέρας του ως 007. Ο Κρεγκ από την πλευρά του ήταν άψογος και στις σκηνές δράσης, ενώ αξίζει να σημειωθεί και η παρουσία της υπέροχης Έβα Γκριν, η οποία για πρώτη φορά έδωσε ουσιαστική υπόσταση στον ρόλο του «Bond Girl».

Και κάπου εκεί ξεκινά το... τρενάκι του λούνα παρκ, αφού το πολλά υποσχόμενο ντεμπούτο διαδέχτηκε το αληθινά βαρετό «Quantum of Solace» του 2008, το οποίο όμως έδωσε τη θέση του στο εκπληκτικό «Skyfall» του 2012. Από την αξέχαστη αρχική σκη-

νή με τις μοτοσικλέτες στις στέγες της Κωνσταντινούπολης μέχρι τα σκωτσέζικα Χάιλαντς και τον υποδειγματικό «κακό» του Χαβιέ Μπαρδέμ, ο σκηνοθέτης Σαμ Μέντες παρέδωσε εδώ έναν από τους καλύτερους Μποντ, ο οποίος έκανε και ρεκόρ εισπράξεων στις περισσότερες περιοχές του πλανήτη.

Από εκεί ξανά στη μετριότητα του «Spectre», μιας το λιγότερο υπερδεδεμένης ταινίας, η οποία προσπάθησε κυρίως να συνδεθεί με τον ευρύτερο μύθο του Μποντ και όχι να εξελιχθεί σε πραγματική αυτόνομη περιπέτεια. Και κάπως έτσι φτάνουμε στο σημερινό «No Time to Die». Ο ήρωας είναι πια και επισήμως συνταξιούχος, ενώ ο κωδικός 007 έχει παραδοθεί στην Αφροβρετανή πράκτορα Νόμι. Όπως είναι αναμενόμενο, βέβαια, οι παλιοί εχθροί δεν διατίθενται να τον αφήσουν σε ησυχία, ενώ παράλληλα ένας νέος παγκόσμιος κίνδυνος εμφανίζεται.

Ο τελευταίος Μποντ του Ντάνιελ Κρεγκ αποτελεί ευτυχώς άξιο κατευόδιο και σε αυτό συντελεί καθοριστικά ο ίδιος ο Βρετανός ηθοποιός. Κάπως ειρωνικά μάλιστα, αφού στην ταινία όπου ο ρόλος του είναι ο λιγότερο «πρωταγωνιστικός» —πολύ σημαντικό μερίδιο έχουν οι γυναίκες του φιλμ—, εκείνος φροντίζει να τα δώσει όλα και να πείσει πως ο ηρωισμός του χαρακτήρα δεν έγκειται μόνο σε «ψαρωτικές» ατάκες ή ατελείωτο ξύλο, αλλά και στην ικανότητα του να αγαπά και να νοιάζεται. Όσο για το φιλμ του Κάρι Φουκουνάγκα συνολικά, προφανώς δεν είναι άψογο, αποτελεί ωστόσο χαρμόσυνο μαντάτο για ολόκληρο το σινεμά.

Ο Τζέιμς Μποντ - Ντάνιελ Κρεγκ με τον «Μ» - Ρέιφ Φάινς (αριστερά). Στην τελευταία ταινία της σειράς, ο Κρεγκ τα δίνει όλα για να πείσει πως ο ηρωισμός του χαρακτήρα δεν έγκειται μόνο σε «ψαρωτικές» ατάκες ή ατελείωτο ξύλο, αλλά και στην ικανότητά του να αγαπά και να νοιάζεται.

HOME CINEMA

Πολιτική ορθότητα σε χαριτωμένο καλούπι

Σεξουαλική αγωγή ΚΩΜΩΔΙΑ (2021)
Δημιουργός: Λόρι Ναβ
Ερμηνείες: Εϊσα Μπάτερφιλντ, Τζιλιαν Αντερσον, Εμα ΜακΚέι

Μία από τις πιο απολαυστικές σειρές που μας έχει χαρίσει τα τελευταία χρόνια το Netflix επιστρέφει για τον τρίτο κύκλο της, ο οποίος μάλιστα την ξαναβάζει στον... ίδιο δρόμο. Ύστερα από μια εκρηκτική πρώτη σεζόν, το «Sex Education» είχε κάνει μάλλον μια μικρή κοιλιά στη δεύτερη, ωστόσο πλέον επιστρέφει δυναμικά για να μας μυήσει στις σεξουαλικές ανησυχίες μικρών και μεγάλων. Η συμβουλευτική κλινική του Ότις και της Μέιβ αποτελεί πλέον παρελθόν, ενώ οι δυο τους με το ζόρι ανταλλάσσουν μια κουβέντα. Η άφιξη ωστόσο μιας καινούργιας αυταρχικής διευθύντριας στο σχολείο θα ταραξεί τα νερά και θα ωθήσει τους πάντες να ανασκουμπωθούν για να την αντιμετωπίσουν. Η βρετανική σειρά ξεκινά με ένα εξαιρετικό, «πικάντικο» μοντάζ, κρατώντας το πόδι στο πάτωμα σχεδόν σε όλη τη διάρκεια αυτού του τρίτου κύκλου.

Επάνω, σκηνή από τον τρίτο κύκλο της σειράς του Netflix «Σεξουαλική αγωγή». Κάτω, ο Τζον Σ. Ράιλι στην ταινία «Οι αδερφοί Σίστερ», που είναι διαθέσιμη στο Ertflix.

Αδιαφορώντας επιδεικτικά για τα κάθε είδους ταμπού και καταφέροντας να εντάξει την (αναπόφευκτη) πολιτική ορθότητα σε χαριτωμένο καλούπι, η χαρισματική δημιουργός Λόρι Ναβ, μαζί με τη σεναριακή ομάδα της, δημιουργεί ένα σφιχτό σύνολο επεισοδίων ενώ στην πορεία στήνει και μερικές αληθινά ξεκαρδιστικές σεκάνς. Φυσικά, στα δυνατό «χαρτιά» της είναι ξανά και το καστ της σειράς, προεξάρχουσας της σπουδαίας Τζιλιαν Αντερσον, η οποία πρόσφατα βραβεύθηκε και με Emmy για την ενσάρκωση της Μάργκαρετ Θάτσερ στο «The Crown».

Οι αδερφοί Σίστερ ★★★ ΓΟΥΣΤΕΡΝ (2018)
Σκηνοθεσία: Ζακ Οντιάρ
Ερμηνείες: Γιοακίν Φίνιζ, Τζον Σ. Ράιλι, Τζέικ Τζιλνχαλ

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε ένα φιλμ του Ζακ Οντιάρ («Ένας προφήτης»), ο οποίος έχει στη διάθεσή του δύο εξαιρετικούς πρωταγωνιστές. Ο Γιοακίν Φίνιζ και ο Τζον Σ. Ράιλι βρίσκουν την κατάλληλη χημεία ερμηνεύοντας το φανταστι-

κό δίδυμο των αδερφών Σίστερ. Οι δυο τους βγάζουν το ψωμί τους ως πληρωμένοι δολοφόνοι, περιδιαβάζοντας πόλεις και πολίχνες του παλιού Ουέστ. Μία αποστολή θα τους στείλει στα ίχνη ενός επιστήμονα-επιδόξου χρυσοθήρα, εφευρέτη μιας επαναστατικής φόρμουλας εξόρυξης, αλλά και εμπνευστή μιας εναλλακτικής κοινοβιακής κοινότητας. Τα πράγματα, ωστόσο, θα περιπλανηθούν όταν στο παιχνίδι μπει και ένας νεαρός ανικνευτής (Τζέικ Τζιλνχαλ) με γενναία καρδιά. Ο Οντιάρ κινηματογραφεί υπέροχα τα τοπία, βάζοντάς μας στη γοητευτική όσο και απειλητική ατμόσφαιρα της Αγρίας Δύσης, δίχως πρόθεση ωστόσο να γείρει την ταινία του προς το θρίλερ. Πρότυπό του είναι οι ανάλογες ταινίες των αδερφών Κοέν, με το σενάριο να εμπλουτίζεται συχνά και με κωμικές πινελιές. Το πραγματικά σημαντικό, βέβαια, είναι πως ο ρυθμός και το ενδιαφέρον διατηρούνται μέχρι το φινάλε με μερικές πραγματικά καλοστημένες σκηνές στο ενδιάμεσο. Το δε αναμενόμενο δραματικό σκηνάκι επιφυλάσσει τις δικές του (αμφιλεγόμενες) εκπλήξεις.

PIK1 THΛ.: 22862000	PIK2 THΛ.: 22862000	ALPHA THΛ.: 22212400	ANT1 THΛ.: 22200200	OMEGA THΛ.: 22477777	ΣΙΓΜΑ THΛ.: 22580100	CAPITAL THΛ.: 25577577	MOVIES BEST
21.30 Παραδοσιακή βραδιά 07.30 Θεία Λειτουργία 10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή. 11.00 Κοίτα με στα μάτια - (Ε) 11.30 Χρυσές συνταγές - Weekend Edition 12.00 Brand News 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 14.30 Αμύνεσθαι περί πατρης Road Trip - (Ε) 15.30 Προσωπογραφίες - Μιχάλης Πασαρόδης. Project: Nostalgia 16.15 Σειρά ντοκιμαντέρ. Χρονογράφημα Επεισόδιο 1ο. 17.15 Πολιτιστικό ημερολόγιο Επεισόδιο 1ο. 17.45 Πολιτιστικό ημερολόγιο Επεισόδιο 1ο. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στη νοηματική) 18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια Δραματ. σειρά εποχής. 19.20 Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.00 Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή. 21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή. 23.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 23.20 Εκείνη και εκείνοι - (Ε) Νέα εκπομπή. 01.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε) 02.15 Αθλητική Κυριακή - (Ε) 03.30 Αμύνεσθαι περί πατρης - (Ε) 03.30 Project: Nostalgia - (Ε) Σειρά ντοκιμαντέρ.	21.30 A Walk In The Woods 07.30 Μαγικός κόσμος - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα. 07.50 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδιωτός δ. Μπόμπι και Μπιλ ε. Σπίριτ, το άγριο άλογο στ. Τα τρενάκια ρομπότ ζ. Γκάρφιντ 11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα. 11.30 Παιδική ζώνη 16.00 Ιστορίες του χωρικού - (Ε) Κωμική σειρά. 16.25 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κωμική σειρά., 16.50 Κοίτα με στα μάτια Baywatch - (Ε) 17.00 Περιπετειώδης σειρά. 17.45 Μαζί / Birlikte - (Ε) 18.30 Εκείνη και εκείνοι Νέα εκπομπή . 19.30 Φιλμάκια - Θρησκευτικές Μειονότητες 19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στην Αγγλική) 19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στην Τουρκική) 20.00 FIFA Futsal World Cup Τελικός. 21.30 Ταξίδι στην Αλαμπάμα (A Walk In The Woods). Κωμική περιπέτεια, με τους Ρόμπερτ Ρέ-ντορφοντ, Νικ Νόλτε, κ.ά. 23.15 Coastal Railways - (Ε) Ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ. 00.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στην Αγγλική και Τουρκική)	21.20 Η γη της Ελιάς 06.00 60' Ελλάδα - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή. 07.00 Το αύριο μάς ανήκει - (Ε) Δραματική σειρά. 08.15 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά. 09.30 Εύκολα και σπιτικά 10.00 Σαββατοκύριακο με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή. 12.50 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι γνώσεων, με τον Τάσο Τρύφωνος. 13.50 Το δόσι σου - (Ε) Ελληνική κωμική σειρά. 15.15 Οικονομικές ιστορίες - (Ε) 16.15 Λούις Night Show - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (στη νοηματική) 18.10 Λούις Night Show (Συνέχεια) 18.20 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά. 19.10 Ασε μας ρε μαμά Κωμική σειρά. 20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 21.20 Η γη της Ελιάς Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουδάκου, κ.ά. 23.30 Ξένη ταινία 01.00 Κάρμα - (Ε) Κοινωνική σειρά. 01.45 World party - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή. 03.15 Σαββατοκύριακο με τον Μάνεση - (Ε)	16.20 Casa De Mikel 06.30 40 κύματα - (Ε) 08.00 Santa Γιολάντα - (Ε) 08.50 Mamma Mia - (Ε) 09.20 Την πάτησα - (Ε) Κυπριακή σειρά. 10.10 Κάνε γονείς να δεις καλό - (Ε) Ελληνική κωμική σειρά. 11.00 Φίλο τον βάραχό σου - (Ε) Ελληνική κωμική σειρά. 12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή. 12.50 Ενώπιος ενωπίω - (Ε) Με τον Νίκο Χατζηνικολάου 14.10 'Ηλιος - (Ε) Δραματική σειρά. 16.20 Casa De Mikel - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10' 18.15 La Pasta PomiLwri - (Ε) Κυπριακή κωμική σειρά. 20.15 Τα νέα του ANT1 21.20 Johnny English Κωμωδία, με τους Ρόουσαν Άνκινσον, Τζον Μάλκοβιτς, κ.ά. 22.45 Acts of Violence Αστυνομική ταινία δράσης, με τους Μπρους Γουίλις, Κούλ Χάουζερ. 00.00 The 2Night Show 01.40 7 ζωές - (Ε) Κωμική σειρά. 02.30 Τα μαχαίρωματα - (Ε) Κωμική σειρά. 03.20 Τα νέα του ANT1 - (Ε) 04.20 Στο καλό γλυκιά μου συμπέθερα... - (Ε) Κωμική σειρά.	22.30 Eyes Wide Shut 07.00 Θεία Λειτουργία. 09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη. 13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι. 15.15 Αλήθειες με τη Ζήνα Κοινωνική εκπομπή, με τη Ζήνα Κουτσελίνη. 17.00 Εικόνες - (Ε) 18.00 OMEGA NEWS 18.10 The OMG Show - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τον Ανδρέα Γιόρτασιο και τον Κωνσταντίνο Ιάσωνος. 19.30 Σ' αγαπώ μεν... αλλά Νέα οικογενειακή κωμωδία, με τους Αλέξανδρο Μπουρδούμη, Ευσταθία Τσαπαρέλη, κ.ά. 20.10 OMEGA NEWS 21.15 Μια του κλέφτη - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Χάρη Κικολό, Μαρίνο Χατζηβασίλειου, κ.ά. 22.30 Eyes Wide Shut Θρίλερ, με τους Τομ Κρουζ, Νικόλ Κίντμαν, κ.ά. 01.00 Total Blackout - (Ε) 02.00 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη. 04.00 Daddy cool - (Ε) Κωμική σειρά, με την Σάκη Μπουλά, Μαριάννα Καυκαρίδου. 05.00 Ο άντρας των ονείρων μου - (Ε) Κωμική σειρά.	21.10 The Voice of Greece 06.00 Τα χρυσόψαρο - (Ε) Κυπριακή σειρά. 07.00 Love it - (Ε) 08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με τον Νίκο Μουσιάνο. 09.30 Όρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου. 10.00 Βουράτε γεπόντοι - (Ε) Κωμική σειρά. 10.40 Dot. Ψυχαγωγική εκπομπή. 11.40 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 13.00 Passenger - (Πρεμιέρα) Ταξιδιωτική εκπομπή. 13.00 Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή. 16.30 The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός. 18.00 Τα γεγονότα σε συντομία 18.10 The Voice of Greece (Συνέχεια) 19.10 Η πεθερά Κωμική σειρά. 20.00 Τομές στα γεγονότα 21.10 The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός. 00.30 Γεγονότα σε τίτλους 00.40 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Σοφοκλή Κασκαούνη, Έλενα Γαλαταριώτη, κ.ά. 01.30 1821: Οι ήρωες - (Ε) 02.30 Όλα Γκουντ - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.	08.00 Ελληνική ταινία 09.35 Ξένη ταινία 11.20 Τηλεαγορά 12.00 Τάσος στη μουσική - (Ε) 13.10 Ελληνική ταινία 14.50 Τηλεαγορά 15.20 Ελληνική ταινία 17.00 Τηλεαγορά 19.05 Ξένη ταινία 21.00 Ξένη ταινία 23.00 Ξένη ταινία 01.00 Ξένη ταινία 02.30 Ξένη ταινία PLUS THΛ.: 22259000 06.30 Παιδικές σειρές 08.05 Παιδικό παραμύθι 09.00 Cook Eat - (Ε) 13.00 ANNITA κοίτα - (Ε) 16.35 Τηλεαγορά 18.30 Αόρατος φακός 19.00 Ταξίδι γεύσεων - (Ε) 20.15 Ο καιρός 20.20 Για πάντα νέοι - (Ε) Με την Άννα Αντωνίου. 21.30 Το ταξίδι της ζωής, III 22.30 Ξένη ταινία 00.05 Ξένη ταινία 01.50 Ξένες σειρές EXTRA THΛ.: 25715111 07.45 Διεθνείς Ειδήσεις 08.00 Μουσικό πρόγραμμα 10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης 12.30 Ειλιές Θρούμπες 14.00 Ασμένια φεγγάρια 16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες 16.10 Έξιπνες αγορές 16.40 Σύντομο Δελτίο Ειδήσεων 17.15 Αόρατος φακός 17.20 Έξιπνες αγορές 18.05 Ελληνική ταινία 19.45 EXTRA News 20.20 Ελληνική ταινία 22.00 Η προδοσία 23.45 Ξένη ταινία	21.00 Face/Off 06.30 The Daughter 08.15 Citizenfour 10.15 Deutschland 89 - Ep. 1 11.15 The Mambo Kings 13.00 Giulietta Degli Spiriti 15.30 Kickboxer: Vengeance 17.30 Survive The Night 19.15 Playing It Cool 21.00 Face/Off 23.30 Le Virgen De Agosto 01.45 Evita 04.00 Tea With The Dames GREEK CINEMA

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι στατιστική

Ο διάσημος συγγραφέας Τεντ Τσιάνγκ εξηγεί γιατί πίσω από τον όρο δεν κρύβεται ακόμη κάποιος σπουδαίος μηχανικός νους

Συνέντευξη στον **ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ**

Ο **Τεντ Τσιάνγκ** (Ted Chiang) είναι ένας από τους πιο σημαντικούς συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας του καιρού μας. Έχει κερδίσει επάξια τον σεβασμό των συναδέλφων του, έχει βραβευθεί επανειλημμένως και το κοινό του διαρκώς διευρύνεται. Οι περισσότεροι από εμάς τον έμαθαν όταν μια ιστορία του έγινε η βάση για μια ταινία του Χόλιγουντ («Η άφιξη», 2016), ενώ πρόσφατα κυκλοφόρησε και στη χώρα μας η συλλογή διηγημάτων «Εκπνοή», από τις εκδόσεις Ικαρος, σε πολύ καλή μετάφραση της Μαργαρίτας Ζαχαριάδου, ένα βιβλίο που έδωσε την ευκαιρία στο εγχώριο κοινό να γνωρίσει καλύτερα τον σπουδαίο δημιουργό. Είχε προηγηθεί η άλλη συλλογή διηγημάτων, «Ιστορίες της ζωής σου και άλλες ιστορίες» (μτφρ. Δημήτρης Αρβανίτης, εκδ. Κέδρος, 2016).

Οι ιστορίες του Τσιάνγκ είναι διανοητικά ερεθιστικές, πολύ πρωτότυπες κι έχουν ακτινοβόλο βάθος. Είχα την τύχη να τον γνωρίσω στο περιθώριο του διήμερου συνεδρίου «Νόστος», που διοργάνωσε το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, με τίτλο «Ανθρωπότητα και τεχνητή νοημοσύνη», και ν' ακούσω κάποιες από τις διεισδυτικές σκέψεις του. «Το πρόβλημα δεν είναι η τεχνητή νοημοσύνη (Τ.Ν.), αλλά ο καπιταλισμός», είπε στην εισήγησή του ο Τσιάνγκ. «Και πιο συγκεκριμένα, το πρόβλημα είναι ότι η Τ.Ν. αυξάνει τη δύναμη του καπιταλισμού».

– Ήταν πολύ ενδιαφέρον αυτό που είπατε, ότι οι Λουδίτες (κίνημα που ξεκίνησε τον 19ο αιώνα στην Αγγλία από υφαντουργούς οι οποίοι εξεγέρθηκαν κατά της Βιομηχανικής Επανάστασης) δεν ήταν εναντίον της τεχνολογίας, ότι ήθελαν απλά και ανθρώπινα να μοιραστούν δίκαια τα κέρδη

που προέκυπταν από τη χρήση των μηχανών.

– Οι Λουδίτες ήθελαν αυτό που ονομάζουμε οικονομική δικαιοσύνη. Και το γεγονός ότι έχουμε μετατρέψει τη λέξη Λουδίτης σε προσβολή λέει κάτι για τη στάση μας απέναντι στους ανθρώπους που διεκδικούσαν οικονομική δικαιοσύνη. Τους κάναμε να μοιάζουν με καρικατούρες και μετά τους μετατρέψαμε σε βρισιά. Θεωρώ ότι αυτό είναι μέρος μιας ευρύτερης τάσης. Υπάρχει αυτή η ιστορική σύνδεση της τεχνολογίας με τον καπιταλισμό, και με την ιδέα ότι ο καπιταλισμός είναι κάτι ξεκάθαρα καλό. Και όποιος αντιτίθεται στο ένα, αντιτίθεται και στο άλλο, και είναι κατ' επέκτασιν κακός. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι άνθρωποι που μετέτρεψαν τους Λουδίτες σε προσβολή στην πραγματικότητα είναι οι άνθρωποι εκείνοι που εξαγουν κέρδη από την εκμετάλλευση των εργατών.

– **Κάνατε επιπλέον και μια πολύ χρήσιμη διάκριση για την τεχνητή νοημοσύνη (Τ.Ν.).**

– Είπα ότι όταν ο κόσμος μιλάει για την Τ.Ν., εννοεί συνήθως δύο πράγματα: είτε μιλάει για εφαρμοσμένη στατιστική είτε για σκεπτόμενες μηχανές. Σήμερα, αυτό που έχουμε γενικά είναι κυρίως εφαρμοσμένη στατιστική. Εννοείται ότι υπάρχουν πολύ σημαντικά θέματα που πρέπει να συζητήσουμε για τη χρήση της εφαρμοσμένης στατιστικής στον σύγχρονο κόσμο. Αλλά είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι άνθρωποι που πωλούν Τ.Ν., βασίζονται σε μια συγκεκριμένη σχέση με αυτή τη φράση. Γιατί αν πεις, για παράδειγμα, ότι θα βοηθήσουμε τις δουλειές σας χρησιμοποιώντας στατιστική, αυτό δεν ακούγεται σέξι. Θέλεις λοιπόν να δώσεις την εντύπωση ότι θα επιστρατεύσεις μια υπερ-δυναμική σκεπτόμενη μηχανή για να αντιμετωπίσεις τα προβλήματά τους. Και φυσικά, αυτό κάνει τα προϊόντα να ακούγονται πιο ελκυστικά. Πιστεύω λοιπόν ότι πολλές επιχειρήσεις βασίζονται σε αυτή τη σύνδεση. Είναι σημαντικό, επομένως, οι άνθρωποι

«**Υπάρχουν** κάποιοι άνθρωποι στη Σίλικον Βάλιέ των οποίων η πίστη στην Τ.Ν. θα μπορούσε να περιγραφεί άριστα ως θρησκευτική», λέει ο Τεντ Τσιάνγκ.

Η επιστημονική φαντασία είναι ένας πραγματικά εξαιρετος τρόπος για να δραματοποιήσεις φιλοσοφικά ερωτήματα.

Το γεγονός ότι έχουμε μετατρέψει τη λέξη Λουδίτης σε προσβολή λέει κάτι για τη στάση μας απέναντι στους ανθρώπους που διεκδικούσαν οικονομική δικαιοσύνη.

να μην ξεγελιούνται και να μην πιστεύουν ότι από πίσω δουλεύει κάποιος σπουδαίος μηχανικός νους. Εν προκειμένω, αυτό που κυρίως εξελίσσεται είναι η εφαρμοσμένη στατιστική. Γι' αυτό λέω ότι, όποτε ακούτε κάποιον να μιλάει για Τ.Ν., αντικαταστήστε τη φράση με τον όρο εφαρμοσμένη στατιστική και δείτε πώς ακούγεται. Τις περισσότερες φορές, ο όρος αυτός δίνει μια καλύτερη αίσθηση για τη φύση αυτών των πραγμάτων.

– **Πολύ συχνά, ακούγοντας κάποιους ανθρώπους να μιλούν για την Τ.Ν., νιώθω ότι ακούω μια ρητορική θεολογικού τύπου.**

– Σίγουρα. Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι στη Σίλικον Βάλιέ των οποίων πράγματι η πίστη στην Τ.Ν. θα μπορούσε να περιγραφεί άριστα ως θρησκευτική. Αυτοί όμως είναι μάλλον μια μειονότητα. Υπάρχει ευρύτερα μια άποψη, που την υιοθετούν αρκετά περισσότεροι, ότι κάποια μορφή Τ.Ν. θα είναι η απάντηση σε όλα τα προβλήματά μας. Μπορεί αυτό να μη μοιάζει με θε-

ολογική πίστη, αλλά είναι κάτι που βλέπουμε σε φανατικούς κάθε ιδεολογίας ή πίστης. Είναι η απόλυτη πεποίθηση πως μια συγκεκριμένη ιδέα είναι η απάντηση σε όλα. Πρόκειται για τους φανατικούς που δεν αμφιβάλλουν για τίποτα. Υπάρχουν, λοιπόν, όντως πολλοί άνθρωποι των οποίων οι απόψεις για την Τ.Ν. είναι απόψεις φανατικών και είναι απρόθυμοι να τις αμφισβητήσουν.

– **Πότε ξεκινήσατε να γράφετε επιστημονική φαντασία;**

– Αρχισα να γράφω επιστημονική φαντασία αφού άρχισα να διαβάζω επιστημονική φαντασία. Πρέπει να ήμουν γύρω στα 10. Ξεκίνησα στα 11 μου, προσπαθώντας να γράψω ιστορίες, κυρίως περιπέτειες. Αυτά που έγραφα όταν ήμουν πολύ νέος ήταν πολύ διαφορετικά. Ήταν απλές περιπετειώδεις ιστορίες που εκτυλίσσονταν στο απώτερο διάστημα. Κάτι πολύ συνηθισμένο για έναν 11χρονο. Καθώς μεγάλωνα όμως και άρχισα να διαβάζω διαφορετικά πράγματα στην επιστημονική φαντασία, άλλαξαν και οι συγγραφικοί μου στόχοι. Όταν ενηλικιώθηκα πια, άλλαξαν ριζικά τόσο τα γούστα μου όσο και οι στόχοί μου. Σε κάθε περίπτωση, στην επιστημονική φαντασία έβρισκα πάντοτε αυτό που έψαχνα.

– **Τι σας θέλγει σε αυτό το είδος λογοτεχνίας;**

– Η επιστημονική φαντασία είναι ένας πραγματικά εξαιρετος τρόπος για να δραματοποιήσεις φιλοσοφικά ερωτήματα. Όταν οι φιλόσοφοι μιλούν για ιδέες, διατυπώνουν συχνά διανοητικά πειράματα. Αλλά αυτά τα πειράματα μπορούν να μοιάζουν πολύ αφηρημένα και μακρινά. Και οι περισσότεροι άνθρωποι, που δεν είναι φιλόσοφοι, αναρωτιούνται γιατί θα έπρεπε να νοιάζονται γι' αυτά τα ερωτήματα. Η επιστημονική φαντασία προσφέρει έναν τρόπο δραματοποίησης αυτών των διανοητικών πειραμάτων, προκειμένου να γίνουν πιο προσιτά, και να μπορέσει ο κόσμος να επενδύσει συναισθηματικά πάνω τους. Να νοιαστεί γι' αυτά τα ερωτήματα,

Οι δύο συλλογές διηγημάτων, ενός από τους πιο σημαντικούς συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας, που κυκλοφορούν στη χώρα μας.

γιατί δεν του είναι πια αφηρημένα. – **Έχετε αγαπημένες ιστορίες ή αγαπημένα θέματα;**

– Υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες θεματικές που διατρέχουν τη δουλειά μου και τις προτιμώ, ακόμη και χωρίς να το συνειδητοποιώ. Το ζήτημα της ελευθέρης βούλησης, as πούμε, είναι ένα από αυτά. Είναι κάτι που επανέρχεται και σε πολλές από τις ιστορίες αυτής της συλλογής. Θεωρώ ότι οι εμμονές μου είναι εμφανείς στη δουλειά μου. Η ελεύθερη βούληση είναι ένα πολύ δύσκολο θέμα. Πιστεύω ότι πολλές από τις όψεις τού τι σημαίνει να είσαι καλός άνθρωπος, συνδέονται με αυτήν. Στο πάνελ για την Τ.Ν. είπα ότι με μια έννοια εμείς οι άνθρωποι είμαστε εξαιρετικά περίπλοκες μηχανές. Και με αυτό εννοώ ότι είμαστε φτιαγμένοι από ύλη. Και ότι δεν έχουμε μια αύλη ψυχή. Σε πολλούς ανθρώπους δεν αρέσει αυτό και το συνδέουν με τον μηδενισμό, με το τέλος κάθε νοήματος. Διαφωνώ ριζικά με κάτι τέτοιο. Θεωρώ ότι καθετί που νιώθουμε είναι σημαντικό για την ανθρωπιά μας και ότι αυτό είναι συμβατό με την υλικότητά μας. Ένα απ' τα πράγματα που προσπαθώ να κάνω με τη δουλειά μου είναι να καταρρίψω την ιδέα ότι ο υλισμός, το γεγονός ότι είμαστε μόνο από ύλη, οδηγεί στον μηδενισμό.

Ο **Τεντ Τσιάνγκ** έχει βραβευθεί επανειλημμένως και το κοινό του διαρκώς διευρύνεται. Οι περισσότεροι από εμάς τον έμαθαν όταν μια ιστορία του έγινε η βάση για την ταινία του Χόλιγουντ «Η άφιξη» (2016), απ' όπου και η σκηνή.

Χωρίς τη γραφή οι άνθρωποι θα ήταν σίγουρα κάτι άλλο

– **Φαίνεται επίσης ότι σας ενδιαφέρει πολύ και η σχέση μεταξύ γλώσσας και σκέψης.**

– Σε αυτή τη συλλογή υπάρχει μια ιστορία η οποία, εκτός των άλλων, μιλάει και για τον τρόπο με τον οποίο η γραφή αλλάζει τον τρόπο της σκέψης μας. Δεν μπορώ να φανταστώ το είδος του ανθρώπου που θα είχα γίνει αν είχα ανατραφεί σ' έναν προφορικό πολιτισμό. Αν είσαι μουσικός ή τραγουδιστής μπορείς να φανταστείς ότι σε όποια κοινωνία κι αν ζήσεις, εσύ θα κλίνεις προς τη μουσική. Εγώ όμως είμαι τόσο συνδεδεμένος με τη

γραπτή λέξη, που δεν ξέρω τι θα ήμουν σε μια κοινωνία χωρίς αυτήν. Γιατί χωρίς τη γραπτή λέξη, η αφήγηση ιστοριών είναι κάτι εντελώς διαφορετικό, είναι μια περιόρισ. Σε αυτό το πλαίσιο δεν θα μπορούσα να είμαι αφηγητής ιστοριών. Επομένως η γραφή ως τεχνολογία μ' έχει επηρεάσει βαθιά. Κάτι που λέω σ' αυτή την ιστορία είναι ότι δεν σκεφτόμαστε συχνά τη γραφή ως τεχνολογία, αλλά το γράψιμο ήταν κάτι που έπρεπε κάποιος να εφεύρει. Οι άνθρωποι θα μπορούσαν κάλλιστα να ζήσουν και χωρίς αυτήν, αλλά θα ήταν πο-

Αν θέλουμε να έχουμε μηχανές που θα παίρνουν καλές αποφάσεις, θα πρέπει να είμαστε απέναντί τους όπως είναι οι καλοί γονείς απέναντι στα παιδιά τους.

λύ διαφορετικοί. Θα ήταν σίγουρα κάτι άλλο.

– **Γράφετε ότι αν πρόκειται να φτιάξουμε μηχανές με συνείδηση «θα χρειαστεί το αντίστοιχο της φροντίδας ενός καλού γονιού».**

– Εδώ μιλάμε για κάτι που είναι μακριά, για μια πολύ υποθετική μορφή της Τ.Ν., για την Τ.Ν. ως σκεπτόμενη μηχανή. Σε αυτό το συγκεκριμένο, το οποίο είναι πολύ διαφορετικό βέβαια απ' ό,τι γνωρίζουμε έως σήμερα, αν θέλουμε να έχουμε μια μηχανή άξια εμπιστοσύνης, η οποία θα παίρνει καλές αποφάσεις, αξίζει να αναρωτηθούμε για το είδος των

ανθρώπων που εμπιστευόμαστε για να παίρνουν καλές αποφάσεις. Γενικά, θέλουμε αυτοί που παίρνουν αποφάσεις να έχουν μια ισχυρή ηθική πυξίδα, να έχουν μια αίσθηση για το καλό και το κακό, να έχουν συμπόνια. Είναι προϋπόθεση αυτό. Θεωρώ λοιπόν ότι εδώ οι γονείς παίζουν κρίσιμο ρόλο. Δεν πιστεύω ότι είναι πιθανό να τα αναπτύξει όλα αυτά κανείς χωρίς να έχει καλούς γονείς. Πώς αποκτούν τις ποιότητες που τους κάνουν καλούς στις αποφάσεις οι άνθρωποι που εμπιστευόμαστε; Η ανάγνωση βιβλίων μπορεί να είναι βοηθητική, αλλά δεν νομίζω

ότι μπορούν τα βιβλία να μάθουν σε κάποιον να νιώθει συμπόνια ή να ξεχωρίζει το καλό απ' το κακό ή να αποκτήσει μια ισχυρή ηθική πυξίδα. Η εκπαίδευση είναι σπουδαία, αλλά είναι σημαντικό να έχεις γονείς που θα σου διδάξουν ότι δεν πρέπει να χτυπάς τους άλλους ή ότι πρέπει να παρεμβαίνεις όταν βλέπεις κάποιον ισχυρό να χτυπά έναν αδύναμο. Πιστεύω λοιπόν ότι όντως, αν θέλουμε να έχουμε μηχανές που θα τις εμπιστευόμαστε να παίρνουν καλές αποφάσεις, θα πρέπει να είμαστε απέναντί τους όπως είναι οι καλοί γονείς απέναντι στα παιδιά τους.

“
ONE OF THE BIGGEST
TECH GATHERINGS
IN EAST MED
”

digitalagenda
CYPRUS SUMMIT

OCTOBER 19-20, 2021
NICOSIA MUNICIPAL THEATRE

JULIAN WHEATLAND
FORMERLY CHAIRMAN OF SCL GROUP AND
CEO OF CAMBRIDGE ANALYTICA, CEO OF
CORNERSTONE

MARK STEVENSON
FUTURIST, WRITER, ENTREPRENEUR

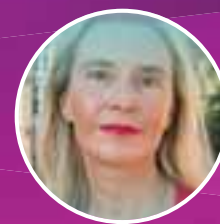
RORY SUTHERLAND
VICE CHAIRMAN OF OGLILY UK

ANETT NUMA
DIGITAL TRANSFORMATION ADVISER AT
THE E-ESTONIA BRIEFING CENTRE

HUGH MONTGOMERY
DIRECTOR OF UCL INSTITUTE FOR HUMAN
HEALTH AND PERFORMANCE

FEDERICA MOGHERINI
RECTOR, RECTOR'S OFFICE (BRUGES
CAMPUS)

KEN HUGHES
WORLD'S LEADING CONSUMER &
SHOPPER BEHAVIOURIST CEO GLACIER
CONSULTING

CHRISTOS PASSAS
DIRECTOR ZAHA HADID ARCHITECTS

MAAYKE-AIMÉE DAMEN
CO-FOUNDER OF THE EXCESS MATERIALS
EXCHANGE (EME)

DANIEL SUSSKIND
ECONOMIST AND BEST-SELLING AUTHOR

ROBBIE LYLE
CREATOR AND PRESENTER OF
ARSENALFAN TV

**CONSTANTINOS
PETRIDES**
MINISTER OF FINANCE OF THE REPUBLIC
OF CYPRUS

KYRIACOS KOKKINOS
DEPUTY MINISTER TO THE PRESIDENT FOR
RESEARCH, INNOVATION AND DIGITAL
POLICY

ANDREAS NEOCLEOUS
CEO OF CYTA

ZOI DOROTHEA PANA
LECTURER IN PEDIATRICS (EUC, CY)

GEORGE TZIORTZIS
CIO, BANK OF CYPRUS

THEONI XANTHI
ARCHITECT ENGINEER NTUA

LEONIDAS A. PHYLACTOU
CEO AND MEDICAL DIRECTOR OF CING &
CSMM

MARINA ECONOMIDOU
EDITOR IN CHIEF OF KATHIMERINI CYPRUS

BYRON IOANNOU
ASSOCIATE PROFESSOR OF URBAN
PLANNING AT FREDERICK UNIVERSITY

ANTONIS POLEMITIS
CHIEF EXECUTIVE OFFICER OF THE
UNIVERSITY OF NICOSIA

MICHALIS PERSIANIS
CORPORATE AFFAIRS DIRECTOR
AT BANK OF CYPRUS

PAVLOS XANTHOULIS
JOURNALIST, ANTENNA TV CYPRUS,
KATHIMERINI CYPRUS

BOOK TICKET NOW
digitalagendacy.com

POWERED BY

Bank of Cyprus

SUPPORTERS

PARTNERS

A PROJECT ENDORSED BY

